

ЗАКОН ЗА ТРГОВСКИТЕ ДРУШТВА

Дел први ОПШТИ ОДРЕДБИ

Глава прва ТРГОВЕЦ, ТРГОВЕЦ-ПОЕДИНЕЦ И ТРГОВСКИ ДРУШТВА

Оддел први ТРГОВЕЦ

Трговец според дејноста

Член 1

Трговец во смисла на овој закон е секое правно или физичко лице кое самостојно трајно врши некоја од следниве дејности:

- 1) купување и продажба на подвижни предмети без оглед дали се продаваат непроменети, обработени или преработени;
- 2) тргување со хартии од вредност;
- 3) набавување на подвижни предмети заради нивна обработка или преработка за други, како и занаетчиска дејност под услов работењето да го надминува обемот на "помал занает";
- 4) банкарски дејности,
- 5) осигурување;
- 6) превоз на лица и стоки;
- 7) комисиони работи, шпедиција, складирање и лизинг;
- 8) трговско застапување и посредување;
- 9) угостителско-туристичка дејност, информативна дејност, маркетинг или вршење на други трговски услуги;
- 10) производство на филмови, видео-касети, аудиовизуелни записи, софтвер, како и други слични дејности;
- 11) издавачка и печатарска дејност и други работи поврзани со трговија со книги и уметнички творби и
- 12) купување, изградба и уредување на недвижни имоти со цел за продажба.

Трговец според природата и обемот на дејноста

Член 2

(1) Трговец во смисла на овој закон се смета и секое лице кое во вид на занимање врши деловен потфат што според природата и обемот на дејноста бара да биде организиран и воден на начин на кој се водат трговските дејности иако не се наведени во член 1 од овој закон под услов фирмата да е запишана во трговскиот регистар.

(2) Одредбите од став (1) на овој член се применуваат и во областа на земјоделството и шумарството само во поглед на деловните потфати за обработување или преработување на сопствени земјоделски или шумски производи.

(3) Лицата кои се занимаваат со слободни занимања (адвокати, нотари, лекари, патентни инженери, архитекти, слободни уметници, сметководители и слично) се сметаат за трговци во смисла на овој закон ако со прописите според кои тие се вршат така е одредено.

Трговец според претставување (упис)

Член 3

Ако фирмата е запишана во трговскиот регистар, не може да се истакнува дека деловниот потфат што се води под таа фирма не е трговски.

Кој не се смета за трговец

Член 4

Во смисла на овој закон не се сметаат за трговци:

- 1) физичките лица кои се занимаваат со земјоделска дејност (земјоделци),
- 2) занаетчиите чие работење не го надминува обемот на помал занает и лица кои вршат услуги или слободни занимања, освен ако нивната дејност може да се определи како деловен потфат во смисла на член 2 став (1) од овој закон и
- 3) лицата кои вршат угостителски услуги со издавање на соби во своите живеалишта.

Примена на одредбите за трговецот на лицата кои вршат трговска дејност

Член 5

Одредбите од овој закон за обврските на трговецот се применуваат и на лицата кои вршат трговска дејност и покрај тоа што според прописите за нејзиното вршење не им е дозволено да ја вршат или не ги исполнуваат определените услови за нејзиното вршење.

Мал трговец

Член 6

(1) Одредбите од овој закон за фирмата, трговските книги и прокурата не се однесуваат на лицата кои се трговци во смисла на овој закон, а се занимаваат со мал обем на трговска дејност.

(2) Трговските дејности кои се сметаат за дејности со мал обем, и начинот на водењето на нивните трговски книги се определуваат со пропис на Владата на Република Македонија, и тоа според големината на деловниот потфат во соодветната дејност.

(3) За вршење на трговска дејност со мал обем не може да се образува јавно трговско друштво ниту командитно друштво.

Одредбите за малиот трговец не се применуваат на друштвата

Член 7

Одредбите од овој закон со кои се уредува работењето на малиот трговец не се применуваат на односите на акционерско друштво, друштвото со ограничена одговорност и командитно друштво со акции.

Оддел втори **ТРГОВЕЦ-ПОЕДИНЕЦ**

Трговец-поединец

Член 8

(1) Трговецот-поединец е физичко лице кое врши некоја од дејностите од член 1 на овој закон во вид на занимање.

(2) Како трговец-поединец може да се регистрира секое деловно способно лице со постојано место на живеење во Република Македонија.

Ограничувања

Член 9

Не може да биде трговец-поединец лице:

- 1) над кое е отворена стечајна постапка и
- 2) кое со умисла паднало под стечај, поради што доверителите не можеле да ги наплатат своите побарувања.

Упис во трговскиот регистар

Член 10

(1) Трговецот-поединец се запишува во трговскиот регистар врз основа на пријава во која се наведуваат:

- 1) името и презимето, местото на живеење, адресата и матичниот број;

- 2) фирмата под која ќе се врши дејноста;
- 3) седиштето и адресата од каде што ќе се врши дејноста;
- 4) предметот на работењето и
- 5) начинот на застапување.

(2) Кон пријавата се приложува и изјава дека не е лишен од правото да врши некоја од дејностите утврдени во член 1 на овој закон.

(3) Едно лице може да регистрира само една фирма како трговец-поединец.

(4) Трговецот-поединец може на свој ризик да стекнува права и да презема обврски како трговец-поединец од денот на поднесувањето на пријавата за упис во трговскиот регистар.

(5) Трговецот-поединец до денот на уписот во трговскиот регистар одговора за своите обврски како да ги стекнал по запишувањето во трговскиот регистар.

Фирма на трговецот-поединец

Член 11

Фирмата на трговецот-поединец ги содржи неговото лично име, татковото име и презимето.

(2) Фирмата на трговецот-поединец мора да ја содржи ознаката "ТП".

Префрлување на фирма

Член 12

(1) Фирмата на трговецот-поединец може да биде префрлена на трето лице само заедно со неговиот деловен потфат.

(2) Префрлувањето на фирмата од став (1) на овој член трговецот поединец може да го оствари со согласност со неговите доверители.

(3) Наследниците на трговецот-поединец кои го преземаат деловниот потфат можат да ја задржат фирмата на трговецот-поединец.

(4) Во случаите од став (1) и (3) на овој член кон фирмата се додава и името на новиот сопственик.

(5) Префрлувањето на фирмата се запишува во трговскиот регистар и се објавува во "Службен весник на Република Македонија".

Солидарна одговорност со поранешниот сопственик

Член 13

(1) Лицето кое продолжува да го води работењето под поранешната фирма, со или без додаток што укажува дека дошло до промена на сопственикот, одговара за обврските солидарно со поранешниот сопственик ако поинаку не е договорено со доверителите.

(2) Пристигнатите побарувања доверителите прво ги наплатуваат од поранешниот сопственик.

Одговорност за обврските

Член 14

Трговецот-поединец одговара за своите обврски лично, со целиот свој имот.

Престанок на работење на трговецот-поединец

Член 15

(1) Трговецот-поединец престанокот на работењето му го пријавува на органот надлежен за јавни приходи.

(2) Трговецот-поединец најдоцна три месеци пред пријавувањето на престанокот на работењето кај органот од став (1) на овој член на соодветен начин (во дневен весник, деловните простории и слично) го објавува престанокот на работењето и го наведува денот на престанокот на работењето.

(3) Одредбата од став (2) на овој член се применува и кога трговецот-поединец има намера претпријатието да го продаде или да го вложи во друштво.

Оддел трети
ТРГОВСКИ ДРУШТВА

Поим за трговско друштво

Член 16

(1) Трговското друштво (во натамошниот текст: друштвото) е здружување на две или повеќе физички и правни лица кои вложуваат пари, предмети и права во имот што го користат за заедничко работење и заеднички ја делат добивката и загубата од работењето.

(2) Друштвото е правно лице кое самостојно трајно врши дејност заради остварување на добивка.

(3) Во случаи определени со овој закон друштвото може да биде основано и од едно лице (друштво основано од едно лице).

Основна главнина и удели на друштво

Член 17

(1) Имотот создаден со вложувања во друштвото се изразува во пари и ја претставува основната главнина на друштвото.

(2) Лицата кои вложуваат во основната главнина се содружници на друштвото (во натамошниот текст: содружници), односно акционери на друштвото (во натамошниот текст: акционери).

(3) Правата и обврските што содружникот ги стекнува врз основа на влогот во основната главнина на друштвото се негов удел во друштвото (во натамошниот текст: удел).

Форми на трговски друштва

Член 18

(1) Друштво според формата, било каква да е неговата дејност е:

- 1) јавното трговско друштво;
- 2) командитното друштво;
- 3) друштвото со ограничена одговорност;
- 4) акционерското друштво и
- 5) командитното друштво со акции.

(2) Друштвото може да биде основано само во форма и на начин утврдени со овој закон.

(3) За вршење на банкарски дејности, тргување со хартии од вредност и осигурување може да се основаат само акционерски друштва.

(4) По исклучок од став (3) на овој член, за вршење на банкарските дејности кои се вршат преку штедилница и менувачница и на работите на заемно осигурување може да се основаат и друштва со ограничена одговорност.

Акти со кои се основаат друштвата

Член 19

(1) Друштвото се основа со договорот за друштвото, односно со статутот на друштвото, освен ако основачите не одлучат друштвото да го основаат со акт за основање.

(2) Со актот за основање на друштвото кој се донесува во форма на одлука за основање (во натамошниот текст: акт за основање на друштвото) се утврдуваат: формата и основачите на друштвото; фирмата и седиштето; предметот на работење на друштвото; времетраењето на друштвото; износот и структурата и составот на основната главнина; начинот на застапувањето на друштвото; податоци за членовите на органите на управување на друштвото ако основачите одлучиле да ги именуваат со одлуката за основање и други прашања кои со овој закон се утврдени за одделни форми друштва.

(3) Кога друштвото се основа со акт за основање на друштвото од став (2) на овој член неговите одредби се составен дел на договорот за друштвото, односно на статутот на друштвото. Другите прашања на кои упатува овој закон да се уредат со договорот на друштвото, односно на статутот на друштвото се уредуваат на начинот и според условите утврдени со овој закон.

(4) Договорот за друштвото се склучува и неговите измени и дополнувања се вршат во писмена форма. Актот за основање на друштвото се донесува во писмена форма.

(5) За да се извршат подготовки за основање на друштво, основачите можат да се договараат за дејствата што треба претходно да ги извршат. При неизвршување на обврските преземени со договорот странките одговараат само за причинетата штета.

Времето на траење на друштвото

Член 20

Ако со договорот за друштвото, односно со статутот на друштвото, не е определено времето на траењето на друштвото, се смета дека друштвото е основано на неопределено време.

Друштвото како правно лице

Член 21

(1) Друштвото како правно лице може да стекнува права и да презема обврски, да стекнува сопственост и други стварни права, да склучува договори и други правни работи, да тужи и да биде тужено.

(2) Друштвото стекнува својство на правно лице од денот на уписот во трговскиот регистар.

(3) Основачот, односно лицето кое настапувало во име на друштвото во основање, пред тоа да стекне својство на правно лице, одговара солидарно и неограничено за преземените обврски со другите основачи во случај ако друштвото, кое е правилно конституирано и запишано во трговскиот регистар, не ги прифати преземените обврски. Ако друштвото ги прифати обврските, се смета дека ги презело од денот на нивното настанување.

(4) Ако при настапувањето на основачот, во име на друштвото во основање содружниците стекнале било какви права, должни се тие права по уписот на друштвото во трговскиот регистар да ги пренесат на друштвото, под услов друштвото на тоа да не се спротивстави.

Видови на одговорност за обврските

Член 22

(1) Трговското друштво одговара за своите обврски со сиот свој имот.

(2) Содружниците на јавното трговско друштво и комплементарите во командитното друштво одговараат за обврските на друштвото лично, солидарно и неограничено со сиот свој имот.

(3) Содружниците на друштвото со ограничена одговорност и акционерите на акционерското друштво, како и командиторите во командитното друштво не одговараат за обврските на друштвото, освен кога тоа е определено со овој закон.

Посебна одговорност на содружниците

Член 23

(1) Содружниците на друштвото одговараат за обврските на друштвото и во случаите ако:

1) го злоупотребиле друштвото како правно лице за да постигнат цели кои за нив како поединици се забранети;

2) правното лице го злоупотребиле за да им нанесат штета на своите доверители;

3) спротивно на законот располагале со имотот на правното лице како со свој сопствен имот или

4) во своја корист или во корист на било кое друго лице го намалиле имотот на друштвото, а знаеле или морале да знаат дека друштвото не е способно да ги изврши своите обврски спрема третите лица.

(2) Став (1) од овој член соодветно се применува и за одговорноста на тајниот содружник.

Лица кои можат да основаат друштво

Член 24

(1) Друштво можат да основаат домашни и странски физички или правни лица.

(2) Странско лице, во смисла на овој закон, е секое правно лице кое има фирма запишана во трговски регистар во странство или ако е запишано во трговскиот регистар во неговата земја и секое физичко лице кое е странски државјанин, бегалец или апатрид.

(3) Државјанин на Република Македонија кој има и друго државјанство избира дали ќе ја користи положбата на државјанин на Република Македонија или на странско лице.

(4) Секое лице од став (2) на овој член кое ќе стекне удел или акции во друштво или во него вложи средства врз договорна основа има статус на странско лице.

Право на учество во основање или на содружништво во повеќе друштва

Член 25

(1) Секој може да учествува во основањето или да биде содружник или акционер на повеќе друштва доколку со овој закон тоа не е забрането.

(2) Друштво можат да основаат најмалку двајца основачи, односно за неговото постоење се потребни најмалку двајца содружници, доколку со овој закон поинаку не е определено.

(3) Физичко лице може во исто време да биде содружник со неограничена одговорност само во едно друштво. Јавно трговско друштво и командитно друштво не можат да бидат содружник со неограничена одговорност во друго такво друштво.

Услови под кои странско лице може да биде основач на друштво, акционер, односно содружник

Член 26

(1) Содружник, односно акционер може да биде секое странско физичко и правно лице.

(2) Странско лице може да основа друштво или да стекнува акции на начинот и под условите предвидени за државјаните на Република Македонија и за правните лица запишани во трговскиот регистар на територијата на Република Македонија, ако со закон поинаку не е определено

(3) Учеството на странско лице во новоосновано и во постојно друштво не е ограничено ако со друг закон поинаку не е определено.

(4) Друштвото со странско учество ги има сите права и обврски како и друштвото без странско учество, освен во случаите определени со закон.

Одобрение за основање на друштво од страна на странски лица (бришан)

Член 27 (бришан)

Права на странски лица

Член 28

(1) Правата стекнати врз основа на вложениот капитал во друштвото не можат да се намалуваат со закон или друг пропис.

(2) Делот од добивката на друштвото што припаѓа на странско лице, односно сумата што припаѓа на странско лице во случај на престанок на друштвото или во случај на делумно или целосно отуѓување на уделот на странско лице, може, по налог на странското лице, слободно, без дозвола, да се дозначат во странство во валутата на вложувањето ако друштвото располага со парично покритие.

(3) Повластиците и посебните погодности за вложување и стопанисување на странски лица се утврдуваат со закон.

Изјава за основање на друштвото

Член 29

(1) Основачите и првите членови на органите на управување, односно на надзор, му поднесуваат на регистарскиот суд изјава во која ги наведуваат дејствата извршени со цел правилно да се основа друштвото и со која тврдат дека друштвото е основано во согласност со законот.

(2) Регистарскиот суд ќе одбие да изврши упис на основањето во трговскиот регистар ако не биде поднесена изјавата од став (1) на овој член.

Изјава во случај на измена на актите на друштвото

Член 30

(1) Одредбите од член 29 на овој закон се применуваат и во случај на измена на договорот на друштвото, односно на статутот на друштвото.

(2) Изјавата ја даваат членовите на органите на управување, односно на надзорот, кои ја вршат оваа функција во времето на измените на договорот за друштвото, односно на статутот на друштвото.

Солидарна одговорност за штета при основање на друштво

Член 31

(1) Основачите на друштвото, како и првите членови на органите на управување и надзор, се солидарно одговорни за штетата настаната поради невнесување во договорот за друштвото, односно во статутот на друштвото некоја од задолжителните одредби утврдена со овој закон, како и поради пропуштање или неправилно извршување на постапките пропишани со законот или поради неспроведување на другите прописи за основање на друштво.

(2) Став (1) од овој член се применува и на измена на договорот за друштвото односно на статутот на друштвото во поглед на одговорноста на членовите на органите на управување и надзор кои ја вршат оваа функција во времето на измената.

Неможност за повикување на неважност на податоците запишани во трговскиот регистар

Член 32

(1) По уписот на друштвото во трговскиот регистар никој од содружниците не може да се повикува на неважност на податоците запишани во трговскиот регистар, а содржани во актот за основање на друштвото или во договорот за друштвото, односно статутот на друштвото поради заблуда, измама или закана настаната при склучувањето на договорот за друштвото или на актот за основање на друштвото, односно при донесувањето на статутот.

(2) Одредбата од став (1) на овој член се применува и на измените на договорот за друштвото, односно на статутот на друштвото.

Кога друштвото се смета дека не е основано

Член 33

(1) Друштвото се смета дека не е основано кога биле сторени повреди на законот што не можат да бидат отстранети.

(2) Секое лице кое има правен интерес може да побара регистарскиот суд да констатира дека друштвото не е основано.

(3) Друштвото за кое се смета дека не е основано судот го брише од трговскиот регистар по службена должност и именува ликвидатор кој ја спроведува неговата ликвидација во вонпроцесна постапка.

(4) За преземените обврски основачите одговараат солидарно и неограничено.

Обврски на содружниците за вложување во друштво

Член 34

(1) Имотот на друштвото при основање содружниците му го ставаат на располагање на друштвото.

(2) Имотот на друштвото при основањето се состои од парични и непарични влогови на содружниците. Непаричниот влог може да се состои од предмети (подвижни и недвижни), како и права што имаат имотна вредност.

(3) Содружник на друштвото кој дава непаричен влог му одговара на друштвото пет години од денот на ставањето на располагање на влогот за тоа дека вредноста на неговиот влог во времето на ставањето на располагање е соодветна на вредноста назначена во договорот за друштвото, ако со овој закон поинаку не е уредено.

Учество во добивката и загубите на содружниците

Член 35

(1) Содружниците ја делат добивката што им припаѓа во друштвото.

(2) Ако поинаку не е договорено во договорот за друштвото или определено со статутот на друштвото, секој содружник на друштвото учествува во поделбата на добивката и во покривање на загубата на друштвото сразмерно на својот удел.

Начин на донесување на одлуките

Член 36

(1) Одлуките во друштвото се донесуваат со согласност на сите содружници, ако со договорот за друштвото поинаку не е определено.

(2) Сите содружници на друштвото имаат право на управување со друштвото, освен ако со договорот за друштвото, односно со статутот на друштвото, управувањето не е доверено на еден или повеќе содружници или на трето, односно трети лица.

(3) Ако со договорот за друштвото, односно статутот на друштвото е определено одлуките да се донесуваат со мнозинство гласови, се определува видот на мнозинството. Ако не е определен видот на мнозинството, одлуките се донесуваат со мнозинство гласови од вкупниот број гласови што ги даваат влоговите, сразмерно на учеството на нивните влогови во основната главнина на друштвото.

Забрана содружник да се занимава со одделни работи

Член 37

Содружник не смее за своја сметка да се занимава со работи што би биле спротивни или штетни на целите на друштвото.

Меѓусебни обврски на содружниците за трошоците или преземените обврски

Член 38

(1) Ако содружник поднесе трошоци за кои спрема околностите може да се смета дека се потребни или ако непосредно заради вршење на работите на друштвото или заради опасност која со тоа е поврзана, претрпи штета, друштвото е должно да му ги надомести.

(2) Содружникот може на име трошоци што се потребни за вршење на работите на друштвото да бара аванс.

(3) Содружникот мора без одлагање на друштвото да му ги пренесе сите користи што ги примил од трети лица за водење на работењето на друштво и што ги остварил од управувањето со друштвото.

(4) Ако поинаку не е определено со овој закон, содружникот има право на награда за својата лична работа во друштвото.

Обврска за постапување со внимание на уреден и совесен трговец

Член 39

(1) Секој содружник е должен во вршењето на работите на друштвото да постапува со внимание на уреден и совесен трговец.

(2) Содружникот одговара за штетата што ќе му ја причини на друштвото со умисла или од крајно невнимание.

(3) Содружникот на друштвото овластен за управување кој за вршењето на работите на управувањето прима надомест е одговорен како и застапникот.

Право на известување на содружникот

Член 40

(1) Секој содружник на друштвото, и кога не учествува во управувањето, има право лично да биде информиран за работењето на друштвото, да врши увид во книгите на друштвото и во другата документација, како и за своја лична употреба да подготвува преглед на финансиската состојба на друштвото.

(2) Секоја поинаква одредба утврдена во договорот за друштвото, односно статутот, која отстапува од став (1) на овој член, се смета за ништовна.

Правен режим на имотот на друштвото

Член 41

(1) Парите, предметите и правата што му се пренесени на друштвото или што ги стекнало друштвото му припаѓаат на друштвото.

(2) Доверител на содружник на друштвото не може од имотот на друштвото да го намери своето побарување.

(3) Доверител на друштвото не може своите побарувања да ги намери од имотот на содружник, односно содружници на друштвото, освен во случаите утврдени со овој закон.

Решавање на спорите со спогодба или преку избран суд

Член 42

(1) Спорите меѓу содружниците на друштвото што се однесуваат на договорот за друштвото, содружниците можат да се договорот најпрвин да ги решат спогодбено.

(2) Содружниците на јавно друштво и комплементарите во командитно друштво можат, спорите што се однесуваат на договорот за друштвото да ги решаваат и преку избран суд при Стопанската комора во Република Македонија, ако така се договорот странките во договорот за друштвото.

Заштита на правата од содружништвото пред регистарскиот суд

Член 43

Кога од страна на органите на друштвото ќе бидат нарушени правата што произлегуваат од содружништвото, секој содружник може да бара нивна заштита пред судот што го води трговскиот регистар (во натамошниот текст: регистарски суд) според седиштето на друштвото.

Примена на законот според седиштето

Член 44

(1) На друштво чие седиште е на територијата на Република Македонија се применува овој закон.

(2) Трети лица можат да се повикуваат на седиштето определено во договорот за друштвото односно во статутот на друштвото или на актот за основање, освен ако со овој закон поинаку не е уредено.

(3) Друштвото не може спрема трети лица да се повикува на друго седиште ако вистинското седиште му е во некое друго место.

Утврдување на податоци

Член 45

(1) Регистарскиот суд во постапката на регистрација на основање на друштво утврдува дали податоците што се запишуваат во трговскиот регистар содржани во актот за основање на друштвото, договорот за друштвото, односно статутот на друштвото се во согласност со овој закон.

(2) Регистарскиот суд, по запишувањето на друштвото во трговскиот регистар, по барање на содружник, односно акционер или на друштвото, одлучува дали договорот за друштвото, статутот на друштвото и другите акти на друштвото или одлуките на друштвото се во согласност со овој закон.

(3) Утврдувањето на податоците од став (1) на овој член не ги опфаќа прашањата за кои се одлучува во друга судска или управна постапка.

Објавување на податоци или извештаи

Член 46

Кога со закон или со акт на друштвото е утврдена обврска за објавување на определени податоци или извештаи на друштвото, објавувањето се врши во "Службен весник на Република Македонија", ако со овој закон поинаку не е определено.

Субјекти на кои не се применува законот

Член 47

Овој закон не се применува на основањето, организацијата, работењето и престанокот на јавните претпријатија, јавните установи и другите установи, задругите, здруженијата на граѓани и другите форми на организирање што не вршат некоја од дејностите утврдени во член 1 на овој закон.

Дел втори ВИДОВИ ТРГОВСКИ ДРУШТВА

Глава прва ЈАВНО ТРГОВСКО ДРУШТВО

Оддел први ПОИМ И ОСНОВАЊЕ

Поим за јавно друштво

Член 48

(1) Јавно трговско друштво (во натамошниот текст: јавно друштво) е здружување на две или повеќе правни или физички лица кои на доверителите за обврските на друштвото им одговараат лично и неограничено солидарно со сиот свој имот.

(2) Јавно друштво се основа со договор за друштво склучен меѓу содружниците.

Фирма

Член 49

(1) Фирмата на јавното друштво ги содржи презимињата и имињата, односно фирмата или скратената фирма најмалку на еден содружник на друштвото и ознаката "и др", ако во фирмата не се содржани презимињата и имињата на сите содружници.

(2) Во фирмата се содржани и зборовите "јавно трговско друштво" или кратенката "ЈТД".

Договор за друштвото

Член 50

(1) Договорот за друштвото се склучува во писмена форма.

(2) Потписите на содружниците се заверуваат кај нотар.

(3) Кога се основа јавно друштво актот за основање, односно договорот за јавното друштво содржи одредби за:

1) името и презимето, државјанството и местото на живеење, како и адресата на содружниците или фирмата и седиштето на содружниците ако се правни лица;

2) фирмата и седиштето на јавното друштво;

3) предметот на работењето на јавното друштво;

4) видот и големината на влогот на секој содружник и процената на неговата вредност и

5) начинот на застапувањето на јавното друштво.

(4) Со договорот за друштвото по извршениот упис во трговскиот регистар се утврдуваат и:

1) начинот на личното учество во работата на секој содружник;

2) начинот на распределба на добивката и начинот на покривање на загубата;

3) начинот на управување со јавното друштво и на донесување на одлуките и

4) други прашања определени со овој закон.

Посебни услови за вршење на дејноста

Член 51

Јавно друштво може да врши дејност поврзана со определено занимање ако меѓу содружниците или вработените има лице кое има соодветна квалификација, ако со закон не е

определено сите содружници или поголем број содружници на јавното друштво да ја имаат пропишаната квалификација за дејноста која е поврзана со определено занимање.

Упис во трговскиот регистар

Член 52

Јавното друштво се запишува во трговскиот регистар. Обврската која се однесува на пријавата на основањето на јавно друштво во регистарскиот суд ги товари сите содружници на јавното друштво овластени за застапување. Содружниците по уписот можат да започнат со вршењето на дејноста и да вработуваат работници.

Прилози кон пријавата за упис

Член 53

(1) За упис на основање на јавното друштво во трговскиот регистар се поднесуваат:

- 1) актот за основање на друштвото или договорот за друштвото;
- 2) доказ за видот и големината на влогот на секој содружник и процената на неговата вредност и
- 3) заверени потписи кај нотар на содружниците, односно лицата кои според договорот за друштвото се овластени за застапување.

(2) Секоја промена на фактите од став (1) на овој член, како и пристапување на нов содружник се запишува во трговскиот регистар.

Оддел втори

ПРАВНИ ОДНОСИ МЕЃУ СОДРУЖНИЦИТЕ НА ЈАВНОТО ДРУШТВО

Општа одредба

Член 54

(1) На правните односи меѓу содружниците на јавно друштво се применуваат одредбите на овој оддел, ако со договорот за друштвото поинаку не е определено.

(2) Ако поинаку не е уредено со овој закон, на јавното друштво се применуваат прописите со кои се уредуваат облигационите односи.

Влогови во друштвото

Член 55

- (1) Содружниците не мораат да внесат во јавното друштво еднакви влогови.
- (2) Содружникот може во друштвото да вложи пари, предмети, права, труд и услуги.
- (3) Вредноста на непаричниот влог содружниците спогодбено ја утврдуваат во пари.
- (4) Одредбите од договорот за друштвото со кои се договара камата или наградување за влогот се сметаат за ништовни.

Последици од задоцнување

Член 56

(1) Содружникот кој паричниот влог или не го предал навреме или парите примени за јавното друштво не ги уплатил навреме на благајната на јавното друштво или за себе неоправдано зел пари на јавното друштво, должен е на јавното друштво да му плати камата од денот кога имал обврска да го уплати влогот или да ги предаде парите или кога парите ги зел. Барање за надомест за штета не е исклучено.

(2) Ако во случаите од став (1) на овој член не се работи за пари туку за други предмети, јавното друштво може да бара надомест на штетата.

Зголемување, надополнување и повлекување на влогот

Член 57

(1) Содружник на јавно друштво не е обврзан својот влог да го зголеми над износот утврден со договорот за друштвото, ниту во случај на загуба е должен да го надополнува, ако е намален без негова вина.

(2) Повлекување на влогот содружник може да бара само во случај на престанок на содружничкиот однос во јавното друштво.

Надомест на трошоци и на штета

Член 58

(1) Ако содружник на јавно друштво направи трошок за кој според околностите може да се смета дека е потребен или ако непосредно од вршењето на работите на јавното друштво или поради опасност која со тоа вршење е неразделно поврзана претрпи штета, јавното друштво е должно да му ги надомести трошоците и претрпената штета. За направените трошоци и претрпената штета јавното друштво плаќа и камати сметано од денот кога трошоците биле направени, односно од кога настанала штетата.

(2) Содружникот може за трошоците нужни за извршувањето на работите на друштвото да бара аконтација од друштвото.

Забрана на конкуренција

Член 59

(1) Содружник на јавно друштво не смее без изречна согласност на другите содружници да презема работи што се во рамките на дејноста на јавното друштво, ниту да биде содружник кој лично одговара, да биде член на орган или вработен во друштво кое на јавното друштво му е конкурент или би можело да му биде конкурент.

(2) Работењето од став (1) на овој член ќе се смета за дозволено ако при стапувањето на содружник во јавното друштво на содружниците тоа им било познато, а изречно не е договорено содружникот да го напушти работењето или да се откаже од него.

Последици од недопуштена конкуренција

Член 60

(1) Ако содружникот ја прекрши забраната од член 59 став (1) на овој закон, јавното друштво може од него да бара надомест на штетата. Друштвото може наместо надомест на штетата да бара содружникот работите направени за своја сметка да ги признае како склучени за јавното друштво, односно на друштвото да му го предаде она што го примил од работите склучени за туѓа сметка или да му го отстапи своето право на она што треба да го прими.

(2) За остварувањето на правата на друштвото од став (1) на овој член одлучуваат другите содружници. Барањата на друштвата застаруваат за три месеци сметано од денот кога другите содружници узнале за повредата на должноста од член 59 став (1) на овој закон. Без оглед кога дознале барањата застаруваат во рок од пет години од денот кога повредата настанала.

(3) Остварувањето на правата од ставовите (1) и (2) на овој член не го исклучува правото на другите содружници да бараат престанок на јавното друштво.

Пренос на удел

Член 61

(1) Удел во јавно друштво може да се пренесува на трето лице само со согласност на сите содружници.

(2) Преносот на удел се врши со акт во писмена форма.

(3) Преносот на удел дејствува спрема јавното друштво откако актот за пренос ќе му биде поднесен на јавното друштво и потврдено во писмена форма од едно од лицата овластени за управување со јавното друштво.

(4) Преносот на уделот може да се истакнува спрема трети лица до денот на уписот на преносот на уделот во трговскиот регистар.

Управување со јавно друштво

Член 62

(1) Секој содружник е овластен да управува со јавното друштво.

(2) Ако содружниците се договорат управувањето со јавното друштво да му го доверат на еден или повеќе содружници, другите содружници се исклучени од управувањето со јавното друштво.

Начин на остварување на довереното управување

Член 63

(1) Управителите се овластени во управувањето со јавно друштво да постапуваат самостојно. Кога управител ќе се спротивстави на некое дејствие пред да биде извршено неговото извршување се запира се додека за него содружниците не донесат одлука.

(2) Ако според договорот за друштвото сите или некои од управителите можат да дејствуваат заеднички, тогаш своите одлуки ги донесуваат во согласност на сите управители. Секој од управителите може неодложните мерки да ги изврши самостојно ако со тоа се спречува настанување на штети за јавното друштво. За преземените мерки управителот треба без одлагање да ги известува другите управители на јавното друштво.

Пренесување на правото на управување

Член 64

(1) Содружниците можат да го пренесат овластувањето за управување со јавно друштво на трето лице ако со тоа се согласат другите содружници, на начинот определен со договорот за друштвото.

(2) Овластувањето за управување содружникот не може да го пренесе на трето лице, ако тоа не е допуштено со договорот за друштвото.

(3) За работењето на управителот од ставовите (1) и (2) на овој член одговара содружникот кој го пренесол управувањето.

Обем на овластување за управување

Член 65

(1) Овластување за управување се дава за работи кои спаѓаат во вообичаеното работење на јавното друштво.

(2) За работите кои не спаѓаат во вообичаеното работење на јавното друштво е неопходно одлуката да биде донесена од страна на сите содружници без разлика дали со договорот за друштвото управувањето му е доверено на еден или повеќе содружници или други лица.

(3) Одлуките кои ги надминуваат признаените овластувања на управителите содружниците ги донесуваат, ако со договорот за друштвото поинаку не е определено, едногласно. Ако со договорот за друштвото биде определено одлуките да се донесуваат со мнозинство гласови, тогаш секој содружник на јавното друштво има еден глас, доколку со договорот за друштвото поинаку не е определено.

(4) Со договорот за друштвото може да биде определено одлуките од став (3) на овој член да се донесуваат со писмена консултација ако никој од содружниците не бара тие да се свикаат како собир на содружниците. Во случај на писмена консултација, резултатите од изјаснувањето се констатираат записнички со потпис на управителите. Кон записникот се приложуваат одговорите на поставените прашања на секој од содружниците.

Откажување на доверено управување

Член 66

(1) Содружникот може да се откаже од довереното управување со јавното друштво ако за тоа постои значајна причина. Како значајна причина се смета попречувањето од другите содружници да го врши довереното управување или кога тоа му е оневозможено поради неговата здравствена состојба.

(2) Содружникот може да се откаже од довереното управување со друштвото само ако на другите содружници им даде отказан рок кој овозможува тие да преземат се што е потребно за управувањето, освен ако постои оправдана причина поради која тој може да се откаже од овластувањето и пред истекот на тој рок.

(3) Отказниот рок од став (2) на овој член изнесува најмалку три месеци.

Отповикување на управителите

Член 67

(1) Ако сите содружници се управители или ако еден или повеќе управители се именувани меѓу содружниците или назначени со договорот за друштвото, отповикувањето се врши со

едногласна одлука на содружниците. Отповиканиот содружник може да се повлече од јавното друштво со барање да му бидат исплатени неговите права од содружничкиот однос во јавното друштво.

(2) Ако еден или повеќе содружници се управители и не се назначени со договорот за друштвото, секој од нив може да биде отповикан под условите кои се предвидени во договорот за друштвото или, ако тоа не е случај, со едногласна одлука на сите содружници.

(3) Управителот кој не е содружник може да биде отповикан под условите предвидени во договорот за друштвото или, ако тоа не е случај, со одлука на содружниците донесена со мнозинство гласови.

(4) Ако отповикувањето на управителот е извршено без оправдана причина, тоа може да служи како основа за барање на надомест на штета.

Право на известување

Член 68

(1) Содружниците кои не се управители имаат право да добијат извештај за состојбата на книгите и за списите на јавното друштво и да постават писмени прашања за управувањето со јавното друштво, на кои мора да им се одговори писмено.

(2) Во примената на одредбите од став (1) на овој член содружниците на јавното друштво кои не се управители имаат право самите во седиштето на јавното друштво да се запознаат со трговските книги, со договорите кореспонденцијата, записниците и со сите други списи и документи создадени или примени во јавното друштво.

(3) Правото од став (2) на овој член го вклучува и правото да се добијат преписи и копии од списите и документите.

(4) Во остварувањето на правото од ставовите (1), (2) и (3) на овој член содружникот може да ја користи помошта на стручно лице кое го избира од листата утврдена од страна на регистарскиот суд.

Донесување на одлуки

Член 69

(1) Одлуките во друштвото се донесуваат во согласност со сите содружници на кои им е доверено управувањето.

(2) Ако со договорот за друштвото е определено одлуките да се донесуваат со мнозинство гласови, во случај на сомневање мнозинството се пресметува според бројот на содружниците.

Право на награда

Член 70

Содружникот има право на награда за своето лично учество во работите на јавното друштво утврдено со договорот за друштвото.

Учество во добивка и загуба

Член 71

Добивката и загубата се делат меѓу содружниците на јавното друштво сразмерно на уделот на секој содружник во друштвото, ако со договорот за друштвото поинаку не е определено.

Оддел трети

ОДНОСИ НА ЈАВНОТО ДРУШТВО СО ТРЕТИ ЛИЦА

Застапување на друштвото

Член 72

(1) Секој содружник е овластен за застапување на јавното друштво.

(2) Содружниците можат со договорот за друштвото да овластат еден или повеќе содружници за застапување на јавното друштво. Во тој случај другите содружници се исклучени од застапувањето.

(3) Ако повеќе содружници се овластени да го застапуваат јавното друштво, секој од застапниците може да го застапува јавното друштво самостојно. Со договорот за друштвото може да се предвиди и колективно застапување.

(4) Застапниците на јавното друштво во зависност од тоа дали нивните овластувања се за самостојно или колективно застапување го потпишуваат јавното друштво самостојно или колективно.

(5) Овластувањето за застапување на јавното друштво е потполно. Ограничувањето на овластувањето за застапувањето на содружникот нема правно дејство спрема трети лица, без оглед дали тие знаеле за ограничувањето.

Откажување и одземање на овластување за застапувањето

Член 73

(1) Застапникот може да се откаже од овластувањето за застапување, во рок што не може да биде покус од три месеци од денот кога писмено ги известил другите содружници дека се откажува од овластувањето за застапување. Исклучувањето или ограничувањето на ова право е ништовно.

(2) Регистарскиот суд може, по тужба на другите содружници, од значајни причини да му го одземе овластувањето за застапување на содружникот. Како значајна причина во смисла на овој закон се смета секоја тешка повреда на обврска на содружникот или неговата неспособност уредно да го застапува друштвото.

(3) Престанокот на овластувањето за застапување спрема трети лица дејствува од денот на извршениот упис во трговскиот регистар.

Лична одговорност на содружниците

Член 74

(1) За обврските на јавното друштво секој содружник им одговара на доверителите на јавното друштво непосредно со целиот свој имот и солидарно со сите други содружници.

(2) Одредба во договорот за друштвото спротивна на став (1) од овој член спрема трети лица е ништовна.

(3) Доверителите на јавното друштво можат да бараат плаќање на долгот на јавното друштво од содружниците дури откако без успех го опоменале јавното друштво со вонсудски акт и со тоа го ставиле во доцнење.

(4) Содружник кој пристапува во јавно друштво што веќе постои, за обврските настанати пред неговото стапување во јавното друштво одговара исто како и другите содружници.

Застареност на побарување

Член 75

(1) Побарувањето против содружникот за обврските на јавното друштво застарува пет години по престанокот на јавното друштво, односно по истапувањето на содружникот од јавното друштво, освен ако побарувањето против јавното друштво не застарува во покус рок, во согласност со закон.

(2) Застарувањето почнува да тече по истекот на денот кога престанокот на јавното друштво или излегувањето на содружникот е запишано во трговскиот регистар. Ако јавното друштво престане со отворање на стечај, застареноста почнува со истекот на денот кога отворањето на стечајот е запишано во трговскиот регистар.

(3) Ако побарувањето пристигне по уписот во трговскиот регистар согласно со став (2) на овој член, застареноста почнува од денот на пристигнувањето.

(4) Одредбите од ставовите (1) и (2) од овој член не се применуваат за застарување на побарување од однос меѓу содружниците и меѓу содружниците и јавното друштво.

Прекин на застареноста на побарувањето

Член 76

(1) Прекилот на застареноста на побарувањата спрема престанатото друштво дејствува спрема содружниците кои на јавното друштво му припаѓале во време на престанокот.

(2) Прекилот на застареноста на побарувањата спрема јавното друштво кое се уште не е престанато не дејствува спрема содружникот кој истапил, а прекилот на застареноста кој настапил само спрема определен содружник не дејствува против другите содружници.

Оддел четврти

ПРЕСТАНОК НА ЈАВНОТО ДРУШТВО И ПРЕСТАНОК НА СОДРУЖНИШТВОТО

Причини за престанок

Член 77

Јавното друштво престанува со:

- 1) истекот на времето за кое е основано;
- 2) одлука на содружниците;
- 3) отворање на стечајна постапка над јавното друштво,
- 4) смрт на било кој од содружниците, односно со престанок на содружник - правно лице, ако поинаку не е определено со договорот за друштвото;
- 5) отворање на стечајна постапка над било кој од содружниците;
- 6) отказ на некој од содружниците на јавното друштво;
- 7) правосилна судска одлука и
- 8) во други случаи определени со закон и со договорот за друштвото.

Отказ на содружник

Член 78

(1) Ако друштвото е основано на неопределено време, содружникот може да го откаже договорот за друштвото со отказан рок од шест месеци, сметано од крајот на деловната година. Отказот мора да биде изјавен на секој од содружниците. Отказниот рок може со договорот за друштвото да се продолжи. Поинакви ограничувања или исклучувања се сметаат за ништовни.

(2) Одредбите од став (1) на овој член се применуваат и на јавното друштво кое според договорот за друштвото трае за време на животот на секој од содружниците или кој е молчешкум продолжен и по истекот на времето определено за неговото траење.

Престанок врз основа на одлука на судот

Член 79

(1) Од значајни причини судот може по тужба на содружник на јавното друштво да одлучи јавното друштво да престане пред истекот на времето за кое е основано, односно да престане и без отказ, ако времето на неговото траење не е определено

(2) Како значајна причина од став (1) на овој член се смета особено ако содружник, со умисла или од крајно невнимание, повреди некоја суштествена должност, ако исполнувањето на таквата должност или остварувањето на целта на јавното друштво станат невозможни или ако целта е постигната.

(3) Одредбите од договорот со кои се исклучува или со кои спротивно на одредбите од ставовите (1) и (2) на овој член се ограничува полното право на содружниците да бараат престанок на јавното друштво се сметаат за ништовни.

(4) Тужба се поднесува против другите содружници.

(5) На барање на содружник судот може, наместо да одлучи јавното друштво да престане, да го исклучи од јавното друштво содружникот кој е виновен.

Отказ поради тешка повреда или поради однесување

Член 80

Секој содружник може без отказан рок да го откаже своето содружништво во јавното друштво ако било кој друг содружник на јавното друштво тешко го повреди договорот за друштвото или со неговото однесување ја доведува во опасност натамошната соработка со него или остварувањето на целта на јавното друштво.

Заштита на доверител на содружник

Член 81

(1) Доверител на содружник, кој во рок од шест месеци не може да ги намира своите побарувања во постапката за присилно извршување од подвижниот имот на содружникот, може да бара заплenuвање на ликвидациониот дел на содружникот-должник и со писмено известување до сите други содружници во рок од наредните шест месеци да бара престанок на јавното друштво, освен ако со договорот за друштвото поинаку не е определено.

(2) Јавното друштво не престанува ако друштвото или другите содружници го исплатат долгот по издавањето на налог за заплenuвање од став (1) на овој член.

(3) Ако друштвото или другите содружници во јавното друштво го исплатат долгот престанува учеството на содружникот во јавното друштво, доколку содружниците поинаку не решат.

Продолжување на постоење на друштво и по престанок на содружништво на некој содружник

Член 82

(1) Со договорот за друштвото може да се предвиди јавното друштво да продолжи да постои и кога ќе престане содружништвото на некој од содружниците

во тој случај другите содружници ги исплатуваат правата од уделот на содружникот кој излегол од јавното друштво, а во случај на смрт на содружник во јавното друштво стекнуваат положба на содружници наследниците ако за тоа изразат желба. Наследниците изјавата за стекнување на положба на содружник во јавното друштво ја даваат во рок од три месеци од денот кога се утврдени како наследници.

(2) Ако наследниците не сакаат да станат содружници, како и во случај на престанување на содружништвото, јавното друштво ги исплатува правата по уделот на наследникот или на содружникот на кој му престанало содружништвото.

Преземање на друштво без спроведување на ликвидација

Член 83

(1) Ако јавното друштво се состои само од двајца содружници, а во личноста на едниот од нив настапат причините за престанок на содружништвото, судот може другиот содружник по негова тужба да го овласти без ликвидација да го преземе јавното друштво со активата и пасивата.

(2) Кога над содружникот се отвори стечајна постапка, другиот содружник има право без ликвидација да го преземе јавното друштво со активата и пасивата.

Пријава за упис на престанокот

Член 84

(1) Престанокот на јавното друштво содружниците го пријавуваат за упис во трговскиот регистар, освен ако јавното друштво престане поради отворање на стечајна постапка.

(2) Сите содружници поднесуваат пријава за упис во трговскиот регистар и кога престанува содружништвото на содружник на јавното друштво.

Глава втора

КОМАНДИТНО ДРУШТВО

Оддел први **ОПШТИ ОДРЕДБИ**

Поим за командитно друштво

Член 85

(1) Командитно друштво е друштво во кое се здружуваат две или повеќе лица од кои најмалку еден содружник одговара за обврските на друштвото солидарно и неограничено со сиот свој имот (во натамошниот текст: комплементар), а најмалку еден содружник одговара за обврските на друштвото само до износот на запишаниот влог во друштвото (во натамошниот текст: командитор).

(2) Комплементарите учествуваат најмалку со една петтина во вкупниот износ на влоговите.

Примена на одредбите за јавното друштво

Член 86

Ако со одредбите од оваа глава поинаку не е предвидено, на командитното друштво се применуваат одредбите на овој закон со кои се уредува јавното друштво.

Оддел втори **ОСНОВАЊЕ И УПИС ВО ТРГОВСКИОТ РЕГИСТАР**

Договор за друштвото

Член 87

Командитното друштво се основа со договор за друштво. Договорот за друштвото се склучува во писмена форма. Заверката на потписите се врши кај нотар.

Содржина на договорот

Член 88

(1) Кога се основа командитно друштво актот за основање на друштвото, односно договорот за друштвото содржи одредби за:

- 1) фирмата и седиштето на командитното друштво;
- 2) предметот на работење на командитното друштво;
- 3) името и местото на живеење, односно фирмата и нејзиното седиште, државјанството, како и адресата на содружниците;
- 4) вкупниот износ на влогот на содружниците и определување на својството на содружниците како командитори, односно комплементари и
- 5) начинот на застапување на командитното друштво.

(2) Со договорот за друштвото по извршениот упис во трговскиот регистар се утврдуваат и:

- 1) видот и соодносот на влоговите на секој од содружниците;
- 2) начин и времето на уплата на влогот;
- 3) начинот на распределба на добивката и начинот на покривањето на загубата;
- 4) начинот на управување и застапување на командитното друштво и на донесување на одлуките и
- 5) други одредби со кои се уредуваат односите меѓу содружниците.

Фирма

Член 89

(1) Фирмата на командитното друштво содржи презиме и име, односно фирмата или скратената фирма барем на еден од комплементарите, а ако се повеќе и ознаката "и др" како и зборовите "командитно друштво" или кратенката "КД".

(2) Презимето и името на командиторот не се запишува во фирмата.

(3) Командиторот одговара како комплементар ако неговото презиме и име е наведено во фирмата на командитното друштво.

Упис во трговскиот регистар

Член 90

(1) Пријавата за запишување на командитното друштво во трговскиот регистар ја поднесуваат комплементарите.

(2) Објавувањето на уписот на командитното друштво во трговскиот регистар од страна на судот, освен пропишаните податоци, може да го опфати само назначувањето на бројот на командиторите и на вкупниот износ на нивните влогови. Името на командиторите не може да се објави без нивна согласност.

(3) Одредбите од став (2) на овој член се применуваат и кога командиторот пристапува кои постоечко друштво, односно истапува од командитното друштво, како и кога се менува видот на влогот или износот до кој командиторот одговара.

Оддел трети
ПРАВНИ ОДНОСИ МЕЃУ СОДРУЖНИЦИТЕ

Права и обврски меѓу содружниците

Член 91

- (1) Правата и обврските меѓу содружниците се уредуваат со договорот за друштвото.
- (2) Ако со договорот за друштвото не се уредени одделни прашања, се применуваат одредбите на овој закон за јавното друштво, ако со овој оддел поинаку не е определено.

Обврска за лично учество

Член 92

- (1) На лично учество во работите на командитното друштво е обврзан само комплементарот.
- (2) Со договорот за друштвото на лично учество може да биде обврзан и командитор.
- (3) Награда за лично учество во работите на командитното друштво му припаѓа и на командиторот од став (2) на овој член.

Управување

Член 93

- (1) Со командитното друштво управуваат комплементарите. Командиторите немаат право да управуваат со друштвото.
- (2) Командитор не може да им се спротивставува на одлуките ниту на постапките на комплементарите, освен на одлуки и постапки кои се однесуваат или се преземаат надвор од границите на редовното работење на командитното друштво.

Примена на одредбите за надомест на трошоците и на штетата и за забрана на конкуренција на комплементарот

Член 94

На комплементарот се применуваат одредбите од членовите 58 и 59 на овој закон, освен ако во договорот за друштвото не е поинаку определено.

Право на известување

Член 95

Командиторот има право да бара да му се соопшти содржината на трговските книги на командитното друштво и на списите, како и право писмено да поставува прашања што се однесуваат на управувањето со командитното друштво, на кои мора да му се одговори писмено.

Пренос на уделите

Член 96

- (1) Уделите во командитното друштво можат да бидат пренесени на трето лице само со согласност на сите содружници на командитното друштво.
- (2) Со договорот за друштвото може да се определи.
 - 1) уделите на командиторите слободно да се пренесуваат меѓу содружниците;
 - 2) уделите на командиторите да бидат отстапени на трети лица со согласност на сите комплементари и со согласност на мнозинството командитори, според бројот и големината на нивниот влог и
 - 3) комплементарот да отстапи еден дел од својот удел на командитор или трето лице со согласност на сите комплементари и со согласност на мнозинството командитори, според бројот и големината на нивниот влог.

Промена на седиштето

Член 97

- (1) Содружниците можат да го изменат седиштето на командитното друштво само со едногласна одлука.

(2) Другите измени и дополнувања на договорот за друштвото се вршат со согласност на сите комплементари и на мнозинството командитори, според бројот и големината на влогот.

Учество во добивка и во покривање на загуба на командитор.

Член 98

(1) Командиторот учествува во распределбата на добивката на командитното друштво сразмерно на уплатениот влог.

(2) Командиторот учествува во покривање на загубите на командитното друштво до висината на запишаниот влог. Командиторот не е должен да ја врати примената добивка поради подоцнежна загуба на командитното друштво.

Забрана на распределба на добивката

Член 99

Ако командитното друштво работи со загуба која се одразува врз уплатениот влог, до воспоставувањето на предвидениот размер добивката не се распределува.

Оддел четврти

ПРАВНИ ОДНОСИ НА КОМАНДИТНО ДРУШТВО СО ТРЕТИ ЛИЦА

Застапување на друштвото

Член 100

(1) Командитор не може да го застапува командитното друштво. Ако во договорот за друштвото поинаку е определено, таа одредба е ништовна.

(2) Командитор не може да го застапува командитното друштво ниту врз основа на полномошно.

(3) Ако командитор постапи спротивно на ставовите (1) и (2) од овој член, солидарно одговара со комплементарите за обврските на командитното друштво што произлегле од забранетите дејствија. Обемот на одговорноста се определува според бројот и значењето на забранетите дејства.

Одговорност на командиторот

Член 101

(1) Командиторот не одговара за обврските на командитното друштво ако го уплати сиот влог за кој се обврзал со договорот за друштвото. Ако командиторот

не го уплати сиот влог да кој се обврзал со договорот за друштвото, одговара на доверителите на командитното друштво непосредно и солидарно со другите сопружници на друштвото до износот на договорениот влог намален за уплатениот дел.

(2) Ако командиторот врз основа на спогодбата со другите содружници на командитното друштво го намали износот на својот влог, до уписот на новиот влог во трговскиот регистар одговара спрема трети лица до првобитниот износ на влогот.

(3) Ако комплементар стане командитор одговара како командитор од денот на уписот во трговскиот регистар како командитор.

(4) Лице кое стекнува својството на командитор, одговара и за обврските на друштвото кои ги презело и пред неговото пристапување кон друштвото.

Оддел петти

ПРЕСТАНОК НА КОМАНДИТНО ДРУШТВО

Услови за престанок на друштвото

Член 102

Командитно друштво престанува ако:

- 1) од него истапат сите комплементари;
- 2) над комплементар биде спроведен стечај;
- 3) комплементар ја загуби деловната способност;

4) ако умрен комплементар кој бил единствен комплементар и на кој сите негови наследници се малолетници не може да биде заменет со нов комплементар или командитното друштво да се преобрази во друштво со ограничена одговорност;

5) судска одлука и

6) во други случаи определени со закон и со договорот за друштвото.

Смрт или престанок на командитор

Член 103

(1) Командитно друштво не престанува со смрт на командитор, односно со престанокот на командитор кој не е физичко лице;

(2) Ако поради истапување на сите командитори во командитното друштво останат само комплементарите, командитното друштво својата дејност ја продолжува како јавно трговско друштво;

(3) Промената од став (2) на овој член се пријавува во трговскиот регистар во рок од 30 дена од истапувањето на последниот командитор.

(4) Ако се пропушти рокот од став (3) на овој член, командитното друштво престанува.

Наследник на компелементар и преобразба на друштвото

Член 104

(1) Ако со договорот за друштвото е определено дека командитното друштво и покрај смртта на еден од комплементарите продолжува со работа со негов наследник кој е малолетен, тој има статус на командитор до наполнување на полнолетството.

(2) Ако умрениот комплементар бил единствен комплементар и ако сите негови наследници се малолетници, умрениот комплементар може да биде заменет со нов комплементар или командитното друштво да се преобрази во друштво со ограничена одговорност од денот на смртта на комплементарот;

(3) Ако не се постапи на еден од начините пропишани во став (2) од овој член, командитното друштво престанува со работа.

Стечај над комплементар

Член 105

(1) Ако над комплементар биде спроведен стечај или ако тој ја загуби деловната способност, командитното друштво престанува со работа.

(2) По исклучок од став (1) на овој член командитното друштво продолжува со натамошна работа со комплементарите над кои не е спроведен стечај, односно кои не ја загубиле деловната способност, ако продолжувањето е предвидено со договорот за друштвото или ако едногласно така решат содружниците.

Глава трета

ДРУШТВО СО ОГРАНИЧЕНА ОДГОВОРНОСТ

Оддел први **ОСНОВАЊЕ**

Поим за друштво со ограничена одговорност

Член 106

(1) Друштвото со ограничена одговорност е друштво во кое содружниците учествуваат со по еден влог (основен влог) во однапред договорената основна главнина на друштвото.

(2) Основните влогови можат да бидат различни.

(3) За обврските на друштвото со ограничена одговорност содружниците не одговараат.

(4) Од одредбите на овој закон со кои се уредува друштвото со ограничена одговорност може да се отстапува само на начин и под услови пропишани со овој закон и законите кои ги уредуваат дејностите од членот 1 точка 4) на овој закон.

Број на содружниците во друштвото

Член 107

(1) Друштво со ограничена одговорност може да основа и едно лице кое се означува како единствен содружник.

(2) Друштвото може да има најмногу 50 содружници.

Обврски на содружниците спрема друштвото

Член 108

(1) Содружниците спрема друштвото се обврзани на давања и други обврски определени со договорот за друштвото.

(2) Дејствијата во име на содружниците може да ги врши застапник по овластување на нотар, кај кого е регистриран идентитетот на содружниците.

Содржина на фирмата на друштвото

Член 109

(1) Фирмата на друштвото со ограничена одговорност мора да го изразува предметот на работењето на друштвото а може да ги содржи и имињата на сите, на повеќето или на еден од содружниците, после што се наведени зборовите "друштво со ограничена одговорност" или кратенката "ДОО".

(2) Кога друштвото е основано од едно лице, фирмата ги содржи зборовите "друштво со ограничена одговорност основано од едно лице" или кратенката "ДООЕЛ".

Договор за друштвото

Член 110

(1) Друштвото со ограничена одговорност се основа со договор за друштвото кој го склучуваат сите основачи или нотар во име на основачите, ако нивниот идентитет е регистриран кај нотар, во писмена форма.

(2) Ако друштвото го основа едно лице, договорот за друштвото се заменува со изјава на основачот за основање на друштвото со ограничена одговорност заверена кај нотар или со изјава на нотар во име на основачот, ако неговиот идентитет е регистриран кај нотар.

(3) Основачите го склучуваат договорот од став (1) на овој член лично или преку полномошник кој мора да има полномошно заверено кај нотар. Полномошно не е потребно ако застапникот на основачот врз основа на закон е овластен за него да го склучи договорот за друштвото и да даде изјава што се бара за основање на друштвото.

(4) Сукцесивно основање на друштвото со ограничена одговорност не е допуштено.

Содржина на договорот, односно на изјавата

Член 111

(1) Кога друштвото со ограничена одговорност се основа со актот за основање или со изјава на основачот за основање на друштво со ограничена одговорност се утврдува:

1) името и местото на живеење, државјанството, како и адресата на содружниците, односно фирмата и седиштето ако основач е правно лице или податоци за нотарот кај кого е регистриран идентитетот на содружниците;

2) фирмата и седиштето на друштвото;

3) предметот на работење на друштвото;

4) времетраењето на друштвото;

5) износот на основната главнина и износот на основниот влог на секој содружник одделно, ако основниот влог се состои од предмети и права, мора тие подробно да се опишат и да се назначи нивната вредност;

6) името и местото на живеење, државјанството, како и адресата на управителот, односно на секој управител на друштвото и

7) застапувањето на друштвото.

(2) Со договорот за друштвото, односно со изјавата на основачот за основање на друштвото со ограничена одговорност, покрај елементите од став (1) на овој член, се утврдуваат и:

- 1) начинот и времето на уплата на паричните влогови што се уплатуваат во целост;
- 2) начинот и мерилата на распределба на добивката и начинот на покривање на загубата;
- 3) управувањето на друштвото и
- 4) правата и обврските којшто содружниците ги имаат покрај уплатата на основниот влог.

(3) Со договорот за друштвото, покрај работите од став (2) на овој член, можат да се уредат и други прашања и односи.

(4) Ако во договорот на друштвото се внесени одредби кои се во спротивност со овој закон, тие се ништовни.

Основна главнина на друштвото

Член 112

(1) Основната главнина на друштвото со ограничена одговорност се состои од збирот на основните влогови на одделни содружници.

(2) Основната главнина гласи на денари, а може и на странска валута во денарска противвредност според средниот курс на таа валута утврден и објавен од Народната банка на Република Македонија на денот на потпишувањето на договорот за друштвото.

(3) Основната главнина не може да биде помала од 2.500 ЕВРА во денарска противвредност, според средниот курс на таа валута утврден и објавен од Народната банка на Република Македонија на денот на поднесувањето на пријавата за упис за основање на друштвото, односно на поднесувањето на пријавата за упис на промената на основната главнина на друштвото во трговскиот регистар. Износот на основната главнина мора да биде изразен со цел број кој е делив со сто.

Обврска за зголемување на намалената основна главнина

Член 113

(1) Ако основната главнина се намали од било која причина под износот определен во член 112 од овој закон, износот мора да биде зголемен до износот предвиден со овој закон во рок од една година, освен ако друштвото со ограничена одговорност во тој рок не биде претворено во друштво од некоја друга форма.

(2) Ако во рокот определен со овој закон износот на основната главнина не биде зголемен до износот определен со став (1) од овој член, секое лице кое има правен интерес може со тужба да бара престанок на друштвото со ограничена одговорност откако претходно ќе ги предупреди неговите претставници таа состојба да ја усогласат со законот. Ако состојбата престане до денот кога судот ќе донесе одлука во прв степен, постапката се запира.

Износ на основните влогови на содружниците

Член 114

(1) Износот на основните влогови на содружниците може да биде различен, но големината на поединечниот основен влог не може да биде помала од 100 ЕВРА во денарска противвредност. Основниот влог се искажува во денари, на начинот утврден во член 112 став (3) од овој закон и мора да биде изразен со цел број кој е делив со сто.

(2) Секој содружник при основањето на друштвото има право на еден основен влог. Еден основен влог можат да имаат повеќе лица.

Уплаќање на основниот влог со законско платежно средство

Член 115

Основниот влог кој не е уплатен со законско платежно средство вреди само доколку тоа е допуштено со договорот за друштвото

Основен влог во предмети

Член 116

(1) Ако основниот влог се состои од предмети што ги презема друштвото со ограничена одговорност, во договорот за друштвото поконкретно се определува содружникот кој ги внесува предметите, како и предметите што се преземаат, вредноста по која друштвото ги презема

предметите и погодностите што му се признаваат на содружникот кој ги внесува предметите ако за такви погодности се договорот содружниците.

(2) Кон договорот за друштвото се приложува извештај на овластен проценувач на вредноста на влогот во предмети. Проценувачот го именуваат едногласно идните содружници од листата на овластените проценувачи определена од судот.

(3) Проценувачот има право на паричен надомест за трошоците и на награда за трудот.

Утврдување на вредноста на основниот влог во предмети

Член 117

(1) Ако вредноста на еден влог во предмети и права е помала од 25.000 ЕВРА во денарска противвредност и ако вкупната вредност на целината на влоговите во предмети и права не ја надминува половината на основната главнина, идните содружници можат едногласно да решат да не ја проценуваат вредноста на влогот во предмети и права. Во тој случај содружниците пред поднесувањето на пријавата за упис во трговскиот регистар составуваат извештај за влоговите во предмети, во кој наведуваат дека вредноста на влогот во предмети, односно права не е помала од висината на преземениот основен влог.

(2) Ако вредноста на влогот во предмети, односно права не е утврдена од проценувач или ако во договорот искажаната вредност е различна од вредноста што ја предложил проценувачот, содружниците се солидарно одговорни спрема трети лица, за време од пет години од денот на запишувањето на основањето во трговскиот регистар, за вредноста на влогот во предмети и права определена во моментот на основањето на друштвото со ограничена одговорност.

Запишување на основните влогови

Член 118

(1) Собирање на содружници преку јавен повик и внесување на основни влогови во форма на труд и услуги се спротивни на овој закон.

(2) Основните влогови се запишуваат во целост.

Уплата и внесување на основните влогови

Член 119

(1) Секој содружник при основањето на друштвото со ограничена одговорност мора да уплати една третина од влогот што го уплаќа во пари, со тоа што вкупниот износ на сите уплати во пари и вредноста на внесените предмети и права не може да биде помал од 1.500 ЕВРА во денарска противвредност.

(2) Влоговите во предмети и права мораат во целост да се внесат пред поднесувањето на пријавата за упис на основањето на друштвото со ограничена одговорност во трговскиот регистар. Ако вредноста на влогот во предмети не ја достигнува вредноста на преземениот основен влог, содружникот разликата мора да ја уплати во пари.

(3) Уплатата на паричниот влог мора да биде извршена на привремена сметка на друштвото со ограничена одговорност кај носител на платниот промет во Република Македонија.

(4) Уплатите од став (1) на овој член, како и целосното внесување на влогот во предмети и права мора да бидат направени така што друштвото со ограничена одговорност од моментот на уписот на основањето во трговскиот регистар да може слободно и трајно да располага со нив.

Надомест и погодности за предмети и права кои содружникот ги пренесува на друштвото

Член 120

Ако на содружникот на друштвото му се дава надомест за предметите и правата кои ги пренесува на друштвото и таа вредност се додава на неговиот основен влог или ако на некој содружник му се даваат посебни погодности во друштвото, во договорот за друштвото со ограничена одговорност во поединости и во целина се наведува содружникот на друштвото кој го пренесува предметот или правото, опис на она што со таков начин се пренесува и вредноста изразена во пари, како и посебните погодности кои ги стекнува содружникот на друштвото.

Намирување на трошоците за основање на друштвото

Член 121

(1) Содружниците обезбедуваат средства за намирување на трошоците за основање на друштвото сразмерно на висината на своите основни влогови.

(2) Содружниците можат да одлучат трошоците за основање на друштвото со ограничена одговорност да им бидат вратени и на еден или повеќе содружници да им се исплати награда за учество во основањето на друштвото.

(3) Трошоците и наградите од став (2) на овој член можат да бидат исплатени само од добивката. Содружниците можат да одлучат исплатите за оваа намена да се извршат пред исплатата на дивидендата на содружниците.

Услови за враќање на износот на уплатените влогови

Член 122

(1) Ако друштвото со ограничена одговорност не биде основано во рок од шест месеци сметајќи од денот на уплаќањето на првиот паричен влог на начинот утврден со договорот за друштвото, содружник може да бара од судот да го утврди неговото право за враќање на износот на неговиот влог.

(2) Ако содружници одлучат да го основаат друштвото со ограничена одговорност после одлуката на судот од став (1) на овој член, се спроведува нова постапка за вложување во друштвото.

Ограничувања за содружништво на физичко лице и на друштво во друго друштво составено од едно лице

Член 123

(1) Физичко лице не може да биде единствен содружник во повеќе друштва со ограничена одговорност. Друштвото составено само од едно лице не може да биде единствен содружник во друго друштво со ограничена одговорност.

(2) Во случај на непочитување на одредбите од став (1) на овој член, лице кое има правен интерес може со тужба пред регистарскиот суд да бара престанок на друштвото со ограничена одговорност основано спротивно на одредбите на овој закон. Ако нерегуларноста произлегува од обединувањето во исто лице на сите удели во едно друштво кое имало повеќе содружници, барањето за престанок може да се поднесе само по протекот на една година од денот на преземањето на сите удели од страна на едно лице.

(3) Судот може да определи рок од шест месеци за усогласување на состојбата согласно со законот и нема да донесе одлука за престанок на друштвото со ограничена одговорност ако до денот кога одлучува состојбата биде уредена.

Одговорност на првообразуваните органи на управување

Член 124

(1) Првообразуваните органи на управување на друштвото со ограничена одговорност и содружниците за кои судот ќе утврди дека се виновни за поништување на дејствата преземени во постапката за основање на друштвото солидарно одговараат спрема третите лица и другите содружници за штетата настаната со поништувањето.

(2) Тужбата се поднесува во рок од три години сметано од денот кога одлуката за поништување станала правосилна.

Пријава за упис на основањето на друштво

Член 125

Пријавата за упис на основањето на друштво со ограничена одговорност во трговскиот регистар ја потпишува управителот, односно сите управители на друштвото.

Прилози кон пријавата за упис

Член 126

(1) За упис на основањето на друштвото со ограничена одговорност се поднесуваат:

1) актот за основање на друштвото, односно договорот за друштвото со содржина согласно со член 111 став (1) од овој закон;

2) доказите и потписите согласно со член 174 став (2) од овој закон;

3) доказ дека секој содружник уплатил најмалку една третина од основниот влог во пари и

4) доказ дека е уплатена најмалку половина од основната главнина.

(2) Ако при основањето на друштвото со ограничена одговорност целиот износ на паричниот влог не е уплатен, преостанатиот износ се уплатува на начин определен со договорот за друштвото. Во рок од една година од денот на уписот на друштвото со ограничена одговорност се уплаќа остатокот од влогот.

(3) Со договорот за друштвото не може да се постапи спротивно на став (2) од овој член.

Одговорност на содружниците и управителите за штета

Член 127

(1) Содружниците и управителите му одговараат на друштвото со ограничена одговорност солидарно за штетата што му е причинета со умисла или од крајно невнимание и која настанала поради невнесување или неправилно внесување на влоговите во предмети, поради превисока процена на вредноста на тие влогови или поради било какво друго штетно однесување во постапката за основање на друштвото.

(2) Ако надоместувањето на штетата е нужно заради обезбедување на обврската кон трети лица, друштвото со ограничена одговорност не може да го откаже барањето за отштетата од став (1) на овој член, ниту може да се спогодува во поглед на тоа барање.

(3) Застарувањето на барањето од став (1) на овој член почнува да тече од денот на уписот на друштвото во трговскиот регистар.

(4) Барањето за надоместување на штета застарува во рок од пет години од денот на уписот на друштвото во трговскиот регистар.

(5) За штетата од став (1) на овој член на ист начин како содружниците и управителите одговара и лицето за чија сметка содружникот ги презел влоговите.

(6) Лицето од став (5) на овој член не може да се повика на незнаење на околностите што ги знаел или морал да ги знае содружникот кој постапувал во негово име ако постапувал со внимание на уреден и совесен трговец.

Оддел втори

ПРАВА И ДОЛЖНОСТИ НА СОДРУЖНИЦИТЕ

Должности на содружниците

Член 128

(1) Содружникот е должен преземениот основен влог да го плати во целост во согласност со договорот за друштвото и со одлуката на собирот на содружниците.

(2) Ако со договорот за друштвото или со одлуката на собирот на содружниците не е поинаку решено, сите содружници го вршат уплаќањето на основните парични влогови сразмерно со нивните основни влогови.

(3) Содружниците не можат да бидат ослободени, ниту може да им биде олеснето ниту одложено исполнувањето на обврската за уплаќање на влогот во пари. Обврската за плаќање на паричниот влог не може да се пребива со побарување спрема друштвото со ограничена одговорност.

Обврска за плаќање и казнена камата

Член 129

(1) Во случај на задоцнување содружникот, во дополнителен рок од најмалку 30 дена, ќе биде повикан да ја исполни обврската. Во поканата што ја упатува управителот односно управителите на друштвото му се укажува дека пропуштањето на дополнителниот рок повлекува исклучување од друштвото.

(2) Содружник кој не ќе го плати износот на својот основен влог во рокот определен со договорот за друштвото, односно со одлука на собирот на содружниците, обврзан е да го плати

влогот заедно со казнената камата пропишана со закон, ако со договорот за друштвото, односно со одлуката на собирот на содружниците, не е определена повисока камата.

Исклучување на содружник

Член 130

(1) Ако содружникот го пропушти дополнителниот рок, друштвото со ограничена одговорност го исклучува. За исклучувањето друштвото содружникот го известува во писмена форма.

(2) Содружник чиј содружнички однос во друштво со ограничена одговорност престанал со исклучување одговара за штетата причинета на друштвото поради пропуштање на уплатата.

Продажба на уделот на исклучениот содружник

Член 131

(1) Уделот на исклучениот содружник друштвото со ограничена одговорност го продава со јавно наддавање. Уделот може да се претвори во пари на друг начин само со согласност на исклучениот содружник.

(2) Од продажната цена првин се намируваат трошоците за продажбата, казнената камата, пристигнатата обврска која на име на неуплатениот дел од основниот влог требало да ја изврши, а остатокот му припаѓа на исклучениот содружник.

Повлекување, односно уплата на влог од други содружници

Член 132

(1) Кога според одредбите од член 131 на овој закон претворање на уделот во пари не е можно, друштвото со ограничена одговорност може да го повлече уделот или другите содружници на друштвото можат сразмерно со своите основни влогови да го уплатат сиот основен влог на исклучениот содружник и сразмерно на износите уплатени на овој начин да им се зголемат основните влогови.

(2) Во случај на повлекување на уделот, односно на уплата на основниот влог од страна на другите содружници, исклучениот содружник има право на делот од својот основен влог кој го уплатил.

Права на содружникот во друштвото

Член 133

Секој содружник има право да учествува во управувањето со друштвото со ограничена одговорност и во распределбата на добивката, да биде известуван за работењето на друштвото, да ги разгледува книгите и списите на друштвото, како и право на дел од остатокот на ликвидационата, односно стечајната маса.

Право на учество во добивка

Член 134

(1) Содружниците имаат право на учество во распределбата на добивката, која е утврдена според билансот на успехот, ако со договорот за друштвото поинаку не е определено.

(2) Добивката се дели меѓу содружниците сразмерно според учеството на уделите во основната главнина, ако договорот за друштвото поинаку не определува.

Споредни дејства

Член 135

(1) Освен уплаќање на основниот влог содружниците на друштвото со ограничена одговорност можат да преземат обврска и за исполнување на други дејства од имотен карактер (споредни дејства).

(2) За споредно дејство се смета личното учество на содружниците во работењето на друштвото, освен учеството како избрани функционери.

(3) За споредно дејство на содружникот му припаѓа посебна награда, што во билансот на друштвото се искажува како долг на друштвото.

Дополнителни доплати

Член 136

(1) Собирот на содружниците може со заклучок да утврди обврска содружниците да дадат дополнителни доплати.

(2) Со договорот за друштвото може да биде определено сите или одделни содружници да дадат дополнителни доплати преку износот на основниот влог.

(3) Содружникот не може своето побарување спрема друштвото да го пребива со дополнителна доплата.

(4) Обврската за давање на дополнителни доплати мора да биде определена на определено време и на износ определен сразмерно со преземените основни влогови.

(5) Одредба од договорот за друштво за дополнителни доплати спротивна на став (4) од овој член е ништовна.

(6) Содружник кој е обврзан на дополнителни доплати има право на глас.

Враќање на дополнителни доплати

Член 137

(1) Ако со договорот за друштвото поинаку не е определено дополнителните доплати можат да им се вратат на содружниците кои ги направиле и тоа сразмерно за преземените основни влогови.

(2) Враќањето на дополнителните доплати се врши по протекот на три месеци во кои друштвото ја објавило одлуката за враќање.

(3) Одлуката за враќањето на дополнителните доплати се објавува три пати во интервали не покуси од една и не подолги од две недели.

Зачувување на основната главнина

Член 138

(1) Имотот на друштвото со ограничена одговорност, кој е потребен за зачувување на основната главнина, не смее да му се исплатува на содружник.

(2) Содружникот не може да бара враќање на основниот влог се додека друштвото со ограничена одговорност постои, ако со овој закон поинаку не е определено.

(3) На содружникот може да му се вратат дополнителните уплати кои не служат за покривање на основната главнина во случај на загуба. Враќањето не смее да се изврши пред истекот на три месеци сметано од денот кога заклучокот за враќање бил објавен на пропишан начин. Ако се во прашање дополнителни уплати пред потполната уплата на влогот, враќањето на дополнителните уплати пред потполната уплата на влогот е ништовно.

Заем на содружникот

Член 139

(1) Со заемот кој содружникот му го дава на друштвото кога тоа не може да земе заем под вообичаени пазарни услови се постапува како со сопствен имот на друштвото.

(2) Одредбите од став (1) на овој член се применуваат и на другите правни дејства на содружникот на друштвото или на трето лице кои во деловна смисла одговораат на заемот.

Определување на големината на уделот

Член 140

(1) Уделот на содружник во друштво со ограничена одговорност се определува според големината на основниот влог што го презел содружникот, доколку со договорот за друштвото не е поинаку определено.

(2) Содружникот може да има само еден удел во друштвото. Ако содружникот преземе и друг удел, неговиот удел се зголемува за преземениот удел.

Сосопственост над удел

Член 141

(1) Еден удел може да припаѓа на повеќе сопственици.

(2) Лицата од став (1) на овој член се сметаат за еден содружник, а своите права можат да ги вршат само преку заеднички застапник, а за обврските кои го товарат содружникот одговараат солидарно.

Потврда за удел

Член 142

(1) Потврдата за удел издадена на содружник во друштво со ограничена одговорност не е хартија од вредност.

(2) Друштвото не може да издава исправи од чие поднесување зависи исплатата од годишната добивка.

Книга на удели

Член 143

(1) Управителот, односно управителите на друштвото со ограничена одговорност водат книга на уделите во која, по запишувањето на друштвото во трговскиот регистар, се внесува презимето и името (фирмата и називот), занимањето и местото на живеење (седиштето) на секој содружник, износот на основниот влог што содружникот го презел, дополнителните уплати кои ги уплатил, како и посебните права и должности ако се сврзани со уделот.

(2) Во книгата на удели без одлагање се внесуваат сите измени во поглед на извршените уписи, како и делбата и оптоварувањата на уделот. Исклучувањето, промената на сопственик на удел во врска со претворање на удел во пари, како и преземањето нови основни влогови, намалувањето на основните влогови и враќањето на дополнителните уплати управителите ги запишуваат без одлагање без пријава, а другите промени, оптоварувања и делби само врз основа на уредна пријава на било кој од содружниците.

(3) Книгата на уделите, во работното време, може да ја разгледа секој кој за тоа ќе го направи веројатен својот правен интерес. Ако друштвото го порекнува постоењето на правен интерес за постоењето на правен интерес одлучува регистарскиот суд во вонпроцесна постапка.

Дејство на уписот во книгата на удели

Член 144

(1) Во однос на друштвото со ограничена одговорност содружник на друштвото е оној кој е запишан во книгата на удели.

(2) Се смета дека уписот во книгата на удели е извршен на денот кога на друштвото ќе му пристигне пријавата за упис, ако ги исполнува условите што се бараат за таков упис, без оглед на времето кога уписот вистински е извршен.

Располагање со уделот

Член 145

(1) Уделите во друштвото со ограничена одговорност се преносливи и можат да се наследуваат на начин и според постапка утврдени со договорот за друштвото.

(2) За пренесување на удел што обврзува на споредно дејство е потребна согласност на друштвото.

(3) Содружниците можат да го заложат својот удел.

Услови под кои се пренесува удел на трето лице

Член 146

(1) Удел може да се пренесе на трето лице само ако содружникот во потполност го уплатил својот основен влог.

(2) Правото на првенствено купување на удел се остварува според овој редослед: другите содружници, друштвото со ограничена одговорност и лицето определено од друштвото.

(3) Друштвото со ограничена одговорност може да купува удел само од имотот кој ја надминува основната главнина.

(4) Ако содружник, друштвото со ограничена одговорност или лицето определено од друштвото не се изјаснат во рок од еден месец од пријавувањето на намерата за отстапување на уделот, содружникот е слободен во располагањето со својот удел, ако со договорот за друштвото не се утврдени посебни услови.

(5) Ако согласноста на друштвото со ограничена одговорност е услов за преносот, а друштвото не му ја даде на содружникот кој го уплатил основниот влог, регистарскиот суд може на предлог на содружникот, во вонпроцесна постапка, да го допушти преносот.

Право на првенствено купување на удели

Член 147

Во случај на продажба на удел во судска извршна постапка, правото на првенствено купување се остварува според овој редослед: другите содружници, друштвото со ограничена одговорност, односно лицето определено од друштвото.

Преминување на правата и обврските од содружникот врз лицето кое го стекнало уделот

Член 148

(1) Во случај на пренесување на удел правата и обврските од содружничкиот однос на содружникот преминуваат врз лицето кое го стекнало уделот.

(2) Лицето кое стекнало удел солидарно е одговорно со претходникот за обврските што постоеле во моментот на пренесувањето на уделот сразмерно со учество на основниот влог врз основа на кој е стекнат уделот во основната главнина на друштвото.

(3) Одговорноста од став (2) на овој член застарува за пет години од денот на поднесувањето на пријавата за упис во трговскиот регистар.

Пријава на промена на сопственоста над уделот

Член 149

(1) Лицето кое стекнало удел е должно на друштвото да му поднесе пријава за промена на сопственоста над уделот заради упис во книгата на уделите. Пријавата содржи изјава дека лицето кое го стекнало уделот ги прифаќа одредбите на договорот за друштвото.

Премин на удел по пат на наследство

Член 150

(1) Преминот на удел по пат на наследство на брачен другар и деца, на зетови и снаи не може да се ограничи.

(2) За премин на удел по пат на наследство од страна на други лица кои не се наведени во став (1) од овој член, како и за стекнување на било кој имот како целина може со договорот за друштвото да се определи дека прибавителот е должен уделот да го пренесе на некој од содружниците или на лице кое ќе го определи друштвото и тоа, ако странките не се спогодат поинаку, по цена која одговара на вредноста на уделот според последниот биланс. Ако друштвото во рок од 30 дена откако за него сознало не го повика да го пренесе својот удел, обврската за пренос престанува.

Дејство на преносот на уделот

Член 151

Сpreма друштвото со ограничена одговорност преносот на удел дејствува од моментот на уписот во книгата на уделите.

Услови под кои уделот може да биде поделен

Член 152

(1) Уделот може да биде поделен само во случај на пренесување, односно отстапување, правно следбеништво од содружник кој престанал и при наследување. За поделба на удел е потребна согласност на сите содружници.

(2) Одредбите од овој закон за најмалиот износ на основниот влог се применуваат и во случај на поделба на удел.

(3) Со договорот за друштвото може да се исклучи поделба на удел.

Уплаќања спротивни на законот, на договорот за друштвото или на одлука на собирот на содружниците

Член 153

(1) Содружник, во чија корист е извршено уплаќање во спротивност со законот, со одредбите на договорот за друштвото или со одлука на собирот на содружниците, должен е на друштвото да му ги врати примените износи. Она што го примил во добра вера како дел од добивката, содружникот не може да биде присилен да го врати.

(2) За враќање на исплатеното, покрај содружникот, солидарно одговараат и управителите, членовите на надзорниот одбор, како и другите одговорни лица во друштвото кои при извршувањето на исплата не постапиле со внимание што е вообичаено да се очекува од лица кои вршат такви функции. Одговорните лица не можат да бидат ниту во целост ниту делумно ослободени од обврската за враќање.

(3) Ако основната главнина е намалена и враќањето на извршена исплата не може да се изврши од содружникот ниту од функционерите во друштвото, за намалувањето на основната главнина гарантираат содружниците сразмерно на своите основни влогови. Износите кои не можат да се добијат од одделни содружници се распределуваат во наведената сразменост меѓу другите содружници.

(4) Барањата согласно со став (3) од овој член застаруваат за пет години, освен ако друштвото докаже дека лицето кое треба да ја надомести штетата знаело за незаконитоста на уплаќањето.

Откуп на удели од страна на друштвото од сопствениот имот

Член 154

(1) Со одлука на содружниците донесена најмалку со тричетвртинско мнозинство гласови, друштвото со ограничена одговорност може од својот имот кој ја надминува основната главнина да откупи најмногу една третина од уделите. Можат да се откупат само уделите на кои се уплатени целосните износи на основните влогови.

(2) Уделот откупен врз основа на став (1) од овој член друштвото е должно во рок од една година од денот на откупувањето да го отуѓи или, со примена на правилата за намалување на основната главнина, да го повлече.

(3) Уделот кој ќе премине во сопственост на друштвото не дава право на глас ниту се зема предвид при пресметувањето на способноста за донесување на одлуките. Добивката стекната врз основа на ваквиот удел и делот кој врз основа на таквиот удел се стекнува во случај на ликвидација и стечај се распределува меѓу содружниците сразмерно на нивните основни влогови.

(4) Одредбите во договорот за друштвото кои се спротивни на одредбите од овој член се ништовни.

Повлекување на удел

Член 155

(1) Уделот може да биде повлечен во случај на исклучување на содружник и на стекнување од страна на друштвото со ограничена одговорност.

(2) Уделот може да биде повлечен и во случаите предвидени во договорот за друштвото.

(3) Уделот може да се повлече согласно со став (2) од овој член и без согласност на содружникот, ако условите за повлекување биле утврдени во договорот за друштвото во времето кога содружникот го стекнал уделот.

(4) Ако повлекувањето на уделот предизвикува намалување на основната главнина, повлекувањето може да се изврши само преку намалување на основната главнина.

(5) Друштвото со ограничена одговорност основано од едно лице не може за себе да стекнува удел ниту да го повлече уделот.

Услови за престанок на содружничкиот однос

Член 156

(1) Содружничкиот однос во друштво со ограничена одговорност престанува со:

- 1) смрт на физичкото лице - содружник;
- 2) престанок на правното лице - содружник;
- 3) истапување на содружникот од друштвото;
- 4) исклучување на содружникот од друштвото и
- 5) отворање на стечајна постапка над содружникот.

(2) Имотните односи од содружничкиот однос се уредуваат со сметководствен биланс што се изготвува заклучно со крајот на месецот во кој престанал содружничкиот однос.

Истапување и исклучување на содружник

Член 157

(1) Со договорот за друштвото може да се определи, содружникот да може да истапи или да може да биде исклучен од друштвото со ограничена одговорност, како и да се утврдат условите, начинот и последиците на истапувањето или исклучувањето на содружникот од друштвото.

(2) Содружникот може со тужба да бара пред надлежниот суд истапување од друштвото ако за тоа постојат оправдани причини. Се смета дека постојат оправдани причини ако другите содружници или орган на друштвото му причинат штета, ако е спречен во остварувањето на своите права во друштвото или орган на друштвото му наметнува несразмерни обврски. Во рок од 30 дена од соопштувањето на одлуката содружникот може да бара заштита пред надлежен суд.

(3) Содружникот со тужба може да бара заштита пред надлежниот суд друг содружник да биде исклучен од друштвото ако за тоа постојат оправдани причини. Се смета дека постојат оправдани причини ако другиот содружник предизвика штета на друштвото или на некој од содружниците, ако се однесува спротивно со одлуките на собирот на содружниците, ако не учествува во управувањето со друштвото и со тоа го спречува и ограничува редовното работење на друштвото или извршувањето на правата на другите содружници или ако грубо ги крши одредбите од договорот за друштвото.

(4) Содружникот не може да се откаже однапред од правата од ставовите (2) и (3) на овој член.

Дејство на истапувањето или исклучувањето на содружник од друштвото

Член 158

(1) Со истапувањето и исклучувањето на содружникот престанува неговиот содружнички однос и сите права кои од него произлегуваат.

(2) Содружник кој истапува од друштво со ограничена одговорност, односно исклучен содружник има право на надоместок на неговиот удел според пазарната вредност што ја имал уделот во времето на истапувањето, односно исклучувањето на содружникот. Ако влогот бил во предмети или во права, содружникот има право вложеното да му се врати, во рок кој не може да биде покус од три месеци од денот на истапувањето, односно исклучувањето од друштвото. Содружникот не може да бара надомест на штета за случајно уништување, оштетување или намалување на вредноста на она што го вложил, како и ако до тоа дошло со редовна употреба. Содружникот нема право на надомест на влогот додека на друштвото не му ја надомести штетата, или ако треба да исполни некоја друга обврска кон друштвото.

(3) Содружничкиот однос во случај на истапување, односно исклучување престанува кога ќе му се исплати на содружникот надоместокот од став (2) на овој член.

Оддел трети
ОРГАНИ НА ДРУШТВОТО СО ОГРАНИЧЕНА ОДГОВОРНОСТ

П р в п о д о д д е л
Собир на содружниците

Состав на собирот на содружниците

Член 159

- (1) Собирот на содружниците го сочинуваат сите содружници.
- (2) Управителот на друштвото кој не е содружник може да учествува во работата на собирот, без право на глас.
- (3) Собирот на содружниците се свикува најмалку еднаш годишно.

Облици на донесување на одлуки од страна на содружниците

Член 160

- (1) Одлуките во друштвото со ограничена одговорност се донесуваат на собир на содружниците.
- (2) Со договорот за друштвото може да се утврди, освен усвојувањето на годишните сметки и годишниот извештај, сите одлуки или некои од нив, да се донесуваат преку писмена консултација на содружниците.

Надлежност на собирот

Член 161

- (1) Собирот на содружниците ги врши следниве работи:
 - 1) ги разгледува и усвојува годишната сметка и годишниот извештај и одлучува за распределбата на добивката и покривање на загубите ако во договорот за друштвото поинаку не е определено;
 - 2) ги именува и разрешува управителот односно управителите, ја утврдува нивната награда и го врши правото на работодавач спрема нив;
 - 3) решава за изборот и разрешувањето на членовите на надзорниот одбор, ако според договорот за друштвото е определено овој орган да се образува или ако се образува според овој закон;
 - 4) донесува одлука за враќање на дополнителните уплати;
 - 5) донесува одлука за вршење контрола над работењето на друштвото и ги именува контролорите;
 - 6) ги покренува барањата за надомест на штетата што ја има друштвото од штетата што настанала во врска со неговото основање и управување спрема управителот, односно управителите, членовите на надзорниот одбор или контролорите, и одлучува за именувањето застапник за водење на споровите ако друштвото не може да го застапуваат управителот, односно управителите или членовите на надзорниот одбор;
 - 7) одобрува склучување на договори за набавка на опрема за сопствени потреби и недвижни предмети во износ што е поголем од една петтина од основната главнина;
 - 8) одобрува склучување на договори кои друштвото ги склучува со свој содружник, управител или со нивните блиски роднини, освен ако склучувањето на овие договори не спаѓа во вообичаената дејност на друштвото и
 - 9) ги врши и другите работи утврдени со овој закон.
- (2) Со договорот за друштвото, може да се утврди собирот на содружниците да одлучува и за други прашања. Собирот може едногласно да одлучува за секое прашање од значење за работењето на друштвото.

Лица кои можат да го свикаат собирот на содружниците

Член 162

- (1) Содружник, односно содружници со мнозински удел свикува, односно свикуваат собир на содружниците на друштвото.

(2) Собирот на содружниците го свикува управителот, односно управителите.

(3) Свикување на собир можат да бараат еден или повеќе содружници кои држат половина од уделите или најмалку една четвртина од содружниците коишто држат најмалку една четвртина од уделите во друштвото.

(4) Секој содружник може да бара од судот во вонпроцесна постапка да именува застапник задолжен за свикување на собирот и да го утврди дневниот ред на собирот.

(5) Собирот на содружниците се свикува во писмена форма и во рокови предвидени во договорот за друштвото.

Неуредно свикан собир на содружниците

Член 163

(1) Неуредно свикан собир на содружниците може да биде поништен.

(2) Тужбата за поништување судот ќе ја отфрли ако на собирот биле присутни или биле претставени сите содружници.

Граница на правото на глас на содружникот на собирот на содружниците

Член 164

(1) Секој содружник има право да учествува во работата на собирот и да располага со гласови сразмерно на својот удел во друштвото. Секој износ од основниот влог што одговара на вредноста од 100 ЕВРА според средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на склучувањето на договорот за друштвото, односно на измената на основниот влог, дава еден глас, при што деловите под 100 ЕВРА изразени во денари не се сметаат.

(2) Во договорот за друштвото може да се утврди содружниците да имаат и поинакво право на глас од она што е определено во став (1) на овој член, со тоа што секој содружник мора да има право на најмалку два гласа.

Претставување на содружник

Член 165

(1) Ако друштвото со ограничена одговорност има повеќе од двајца содружници, содружник може да биде претставен и од друг содружник на друштвото.

(2) Содружникот на собирот на содружниците може да биде претставен од сопругот, односно сопругата, освен ако содружници се само сопрузите.

(3) Содружник на собирот на содружниците може да биде претставен и од друго лице ако тоа е допуштено со договорот за друштвото.

Донесување на одлуки

Член 166

(1) На собирот на содружниците, односно преку одлучувањето со писмена консултација, одлуките се донесуваат со гласовите на содружниците кои претставуваат повеќе од половината на уделите на друштвото.

(2) Ако мнозинството од став (1) на овој член не се постигне, содружниците можат да свикуваат повторно собир на содружниците или можат да бидат консултирани повторно, а одлуките се донесуваат со мнозинство на дадените гласови од присутните содружници, а кога одлуката се донесува со писмена консултација потребно мнозинство од гласовите на сите содружници.

Содружник кој не може да учествува во одлучувањето

Член 167

(1) На собирот на содружниците не може да гласа содружник кого одлуката што треба да се донесе го ослободува од обврска или од одговорност или на кого му признава некаква предност или привилегија на сметка на друштвото, како ни содружник со кој, според одлуката, треба да се склучи договор, односно против кого мора да се покрене спор или кој на друг начин е заинтересиран.

(2) Одредбите во договорот за друштвото што се во спротивност со став (1) од овој член се сметаат за ништовни.

Одговорност на содружниците за донесените одлуки

Член 168

Содружниците на друштвото со ограничена одговорност, ако донесат одлука за која знаеле или за која со совесност што од нив може да се очекува можеле да знаат дека очигледно ги повредува интересите на друштвото, одговараат неограничено и солидарно за штетата настаната со таква одлука.

Начин и рокови за свикување на собирот на содружниците

Член 169

(1) Собирот на содружниците се свикува со писмена покана што се доставува до секој содружник најмалку седум дена пред одржувањето на собирот, ако поинаку не е предвидено со договорот за друштвото. Во поканата се наведува и дневниот ред.

(2) Ако собирот не е свикан уредно, може да се одлучува само доколку се присутни сите содружници и доколку тие не се противат на одржувањето на собирот.

(3) Секој содружник може да бара определено прашање да се внесе во дневниот ред на собирот. Содружникот мора да ги запознае другите содружници со својот предлог најдоцна три дена пред одржувањето на собирот. Прашањата кои не се наведени во поканата, односно со кои содружниците дополнително не се запознати, може да се разгледуваат на собирот само ако се присутни сите содружници и не се противат на тоа.

(4) Одредбите во договорот за друштвото што се спротивни на одредбите од овој член се ништовни.

Одлучување без одржување собир на содружниците

Член 170

(1) Кога со договорот за друштвото е определено дека содружниците одлучуваат без одржување на собир, предлогот на одлуката им се соопштува на содружниците во писмена форма и се определува примерен рок за одговор. Ако содружник во определениот рок не одговори, се смета дека гласал против предлогот.

(2) По барање на содружник кој претставува најмалку една десеттина од основната главнина, за прашање за кое се одлучува на начинот утврден во став (1) на овој член се свикува собир на содружниците на кој се одлучува по прашањето.

Тужба за поништување на одлуките донесени од страна на содружниците

Член 171

(1) Тужба за поништување на одлуките на собир на содружниците, односно со писмена консултација што се спротивни на закон и други прописи може да поднесат до судот управителот, односно управителите, секој содружник како и секој член на надзорниот одбор.

(2) Тужбата се поднесува против друштвото.

(3) Кога тужба ќе поднесе управител, друштвото во спорот го застапува член на надзорниот одбор определен од страна на одборот. Ако не е формиран надзорен одбор или ако тужбата ја поднеле заеднички сите управители и членовите на надзорниот одбор, судот на друштвото му определува застапник за спорот.

Книга на одлуки

Член 172

(1) За одлуките на собирот на содружниците, односно одлуките што ги донеле содружниците преку писмена консултација управителот, односно управителите водат книга на одлуките. Одлуките стануваат полноважни дури откако ќе бидат запишани во книгата на одлуките и заверени со потпис на најмалку еден содружник кој учествувал во нивното донесување.

(2) Секој содружник има право на увид во книгата на одлуките, а може да бара и копии од одлуките од управителот односно управителите на друштвото.

(3) Во друштво со ограничена одговорност основано со едно лице, одлуките се евидентираат во книгата на одлуки веднаш по донесувањето и се заверуваат со потпис на единствениот содружник.

Втор пододдел Управител, односно управители

Именување на управител, односно управители

Член 173

- (1) Со друштвото со ограничена одговорност управува управител, односно управители.
- (2) За управител може да биде именувано физичко лице кое е деловно способно.
- (3) За управител може да биде именувано и лице кое не е содружник.
- (4) За именување на управител одлучува собирот на содружниците. Ако за управител се именува содружник, именувањето може да се врши со договорот за друштвото додека трае содружничкиот однос. Ако со актот за основање односно со договорот за друштвото за управител се именува содружник, мандатот може да му трае додека му трае содружничкиот однос.
- (5) Ако во договорот за друштвото не е определено времето за кое се именува управител, се смета дека е именуван за време на траењето на друштвото.

Запишување на именување на управител, односно управители

Член 174

- (1) Именувањето на управител, односно управители, нивните овластувања за застапување на друштвото и сите промени без одлагање се запишуваат во трговскиот регистар.
- (2) Кон пријавата за упис се приложуваат докази за именувањето, застапувањето и потписи на управителите, односно на лицата овластени за застапување заверени кај нотар.

Овластување на управител, односно управители

Член 175

- (1) Овластувањата на управителот, односно управителите се определуваат со договорот за друштвото.
- (2) Ако договорот за друштвото не ги определува овластувањата на управителот, односно управителите, тие можат да ги извршуваат сите акти и дејства во управувањето во интерес на друштвото.

Овластување за застапување на друштвото.

Член 176

- (1) Во односите со трети лица управителот, односно управителите се овластени да дејствуваат во сите околности во името на друштвото, со исклучок на овластувањата што според овој закон ги имаат содружниците.
- (2) Друштвото е обврзано и со актите што ги презел управителот, односно управителите и кога се преземени надвор од предметот на работењето, ако не се докаже дека третите лица знаеле или ако со оглед на околностите не можеле да не знаат дека со актот е пречекорен предметот на работењето. Објавувањето на договорот за друштвото не може да се смета за таков доказ.
- (3) Управителот, односно управителите спрема друштвото се обврзани да го почитуваат ограничувањето на овластувањата за застапување определени во договорот за друштвото.

Начин на работа на управителите

Член 177

- (1) Ако се именувани повеќе управители, ниту еден управител не може самостојно да презема дејства, освен ако со задоцнувањето или со непреземањето на определено дејство може да се нанесе штета на друштвото или на друг начин да се загрозат интересите на друштвото или ако со договорот за друштвото поинаку не е определено.
- (2) Ако во согласност со договорот за друштвото секој од управителите е овластен сам да ги врши работите, еден од управителите може да изрази противење и работата не смее да се изврши, освен ако со договорот за друштвото поинаку не е определено.
- (3) Противењето од став (2) на овој член е без правно дејство спрема трети лица доколку не се утврди дека тие знаеле за тоа.

Забрана на конкуренција

Член 178

(1) Без согласност на собирот на содружниците управителот односно управителите на друштвото со ограничена одговорност не можат:

- 1) во свое име да вршат трговска дејност која спаѓа во предметот на работење на друштвото;
- 2) да бидат содружник со неограничена одговорност во друго друштво кое има ист или сличен предмет на работење како друштвото и
- 3) да бидат водечки функционери во друго друштво кое врши иста или слична дејност како и друштвото.

(2) Ако управителот постапи спротивно на забраните од став (1) на овој член, друштвото може:

- 1) да бара надомест на штетата;
- 2) да бара управителот, односно управителите на друштвото да му ја отстапат работата склучена за своја сметка и
- 3) да бара управителот, односно управителите на друштвото да му ја дадат користа која потекнува од работата склучена за туѓа сметка или на друштвото да му го пренесат побарувањето кое произлезло од неа.

(3) Барањето на друштвото од став (2) на овој член застарува во рок од три месеци од денот кога управителот, односно управителите за тоа стекнале сознание. По протекот на три години од денот на настанувањето на повредата на забраната барањето не може да се оствари.

(4) Во случај на повреда на забраните од став (1) на овој член управителот, односно управителите кои не се содружници можат да бидат разрешени без претходно известување и без право на надомест на штетата.

Грижа за водење на трговските книги и за подготвување на годишната сметка

Член 179

(1) Управителот, односно управителите се грижат за уредно и во согласност со законот и другите прописи водење на трговските книги на друштвото со ограничена одговорност.

(2) Управителот, односно управителите ги подготвуваат извештајот за управувањето со друштвото и годишните сметки што по завршување на деловната година му ги поднесуваат на собирот на содружниците.

(3) Документите од став (2) на овој член, како и предлогот на одлуките чие донесување се предлага од страна на управителот, односно управителите, а по потреба и извештајот на ревизијата, им се доставуваат на содружниците на начинот и во рокот утврдени со договорот за друштвото.

(4) Во врска со документите од став (3) на овој член содружниците можат да поставуваат писмени прашања на кои управителот, односно управителите се должни да одговорат во текот на собирот на содружниците.

(5) Секое одлучување спротивно на ставовите (3) и (4) од овој член може да биде прогласено за ништовно.

Известување на содружниците

Член 180

(1) Управителот, односно управителите на барање на содружниците им даваат известувања за работењето на друштвото со ограничена одговорност и им овозможуваат увид во трговските книги, документите и списите на друштвото.

(2) Ако управителот, односно управителите не го задоволат барањето на содружникот, тој има право да се обрати до регистарскиот суд. Судот во вонпроцесна постапка донесува одлука која веднаш се извршува.

(3) Против одлука од став (2) на овој член може да се изјави жалба, но таа не го задржува извршувањето на одлуката.

Одговорност на управителот, односно управителите

Член 181

(1) Управителот, односно управителите се одговорни, лично и солидарно, спрема друштвото со ограничена одговорност и спрема третите лица за работење спротивно на одредбите на законот и другите прописи, за непочитување на договорот, како и за грешки што ги направиле во управувањето со друштвото.

(2) Ако повеќе управители учествувале во исто дејство судот го утврдува придонесот на секој управител во настанувањето на штетата.

(3) Освен тужбата за надомест на штетата која лично ја претрпеле, содружниците можат, лично или групно, против управителот, односно управителите да поднесат тужба за надомест на штетата на друштвото. Тужителите можат да бараат надомест на полната штета која ја претрпело друштвото.

(4) Ништовна е секоја одредба на договорот за друштвото со која подигнувањето на тужба се условува со претходното мислење или одобрување на собирот на содружниците или која би содржела однапред дадено откажување од поднесувањето на тужба.

(5) Било која одлука на собирот на содружниците не може да има дејство за неподнесување на тужба заради одговорност на управителот, односно управителите за грешки направени во вршењето на своите должности.

(6) Тужбата заради одговорност од ставовите (1) до (5) на овој член застарува за три години од штетното дејство или, ако било прикриено, од неговото откривање. Ако дејството е квалификувано како кривично дело, тужбата застарува за десет години.

Отповикување на управител, односно управители

Член 182

(1) Управител, односно управители можат да бидат отповикани со одлука на содружниците кои претставуваат повеќе од половина од уделите во друштвото со ограничена одговорност. Секоја поинаква одредба во договорот за друштвото се смета за ништовна.

(2) Ако за отповикувањето не е докажана вина, управителот, односно управителите имаат право на надомест на штетата.

(3) На барање на секој содружник отповикување на управител, односно управители кои се и содружници, согласно со став (1) од овој член, може да изрече и судот во вонпроцесна постапка.

Намалување на бројот на управители под бројот утврден со договорот

Член 183

(1) Ако бројот на управителите се намали под бројот утврден со договорот за друштвото, другите управители се должни во рок од 30 дена да го свикаат собирот на содружниците.

(2) Ако друштвото остане без управител, односно управители, собирот на содружниците, ќе го свика регистарскиот суд во вонпроцесна постапка на барање на било кое лице кое има правен интерес.

Управување со друштво со еден содружник

Член 184

Со друштвото со ограничена одговорност со еден содружник управува содружникот лично или од него именуван управител, односно управители. Ако единствениот содружник е правно лице, со друштвото управува неговиот управител, односно управители или од него именуваното лице, односно именуваните лица.

Т р е т п о д о д д е л Надзор над работењето на друштвото

Надзорен одбор

Член 185

(1) Со договорот за друштвото може да се предвиди образување на надзорен одбор на друштвото кој го следи спроведувањето на договорот за друштвото, се грижи за работењето со имо-

тот на друштвото со ограничена одговорност и неговото зачувување и му поднесува извештај на собирот на содружниците.

(2) Образувањето на надзорниот одбор е задолжително ако:

или
1) друштвото има основна главнина поголема од 50.000 ЕВРА во денарска противвредност;

2) друштвото има повеќе од 20 содружници или

3) ако годишниот просечен број на вработените во друштвото надминува 200.

(3) Ако во друштвото не се образува надзорен одбор, може да се именува контролор.

Именување на членовите на надзорниот одбор

Член 186

(1) Членовите на надзорниот одбор, односно лицето кое врши надзор, ги именува собирот на содружниците. Првиот надзорен одбор, односно контролор, може да се именува со договорот за друштвото.

(2) Во друштвото основано од едно лице членовите на надзорниот одбор, односно лицето кое врши надзор, ги именува единствениот содружник.

(3) За членови на надзорниот одбор, односно за контролор не можат да бидат именувани:

1) управителот, односно управителите и вработените во друштвото,

2) сопрузите, роднините по права линија и по странична линија до трет степен на лицата од став (3) точка 1) на овој член,

3) лицата со пресуда лишени од правото да вршат ревизиски работи.

(4) Отповикувањето на член на надзорниот одбор, односно на контролор, се врши од страна на собирот на содружниците со двотретинско мнозинство од сите гласови.

Состав на надзорен одбор

Член 187

Надзорниот одбор се состои од најмалку три члена.

Време во кое се состанува надзорниот одбор

Член 188

Надзорниот одбор се состанува најмалку трипати во текот на една деловна година.

Надлежност на надзорниот одбор

Член 189

Во вршењето на контролата над работењето надзорниот одбор може да ги прегледува и оценува трговските книги на друштвото, како и документите, имотот, а посебно благајната и состојбата на хартиите од вредност. Вршењето на овие работи надзорниот одбор може да го довери на свој одделен член или одделни работи да ги довери на стручно лице кое не е член на надзорниот одбор.

(2) Надзорниот одбор мора да го свика собирот на содружниците ако тоа го бара интересот на друштвото.

(3) Во договорот за друштвото можат да се утврдат работи што не можат да се вршат без одобрение на надзорниот одбор.

Надлежност на надзорниот одбор во поглед на годишната сметка и предлогот на распределба на добивката

Член 190

(1) Надзорниот одбор ги прегледува годишните сметки, предлогот за распределба на добивката и годишниот извештај за управување со друштвото и за тоа го известува собирот на содружниците.

(2) Во извештајот надзорниот одбор посебно назначува на каков начин и во каков обем го прегледал водењето на работите на друштвото во деловната година и до какви заклучоци дошол со преглед на годишните сметки и годишниот извештај.

Контролни овластувања на содружникот

Член 191

(1) Во друштвото со ограничена одговорност во кое нема образувано надзорен одбор или именувано контролор, секој содружник има право лично да се запознава за работите на друштвото, да ги прегледува трговските книги, списите, залихите на стока и благајната на друштвото и самиот да составува биланс.

(2) За споровите меѓу содружниците и управителот, односно управителите, во поглед на вршењето на правото од став (1) на овој член одлучува регистарскиот суд во вонпроцесна постапка по сослушувањето на двете страни.

(3) Секој содружник може на надзорниот одбор или на лицето кое врши контрола во секое време писмено да му обрне внимание на определени работи од неговиот делокруг. Кога тоа го прави содружник или содружници кои претставуваат една десеттина од основната главнина или со договорот за друштвото е утврден поголем дел од основната главнина, надзорниот одбор за тие работи на наредниот собир на содружниците му поднесува извештај со потребните предлози.

(4) Ако работата е значајна и итна, а управителот, односно управителите на предлог на надзорниот одбор, односно контролорот не го свикале собирот на содружниците, собирот го свикнува без одлагање надзорниот одбор.

Право на давање упатства и на избор на повереници-стручњаци

Член 192

(1) Покрај редовниот надзор, собирот на содружниците може, во секое време, да дава потребни упатства, да избере повереници-стручњаци кои покрај органите на редовниот надзор или заедно со нив ќе ги испитуваат годишните сметки и годишниот извештај за управувањето со друштвото и извештајот на надзорните органи, како и целото работење или одделни негови гранки и работи.

(2) Кога собирот на содружниците ќе го одбие предлогот за испитување според став (1) од овој член, еден или повеќе содружници, кои преставуваат најмалку една десеттина од основната главнина, можат да му предложат на регистарскиот суд во вонпроцесна постапка во рок од 15 дена од денот на одржувањето на собирот на содружниците да нареди испитување. Предлагачите во предлогот треба да ја сторат веројатна повредата на законот, правата на содружниците или договорот за друштвото. Содружникот или содружниците кои го предложиле испитувањето не можат своите удели да ги отуѓуваат без согласност на друштвото се додека не се одлучи за начинот на надоместокот на трошоците на контролата.

Испитување на побарувања од страна на регистарскиот суд

Член 193

Еден или повеќе доверители на друштвото со ограничена одговорност чиишто побарувања не се доволно обезбедени и достигнуваат износ најмалку половина од основната главница, можат на регистарскиот суд да му предложат да нареди испитување. По предлогот, судот може во вонпроцесна постапка да нареди испитување ако предлагачите го сторат веројатно нивното побарување и дека начинот на работењето на друштвото очигледно го загрозува намирувањето на нивните побарувања или дека во работењето на друштвото на штета на доверителите се направени нечесни дејства или тешки повреди на законот. Судот на предлагачите и без предлог на друштвото ќе им нареди полагање на пример на гаранција за штетата која друштвото би можело да ја претрпи поради донесениот заклучок за испитување, како и од самото испитување, водејќи сметка при одмерувањето на гаранцијата за висината на основната главнина и висината на побарувањата.

Примена на одредбите за забрана на конкуренција и одговорноста на член на надзорниот одбор, односно на контролор

Член 194

Одредбите од членовите 178 и 181 на овој закон се применуваат и на членовите на надзорниот одбор, односно на контролорот.

Оддел четврти
ИЗМЕНА НА ДОГОВОРОТ ЗА ДРУШТВО СО ОГРАНИЧЕНА ОДГОВОРНОСТ

Одлука за измена на договорот за друштвото

Член 195

(1) Измена на договорот за друштвото се врши со одлука на собирот на содружниците, донесена најмалку со тричетвртинско мнозинство од вкупниот број гласови. Во договорот за друштвото можат да се предвидат дополнителни услови за негова измена.

(2) Измена на утврдениот предмет на работење во договорот за друштвото се врши со одлука на собирот на содружниците донесена едногласно, освен ако во договорот поинаку не е определено.

(3) Зголемувањето на утврдените обврски на содружниците или намалувањето на правата на содружниците што им припаѓаат според договорот за друштвото се врши со согласност на сите содружници кои ги засега зголемувањето, односно намалувањето.

(4) Одредбите од договорот за друштвото што се во спротивност со одредбите на ставовите (1) и (3) од овој член се ништовни.

Правно дејство на одлука за измена на договорот за друштвото

Член 196

(1) Измена на договорот за друштвото нема правно дејство се додека не е запишана во трговскиот регистар

(2) Измената на договорот за друштвото заради упис во трговскиот регистар и објавување ја пријавуваат управителот, односно управителите на друштвото.

П р в п о д о д д е л
Зголемување на основната главнина

Одлука за зголемување на основната главнина

Член 197

(1) Ако собирот на содружниците донесе одлука за зголемување на основната главнина, зголемената основна главнина може да се покрие со преземање нови основни влогови.

(2) Основната главнина може да се зголеми само ако сите поранешни основни влогови се уплатени во целост.

Услови за зголемување на основната главнина

Член 198

(1) Со одлуката за зголемување на основната главнина се определуваат износот на зголемувањето, начинот на кој лицата кои го преземаат овој износ ќе учествуваат во распределбата на добивката и од кога во деловната година во која е зголемена основната главнина, како и износот на делот од главнината што треба да се уплати пред уписот во трговскиот регистар. Само со одлука за зголемување на основната главнина може од лицата кои го преземаат износот на зголемувањето да се бара уплата преку номиналниот износ на преземениот основен влог, како и за новите влогови да се врзат посебни права.

(2) Уписот на одлуката за зголемување на основната главнина во трговскиот регистар и нејзиното објавување го вршат управителот, односно сите управители на друштвото, откако износот на зголемувањето ќе биде покриен со преземените основни влогови и откако ќе се извршат уплатите кои според законот и договорот за друштвото, односно според одлуката на собирот на содружниците, треба да се извршат пред уписот.

(3) Пред да се објави запишувањето на одлуката за зголемувањето на основната главнина во трговскиот регистар, друштвото не смее во своите деловни објави и преписки да го спомнува зголемувањето на основната главнина.

Преземање на нови основни влогови од страна на содружниците

Член 199

(1) Новите основни влогови друштвото со ограничена одговорност ги нуди на постојните содружници или на други лица кои не се содружници.

(2) Преземањето на нови основни влогови од страна на содружниците се врши сразмерно на дотогаш преземените основни влогови, освен ако поинаку не е договорено или ако поинаку не одлучи собирот на содружниците.

(3) Управителот односно управителите со препорачани писма им нудат на содружниците преземање на основни влогови во износ на зголемувањето, кој им припаѓа според став (2) од овој член. Доколку содружникот во рок од 15 дена од денот на доставувањето на писмото, не го преземе основниот влог, управителот, односно управителите според истата постапка ќе го понудат на другите содружници. Ако тие не го преземат за осум дена, управителот, односно управителите по свој избор, а во интерес на друштвото, ќе им го понудат на лица кои не се содружници, освен ако договорот за друштвото или одлуката на собирот на содружниците поинаку не определува .

(4) Влогот се презема со изјава за преземање на влог која се дава во писмена форма. Изјавата ги содржи: износот на преземениот основен влог, податоците за сите други обврски што произлегуваат од договорот за друштвото и одлуката за зголемување на основната главнина и согласност на лицето кое не е содружник дека станува содружник и дека ги презема правата и обврските утврдени во договорот за друштвото. Изјавата се заверува кај нотар.

Најнизок износ, уплата и пристигнување на основниот влог

Член 200

(1) Одредбите од овој закон за најнискиот износ, начинот на уплата, пристигнување на основниот влог, како и за правните последици од доцнењето, се применуваат и врз новите основни влогови.

(2) Ако новиот основен влог не се дава како паричен влог, одредбите за вреднувањето на влоговите во предмети и права, како и одговорноста на содружникот кој го дава влогот, се применуваат и на новите основни влогови.

Зголемување на основната главнина од имотот на друштвото

Член 201

Собирот на содружниците може да одлучи да ја зголеми основната главнина и од имотот на друштвото штоја надминува основната главнина. Зголемувањето на влоговите се врши сразмерно со дотогашните основни влогови на содружниците.

Влегување на нови содружници во друштвото основано од едно лице

Член 202

(1) Ако друштвото со ограничена одговорност основано од едно лице како последица на зголемувањето на основната главнина се дополни со нов или нови содружници, тие се должни да ја усогласат организацијата и работењето на друштвото согласно со одредбите на овој закон што се однесуваат на друштво со двајца и повеќе содружници.

(2) Усогласувањето од став (1) на овој член управителот, односно управителите должни се да го пријават во трговскиот регистар.

Втор пододдел Намалување на основната главнина

Одлука за намалување на основната главнина

Член 203

(1) Основната главнина може да се намали со одлука на собирот на содружниците за измена на договорот за друштвото. Одлуката содржи поконкретно определување на обемот и намената на намалувањето на основната главнина и начинот на нејзиното изведување.

(2) За намалување на основната главнина се смета секое намалување на основната главнина, утврдена со договорот за друштвото, независно од тоа дали е во прашање враќање на основните влогови на содружниците, намалување на износите на основните влогови или потполно, од-

носно делумно простување на обврските за целосно уплаќање на основните влогови на содружниците и нивните претходници, кои за тоа гарантираат.

(3) Основната главнина на друштвото не смее да се намали под 2.500 ЕВРА во денарска противвредност. Ако основната главнина се намалува заради враќање на основните влогови или заради простување на обврската за целосна уплата на основните влогови, преостанатиот износ на другите влогови не смее да се намали под 1.500 ЕВРА во денарска противвредност со тоа што истовремено се донесува одлука за зголемување на главнината најмалку до 5.000 ЕВРА.

Упис и објавување на намерата за намалување на основната главнина

Член 204

(1) Намеруваното намалување на основната главнина управителот, односно управителите го пријавуваат на регистарскиот суд.

(2) Управителот, односно управителите неодложно, откако ќе го добијат известувањето за уписот на намеруваното намалување во трговскиот регистар, објавуваат оглас за намеруваното намалување на основната главнина во "Службен весник на Република Македонија". Во огласот друштвото објавува дека е согласно, врз основа на барање на доверителите, да им го исплати побарувањето или да им даде гаранција. Ако по истекот на 90 дена од денот на објавувањето на огласот не биде поднесено побарување, се смета дека сите доверители се согласни со намеруваното намалување на основната главнина.

(3) Познатите доверители се известуваат и непосредно.

Упис на намалувањето на основната главнина

Член 205

(1) На смалувањето на основната главнина се пријавува за упис во трговскиот регистар откако ќе истече рокот за пријавување на доверителите. Намалувањето станува полноважно со уписот во регистарот

(2) Плаќањата на содружниците врз основа на намалувањето на основната главнина се допуштени откако ќе се изврши упис на измените на договорот за друштвото во трговскиот регистар.

(3) Со денот на уписот на измените на договорот за друштвото за намалување на основната главнина станува полноважно простувањето на обврската за уплаќање на целосниот износ на основниот влог кое било предвидено со намалувањето на основната главнина.

Забрана на купување на сопствени удели од страна на друштвото заради намалување на основната главнина

Член 206

Купување на сопствени удели од страна на друштвото со ограничена одговорност заради намалување на основната главнина е забрането. Ако собирот на содружниците одлучи да изврши намалување на основната главнина што не е мотивирано со загуби, може да го овласти управителот, односно управителите да купат определен број удели заради нивно поништување.

Оддел петти

ПРЕСТАНОК НА ДРУШТВО СО ОГРАНИЧЕНА ОДГОВОРНОСТ

Основи за престанок

Член 207

(1) Друштвото со ограничена одговорност престанува со:

- 1) истекување на времето определено во договорот за друштвото;
- 2) одлука на содружниците;
- 3) одлука за спојување со друго друштво, односно со поделба;
- 4) спроведување на стечај;
- 5) одлука на регистарскиот суд и
- 6) во други случаи определени со закон.

(2) Во договорот за друштвото можат да бидат предвидени и други основи за престанок на друштвото.

Основи за престанок на друштво основано од едно лице

Член 208

(1) Друштвото основано од едно лице, во кое сопственик на уделот е физичко лице, престанува со смртта на тоа лице, ако со договорот не е предвидено поинаку или ако наследниците не бараат друштвото да продолжи со работа.

(2) Кога сопственик на удел на друштво кое е основано од едно лице е правно лице, друштвото престанува со престанокот на правното лице.

Одлука за престанок

Член 209

(1) Одлуката за престанок ја донесуваат содружниците со најмалку тричетвртинско мнозинство од вкупниот број гласови.

(2) Одредбата во договорот за друштвото спротивна на став (1) од овој член е ништовна.

Престанок на друштвото со одлука на регистарскиот суд

Член 210

(1) Регистарскиот суд во вонпроцесна постапка може да одлучи друштвото со ограничена одговорност да престане ако:

1) тоа го побараат еден или повеќе содружници чии удели во друштвото претставуваат најмалку една петтина од основната главнина, кога тоа го налагаат значајни причини и

2) тоа го побара надлежен државен орган кога друштвото не е образувано според законот или ако неговата дејност е спротивна на законот.

(2) Судот, освен во случаите кога со закон поинаку не е определено, пред изрекувањето на престанокот одржува рочиште на кое го сослушува управителот, односно управителите, а кога е образуван и надзорниот одбор. Одлуката може да се изрече и без сослушување, ако тоа не можело да се изврши поради тоа што уредно повиканото лице не се јавило кај судот или во дадениот рок не дало писмена изјава.

Престанок на друштвото врз основа на пресуда

Член 211

(1) Судот може по тужба на еден или повеќе содружници со пресуда да изрече престанок на друштвото ако постигнувањето на целта на друштвото, како што произлегува од предметот на работењето, стане невозможно или ако постојат други значајни причини за престанок на друштвото. Тужба се поднесува против друштвото.

(2) Тужителите солидарно му одговараат на друштвото за целата штета која ќе му се нанесе од тужбата подигната со умисла или од крајно невнимание.

Престанок на друштвото по барање на доверителот

Член 212

(1) Еден или повеќе доверители, чишто побарувања изнесуваат најмалку една половина од основната главнина, можат со тужба да бараат регистарскиот суд да изрече престанок на друштвото ако било кој биланс или било кое испитување покаже дека пропаднала резервата и една половина од основната главнина или ако начинот на работењето на друштвото очигледно го загрозува намиравањето на нивните побарувања, или ако во работењето на друштвото на штета на доверителите се направени нечесни дејства или тешки повреди на законот.

(2) Тужителите солидарно одговараат на друштвото за сета штета, која би настанала од тужбата подигната со умисла или од крајно невнимание.

Редовна ликвидација

Член 213

Во случаите на престанок на друштвото со ограничена одговорност врз основа на точките 1), 2) и 5) од став (1) на член 207 од овој закон се отвора постапка за ликвидација на друштвото.

Случаи кога друштвото не престанува

Член 214

(1) Друштвото со ограничена одговорност не престанува ако еден или повеќе содружници паднат под стечај или ја загубат деловната способност.

(2) Друштвото не престанува ниту како последица на смртта на еден од содружниците, ако со договорот за друштвото поинаку не е определено.

Упис на престанок на друштвото во трговскиот регистар

Член 215

(1) Престанокот на друштвото со ограничена одговорност со истекот на времето за кое е основано или со одлука на содружниците управителот, односно управителите го запишуваат во трговскиот регистар.

(2) Судот престанокот на друштво со ограничена одговорност во сите случаи неодложно го запишува во регистарот, при што го наведува начинот на престанок. Ако друштвото престане врз основа на одлука или правосилна одлука на судот, запишувањето судот го врши по службена должност.

(3) Ако управителот, односно управителите не постапат во согласност со повикот на судот и не го пријават престанокот на друштвото, во повторената покана судот го определува рокот и наведува дека по истекот на рокот по службена должност го запишува престанокот на друштвото во трговскиот регистар и именува ликвидатори. Пред уписот на престанокот на друштвото во трговскиот регистар и именувањето на ликвидатори се сослушуваат управителот, односно управителите и по можност содружниците кои немаат овластување за управување со друштвото.

Оддел шести

ПРЕОБРАЗБА НА АКЦИОНЕРСКО ДРУШТВО ВО ДРУШТВО СО ОГРАНИЧЕНА ОДГОВОРНОСТ

Преобразба на акционерско друштво во друштво со ограничена одговорност

Член 216

(1) Врз основа на одлука на собранието, акционерско друштво може без ликвидација да се преобрази во друштво со ограничена одговорност.

(2) Одлуката на собранието на акционерското друштво за преобразба се донесува на начинот и според условите според кои се донесува одлука за измена на статут на акционерско друштво. Со статут на акционерско друштво може мнозинството определено во овој закон да се замени со поголемо капиталско мнозинство и можат да се утврдат други услови.

Услови под кои може да се изврши преобразба

Член 217

(1) Акционерско друштво може да се преобрази во друштво со ограничена одговорност под следниве услови:

1) да се повикаат акционерите, на начин пропишан со закон или статутот на акционерското друштво, да дадат изјава дали сакаат со делот на имотот на акционерското друштво што би им припаднал на нивните акции да учествуваат во друштво со ограничена одговорност. Поканата се објавува три пати во интервали не покуси од осум, но не подолги од 15 дена. Рокот за изјава не може да биде покус од еден месец, сметајќи од третата објава, односно од денот на доставувањето на препорачаното писмо. Ако на собранието се претставени сите акционери, не се врши повикување. Акционерите кои на собранието нема да се изјаснат дали ќе учествуваат во друштвото со ограничена одговорност, едномесечниот рок им тече од денот на одржувањето на собранието;

2) во друштвото со ограничена одговорност акционерот да учествува со основен влог со делот од имотот на акционерското друштво што би им припаднал на неговите акции и да стане содружник во друштвото со ограничена одговорност;

3) во друштвото со ограничена одговорност да учествува толкав број акционери што номиналниот износ на нивните акции да изнесува најмалку три четвртини од основната главнина на акционерското друштво и

4) ако основната главнина не биде покриена со учество според точката 3) од овој став поради тоа што во друштвото со ограничена одговорност не учествуваат сите акционери или не

учествуваат со сите свои акции или поради тоа што вредноста на делот од имотот на акционерското друштво што би припаднал на одделна акција, не го достигнува номиналниот износ на акциите, основната главнина може да се дополни со основни влогови што можат да се земат и од лица кои не се акционери, а што можат да се уплатат само со готови пари во потполност пред уписот на одлуката за преобразба во трговскиот регистар.

(2) Вредноста на имотот на акционерското друштво, како и делот што припаѓа на одделна акција, се пресметува врз основа на билансот на состојбата кој се составува за таа цел и во кој се искажува вистинската вредност на имотот. Билансот на состојбата со одлука го одобрува собрание-то на акционерското друштво кое може полноправно да одлучува ако бидат претставени најмалку три четвртини од основната главнина, при што мнозинството треба да изнесува најмалку три четвртини од гласовите.

Начин на кој се врши преобразбата

Член 218

(1) Преземањето на основните влогови се врши со изјави заверени кај нотар.

(2) За друштвото со ограничена одговорност кое настанува со претворување на акционерско друштво се склучува договор за друштвото, согласно со одредбите на овој закон.

(3) Ако договорот од став (2) на овој член биде усвоен на собрание-то на акционерското друштво на кое се одлучува за неговата преобразба во друштво со ограничена одговорност, договорот се заверува од нотар кој, на барање на лицата кои на самото собрание даваат изјави за преземање на основните влогови, во самиот записник на собрание-то ги заверува изјавите, под услов нивната содржина да одговара на одредбите на овој закон.

(4) Ако вредноста на имотот на акционерското друштво при преобразбата се намали или ако основната главнина на друштвото со ограничена одговорност биде помала од основната главнина на акционерското друштво, соодветно се применуваат одредбите на овој закон за повикување на доверителите и исплата на акционерите во постапката за намалување на основната главнина.

(5) Одредбите на овој закон за основната главнина и основните влогови на друштвото со ограничена одговорност се применуваат и во случај на преобразба на акционерско друштво во друштво со ограничена одговорност.

Упис на преобразбата во трговскиот регистар

Член 219

(1) Пријавата заради упис во трговскиот регистар ја потпишуваат членот на управниот орган и на надзорниот одбор на акционерското друштво и управителот, односно управителите на друштвото со ограничена одговорност кои се овластени со одлуката за преобразба на друштвото.

(2) Кон пријавата се приложуваат во оригинал или во заверен препис:

1) записникот од собрание-то на акционерското друштво на кое е донесена одлуката за неговата преобразба во друштво со ограничена одговорност;

2) изјавата на сите членови на управниот орган и надзорниот одбор на акционерското друштво и на управителот, односно управителите на друштвото со ограничена одговорност дека се исполнети условите за преобразба пропишани во овој закон и

3) одлуката за преобразба на акционерското друштво во друштво со ограничена одговорност.

(3) Со уписот на одлуката за преобразба акционерското друштво станува друштво со ограничена одговорност.

(4) Друштвото со ограничена одговорност од став (3) на овој член е овластено да располага со имотот на дотогашното акционерско друштво од кое се преобразило и е негов правен следбеник.

(5) Ако пријавата според став (1) од овој член не биде поднесена до три месеци од денот кога собрание-то ја донело одлуката за преобразба, се смета дека одлуката не е донесена.

Права на акционер по уписот на преобразбата во трговскиот регистар

Член 220

(1) Акционер, кој за своите акции не презел основен влог или не го презел за сите свои акции, може да бара, по запишувањето на друштвото со ограничена одговорност во трговскиот регистар, акциите за кои не презел основен влог да му се исплатат со пари според вредноста

определена врз основа на изготвен биланс на состојбата. Друштвото со ограничена одговорност може да определи рок за подигање на исплатата што не може да биде пократок од три месеци. По истекот на овој рок парите се полагаат кај судот, а акциите се огласуваат за неважечки. За тоа се предупредуваат акционерите во поканите и писмата. Врз основа на огласените неважечки акции може да се подигне износот кој за нив е положен кај судот.

(2) Одредбите од став (1) на овој член се применуваат и за акциите со чие пресметување во основниот влог влогот не би бил делив со сто, освен ако разликата се дополни со пари, како и на акционерите кои поради недоволниот број акции не би можеле да учествуваат како содружници во друштвото со ограничена одговорност ако своите акции не ги спојат за таа цел или не го доплатат со пари износот кој недостасува до најмалиот законски износ на основниот влог.

(3) Акционерите од акционерското друштво што се преобразува во друштво со ограничена одговорност не можат да имаат други барања од имотот на друштвото.

Глава четврта

АКЦИОНЕРСКО ДРУШТВО

Оддел први **ОПШТИ ОДРЕДБИ**

Поим за акционерско друштво

Член 221

(1) Акционерското друштво е друштво кое со статутот има определена и на еднакви делови (акции) поделена главнина (основна главнина), во која акционерите учествуваат со по една или повеќе акции и чиишто обврски се обезбедени со сиот имот на друштвото.

(2) Акционерите имаат обврски на давања утврдени со статутот и не одговараат за обврските на акционерското друштво.

(3) Од одредбите од овој закон со кои се уредува акционерското друштво може да се отстапува само на начинот и под условите пропишани со овој закон и посебните закони кои ги уредуваат дејностите од член 1 точки 2), 4) и 5) на овој закон.

Фирма

Член 222

Фирмата на акционерското друштво мора да го изразува предметот на работењето на друштвото, по која следуваат зборовите "акционерско друштво" или кратенката "АД".

Основна главнина и акции

Член 223

(1) Основната главнина и акциите гласат на денари, а можат во противвредност да бидат изразени и во странска валута. Основната главнина и акциите можат да гласат на странска валута.

(2) Кога основната главнина и акциите гласат на противвредност во странска валута или на странска валута, во Република Македонија се продаваат и купуваат за денари.

Номинален износ на основната главнина и акцијата

Член 224

(1) Најмалиот номинален износ на основната главнина, кога акционерското друштво се основа преку јавен повик, изнесува 25.000 ЕВРА во денарска противвредност, а без јавен повик 10.000 ЕВРА во денарска противвредност, според средниот курс на Народната банка на Република Македонија утврден претходниот ден пред усвојувањето на актот за основање на друштвото, односно статутот или актот за промена на основната главнина на друштвото.

(2) Најмалиот номинален износ на основната главнина од став (1) на овој член не се однесува на акционерско друштво кое се основа за вршење на банкарски работи и работи на осигурување, како и работи што се однесуваат на тргување со хартии од вредност и во други случаи утврдени со закон. Во овие случаи најмалиот номинален износ на основната главнина се утврдува со посебен закон.

(3) Најмалиот номинален износ на акцијата не може да биде помал од 1 ЕВРО според средниот курс на таа валута утврден и објавен од Народната банка на Република Македонија претходниот ден пред усвојувањето на актот за основањето на друштвото, односно статутот.

(4) За штетата од емисијата на акции спротивно на одредбите од став (3) на овој член на имателите на акциите солидарно им одговараат издавачите, односно лицата одговорни за нивното издавање.

Поим за акција

Член 225

- (1) Акциите се хартии од вредност.
- (2) Акциите се издаваат, пренесуваат и се водат како електронски запис во Централниот депозитар за хартии од вредност, согласно со закон.
- (3) Правата и обврските од акциите настануваат од моментот на нивното запишување во Централниот депозитар за хартии од вредност.
- (4) Акциите спрема акционерското друштво се неделиви

Издавање на акции над и под нивниот номинален износ

Член 226

- (1) Секоја акција мора да има номинална вредност на која гласи акцијата.
- (2) Акциите не можат да се издаваат под нивниот номинален износ. За штетата што ќе произлезе од издавање акции под нивниот номинален износ издавачите одговараат солидарно.
- (3) Акциите можат да се издаваат над номиналниот износ.
- (4) Ако акциите, според одредбите на статутот, се издаваат над номиналниот износ, целиот вишок мора да биде уплатен пред уписот на друштвото во трговскиот регистар.

Деноминирање на вредноста на износот на акциите

Член 227

Собранието на акционерското друштво може, преку измена на статутот, да го деноминира износот на акциите, односно да го изрази во денари или во странска валута која може да биде изразена и во денари, да го намали или зголеми нивниот номинален износ, под услов износот на основната главнина да не биде променет.

Видови акции (бришан)

Член 228 (бришан)

Родови акции

Член 229

- (1) Акционерското друштво може да издава акции со различни права. Акциите кои даваат исти права сочинуваат еден род акции.
- (2) Според правата акциите можат да бидат обични или приоритетни.
- (3) За издавањето акции за кои се врзани посебни права (приоритетни акции) друштвото може да бара и посебни еднократни парични доплати, и тоа при издавањето на акциите.

Права содржани во акциите

Член 230

- (1) Обичните акции се акции кои им даваат на нивните сопственици:
 - 1) право на глас во собранието на друштвото;
 - 2) право на исплата на дел од добивката (дивиденда) и
 - 3) право на исплати на дел од остатокот од ликвидациската, односно стечајната маса на друштвото.
- (2) Приоритетните права се состојат во можноста сопствениците на приоритетните акции да назначуваат или да предлагаат определен број членови на органите на друштвото, но помалку од

половината или да бидат од имотна природа, така што даваат посебна корист во поглед на добивката или имотот на друштвото.

(3) Правата од став (2) на овој член можат да бидат споени.

Видови приоритетни акции

Член 231

(1) Приоритетните акции можат да бидат кумулативни и партиципативни.

(2) Кумулативната приоритетна акција на нејзиниот сопственик му дава право на наплата на кумулираните неплатени дивиденди пред наплатувањето на какви и да било дивиденди на сопственик на уделот на обични акции, во согласност со одлуката за издавање акции.

(3) Партиципативната приоритетна акција, покрај утврдената дивиденда, дава и право на исплата на дивиденда која им припаѓа на сопствениците на обични акции, во согласност со одлуката за издавање акции.

Право на глас

Член 232

(1) Секоја акција дава право на глас во собранието на акционерското друштво.

(2) Приоритетните акции, согласно со одредбите на овој закон, можат да бидат издадени како акции без право на глас.

(3) Министерството надлежно за работите на стопанството, во согласност со Владата на Република Македонија, може да одобри издавање акции со повеќе гласови ако тоа е потребно за зачувување претежно на економските интереси или кога со закон е определено дека предметот на работењето на друштвото е од јавен интерес.

Бесплатни акции или акции по повластена цена

Член 233

(1) Со статутот на друштвото може да се утврди издавање акции на вработените, кои можат да се стекнат бесплатно или по повластена цена.

(2) Акциите од став (1) на овој член можат да се издаваат само од имотот на друштвото што ја надминува основната главнина, со истовремено зголемување на основниот капитал, и тоа најмногу во износ од десет од сто од зголемената основна главнина.

(3) Акциите од став (1) на овој член гласат можат да се пренесуваат меѓу вработените и пензионерите кои биле вработени во друштвото.

(4) Во случај на смрт или престанок на работниот однос на вработен, освен во случајот на пензионирање, на друштвото му припаѓа правото на првенство на купување на акции. Друштвото акциите ги купува по пазарната вредност, но најмалку по номиналниот износ.

(5) Акциите на вработените даваат исти права како и другите акции. Условите на стекнување и пренос на овие акции поблиску ги определува управниот орган, кој може да овозможи определена група вработени овие акции да ги стекнуваат и заеднички.

Одлука за издавање акции

Член 234

(1) Одлука за издавање акции донесува основачот, односно собранието на друштвото.

(2) Со одлуката за издавање акции се утврдува особено:

- 1) фирмата на издавачот на акциите;
- 2) видот на акциите;
- 3) родот на акциите;
- 4) вкупниот износ на кој се издаваат акциите односно вредноста на вкупната емисија на акциите;
- 5) номиналниот износ на акциите;
- 6) ~~(бришан)~~;
- 7) бројот на гласовите што ги дава акцијата;

- 8) начинот на исплата на дивидендата;
- 9) времето и начинот на упис на акциите;
- 10) бројот на акциите;
- 11) начинот и рокот на уплата на запишаните акции;
- 12) рокот и со која камата се врши враќање на уплатените средства во случај на откажување од издавањето акции;
- 13) правото на првенствено купување и редоследот на остварување на првенството кога акциите се издаваат во повеќе серии;
- 14) начинот на објавување на издавањето на акциите;
- 15) постапката за распределба и испорака на акциите;
- 16) начинот на располагање со акциите;
- 17) можноста за замена на акциите;
- 18) правата што ги стекнува сопственикот на акцијата;
- 19) поднесување на ризикот и
- 20) други прашања во врска со издавањето на акциите.

Потврда за акции и привремена потврда

Член 235

(1) Со одлуката за издавање на акциите се издава потврда за акции со која се потврдува дека сопственикот го уплатил сиот влог и дека врз таа основа го поседува бројот на акциите означен во потврдата. Потврдата се издава за сите акции од ист род.

(2) Со одлуката за издавање на акциите може да се определи издавање на потврда за делот од влогот што го уплатил акционерот (привремена потврда). Привремената потврда гласи на име.

(3) Потврдата за акции и привремената потврда може да се користи само како легитимација за учество во собранието на друштвото, односно во основачкото собрание на друштвото со определен број гласови, на начин и под услови определени со овој закон и како доказ дека се платени акциите и дека е извршен упис на акциите во акционерската книга која се води во Централниот депозитар за хартии од вредност, ако е тоа утврдено со закон.

Елементи на електронскиот запис на акцијата

Член 236

(1) Акцијата се издава и води како електронски запис во Централниот депозитар за хартии од вредност.

(2) Електронскиот запис на акцијата во Централниот депозитар за хартии од вредност ги содржи следниве податоци:

- 1) ознака на видот и родот на акцијата;
- 2) местото, датумот на издавање, серискиот број со контролен број на акцијата;
- 3) фирмата и седиштето и матичниот број на издавачот;
- 4) ако сопственик на акциите е физичко лице: презимето и името, адресата и единствениот матичен број на граѓани (ЕМБГ), односно на бројот на пасошот за странско лице;
- 5) ако сопственик на акциите е правно лице: фирмата, адресата и идентификациониот број на правното лице;
- 6) номиналната вредност на акцијата и начинот на кој е изразена нејзината вредност и
- 7) датум на запишување на акцијата во Централниот депозитар за хартии од вредност.

Начин на кој се води акционерската книга

Член 237

(1) Акционерското друштво ги евидентира издадените акции и промената на сопственоста над акциите кои ја сочинуваат основната главнина на друштвото во акционерска книга на акционерското друштво што се води нематеријализирано во Централниот депозитар за хартии од вредност, на начин и под услови утврдени со закон.

(2) Органот на управување на акционерското друштво е должен да ги доставува до Централниот депозитар за хартии од вредност сите релевантни документи, податоци и факти кои се потребни за засновање и евидентирање на право што го стекнал акционер врз основа и во врска со акциите.

Конвертибилни обврзници

Член 238

(1) Акционерското друштво може, до износот на половина од основната главнина, да издава обврзници кои на барање на сопственикот на обврзници можат да се претворат во акции (конвертибилни обврзници).

(2) Акционерското друштво може да издава обврзници што во случај на зголемување на основната главнина обезбедуваат право на првенствено купување на нови акции кои подоцна ги издава друштвото (обврзници кои обезбедуваат право на првенствено купување).

(3) Обврзниците кои обезбедуваат право на првенствено купување и конвертибилните обврзници се утврдуваат со статутот на друштвото.

Оддел втори

ОСНОВАЊЕ НА АКЦИОНЕРСКО ДРУШТВО

Основачи на акционерско друштво

Член 239

(1) Акционерско друштво можат да основаат најмалку две физички и правни лица.

(2) По исклучок под условите определени со овој закон акционерско друштво може да основа и едно лице.

(3) Акционерско друштво не можат да основаат правни лица над кои е отворена постапка за стечај.

Лица кои имаат статус на основачи

Член 240

(1) Основачи на акционерско друштво се правните, односно физичките лица кои го потпишале актот за основање на друштвото.

(2) Потписите дадени од основачите на актот за основање на акционерско друштво се заверуваат кај нотар.

Содржина на актот за основање

Член 241

(1) Актот за основање на акционерско друштво содржи одредби за:

- 1) фирмата и седиштето;
- 2) предметот на работење;
- 3) висината на основната главнина;
- 4) номиналниот износ на акциите и бројот на акциите според видот и родот; ако се предвидува издавање на акции од различни видови, односно родови;
- 5) предностите што за себе ги задржуваат основачите;
- 6) непарични влогови што треба да се направат од основачите и други лица;
- 7) име, место и адреса на живеење и државјанството на првите членови на органите на управување, односно надзор, ако тие се именуваат со актот за основање, односно со статутот и
- 8) други прашања од значење за основањето на друштвото.

(2) Предностите од став (1) точка 5) на овој член не можат да бидат во премии, камати и претходни задршки од добивката на друштвото.

(3) Основачите се определуваат дали друштвото кога го основаат симултано или sukcesивно прашањата од став (1) на овој член ќе ги уредат со актот за основање од став (1) на овој член или со статут.

(4) Кога акционерското друштво се основа со статут, со статутот мора да се уредат прашањата од став (1) на овој член. Другите прашањата кои согласно со овој закон се уредуваат со статутот, друштвото е должно да ги уреди по запишувањето на основањето на друштвото во трговскиот регистар.

Посебна добивка на акционер и трошоци за основање

Член 242

(1) Секоја посебна добивка на акционер мора да биде утврдена со актот за основање под името на лицето кое има право на неа.

(2) Сиот износ на трошоците, кои на сметка на друштвото им се гарантираат на основачите или на други лица како надомест или награда за основање или за учество во подготовките за основање на друштвото, се утврдува во актот за основање.

(3) Договорите и други правни дејства со кои добивки, надоместоци и награди се утврдени спротивно на ставовите (1) и (2) од овој член се ништовни спрема друштвото. По уписот на друштвото во трговскиот регистар ништовноста не може да се отстрани преку менување на актот за основање.

Вложувања кои не се во пари или преземање на постројки

Член 243

(1) Ако идните акционери вршат вложувања кои не се во пари или ако акционерското друштво презема постоечки постројки или постројки кои допрва треба да се произведат, со актот за основање се утврдуваат предметот на вложувањето, односно преземањето, лицето од кое друштвото го стекнува предметот, односно ги презема постројките и номиналниот износ на акциите што се обезбедуваат за влогот во предметот.

(2) Ако актот за основање или договорите за вложување склучени во согласност со него и правните дејства за нивно извршување се донесени, односно склучени спротивно на став (1) од овој член, за друштвото не произведуваат правно дејство. Ако друштвото е запишано во трговскиот регистар, ништовноста не влијае врз важењето на актот за основање. Кога актот за вложување во предмети е ништовен, акционерот е должен да го уплати номиналниот износ или повисокиот износ за издавање на акцијата.

(3) По уписот на акционерското друштво во трговскиот регистар ништовноста не може да се отстрани со менување на актот за основање.

Начин на запишување, уплата и внесување на влоговите

Член 244

(1) Основната главнина се запишува целосно.

(2) Паричните влогови се уплаќаат до моментот на уписот на друштвото во трговскиот регистар, најмалку во износ на една третина од нивниот номинален износ. Уплатата на остатокот се врши во една или повеќе рати врз основа на одлука на органот на управување, во рок кој не е подолг од три години, сметано од денот на уписот на друштвото во трговскиот регистар.

(3) Непаричните влогови се внесуваат во целост во друштвото до денот на уписот на друштвото во трговскиот регистар.

(4) Влогот не може да биде претставен со труд или услуги.

Преземање на парични влогови

Член 245

(1) Преземање на парични влогови не може да се изврши од страна на застапник на акционерското друштво пред запишувањето во трговскиот регистар

(2) Ако друштвото не биде основано во рок од шест месеци сметано од денот на запишувањето на актот за основање во регистарскиот суд, секој запишувач може да бара од судот во вонпроцесна постапка да именува застапник задолжен за враќање на влоговите на запишувачите.

(3) Ако еден или повеќе основачи решат да го продолжат основањето на друштвото се спроведува нова постапка за уплата на паричните влогови.

Начин на објавување на податоци или извештаи

Член 246

(1) Ако законот или статутот утврдуваат обврска за објавување на податоци или извештаи на друштвото, тие се објавуваат во "Службен весник на Република Македонија".

(2) Во дневните листови, кои ќе ги определи статутот на друштвото, можат да се објавуваат и други податоци и извештаи за кои управниот орган смета дека се значајни за акционерите.

П р в п о д о д д е л Симултано основање

Поим

Член 247

(1) Акционерско друштво може да се основа на тој начин што основачите сами или заедно со други лица, лично или преку застапник, во една или во повеќе изјави ги преземаат без јавно огласување, сите акции и даваат изјава дека основаат друштво.

(2) Основачите ги преземаат акциите со изјава што ја даваат дека ја преземаат обврската за уплата на акциите.

(3) Во секој акт на преземање на акции од став (1) на овој член се наведува лицето кое ги презема акциите, бројот, видот и родот на акциите и нивниот номинален износ, како и кога и каде ќе биде извршена уплатата.

(4) Ако сите акции бидат преземени само од основачите или ако основач на акционерското друштво е едно лице, изјавата за преземање на акциите може да биде содржана и во предлогот на статутот на друштвото што е потпишан од нив.

Вреднување на непаричните влогови

Член 248

(1) Во статутот е содржано вреднувањето на непаричните влогови. Кон статутот се приложува извештај што го подготвува под сопствена одговорност проценувач кој го определуваат основачите од листата на проценувачи определени од судот.

(2) Проценувачот може да бара од основачите потребни објаснувања и докази.

(3) Проценувачот има право на паричен надомест за трошоците и на награда за трудот.

Извештај за текот на основањето

Член 249

(1) Основачите составуваат пишан извештај за текот на основањето на акционерското друштво (основачки извештај).

(2) Во основачкиот извештај се прикажуваат основните услови од кои зависи подобноста а уплаќањето на влоговите во предмети односно права. Притоа се наведуваат:

1) правните работи со кои друштвото стекнало влогови во предмети, односно во права;

2) набавните или производните трошоци за предметите во последните две години;

3) приходот за последните две години ако во друштвото е вложено претпријатие, врз основа на финансиски извештај;

4) бројот на акциите кои биле преземени од страна и за сметка на член на управниот орган, односно надзорниот одбор; и

5) видот и начинот според кои член на управниот орган односно на надзорниот одбор стекнал посебни погодности, оштета или награда за учество во основањето.

Лица кои го подготвуваат и потпишуваат статутот на друштвото

Член 250

Статутот на друштвото го подготвуваат основачите и го потпишуваат сите акционери, лично или преку претставници овластени со посебно полномошно, по издавањето на потврдите за паричните влогови и по ставање на располагање на акционерите на извештајот на проценувачот предвиден во член 248 од овој закон.

Содржина на статутот на друштвото

Член 251

(1) Статутот на акционерското друштво мора да содржи одредби за:

- 1) фирмата и седиштето на друштвото;
- 2) предметот на работење на друштвото;
- 3) износот на основната главнина, номиналниот износ на акциите, бројот на акциите од секој номинален износ, во случај на издавање на повеќе видови и родови на акции и видовите и родовите на акциите, како и бројот на акциите кои биле издадени во соодветен вид и род;
- 4) бројот на членовите на органот на управување и на надзорниот орган ако според статутот таков орган се образува во друштвото;
- 5) формата и начинот на објавувањата што се од значење за друштвото, односно за акционерите;
- 6) личното име и местото на живеење, државјанството, односно фирмата и седиштето на секој основач;
- 7) времето на траење на друштвото и
- 8) начинот на престанок на друштвото.

(2) Покрај одредбите од став (1) на овој член статутот може да содржи и други одредби значајни за друштвото, ако со овој закон не се забранети.

(3) Другите прашања кои се од значење за друштвото, а не се уредени со статутот, можат да се уредат во согласност со овој закон со други акти на друштвото.

Први членови на органот на управување и на надзорниот одбор

Член 252

(1) Ако основачите со актот за основање на друштвото, односно со статутот на друштвото не именувале членови на орган на управување, односно на надзорен орган, основачите заради нивно именување свикуваат посебно собрание на преземачите на акции.

(2) За собранието од став (1) на овој член соодветно се применуваат одредбите од овој закон што се однесуваат на основачко собрание на друштвото.

Безусловно и неограничено преземање на акции

Член 253

(1) Преземањето на акции мора да биде безусловно и неограничено. Преземачот по уписот на друштвото во трговскиот регистар спрема друштвото и неговите доверители не може да истакнува дека актот за преземање, статутот и извештајот на основачите не му биле познати или дека со нив не се согласил.

(2) Одредбите од став (1) на овој член се применуваат и за лицето за чија сметка потписникот на актот ги презел акциите.

Акт со кој се смета дека друштвото е основано

Член 254

Акционерското друштво е основано, кога е потпишан актот за преземање на акции. Ако има повеќе акти, основањето е извршено кога е потпишан актот со кој е довршено преземањето на акциите. Кога првите органи на друштвото се именуват на посебно собрание и ако целокупната висина на трошоците на основање се утврди на тоа собрание, друштвото е основано со именување на неговите органи и со утврдување и одобрување на трошоците.

Преземање на неуплатени акции

Член 255

Ако некоја од уплатите кои пристигнуваат пред уписот на акционерското друштво во трговскиот регистар, не биде извршена навремено, основачите можат неуплатените акции да ги преземат самите или да најдат друго лице кое ќе ги преземе. Уплатите кои ги извршил поранешниот преземач му припаѓаат на друштвото.

Втор пододдел Сукцесивно основање

Поим

Член 256

(1) Акционерско друштво може да се основа и со запишување на сите или на определен број акции врз основа на оглас.

(2) Ако сите акции не се запишат врз основа на огласот, преземањето на другите акции се врши со соодветна примена на одредбите од овој закон што се однесуваат на преземањето акции кога друштвото се основа симултано.

Проспект

Член 257

(1) Огласот со кој се повикува на запишување на акции (проспектот) се подготвува во согласност со одредбите на актот за основање (одлука за основање, одлука за издавање акции, план или предлог за издавање акции).

(2) Проспектот содржи одредби за:

- 1) актот врз основа на кој се издава проспектот;
 - 2) бројот, видот и родот на акциите кои се нудат на запишување, нивниот номинален износ, евентуално и нивната емисиона вредност, како и бројот, видот и родот на акциите, кои се преземени без запишување врз основа на проспектот;
 - 3) местото и финансиската институција кај која акциите се запишуваат и предупредување дека таму може да се прегледа актот за основање и предлогот на статутот, а според случајот и извештајот на основачите и на проценувачот;
 - 4) календарскиот ден на отворањето и завршувањето на уписот;
 - 5) колку, каде и кога запишаните акции треба да се уплатат пред уписот на друштвото во трговскиот регистар, како и последиците кои настапуваат ако ратите не се уплаќаат точно и на време;
 - 6) начинот на кој акциите се делат во случај на прекумерно запишување;
 - 7) денот кога престанува обврската за запишувачот, ако друштвото дотогаш не биде запишано во трговскиот регистар;
 - 8) точните податоци за непаричните влогови, набавките при основањето, користа, надоместоците и наградите;
 - 9) одредените повремени давања на акционерите;
 - 10) начинот на свикување на основачкото собрание;
 - 11) најголемиот износ на трошоците на основањето, доколку се на товар на друштвото и
 - 12) семејните и родени имиња (фирмата и називот), занимањето, местото на живеење (седиштето) на основачите и државјанството.
- (3) Проспектот може да содржи и други одредби што се од значење за издавањето и продажбата на акциите.

Процена на непаричните влогови

Член 258

(1) Во случај на непарични влогови и во случај на договарање на посебни предности во полза на основачите и на други лица, основачите именуваат еден или повеќе проценувачи од списокот на овластени проценувачи определени од судот.

(2) Проценувачите ја утврдуваат, на сопствена одговорност, вредноста на непаричниот влог и на посебните предности. Извештајот го положуваат во регистарскиот суд и заедно со предлогот на статутот им стојат на располагање на запишувачите.

(3) Основачкото собрание ја утврдува вредноста на непаричните влогови и ги признава посебните предности. Основачкото собрание може да ја намали вредноста на непаричните влогови

и посебните предности само со согласност на сите запишувачи, односно корисници на посебните предности.

(4) Ако нема согласност на сите вложувачи и корисници на посебните предности, која е запишана во записникот, друштвото не е основано.

Запишување на акциите кај финансиската институција

Член 259

(1) Запишувањето на акциите се врши кај финансиска институција.

(2) Уплатите можат да се вршат само во вид на редовен депозит.

(3) Во финансиските институции, кај кои се врши запишување на акции, на запишувачите им се става на располагање актот за основање и предлогот на статутот на друштвото, а ако за неговото основање е потребна дозвола, и препис од дозволата, односно препис од исправата од која се гледа дека дозволата важи како да е дадена.

Писмена изјава (уписница)

Член 260

(1) Запишување на акции се врши во форма на писмена изјава (уписница), заснована врз одредбите на актот за основање и на текстот на проспектоот. Секој запишувач потпишува три примероци од уписницата, еден за себе и два за друштвото. Ако запишувањето се врши преку полномошник, кон уписниците што остануваат во друштвото се приложува и полномошно.

(2) Уписницата мора да содржи ознаки за:

1) бројот, видот и родот на запишаните акции, нивниот номинален износ и ако е тоа потребно и емисиона вредност;

2) обврската на запишувачот дека ќе ја уплати акцијата според постоечките услови;

3) паричниот износ кој запишувачот го уплатува при уписот;

4) изјава на запишувачот дека му се познати актот за основање, предлогот на статутот, проспектоот и дека се согласува со предлогот на статутот и

5) потпис на запишувачот со назначување на занимањето и местото на живеење, државјанството, односно фирмата и називот и седиштето и потпис на финансиската институција кај која уписот и уплатата се извршени, како и издадената потврда од финансиската институција за примената уплата.

(3) Уписницата го обврзува запишувачот само ако друштвото биде основано.

Рок за запишување на акциите

Член 261

(1) Рокот за запишување на акциите не може да биде подолг од три месеци сметајќи од денот на започнувањето на запишувањето.

(2) Ако во рокот определен за упис не бидат запишани и уредно платени сите акции кои се понудени за упис, основачите можат, 15 дена по истекот на рокот за запишување, незапишаните и неуплатени акции да ги преземат или да ги запишат самите. Ако акциите понудени за упис на тој начин не бидат преземени или запишани и уредно платени, основањето се смета за неуспешно, а основачите се должни за натамошните 15 дена со оглас да ги повикаат запишувачите да ги подигнат запишаните износи. Огласот се објавува на ист начин на кој бил објавен проспектоот.

(3) Кога нема да успее основање на акционерско друштво, лицата кои дале влогови во предмети или набавки при основањето, како и оние кои акциите ги презеле без запишување врз основа на проспект, ќе се предупредат дека можат да го подигнат она што го платиле или внеле во друштвото.

Ненавремено плаќање на уплата која пристигнала пред уписот на друштвото

Член 262

Ако уплата која пристигнала пред уписот на акционерското друштво во трговскиот регистар не се изврши навремено, основачите можат преземањето, односно натамошниот упис на акциите да

го огласат за неважечки, а акциите можат да ги преземат, односно да ги запишат тие самите или било кој друг.

Распределба на акциите меѓу запишувачите

Член 263

(1) Ако запишувањето успеало, основачите за 15 дена по истекот на рокот определен со огласот за запишување акциите ги распределуваат меѓу запишувачите. Во случајот од став (2) на член 256 од овој закон рокот за поделба на акциите е еден месец од истекот на рокот со огласот определен за запишување.

(2) На секое место каде што се врши запишување на запишувачите мора да им се стави на увид потполн список од кој може да се види колку вкупно акции биле запишани од секој вид и род и колку и од кој вид и род му се доделени на секој запишувач. Списокот содржи и покана за запишувачите на кои не им е доделена ниту една акција или сите запишани акции, да ги подигнат уплатените износи за кои не им се доделени акции.

(3) Ако се запишани повеќе акции отколку што друштвото според актот за основање издава (прекумерно запишување), основачите можат да го одбијат вишокот на акции.

(4) За прифаќање или одбивање на вишокот на акции одлучува основачкото собрание на друштвото при конечното утврдување на основната главнина.

(5) Ако основачите или основачкото собрание го одбијат прекумерното запишување, вишокот во рок од 30 дена од денот на одбивањето им се враќа на запишувачите на акции. За исполнување на оваа обврска основачите одговараат солидарно.

Забрана основачите да располагаат со уплатите за акции

Член 264

(1) Основачите не смеат да располагаат со уплатите за акции. Управниот орган може со уплатите да располага по уписот на основањето на друштвото во трговскиот регистар.

(2) Посебни надоместоци, враќање на уплатата и награди не можат да се исплатуваат на товар на основната главнина на друштвото.

Свикување на основачко собрание

Член 265

(1) По запишувањето на акциите, два месеци по истекот на рокот определен со огласот за запишување на акциите, основачите ги свикуваат запишувачите на основачко собрание. Регистарскиот суд, на чие подрачје се наоѓа седиштето на друштвото, може, по образложено барање на основач во вонпроцесна постапка, рокот за одржување на основачкото собрание да го продолжи за 30 дена.

(2) Ако основачите пропушат да го свикаат основачкото собрание во рокот определен во став (1) на овој член, запишувачите на акциите се ослободуваат од обврските и можат да бараат враќање на износот кој го уплатиле. За враќање на средствата уплатени за запишаните акции основачите одговараат солидарно.

(3) Запишувачите на акции учествуваат во гласањето или можат да бидат претставени на начин и под услови пропишани со овој закон за претставувањето на собранието на друштвото.

Работа на основачко собрание

Член 266

(1) Основачкото собрание расправа и одлучува со кворум и мнозинство предвидени со овој закон за собранието на друштвото.

(2) Акционерот може да одлучува на основачкото собрание според бројот на акциите што ги поседува, односно кој е означен во потврдата за акции или привремената потврда

(3) Кога основачкото собрание расправа за потврдување на процената за непаричниот влог или за признавање на посебни предности, акциите на вложувачот не се земаат предвид при утврдувањето на мнозинството. Вложувачот нема право на глас, ниту за себе, ниту како претставник.

(4) Основачкото собрание со посебна одлука констатира дека основната главнина во целост е запишана и дека акциите се уплатени во износот што е определен со актот за основање.

Основачкото собрание се изјаснува за прифаќање на статутот и ги именува членовите на органот на управување и на надзорниот одбор. Во записникот од основачкото собрание се констатира, ако е тоа потребно, дека именуваните членови на одборот на директори, односно на управниот одбор и на надзорниот одбор дале согласност за именувањето.

(5) Статутот од став (4) на овој член може да биде изменет само со едногласна одлука на запишувачите.

Испитување на извештајот за основање на друштвото

Член 267

(1) Ако собранието не го усвои предлогот повторно да се испита извештајот за основање, извештајот мора да биде испитан кога тоа пред изборот, односно именувањето на органите на акционерското друштво го побараат запишувачите и преземачи на акции кои преставуваат една петтина од сите акции кои биле уплатени со пари.

(2) Запишувачите и преземачите на акции кои се уплатени само во пари избираат тројца повереници. Еден од поверениците имаат право со издвоено гласање да го изберат запишувачите и преземачите на акции кои барале повторно да се испита извештајот за основање. Овие запишувачи и преземачи имаат право на учество во гласањето и за избор на другите повереници.

(3) По изборот на поверениците основачкото собрание ја прекинува работата за седум дена и без праќање на покана определува време за повторно одржување на седницата.

(4) Поверениците му поднесуваат на основачкото собрание извештај во писмена форма. Ако мнозинството повереници оцени дека вредноста на влоговите во предмети и права е помала од две третини од првично искажаната вредност, основачкото собрание ќе одлучи дали да продолжи постапката на основање на друштвото.

(5) Во гласањето за одлуката од став (4) на овој член не учествуваат основачите, како ни запишувачите и преземачите на акции од кои друштвото треба да ги преземе влоговите во предмети и пари. Тие не можат да учествуваат во гласањето ни како застапници во име на други.

(6) Ако во гласањето не се постигне мнозинство, основањето на друштвото се смета за неуспешно, освен ако основачите или други лица на собранието не ги преземат сите акции на оние кои гласале против тоа друштвото да се основа и изјавиле дека не сакаат да бидат акционери. Преземачите на акции мораат истовремено кај надлежниот нотариус да ги уплатат сите пристигнати уплати и да ги пополнат, односно потпишат уписниците.

(7) Ако врз основа на извештајот на поверениците не е потребно да се гласа за основање на друштвото, трошоците за повторното испитување на извештајот на основачите солидарно ги сносат оние кои барале повторно испитување. Во сите други случаи трошоците на повторно испитување ги сносат основачите.

Запишување на друштвото

Член 268

(1) Барањето за запишување на основање на акционерско друштво во трговскиот регистар го поднесува, веднаш, именуваниот претседател на органот на управување на акционерското друштво.

(2) Во пријавата за упис во трговскиот регистар се наведува дека се исполнети условите за основање на друштвото и се назначува износот за кој се издадени акциите и уплатениот износ за нив. Кон пријавата се поднесува и доказ дека друштвото може слободно да располага со уплатениот износ.

(3) Кон пријавата се приложуваат:

- 1) актот за основање, односно статутот со содржина утврдена во член 241 од овој закон;
- 2) актот за преземање на акциите и по еден примерок од проспектоот врз основа на кој е запишана целата или дел од основната главнина;
- 3) записникот од основачкото собрание со поканата за него и списокот на учесниците;
- 4) изјавата на именуваниот орган на управување односно на лицето овластено од основачите дека со закон и статутот пропишаните уплати на акции се извршени и дека со моментот на запишувањето на друштвото во трговскиот регистар е обезбедено слободно располагање на друштвото со уплатите, како и со непаричните влогови и набавките при основањето, и потврдата од овластена финансиска институција за извршените уплати со готови пари;

5) списокот на членовите на одборот на директори, односно на управниот одбор и на надзорниот одбор со назначување на нивното презиме и име, занимање и место на живеење, како и државјанство и

6) извештајот на основачите и проценувачот, односно проценувачите, ако таков извештај според законот морало да се подготви.

(4) Кога основачите со актот за основање на друштвото, односно со статутот на друштвото не именувале членови на орган на управување, односно на надзорен орган, записникот од став (3) точка 3) и списокот од точка 5) претседателот на органот на управување го доставува до регистарскиот суд најдоцна во рок од 15 дена од денот на одржувањето на основачкото собрание на преземачите на акции.

(5) Пријавата ја потпишуваат сите основачи ако со актот за основање, односно со статутот не се именувани првите членови на органот на управување и на надзорниот одбор, односно пријавата ја потпишуваат сите членови на одборот на директори, односно на управниот одбор и на надзорниот одбор кога тие се именувани со актот за основање на акционерското друштво, односно со статутот.

(6) Потписите од став (5) на овој член се заверуваат кај нотар и се чуваат во регистарскиот суд во оригинал, во копии или во форма на јавно заверен препис.

Услови за одбивање на упис во трговскиот регистар

Член 269

Судот може да го одбие уписот ако извештајот на проценувачот или проценувачите е неточен или непотполн или не одговара на одредбите на законот. Судот ќе го одбие уписот и ако проценувачот, односно проценувачите изјават дека вредноста на влоговите во предмети или преземените постројки се значително под номиналниот износ на акциите или под износот на уплатите кои заради тоа треба да се извршат.

Упис

Член 270

(1) Уписот на акционерското друштво се врши со уписот на актот на основање, односно статутот на друштвото во трговскиот регистар.

Објавување на уписот

Член 271

(1) Податоците запишани во трговскиот регистар согласно со овој закон се објавуваат.

(2) Во објавувањето се наведува дека документите во објавата можат да се прегледаат во судот.

Одговорност за работата на друштвото пред неговиот упис во трговскиот регистар

Член 272

(1) Секој што работи во име на акционерското друштво пред неговиот упис во трговскиот регистар одговара лично, а ако работат повеќе лица одговараат како солидарни должници.

(2) Ако друштвото пред уписот во трговскиот регистар преземе обврска која преминала на негово име со договор склучен со должник, така што друштвото стапува на местото на должникот за преземениот долг да произведе правно дејство не е потребна согласност на доверителот ако преземањето на долгот е договорено во рок од три месеци по уписот на друштвото и ако за тоа доверителот е известен од друштвото или од должникот.

(3) Пред уписот на друштвото во трговскиот регистар не може да се преземаат права од учество во други друштва, ниту може да се издаваат акции или привремени акции (акции пред целосната уплата на номиналниот износ).

(4) Акциите или привремените акции издадени пред уписот во судскиот регистар се ништовни. За штетата од издавањето на сопствениците на акции одговара издавачот на акции.

Солидарна одговорност за точноста и потполноста на податоците за основање на друштвото

Член 273

(1) Основачите солидарно одговараат пред акционерското друштво за точноста и потполноста на податоците што се однесуваат на основањето на друштвото или на преземањето на акциите, уплатите на акциите, употребата на уплатените износи, посебните добивки и награди, трошоците за основање и вложувањата во предмети.

(2) Основачите одговараат и за подобноста на местото кое е определено за уплата на основната главнина и за тоа дали уплатените износи му стојат на располагање на управниот орган на друштвото. Покрај надомест на штетата, основачите ги надоместуваат и уплатите што не се извршени и надоместот кој не е опфатен со трошоците за основање.

(3) Ако друштвото биде оштетено со умисла или крајно невнимание од страна на основачите со вложување, преземање на предмети или со трошоците за основање, основачите солидарно одговараат за надомест на штетата.

(4) Основачот не одговара за причинетата штета ако не знаел за податоците врз кои се заснова обврската за надомест, ниту морал да знае за нив ако постапувал со внимание на уреден и совесен трговец.

(5) Ако од друштвото биде исклучен акционер кој станал платежно неспособен или неспособен да го изврши вложувањето на предмети, штетата ја надоместуваат како солидарни должници основачите кои го прифатиле учеството на акционерот иако знаеле за неговата неспособност за плаќање или за неспособноста за вложување на предмети.

(6) Покрај основачите за штетата одговараат и лицата за чија сметка се преземени акции. Овие лица не можат да се повикаат на незнаење на околностите за коишто лицето кое дејствувало за нивна сметка знаело или морало да знае.

Други солидарни должници

Член 274

Покрај основачите и лицата за чија сметка основачите ги презеле акциите, на акционерското друштво како солидарен должник му ја надоместува штетата и:

1) оној, којшто примил уплати кои спротивно на законот не се прифатени како трошоци на основањето, знаел или според околностите морал да знае дека е извршено намерно прикривање или во тоа прикривање саесно учествувал;

2) оној, којшто со вложувањето на предмети со умисла или од крајно невнимание му нанел штета на друштвото или го овозможил нанесувањето на штетата;

3) оној, којшто пред уписот на друштвото во трговскиот регистар или во првите две години по уписот јавно објави дека ќе пушти акции во промет, ако знаел за неточноста и непотполноста на податоците во врска со основањето на друштвото или за предизвиканата штета на друштвото преку вложување или земање предмети, или за нив морал да знае ако постапувал со внимание на уреден и совесен трговец.

Откажување од правото на надомест спрема основачите и лицата за чија сметка се преземени акции.

Член 275

(1) Акционерското друштво може да се откаже од правото на надомест спрема основачите и лицата од член 274 на овој закон после три години од денот на уписот во трговскиот регистар или може да изврши и порамнување со нив, ако собранието на друштвото донесе одлука на која не се спротивставува малцинство чиј вкупен удел изнесува една десеттина од основната главнина.

(2) Побарувањата на друштвото за надомест на штетата застаруваат за пет години. Застареноста започнува да тече со денот на уписот на друштвото во трговскиот регистар или ако дејството кое повлекува обврска за надомест на штетата е извршено подоцна, со извршувањето на дејството.

Престанок на друштвото поради повреда на одредбите на законот и по уписот

Член 276

(1) Ако по уписот на акционерското друштво во трговскиот регистар се сознае дека во текот на основањето се повредени одредбите на овој закон, а таа повреда може да има штетни последици по друштвото, акционерите или други лица, како и секое друго лице кое има правен интерес, можат во рок од 30 дена од создавањето за повредата, а најдолго за една година од уписот на друштвото, со тужба да бараат регистарскиот суд да одлучи друштвото да престане.

(2) Лицата од став (1) на овој член можат во истите рокови да поднесат тужба за престанок на друштвото ако статутот не содржи или ако повредува некоја принудна одредба на законот.

Оддел трети

ПРАВНИ ОДНОСИ МЕЃУ АКЦИОНЕРСКОТО ДРУШТВО И АКЦИОНЕРИТЕ

Еднаква положба на акционерите

Член 277

Акционерите под еднакви услови имаат еднаква положба во акционерското друштво.

Обврски на акционерот

Член 278

(1) Акционерот со статутот на друштвото може да биде обврзан само на уплата на номиналниот износ на акцијата, на уплата на целиот износ ако таа е издадена над номинален износ или со доплата, како и да пренесе предмети или права ако акцијата ја уплатува во предмети и права.

(2) Паричните уплати на номиналниот износ можат да се бараат само подеднакво за сите акции што треба да се уплатат само со пари.

(3) Акционерот не може побарувањата спрема друштвото да ги пребива со уплати на акциите, ниту може над непаричните влогови да врши право на задржување.

(4) Друштвото не може на одделни акционери да им ја одложи уплатата, ниту да ги ослободи од уплатата, ниту може на име на уплатата да прими нешто друго од она што е предвидено во актот за основање, односно статутот. Непаричниот влог што се состои од побарување се смета за уплатен дури откако друштвото ќе го наплати. Друштвото му одговара на акционерот ако за наплатувањето не се грижи со внимание на уреден и совесен трговец.

(5) Повеќе сосопственици на акција одговараат солидарно за обврските од акцијата.

Повик за уплата на влоговите

Член 279

(1) Акционерите мораат да ги уплатат влоговите на повик на управниот орган на акционерското друштво. Повикот се објавува во гласилото на друштвото, ако со статутот не е поинаку определено.

(2) Акционерот кој навреме не ја изврши уплатата нема право на глас се додека не ја плати заостаната уплата со камата поради задоцнување. Барањето на надомест на штетата не е исклучено, освен ако со статутот не е предвидена договорна казна.

(3) Со статутот може да се пропише губење на правото на натамошно уплатување на рати, како и користење на дивиденда што на акционерот му припаѓа, до намирувањето на заостанатата уплата.

Услови под кои може да се лиши акционерот од неговите права од акција или од привремена акција

Член 280

(1) Ако акционерот за повеќе од 60 дена не ја изврши пристигнатата уплата со камата поради задоцнување и други договорени давања, акционерското друштво може без повторно повикување да го лиши од неговите права од акцијата или од привремената акција. За лишувањето друштвото го известува акционерот со препорачано писмо и тоа го забележува во книгата на акциите.

(2) Ако поранешен акционер поседува акција или привремена акција, друштвото објавува дека правата од неа престанале.

(3) Друштвото може акциите и привремените акции, кои се наоѓаат кај друштвото или на чување кај некоја установа, за еден месец од денот кога го пратило известувањето според став (1) на овој член да ги продаде на берза на трошок и ризик на акционерот.

(4) Откако ќе се покријат трошоците на известувањето, објавата и продажбата, каматите поради задоцнување и договорната казна, средствата остварени од став (3) на овој член се употребуваат за намирување на заостанатите рати. Преостанатиот дел од износот на поранешните уплати се предава на поранешниот акционер, освен ако со статутот не е определено дека порано уплатените износи му припаѓаат на друштвото.

(5) Наместо акциите по кои правата престанале во смисла на став (2) на овој член друштвото може да издаде нови акции и со нив да постапи според ставовите (3) и (4) на овој член. Во нив покрај извршените делумни уплати се наведува износот кој се должи. За загубата на друштвото во висината на овој износ или подоцна стекнатите износи на друштвото му одговора поранешниот акционер.

Солидарна одговорност на преземач или запишувач на акции

Член 281

(1) Ако акционерското друштво не спроведе продажба или со неа не се постигне бараниот износ, акционерот и сите негови претходници кои биле запишани во книгата на акции што се води во Централниот депозитар за хартии од вредност и во секој случај преземачот или запишувачот одговараат солидарно за сите побарувања според членовите 272 и 273 од овој закон.

(2) Обврската од став (1) на овој член застарува за пет години од уписот во книгата на акции што се води во Централниот депозитар за хартии од вредност. Од оваа одговорност друштвото не може да ги ослободи.

(3) Ако акцијата не е продадена, а претходниците не се договорот поинаку, тие стануваат сопственици на акцијата сразмерно на своите уплати на заостанатиот износ.

Намалување на основната главнина за номиналниот износ на акции кои не се уплатени

Член 282

(1) Ако заостаната уплата по акцијата не е наплатена за половина година по истекот на деловната година во која акционерот бил лишен од правата од неа, управниот орган во согласност со надзорниот одбор или собранието основната главнина ја намалува за номиналниот износ на акцијата, со што таа престанува да постои. Намалувањето се пријавува за упис во трговскиот регистар и уписот се објавува. Ако намалувањето го надминува износот на 5% од основната главнина, се поставува согласно со одредбите на овој закон за намалување на основната главнина.

(2) Ако акцијата е во сопственост на друштвото или на чување во финансиска институција, друштвото ја поништува и во годишниот извештај го наведува бројот на поништените акции, како и акциите по кои престанале правата, износот кој останал неплатен и за кој е намалена основната главнина.

(3) Уплатените износи на акциите што остануваат во друштвото се внесуваат во општата резерва ло одбивањето на непокриените трошоци за постапката според членовите 280 и 281 од овој закон.

Враќање на влог

Член 283

(1) Освен во случаите предвидени со овој закон, на акционерите не им се враќа влогот. Како враќање на влог не се смета плаќањето на куповната цена кај дозволеното купување на акциите од страна на друштвото.

(2) На акционерите не смее да им се гарантираат ниту да им се исплатуваат камати.

(3) По исклучок од став (2) на овој член, во времето потребно за подготовка за пуштање во работа на друштвото со статутот на друштвото, на акционерите можат да им се одобрат камати во определена висина. Со статутот се определува рокот кога престанува исплаќањето на каматите.

Споредни повремени непарични давања

Член 284

(1) Ако е предвидена обврска за споредни повремени непарични давања, со статутот се определуваат условите, содржината, обемот и времето на давањето. Кога давањата можат да се надоместат со плаќање, со статутот се определува рокот и основата за пресметување. Со плаќањето не смее да се надмине прометната вредност на давањето. За задоцнувањето на давањето со статутот може да се пропише посебна договорна казна.

(2) Со статутот на друштвото може да се определи обврската на споредни непарични давања акционерот да ја извршува бесплатно или со надомест. Ако е определен надомест, надоместотот може да се бара без оглед дали деловната година друштвото ја завршило со чиста добивка.

(3) Обврската на одделното давање и плаќањето за него застарува за три години.

Права над акција која е привремено поседувана и начин на вршењето на правата на сосопствениците на акции

Член 285

(1) Ако акционерот, спротивно на неговата волја, акцијата не ја поседувал извесно време или ако акцијата ја стекнал со наследство, со стекнување на имот како целина или во пресметка или делба на заеднички имот, времето за кое акцијата привремено не ја поседувал сопственикот се смета како време во кое сопственик бил акционерот.

(2) Сосопствениците на акцијата која ја издало друштвото своите права ги вршат преку еден застапник. Правните дејства, кои друштвото ги презема спрема сосопствениците, ги врши спрема застапникот, ако на друштвото му е пријавен, односно спрема било кој сосопственик, со правно дејство спрема сите.

(3) Регистарскиот суд може по предлог на друштвото на сосопствениците да им постави старател. Застапникот се запишува во книгата на акциите во Централниот депозитар за хартии од вредност.

Аванс врз основа на веројатна добивка

Член 286

(1) Ако управниот орган за тоа е овластен со статутот, тој може во текот на деловната година да им исплати аванс на акционерите врз основа на веројатната добивка според годишните сметки.

(2) Управниот орган може да го исплати авансот ако привремениот биланс на успехот за претходната година покажува добивка. Како аванс може да се исплати најмногу половина од износот кој останува од годишната добивка по одбивањето на износите кои врз основа на закон или на статутот се издвојуваат како резерви. Авансот не може да ја надмине добивката која била остварена според годишните сметки во претходната година.

(3) За исплата на аванс е потребна согласност на надзорниот одбор, а ако во друштвото не се образува надзорен одбор, потребна е согласност на неизвршните членови на одборот на директорите.

Начин на определување на учество на акционерите во добивката

Член 287

(1) Акционерите имаат право на учество во добивката, освен ако според одлуката на собранието за употреба на добивката, донесена врз основа на законот или статутот, добивката е изземена од распределбата меѓу акционерите.

(2) Учеството на акционерите во добивката се определува сразмерно со номиналниот износ на акциите.

(3) Учеството во дивидендата се врши сразмерно со извршените уплати. Ако уплатата на акциите не е извршена во ист сразмер, пресметувањето се врши за времето кое поминало откако уплатата е извршена.

(4) Со статутот може да се определи добивката да не се дели на акционерите, односно на акционерите кои имаат определен род акции, туку да се утврди поинаква употреба на добивката.

Обврска на акционерот да му го врати на друштвото она што недопуштено го примил

Член 288

(1) Ако акционерот знаел дека примил нешто што е спротивно на одредбите на овој закон, односно на одредбите на статутот, мора да го врати и на акционерското друштво да му ја надомести штетата. Од оваа обврска друштвото не може да го ослободи.

(2) Акционерот не мора да го врати она што во добра верба го примил како удел во годишната добивка според уредно составениот биланс на успехот, усвоен од собранието на друштвото.

(3) Барањето против акционерот поради недопуштено примање застарува за пет години од денот на примањето, а за десет години ако акционерот знаел дека примањето е недозволено.

Запишување на акциите

Член 289

(1) Акциите се запишуваат во книгата на акции на акционерското друштво која се води во Централниот депозитар за хартии од вредност. Се запишува името и презимето, местото на живеење, државјанството и занимањето на акционерот, односно фирмата и седиштето.

(2) За акционер во друштвото се смета секое лице кое е запишано во книгата на акции која се води во Централниот депозитар за хартии од вредност. Правата и обврските од акциите настануваат од моментот на нивното запишување во Централниот депозитар за хартии од вредност.

(3) Ако Централниот депозитар за хартии од вредност изрази сомневање дека некое лице е без основа запишано во книгата на акциите, може да го избрише од уписот само ако пред тоа го извести и му даде рок за приговор. Ако лицето во поставениот рок истакне приговор, бришењето се одлага до конечноста на одлуката.

(4) На барање на секој акционер се овозможува увид во книгата на акции која ја води Централниот депозитар за хартии од вредност.

Пренесување на акции со индосамент

Член 290

(1) Акциите во вид на електронски запис се пренесуваат на начин утврден со овој и друг закон.

(2) Преносот на акција на друго лице се запишува во акционерската книга која се води во Централниот депозитар за хартии од вредност.

Забележување на преносот или промените во книгата на акции (бришан)

Член 291(бришан)

Договор за доверување на сите или на извесни права од акциите на еден или повеќе претставници

Член 292

(1) Акционерите можат меѓу себе да склучат договор со кој за определено време, вршењето на сите или на извесни права од своите акции да им го доверат на еден или повеќе претставници. Договорот се склучува во писмена форма и судски се заверува.

(2) Ако со договорот е предвидено продолжување на договорот, секој договарач може своето учествување да го откаже шест месеци пред истекот на рокот.

(3) Застапникот мора најмалку еднаш во шест месеци да ги известува договарачите за својата работа. Со договорот може да се определи и пократок рок.

(4) Секој договарач може без отказан рок да истапи ако друг договарач или застапник повреди некоја суштествена одредба од договорот.

Стекнување сопствени акции

Член 293

(1) Акционерското друштво може да купува сопствени акции само од добивката или од посебните резерви утврдени со последната одобрена годишна сметка. Друштвото може да ги откупи само оние сопствени акции што се уплатени во целост.

(2) Собранието на друштвото донесува одлука со која го одобрува купувањето на сопствените акции и ја определува постапката за купувањето. Во одлуката мора да се определи и бројот на акциите што можат да бидат откупени, најниската и највисоката цена што може да биде исплатена за нив и рокот до кој треба да бидат откупени.

(3) Рокот за откуп на акциите од став (2) на овој член не може да биде подолг од една година.

(4) Номиналната вредност на сопствените акции што можат да бидат откупени не може да биде поголема од една десеттина од основната главнина на друштвото.

(5) Купените акциите спротивно на одредбите на овој член е ништовно. Акциите мора да бидат продадени во рок од една година од денот на нивното стекнување во согласност со одлуката од став (2) на овој член. Ако акциите не бидат отуѓени во овој рок, без одлагање мора да бидат поништени и се спроведува постапката за соодветното намалување на основната главнина на друштвото.

(6) Одредбите од овој член подеднакво се применуваат и на купувањето сопствени акции преку посредник или преку корисник.

Посебни случаи на стекнување сопствени акции

Член 294

(1) Ограничувањата предвидени во член 293 од овој закон не се применуваат ако стекнувањето сопствени акции се врши:

1) врз основа на одлука на собранието на друштвото за намалување на основната главнина, преку повлекување или поништување на акциите;

2) бесплатно, под услов да се работи за сопствени акции што се уплатени во целост,

3) како последица на универзална сукцесија или спојување и

4) во постапка за присилно извршување за намирување на побарувања на друштвото, под услов да се работи за сопствени акции што се уплатени во целост.

(2) Кога во случаите наведени под точките 2), 3) и 4) од став (1) на овој член вкупната номинална вредност на стекнатите сопствени акции надминува една десеттина од основната главнина, вишокот акции мора да биде продаден во рок од една година, на начинот и според условите за продажба на акциите на друштвото.

Правила за постапување со сопствените акции

Член 295

(1) Членовите на одборот на директорите, членовите на управниот или надзорниот одбор, како и другите застапници на друштвото не смеат да располагаат со сопствените акции на друштвото без претходно овластување.

(2) Овластувањето од став (1) на овој член и условите под кои може да се располага со сопствените акции ги утврдува собранието на друштвото.

(3) Се додека друштвото поседува сопствени акции, правата на дивиденда и правата на првенствено купување од следниве емисии што им припаѓаат на тие акции сразмерно се пренесуваат на другите акции. Сопствените акции не даваат право на глас, но се земаат предвид при утврдувањето на кворумот потребен за работа и за донесување одлуки на собранието на акционерите.

(4) Акционерското друштво мора да издвои посебна резерва чиј износ мора да биде еднаков на износот на сопствените акции наведен на страната на активата во билансот на состојбата. Со оваа посебна резерва не смее да се располага се додека друштвото не ги продаде сопствените акции или додека не ги поништи.

Забрана да се запишуваат сопствени акции

Член 296

- (1) Акционерското друштво не може да запишува сопствени акции.
- (2) Акциите запишани спротивно на забраната од став (1) на овој член ќе се сметаат за запишани и мора да бидат уплатени од страна на основачите, а во случај на зголемување на основната главнина од страна на членовите на одборот на директорите или членовите на надзорниот и управниот одбор.
- (3) Ако основач, член на одборот на директорите, на надзорниот или на управниот одбор докаже дека не постапил спротивно на став (1) од овој член се ослободува од обврската определена во став (2) на овој член.
- (4) Секое лице кое ќе запише акција на друштвото во свое име, но за сметка на друштвото ќе се смета за лице кое ја запишало акцијата за своја сметка.

Други правни дејства поврзани со сопствените акции

Член 297

- (1) Друштвото не може да дава заеми, ниту гаранции или друг вид обезбедување за запишувањето или стекнувањето на сопствените акции;
- (2) Друштвото не може и преку посредник или корисник, да прифати сопствени акции како обезбедување.
- (3) Одредбите од овој член не се применуваат на стекнувањата на акциите од страна на вработените или од страна на зависни или владеачки друштва. Заемот, гаранцијата или другиот вид обезбедување за запишување или стекнување на сопствените акции не може да го надмине износот на добивката или износот на посебните резерви утврдени со последната одобрена годишна сметка.

Исправа за изгубена или уништена акција

Член 298

- (1) Исправата за изгубена или уништена акција или привремена акција може да се прогласи за неважечка во постапката за прогласување според правилата на вонпроцесната постапка.
- (2) Ако купоните се издадени на име, со прогласувањето на акцијата или на привремената акција за неважечка се гаси и побарувањето од купоните кои уште не пристигнале за наплаќање.

Прогласување на акции за неважечки

Член 299

- (1) Ако содржината на акцијата станала неисправна поради изменети правни односи, акционерското друштво може со одлука на судот во вонпроцесна постапка да ги прогласи акциите за неважечки кои и покрај повикувањето не се доставени за исправка или промена.
- (2) Ако неисправноста на акциите се темели врз нивниот номинален износ, акциите можат да бидат прогласени за неважечки само ако номиналниот износ е намален поради намалувањето на основната главнина.
- (3) Акциите не можат да бидат заменувани ако ознаката на акционерот станала неточна.
- (4) Повикот за доставување на акциите ја содржи заканата од нивното прогласување за неважечки и укажувањето на одобрението на судот. Акциите можат да бидат прогласени за неважечки ако повикот не е објавен на начин пропишан за дополнителниот рок определен со овој закон. Поништувањето се врши со објавување во дневниот печат. Во соопштението се наведуваат акциите што се прогласени за неважечки.
- (5) На местото на акциите прогласени за неважечки се издаваат нови акции и му се врачуваат на соодветното лице или, ако постои право на положување, се положуваат. Врачувањето и положувањето се пријавуваат во регистарскиот суд.
- (6) Доколку се собираат акции поради намалување на основната главнина, се применуваат одредбите од овој закон за намалувањето на основната главнина на друштвото.

Издавање на нови купони за наплата на дивиденда

Член 300

- (1) На сопственикот на талонот не му се издаваат нови купони за наплата на дивидендата, ако сопственикот на акцијата се противи на издавањето.
- (2) Купоните се врачуваат на сопственикот на акцијата кој ќе ја поднесе главната исправа.

Оддел четврти

УПРАВУВАЊЕ И РАКОВОДЕЊЕ СО АКЦИОНЕРСКО ДРУШТВО

Системи на управување со акционерско друштво

Член 301

- (1) Управувањето со акционерско друштво може да биде организирано според едностепен систем (одбор на директори) или според двостепен систем (управен одбор и надзорен одбор).
- (2) Акционерското друштво го избира системот на управување. Со измени на статутот може во текот на работењето едностепениот систем на управување и раководење да биде заменет со двостепен и обратно.
- (3) Одредбите за собранието на друштвото соодветно се применуваат како на друштвата со едностепен, така и на друштвата со двостепен систем на организација на управувањето.

П р в п о д о д д е л Одбор на директори

Состав на одборот на директори

Член 302

- (1) Одборот на директорите го сочинуваат неизвршни и извршни членови (директори).
- (2) Одборот на директорите може да има најмалку пет, а најмногу петнаесет члена. Бројот на неизвршните членови мора да е делив со три и да биде поголем од бројот на извршните членови.

Именување на неизвршените членови

Член 303

- (1) Во акционерско друштво кое вработува помалку од 300 лица неизвршните членови на одборот на директорите ги именува собранието на друштвото.
- (2) Во акционерско друштво кое вработува 300 или повеќе од 300 лица неизвршни членови можат да именуваат и вработените во друштвото, ако тоа е определено со статутот. Ако мнозинството вработени се изјаснат против именувањето членови на одборот на директорите, вработените не именуваат членови на одборот на директорите.
- (3) Во друштвото од став (2) на овој член собранието именува три четвртини неизвршни членови на одборот на директорите и вработените една четвртина.
- (4) Собранието може првите неизвршни членови да ги именува со актот за основање или со статутот на друштвото.
- (5) Од редот на неизвршните, членовите кои ги именува собранието одборот на директорите избира претседател.

Именување на извршните членови

Член 304

- (1) Извршните членови на одборот на директорите се именуваат од страна на неизвршните членови со мнозинство гласови. Во статутот може да се утврди именувањето на извршните членови да се врши и со друго мнозинство или да се именуваат со едногласна одлука на сите неизвршни членови на одборот на директорите. Извршните членови на одборот на директорите имаат исти права и обврски, без оглед на функциите што ги вршат според статутот.
- (2) Кога одборот на директорите има повеќе од еден извршен член, неизвршните членови со мнозинство гласови определуваат кој извршен член е посебно одговорен за прашањата на вработените и односите со нив.

Услови под кои се именува неизвршен член од страна на вработените

Член 305

(1) Неизвршен член именуван од страна на вработените во акционерското друштво мора да е во постојан работен однос во друштвото најмалку две години пред неговото именување, освен ако друштвото е основано за време пократко од две години.

(2) Сите вработени во друштвото кои склучиле договор за работа пред три месеци од денот на именувањето на неизвршните членови имаат положба на избирачи. Гласањето е тајно.

(3) Ако едно место е резервирано за стручни кадри (инженери, правници, економисти и слично) вработените се делат на два колегиуми кои гласаат одвоено. Првиот колегиум гласа за стручните кадри, а вториот за другите вработени. Со статутот се утврдува распределбата на местата по колегиуми со оглед на структурата на сите вработени во друштвото.

(4) Кандидати за неизвршни членови на одборот на директорите кои се именуваат од редот на вработените можат да предложат една петтина од вработените во друштвото или, ако бројот на вработените е поголем од две илјади, 100 вработени, како и советот на вработените.

(5) Поблиску именувањето на неизвршните членови од страна на вработените се уредува со статутот.

Мандатот на неизвршните членови именувани од страна на вработените.

Член 306

(1) Траењето на мандатот на неизвршните членови на одборот на директорите именувани од страна на вработените се определува со статутот, но не подолго од шест години. Мандатот може да се обнови, ако во статутот поинаку не е определено.

(2) Неизвршните членови именувани од страна на вработените не ги губат правата од работниот однос. Нивното наградување во својство на вработени не може да биде намалено поради вршење на функцијата член на одборот на директорите.

(3) Престанокот на работниот однос е основа за престанок на мандатот на неизвршниот член на одборот на директорите именуван од страна на вработените. Освен во случај на престанок на работниот однос на барање на вработениот, одлука за престанок на работниот однос на неизвршен член на одборот на директорите именуван од страна на вработените за време на траењето на мандатот може по тужба да донесе судот.

Услови за именување на извршни и неизвршни членови

Член 307

(1) Само физички лица кои се деловно способни можат да бидат именувани за извршни членови на одборот на директорите.

(2) За неизвршен член на одборот на директорите може да биде именувано и правно лице.

(3) Ниту едно лице во исто време не може да биде неизвршен и извршен член на одборот на директорите.

(4) Кога за неизвршен член на одборот на директорите е именувано правно лице тоа назначува постојан застапник кој ги има истите права, обврски и одговорност како и другите неизвршни членови. Притоа не е исклучена и солидарна одговорност на правното лице кое го претставува преставникот.

(5) Секој вработен во друштвото може да биде именуван за член на одборот на директорите. Со именувањето во одборот на директорите лицето од став (3) на овој член не ги губи правата од работниот однос. Бројот на членовите на одборот на директорите во постојан работен однос не може да надмине две третини од бројот на членовите на одборот на директорите.

Време за кое се именуваат членовите на одборот на директорите

Член 308

1) Членовите на одборот на директорите се именуваат на период утврден во статутот, кој не може да биде подолг од шест години. Ако во статутот не е определено времетраењето на мандатот на членовите на одборот на директорите, нивниот мандат им трае четири години.

(2) Ако со статутот поинаку не е определено, членовите на одборот на директорите можат да бидат повторно именувани.

Награда на членовите на одборот на директорите

Член 309

(1) Со актот за именување на членовите на одборот на директорите се определува начинот и износот на наградата на извршните, односно на неизвршните членови на одборот на директорите.

(2) На членовите на одборот на директорите може за нивната работа да им се одобри учество во добивката. Учесството, по правило, се состои од удел во годишната добивка на друштвото.

(3) Ако на членовите на одборот на директорите им е одобрен удел во годишната добивка на друштвото, уделот се пресметува според годишната добивка намалена за загубата пренесена од претходната година и за износите кои според законот и статутот на друштвото се одземаат од годишната добивка за статутарни резерви. Одредба што е спротивна на оваа одредба е ништовна.

(4) При определувањето на вкупните примања на член на одборот на директорите (плата, односно учество во добивката, надомест на трошоците, надомест за осигурување и слично) вкупните примања се сообразуваат со задачите на членот на одборот на директорите и со неговиот личен придонес во успешноста на работењето на друштвото и со успешноста на работењето на друштвото како целина.

(5) Ако по утврдувањето на примањата на член на одборот на директорите настапи значително влошување на состојбата на друштвото, поради што примањата од став (4) на овој член би претставувале голем товар за друштвото, тие можат соодветно да се намалат. Со намалувањето на примањата договорот, односно, договорот за работа на извршниот член останува непроменет, а членот на одборот на директорите може да даде отказ најрано за крајот на следното тримесечје, со отказан рок кој не може да биде покус од 30 дена.

Ограничувања за изменување на неизвршен член

Член 310

Неизвршен член на одборот на директорите во исто време не може да биде именуван во повеќе од пет одбори на директори односно управни одбори на акционерски друштва со седиште во Република Македонија.

Непотполн состав на одборот на директорите

Член 311

(1) Ако еден или повеќе неизвршни членови на одборот на директорите престанат да ги вршат своите функции во текот на мандатот или ако се спречени да ги вршат, а доколку поинаку не е определено со статутот, другите членови на одборот на директорите продолжуваат со работа до пополнувањето на испразнетото место на наредното собрание.

(2) Ако бројот на неизвршните членови се намали под законскиот минимум, членовите на одборот на директорите кои остануваат веднаш свикуваат собрание за да се пополни составот на одборот на директорите.

(3) Ако бројот на неизвршните членови стане помал од минималниот број утврден со статутот, но не помал од минималниот број утврден со законот, одборот на директорите може, во рок од три месеци од денот кога на членот му престанала функцијата во одборот на директорите, да го пополни неговиот состав со именување на вршител на должноста. Именувањето на вршителот на должноста мора да биде потврдено на наредното собрание на друштвото. Без разлика дали именувањето ќе биде потврдено, донесените одлуки и преземените акции од страна на одборот на директорите остануваат полноважни.

(4) Ако одборот на директорите не изврши именување кое е потребно или не го свика собранието, секое лице кое има правен интерес може да бара од надлежниот суд во вонпроцесна постапка да назначи лице кое ќе го свика собранието за да изврши именување или да го потврди извршеното именување.

(5) Одредбите од ставовите (1) до (5) на овој член не се применуваат за пополнување на извршен член на одборот на директорите.

Забрана за конкуренција

Член 312

(1) Без одобрение на неизвршните членови извршен член на одборот на директорите не смее да врши било каква дејност или активност во друго друштво, платена или не, за сопствена сметка или за сметка на друго лице.

(2) Ако одборот на директорите даде одобрение за некоја активност на извршен член, за тоа го известува собранието на друштвото.

(3) Пред именувањето на физичко лице за неизвршен член на одборот на директорите, предлагачот го известува органот на друштвото овластен за именување за сите активности на тоа лице во друго друштво, платени или не, кои ги врши за сопствена сметка или за сметка на било кое друго лице.

Судир на интересите

Член 313

(1) Секој договор во кој акционерското друштво е странка и во кој извршен или неизвршен член на одборот на директорите има интерес, дури и на посреден начин, може да биде склучен ако добие одобрување најмалку од мнозинството неизвршни членови на одборот на директорите.

(2) Ако член на одборот на директорите или заинтересираниот член, дојде до сознание дека е исполнет некој од условите од став (1) на овој член, за тоа го известува одборот на директорите. Заинтересираниот член има право да биде сослушан, но не може да учествува во расправата или во одлучувањето на неизвршните членови во врска со договорот, ниту во донесувањето на одлуката на неизвршните членови на одборот на директорите за давање на одобрението од став (1) на овој член.

(3) За даденото одобрение од став (1) на овој член се известува собранието на друштвото.

(4) Врз основа на одбивањето на одборот на директорите да даде одобрение или врз основа на нередовноста на одлуката со која се дава одобрение не можат да се истакнуваат барања против трети лица, освен ако друштвото докаже дека третото лице знаело за непостоењето на одобрение или за нередовноста на одлуката или земјаќи ги предвид сите околности, не можело а да не знае за тоа.

Должности и обврски на членовите на одборот на директори

Член 314

(1) Членовите на одборот на директорите се должни да ги вршат функциите во интерес на акционерското друштво и во интерес на акционерите и вработените.

(2) Членовите на одборот на директорите имаат обврска да ги чуваат како деловна тајна известувањата од доверлива природа што на било кој начин се однесуваат на друштвото.

(3) Обврската од став (2) на овој член трае и по престанокот на мандатот во одборот на директорите, согласно со обврските преземени во договорот за работа.

Овластувања на одборот на директорите

Член 315

(1) Одборот на директорите, во рамките на надлежностите утврдени со актот за основање, статутот, законот и овластувањата кои изречно му се дадени од собранието на друштвото, има најшироки овластувања за дејствување во сите околности во името на друштвото.

(2) Актите на одборот на директорите кои се донесени надвор од надлежностите, односно овластувањата утврдени согласно со став (1) од овој член, го обврзуваат друштвото во односите со трети лица, доколку не се докаже дека трети лица знаеле дека актите ги надминуваат надлежностите, односно овластувањата или дека тоа морале да го знаат со оглед на сите околности.

Овластување на извршните членови

Член 316

(1) Извршните членови на одборот на директорите го застапуваат акционерското друштво во односите со трети лица и се одговорни за водење на работите на друштвото.

(2) Со исклучок на овластувањата што законот изречно му ги дава на собранието на друштвото, како и овластувањата кои на посебен начин се резервирани за одборот на директорите, извршните членови имаат најшироки овластувања во рамките на своите надлежности да дејствуваат во сите околности во името на друштвото.

(3) Дејствата, односно актите на извршните членови на одборот на директорите кои се донесени надвор од надлежностите, односно овластувањата утврдени согласно со став (1) од овој член, го обврзуваат друштвото во односите со трети лица, доколку не се докаже дека тие знаеле дека дејствата, односно актите ги надминуваат надлежностите, односно овластувањата или дека тоа морале да го знаат со оглед на сите околности.

(4) Објавувањето на статутот и неговите одредби со кои се ограничуваат надлежностите, односно овластувањата на одборот на директорите не може да се истакнува спрема трети лица.

Овластувања кои одборот на директорите не може да ги пренесе врз извршните членови

Член 317

(1) Одборот на директорите не може да ги пренесе врз извршните членови овластувањата кога се одлучува за:

- 1) затворање или пренос на претпријатие или на негов дел што учествува над 10% во доходот на друштвото;
- 2) намалување или проширување на предметот на друштвото;
- 3) организационите промени во друштвото што се утврдуваат со акт на друштвото;
- 4) создавање долгорочна кооперација со други друштва или нејзино престанување и
- 5) основање и престанок на подружници на друштвото.

(2) Со статутот на друштвото може да се забрани пренесување на овластувања врз извршните членови на одборот на директорите и за одлучување за други права од делокругот на одборот.

(3) Забраните предвидени со ставовите (1) и (2) од овој член не можат да се истакнуваат против трети лица, освен ако друштвото докаже дека третото лице знаело за постоењето на забраната или, земајќи ги предвид сите околности на случајот, можело за тоа да не знае.

Извештај на извршните членови на одборот на директорите за работењето на друштвото

Член 318

(1) Извршните членови на одборот на директорите најмалку еднаш во три месеци им поднесуваат на неизвршните членови писмен извештај за работењето на акционерското друштво.

(2) Извршните членови на одборот на директорите по истекот на деловната година, согласно со законот, ги поднесуваат до неизвршните членови нацртите на годишните сметки и годишниот извештај за работењето на друштвото.

(3) На барање на неизвршните членови на одборот на директорите извршните членови се должни да подготват посебен извештај за состојбата на друштвото или за некои определени аспекти од неговото работење.

(4) Неизвршните членови на одборот на директорите се овластени сами или преку други лица да преземат дејства заради стекнување увид во работењето на друштвото и управувањето со него од страна на извршните членови на одборот на директорите. На барање на најмалку една третина од неизвршните членови, извршните членови се должни да ги подготват сите документи нужни за да го овозможат вршењето на надзорот над нивното работење.

(5) Секој неизвршен член е овластен да ги разгледува сите извештаи, документи и известувања доставени или подготвени од извршните членови за било кој неизвршен член на одборот на директорите.

Одлучување на одборот на директорите

Член 319

(1) Одборот на директорите може полноважно да одлучува ако се присутни најмалку половина од сите негови членови, од кои најмалку половина од неизвршните членови на одборот. Секој поинаква одредба е ништовна.

(2) Ако со статутот на друштвото поинаку не е определено, одлуките се донесуваат со мнозинство гласови од присутните членови.

(3) Ако со статутот на друштвото поинаку не е определено, гласот на претседателот на одборот на директорите е одлучувачки во случај на поделба на гласовите.

Одговорност на членовите на одборот на директорите за штета

Член 320

(1) Членовите на одборот на директорите мораат да ги вршат своите работи со внимание на уреден и совесен трговец и да ја чуваат деловната тајна.

(2) Членовите на одборот на директорите кои ќе извршат повреда на своите обврски во однос на друштвото му одговараат на друштвото за причинетата штета како солидарни должници. Во случај на спор членовите на одборот на директорите мораат да докажат дека постапувале со внимание на уреден и совесен трговец.

(3) Членовите на одборот на директорите особено ќе се сметаат за одговорни за штета, ако спротивно на овој закон:

1) на акционерите им го вратат она што тие го вложиле во друштвото;

2) на акционерите им исплатат камата или дивиденда;

3) ако запишат, стекнат, земат во залог или ако ги повлечат акциите на друштвото;

4) ако го разделат имотот на друштвото;

5) ако вршат исплати по настапувањето на неспособноста на друштвото за плаќање, односно ако друштвото станало презадолжено и

6) кај зголемувањето на основната главнина издаваат акции спротивно на целта или пред тие акции да бидат уплатени во целост.

(4) За остранување на незаконитостите од став (3) на овој член акционерите имаат право од членовите на одборот на директорите да бараат надомест на штета. Барањето за надомест на штета или можноста за спогодба за штетата може да застари по истекот на три години од поднесувањето на барањето за надомест на штета, под услов со тоа да се согласи собранието на друштвото и ако на тоа не приговори малцинството што располага најмалку со една десеттина од основната главнина на друштвото.

(5) Членовите на одборот на директорите не се сметаат одговорни за штетата ако работеле врз основа на одлука на собранието на друштвото, која ја усвоиле и покрај тоа што му укажале дека е спротивна на овој закон.

(6) Ако членот на одборот на директорите грубо ја повреди својата должност да постапува со внимание на уреден и совесен трговец, барање за надомест на штета можат да поднесат и доверителите на друштвото ако своите побарувања не можат да ги намират од друштвото.

(7) Барањата од ставовите (1) до (5) на овој член застаруваат за пет години.

Разрешување на извршен и неизвршен член

Член 321

(1) Извршен член на одборот на директорите може во било кое време да биде разрешен од страна на неизвршните членови со мнозинство гласови. Ако извршен член на одборот на директорите биде разрешен без наведување на причините, има право да бара надомест на штета.

(2) Неизвршен член може да биде разрешен, во било кое време, од страна на органот или лицата кои го именувале, по истата постапка според која бил именуван.

Други права на извршните членови

Член 322

Други права и обврски на извршните членови на одборот на директорите, покрај правата и обврските утврдени со овој закон, можат да бидат утврдени со договорот за работа склучен меѓу извршните членови и акционерското друштво. Во името на друштвото договорот го склучуваат неизвршните членови на одборот на директорите.

Втор пододдел
Управен одбор и надзорен одбор

Состав на управниот одбор и именување на неговите членови

Член 323

- (1) Управниот одбор брои најмалку три, а најмногу 11 членови.
- (2) Членовите на управниот одбор ги именува надзорниот одбор.
- (3) Членовите на првиот управен одбор можат да бидат именувани со актот за основање или со статутот. Со одлуката за именување на еден од членовите на управниот одбор му се доверува функцијата претседател на управниот одбор.
- (4) Надзорниот одбор определува кој член на управниот одбор е одговорен за прашањата на вработените и односите со нив.

Услови за именување, мандатот и разрешување на членови на управниот одбор

Член 324

- (1) За членови на управниот одбор можат да бидат именувани само физички лица кои се деловно способни.
- (2) Ни едно лице во исто време не може да биде член на управниот и на надзорниот одбор.
- (3) Членовите на управниот одбор се именуваат на период кој се утврдува со статутот, но кој не може да биде подолг од шест години. Ако во статутот не е определено траењето на мандатот на членовите на управниот одбор, мандатот изнесува четири години.
- (4) Членовите на управниот одбор можат да бидат разрешени од страна на собранието на друштвото, на предлог на надзорниот одбор. Ако разрешувањето е извршено без наведување на причините, секој член може да бара надомест на штета.
- (5) Ако член на управниот одбор склучил договор за работа со друштвото, разрешувањето нема влијание врз постоењето на овој договор.

Ограничувања на бројот на управните одбори во кои може да биде именувано исто лице

Член 325

Член на управниот одбор не смее во исто време да биде именуван во повеќе од пет управни одбори на акционерски друштва со седиште на територијата на Република Македонија.

Награда на членовите на управниот одбор

Член 326

- (1) Со актот за именување на членовите на управниот одбор се определува начинот и износот на наградата на секој од членовите на управниот одбор.
- (2) На членовите на управниот одбор може за нивната работа да им се одобри учество во добивката. Учеството, по правило, се состои од удел во годишната добивка на друштвото.
- (3) Ако на членовите на управниот одбор им е одобрен удел во годишната добивка на друштвото, уделот се пресметува според годишната добивка намалена за загубата пренесена од претходната година и за износите кои според законот и статутот на друштвото се одземаат од годишната добивка за статутарни резерви. Одредбите што се спротивни на оваа одредба се ништовни.
- (4) Надзорниот одбор се грижи за тоа при утврдувањето на вкупните примања на член на управниот одбор (плата, учество во добивката, надомест на трошоците, надомест за осигурување и слично) вкупните примања да бидат сообразни со задачите на членот на управниот одбор и со успешноста на работењето на друштвото.
- (5) Ако по утврдувањето на примањата на член на управниот одбор настапи значително влошување на состојбата на друштвото, поради што примањата од став (4) на овој член би претставувале голем товар за друштвото, надзорниот одбор може соодветно да ги намалува. Со ова намалување на примањата договорот за работа останува непроменет, а членот на управниот одбор

може да го откаже најрано за крајот на следното тримесечје, со отказан рок кој не може да биде покус од 30 дена.

Забрана за конкуренција

Член 327

(1) Член на управниот одбор не смее без одобрение на надзорниот одбор да врши било каква дејност или активност во друго друштво, платена или не, за сопствена сметка или за сметка на друго лице.

(2) Собранието на друштвото мора да биде известено за дадените одобрувања.

(3) Ако член на управниот одбор ја прекрши забраната од став (1) на овој член, друштвото може да бара надомест на штета. Наместо тоа, друштвото може од членот на управниот одбор да бара работите направени за негова сметка да се водат за сметка на друштвото и да го предаде добиениот надомест за работите направени за туѓа сметка или да го отстапи своето право на надомест.

(4) Побарувањата на друштвото застаруваат за три месеци започнувајќи од времето во кое членовите на надзорниот одбор узнале за дејството врз основа на кое постои право на надомест на штета, односно во рок од пет години од неговото настанување.

Овластување на управниот одбор

Член 328

(1) Управниот одбор управува со акционерското друштво.

(2) Управниот одбор има најшироки овластувања да дејствува во сите околности во име на друштвото во рамките на предметот на работењето на друштвото, со исклучок на овластувањата кои изречно му се дадени на надзорниот одбор и на собранието на друштвото.

(3) Во однос на трето лице друштвото е обврзано и со актите на управниот одбор со кои тој ги пречекорил овластувањата, односно надлежностите од став (1) на овој член, освен ако друштвото докаже дека третото лице знаело дека актот е надвор од предметот на работење или со оглед на сите околности морало да го знае тоа.

(4) Управниот одбор работи и одлучува на начин утврден со статутот на друштвото.

Застапување на друштвото

Член 329

(1) Претседателот на управниот одбор го застапува и претставува акционерското друштво во односите со трети лица.

(2) Со статутот на друштвото надзорниот одбор може да биде овластен овластување за застапување на друштвото да даде на еден или повеќе членови на управниот одбор, кои тогаш го носат називот генерални директори.

(3) Одредбите на статутот кои ги ограничуваат надлежностите на управниот одбор, односно овластувањата на застапување на друштвото, не можат да се истакнуваат спрема трети лица.

Извештај на управниот одбор за работењето на друштвото

Член 330

(1) Управниот одбор најмалку еднаш во три месеци му поднесува на надзорниот одбор пишан извештај за работењето на акционерското друштво.

(2) Управниот одбор по истекот на деловната година му поднесува на надзорниот одбор нацрт на годишната сметка и годишен извештај за работењето на друштвото.

(3) На барање на надзорниот одбор управниот одбор составува посебен извештај за состојбата на друштвото или за некој посебен аспект во неговото работење.

(4) Надзорниот одбор може самиот или преку други лица да презема дејства заради стекнување увид во работењето на друштвото и управувањето со него од страна на управниот одбор. На барање на најмалку една третина од членовите на надзорниот одбор, управниот одбор е должен да ги подготви сите документи и известувања потребни за вршење на надзор над неговата работа.

(5) Секој член на надзорниот одбор има право да ги разгледува сите извештаи, документи и известувања што управниот одбор ги доставил на надзорниот одбор.

Одлучување на управниот одбор со претходно одобрение на надзорниот одбор

Член 331

(1) Управниот одбор, со претходно одобрение на надзорниот одбор, одлучува за:

- 1) затворање и пренос на претпријатие или на негов дел;
- 2) намалување или проширување на предметот на работење на друштвото;
- 3) организациони промени во друштвото;
- 4) создавање на долгорочни кооперации со други друштва или престанок на односот на кооперација и
- 5) основање или престанок на подружници на друштвото.

(2) Со законот и статутот можат да бидат утврдени други случаи кога за одлучување на управниот одбор е потребно одобрение на надзорниот одбор.

(3) Непостоење на одобрение од надзорниот одбор не може да се истакнува против трети лица, освен ако друштвото докаже дека третото лице знаело за непостоењето на одобрението или, со оглед на сите околности, не можело да не знае за тоа.

Права и обврски на управниот одбор утврдени со договор склучен меѓу членовите на управниот одбор и друштвото

Член 332

Другите права и обврски на управниот одбор, покрај правата и обврските утврдени со овој закон, можат да се утврдат со договор склучен меѓу членовите на управниот одбор и акционерското друштво. Во името на друштвото, договорот со членовите на управниот одбор го склучува овластен член на надзорниот одбор.

Примена на одредби за одговорност за штета

Член 333

Одредбите од член 320 на овој закон што се однесуваат на одговорноста на членовите на одборот на директорите се применуваат и на членовите на управниот одбор.

Состав и именување на надзорниот одбор

Член 334

Надзорниот одбор е составен најмалку од три, а најмногу од 11 члена.

(2) Во друштвата кои вработуваат помалку од 300 лица, вклучувајќи ги и лицата вработени во зависните претпријатија, членовите на надзорниот одбор ги именува собранието на друштвото.

(3) Во друштвата кои вработуваат 300 или повеќе од 300 лица, вработените можат да именуваат членови на надзорниот одбор, ако тоа е предвидено со статутот.

(4) Ако мнозинството вработени се согласат да не именуваат членови на надзорниот одбор, вработените не именуваат членови на надзорниот одбор.

(5) Зголемувањето или намалувањето на просечниот број вработени во друштвото под, односно над бројот утврден во ставовите (2) и (3) од овој член не влијае врз примената на одредбите од овој член се додека просечниот број на вработените не надмине или не падне под тој број во две години едноподруго.

(6) Членовите на првиот надзорен одбор можат да се именуваат со актот за основање или со статутот.

Учество на вработените во надзорниот одбор

Член 335

Во друштвата во кои во именувањето на надзорниот одбор учествуваат и вработените, собранието на друштвото именува три четвртини од членовите на надзорниот одбор, а вработените во друштвото една четвртина од членовите.

Услови за именување и мандат на член на надзорниот одбор

Член 336

(1) За член на надзорниот одбор може да биде именувано правно и физичко лице кое е деловно способно.

(2) Кога за член на надзорниот одбор е именувано правно лице, тоа веднаш по именувањето определува постојан застапник кој е подведен под исти услови и обврски и презема иста одговорност како да е член на надзорниот одбор во свое име, со што не е исклучена и солидарната одговорност на правното лице кое го претставува.

(3) Членовите на надзорниот одбор се именуваат за време кое не може да биде подолго од шест години кога се именувани од собранието на друштвото односно од вработените, ниту подолго од четири години кога се именуваат со статутот. Членовите во надзорниот одбор можат повторно да бидат именувани без ограничување на можноста за реизбор.

(4) Од редот на членовите кои ги именува собранието надзорниот одбор избира претседател.

Ограничувања на бројот на надзорни одбори во кои исто лице може да биде именувано

Член 337

Член на надзорниот одбор не смее во исто време да биде именуван во повеќе од пет надзорни одбори на акционерски друштва со седиште во Република Македонија.

Одржување на законскиот и статутарниот минимум на членови на надзорниот одбор

Член 338

(1) Кога бројот на членовите на надзорниот одбор ќе се намали под законскиот минимум, управниот одбор го свикува собранието на друштвото заради потполнување на составот на надзорниот одбор;

(2) Кога бројот на членовите на надзорниот одбор е помал од статутарниот минимум, а не е помал од законскиот минимум, надзорниот одбор покренува постапка за привремено именување заради дополнување на составот на надзорниот одбор, во рок од три месеци сметајќи од денот кога местото или местата во надзорниот одбор биле испразнети.

(3) Ако надзорниот одбор не преземе дејства за пополнување на составот или не го свика собранието, секое лице кое има правен интерес може да бара судот во вонпроцесна постапка да определи лице кое ќе го свика собранието заради именување на членови на надзорниот одбор или да го потврди именувањето на членови на надзорниот одбор.

Бројот на членовите на надзорниот одбор именувани од страна на вработените

Член 339

(1) Бројот на членовите на надзорниот одбор именувани од страна на вработените не може да биде поголем од тројца. Ако бројот на членовите на надзорниот одбор именувани од страна на вработените е еднаков или поголем од двајца, стручните лица (инженерите, стручните лица и слично) избираат најмалку еден член во надзорниот одбор.

(2) Одредбите од овој закон што се однесуваат на правото на именување, правото да именуваат, составот на колегиумите, начините на именување, траењето и условите на вршење на мандатот, разрешувањето и заштитата, како и на договорот за работа при именувањето на членовите на одборот на директорите, со нужните измени се применуваат и врз именувањето на членовите на надзорниот одбор од страна на вработените.

Овластувања на надзорниот одбор

Член 340

(1) Надзорниот одбор врши надзор врз управувањето со акционерското друштво што го врши управниот одбор.

(2) Надзорниот одбор може да врши увид и да ги проверува книгите, документите и списите на друштвото, како и имотот, особено благајната на друштвото и постоечкиот износ на хартии од вредност и стоки. Надзорниот одбор за вршење на некои стручни работи од надзорот може да задолжи одделни членови или стручњаци.

(3) Надзорниот одбор го свикува собранието на друштвото кога тоа го бараат интересите на друштвото. Одлуката за свикување на собранието членовите на надзорниот одбор ја донесуваат со обично мнозинство.

(4) На надзорниот одбор не можат да му бидат пренесени овластувања во врска со управувањето на друштвото. По исклучок, со статутот на друштвото, може да се определи дека определени видови на работи управниот одбор може да презема само со одобрение на надзорниот одбор. Ако надзорниот одбор одбие да даде одобрение, управниот одбор може да бара одобрение од собранието. Одлуката со која собранието дава одобрение се донесува најмалку со три четвртини од гласовите. Со статутот не може да се определи друг вид на мнозинство ниту други услови за одлучување на собранието.

Застапување на друштвото спрема членовите на управниот одбор

Член 341

Против членовите на управниот одбор акционерското друштво судски и вонсудски го застапуваат членовите на надзорниот одбор.

Одлучување на надзорниот одбор

Член 342

(1) Надзорниот одбор одлучува ако на седницата се присутни најмалку половина од членовите.

(2) Ако со статутот не е определено поголемо мнозинство, надзорниот одбор одлуките ги донесува со мнозинство гласови од кворумот утврден во став (1) на овој член.

(3) Ако поинаку не е определено со статутот, гласот на претседателот на надзорниот одбор е одлучувачки во случај на поделба на гласовите.

Годишна парична награда

Член 343

(1) На членовите на надзорниот одбор собранието на друштвото може за нивната активност да им додели годишна парична награда. Средствата се исплатуваат на товар на трошоците на работењето. Паричната награда е сразмерна со задачите на членовите на надзорниот одбор и со материјалната состојбата на друштвото.

(2) За посебно доверени работи што за друштвото ги извршиле членови на надзорниот одбор, со одлука на надзорниот одбор може да им бидат признаени исклучителни награди, кои се исплатуваат на товар на трошоците на работењето.

(3) Членовите на надзорниот одбор не можат да примаат други награди, освен наградите предвидени во ставовите (1) и (2) на овој член.

Одобрување од страна на надзорниот одбор на договор во кој друштвото е странка и во кој член на управниот или надзорниот одбор има интерес

Член 344

(1) Секој договор во кој акционерското друштво е странка и во кој член на управниот или надзорниот одбор има некаков интерес, дури и посредно, мора да биде одобрен од страна на надзорниот одбор.

(2) Кога член на управниот или надзорниот одбор ќе стекне сознание дека се исполнети околностите утврдени во став (1) на овој член, ги известува за тоа двата органи. Заинтересираниот член има право да биде сослушан, но не може да учествува во расправата или во донесувањето на одлуката во врска со соодветниот договор во управниот одбор, ниту во донесувањето на одлуката во врска со одобрувањето кое е барано од надзорниот одбор.

(3) Собранието на друштвото се известува на наредната седница за одобренјата дадени според ставовите (1) и (2) од овој член.

(4) Непостоење на одобрение од надзорниот одбор или нерегуларност на одлуката со која се дава одобрение не може да се истакнува спрема трети лица, освен ако друштвото докаже дека третото лице знаело за непостоењето на одобрение или за нерегуларноста на одлуката или, со оглед на сите околности, не можело да не знае за тоа.

Правното дејство на договорите што се одобрени од надзорниот одбор

Член 345

(1) Договорите што се одобрени од надзорниот одбор, како и тие што не добиле одобрение, произведуваат правно дејство спрема трети лица, освен ако не бидат поништени поради измама.

(2) Последиците штетни за друштвото од неодобрените договори можат да бидат ставени на товар на член на управниот, односно надзорниот одбор.

Поништување на договори кои имаат штетни последици за друштвото

Член 346

(1) Без оглед на одговорноста на заинтересираниот член на управниот односно надзорниот одбор, договорите од член 345 склучени без одобрение на надзорниот одбор можат да бидат поништени ако имаат штетни последици за акционерското друштво.

(2) Тужбата за поништување се поднесува во рок од три месеци сметајќи од денот на склучувањето на договорот.

(3) Собранието на друштвото може, врз основа на посебен извештај на контролата во кој се изложени околностите со оглед на кои одобрението не било дадено, таков договор да го прогласи за ништовен.

Исти права и обврски на сите членови на управниот и надзорниот одбор

Член 347

(1) Сите членови на управниот и надзорниот одбор во согласност со нивната положба, утврдена со овој закон, имаат исти права и обврски, без оглед како се распоредени правата и обврските меѓу членовите на управниот, односно надзорниот одбор.

(2) Сите членови на управниот и надзорниот одбор ги вршат правата и обврските во одборот во интерес на друштвото, имајќи ги предвид интересите на акционерите и на вработените.

(3) Членовите на управниот и надзорниот одбор се должни како деловна тајна да ги чуваат сите известувања и податоци што се однесуваат на работењето на друштвото, а кои ги добиле како доверливи. Оваа должност постои и продолжува да важи и по престанокот на членството во управниот, односно надзорниот одбор.

Т р е т п о д о д д е л Собрание на акционерското друштво

Општи одредби за собранието

Член 348

(1) Акционерите своите права во акционерското друштво и интересите во друштвото, а особено во врска со утврдувањето на годишните сметки и употребата на чистата добивка, како и именувањето и разрешувањето на членовите на органите на друштвото, ги остваруваат во собранието на друштвото, ако со статутот не е определено поинаку.

(2) Членовите на одборот на директорите, односно на надзорниот одбор и на управниот одбор, можат да учествуваат во работата на собранието без право на глас, освен ако не се акционери.

Надлженост на собранието

Член 349

(1) Собранието на друштвото одлучува само во случаите изречно утврдени со закон или со статутот, а особено за:

- 1) измените и дополнувањата на статутот на друштвото;
- 2) зголемувањето и намалувањето на основната главнина на друштвото;
- 3) промената на правата врзани за одделни видови и родови акции;
- 4) именувањето и разрешувањето на неизвршните членови на одборот на директорите и на членовите на надзорниот одбор, освен оние кои се именувани од страна на вработените;

5) одобрувањето на работата на членовите на одборот на директорите, управниот и надзорниот одбор;

6) усвојувањето на годишните сметки и одлучувањето за употребата на добивката;

7) именувањето на ревизори на годишните сметки, како и контролори на управувањето со друштвото;

8) преобразбата на друштвото во друго друштво и престанокот на друштвото;

9) издавање на обврзници и

10) статусните измени на друштвото.

(2) Собранието на друштвото може да одлучува за прашања од областа на управувањето само ако тоа го побараат неизвршните членови на одборот на директорите, односно управниот одбор.

Надлежност на собранието на друштвото да одлучува за одобрувањето на работата на другите органи на друштвото

Член 350

(1) Собранието на друштвото секоја година по завршувањето на деловната година одлучува за одобрување на работата на членовите на одборот на директорите, односно на членовите на управниот и надзорниот одбор. Ако тоа го бара еден или повеќе акционери кои поседуваат акции што претставуваат најмалку една десетина од основната главнина или ако така одлучи собранието за одобрување на работата на членовите на органите на друштвото се гласа одделно за секој член на органот.

(2) Расправата за одобрување на работата на органите на друштвото мора да биде поврзана со расправата за билансот на успехот на друштвото.

(3) Собранието на друштвото дава одобрение за начинот на кој е остварувано управувањето со друштвото од страна на одборот на директорите, односно од стана на управниот и надзорниот одбор

(4) Одобрувањето на работата на органите на друштвото не содржи и откажување од барањата за надомест на штета.

Услови за свикување на собрание на друштвото

Член 351

(1) Акционер, односно акционери со мнозински дел од обичните акции свикува, односно свикуваат собрание на друштвото.

(2) Собранието на друштвото се свикува во случаите одредени со закон или статутот на друштвото, како и кога тоа го бара интересот на друштвото.

(3) Собранието се свикува најдоцна три месеци по составување на годишните сметки и годишниот извештај со цел:

1) да се испитаат годишните сметки и годишниот извештај и да се донесе одлука за нив;

2) да одлучи за употреба на чистата добивка или за покривање на загуба и

3) да ја одобри работата на членовите на одборот на директорите, односно на управниот и надзорниот одбор.

(4) Со статутот на друштвото рокот од став (2) на овој член може да се скрати.

(5) Ако управниот одбор, односно извршните членови на одборот на директорите не го свикуваат собранието навреме, собранието без одлагање го свикува надзорниот одбор, односно неизвршните членови на одборот на директорите.

Услови под кои може да се одлучи за свикување на собрание

Член 352

(1) Извршните членови на одборот на директорите, односно управниот одбор, за свикување на собранието на друштвото одлучуваат со просто мнозинство, освен во случај од став (1) на член 351 од овој закон.

(2) Согласно со одредбите на овој закон или на статутот на друштвото, собранието на друштвото можат да го свикаат и други лица.

(3) Барање за свикување на собрание на акционерско друштво можат да поднесат и акционерите чиј заеднички удел во друштвото изнесува една десеттина од основната главнина. Барањето го поднесуваат по писмен пат, при што ги наведуваат целта и причините за свикувањето на собранието на друштвото. Барањето се доставува до извршните членови на одборот на директорите, односно до управниот одбор.

(4) Ако во рок од 30 дена по барањето на акционерите собранието на друштвото не биде свикано, надлежниот регистарски суд во вонпроцесна постапка го свикува собранието или ги овластува акционерите кои барале свикување на собранието или нивни застапник да го свикаат собранието.

(5) Друштвото ги сноси трошоците за одржување на собранието на друштвото согласно со став (4) на овој член, како и судските трошоци, ако судот го одобри барањето.

Покана за свикување на собранието

Член 353

(1) Собранието на друштвото се свикува со праќање на покана до сите акционери чии акции се запишани во книгата на акциите што се води во Централниот депозитар за хартии од вредност, на начин кој овозможува да се потврди дека поканата е испратена до секој акционер, со датумот кога е испратена и примена.

(2) Собранието може да биде свикано и со објавување на повик до акционерите. Повикот се објавува во гласилото на друштвото и најмалку во еден дневен весник.

Обврска за соопштувања

Член 354

(1) Извршните членови на одборот на директорите, односно управниот одбор, во рок од десет дена од денот на објавата за свикување на собранието се должни да им ги соопштат на финансиските институции и здруженијата на акционерите кои на последното собрание гласале во име на акционерите или кои го барале неговото свикување, барањата и предлозите на акционерите, нивните имиња и презимиња, образложенијата и ставовите на извршните членови на одборот на директорите, односно на управниот одбор.

(2) Извршните членовите на одборот на директорите, односно управниот одбор, соопштението од став (1) на овој член го доставуваат и до акционерите кои ги овластиле финансиските институции и здруженијата на акционерите да гласаат во нивно име или кои барале да им се прати соопштението.

(3) Секој неизвршен член на одборот на директорите, односно секој член на надзорниот одбор, може да бара да му се испрати соопштението од став (1) на овој член.

(4) Секој акционер кој е запишан во акционерската книга која се води кај Централниот депозитар за хартии од вредност како акционер и секој неизвршен член на одборот на директорите, односно член на управниот одбор, може да бара во пишана форма да му се соопштат одлуките по кои ќе расправа и одлучува собранието.

Обврски на финансиската институција кој ги држи акциите на чување

Член 355

(1) Финансиската институција која за акционерите ги држи акциите на чување мора соопштенијата кои ќе ги добие согласно со член 354 од овој закон да им ги достави на акционерите без одлагање.

(2) Ако финансиската институција има намера да гласа за акционерите на собранието на друштвото, мора да им ги соопшти на акционерите сопствените предлози за гласањето за одделни точки од дневниот ред. Финансиската институција од акционерите бара и упатство како да гласа. Ако не добие упатство од акционерите како да гласа, ги предупредува дека ќе гласа како што ги известила.

(3) Ако акционерот по свикувањето на собранието ги даде на финансиската институција во пишана форма упатство за тоа како да гласа, таа не мора да го соопшти сопствениот предлог за гласањето.

(4) Одговорноста на финансиската институција за штета причинета на акционерите, поради повреда на обврските од ставовите (1) и (2) на овој член не може, по било која основа, однапред да се исклучи ниту да се ограничи.

Содржина на поканата, односно повикот за учество на собранието

Член 356

(1) Поканата, односно повикот за учество на собранието на друштвото ги содржи најмалку следните податоци:

- 1) фирмата и седиштето на друштвото;
- 2) местото и датата на одржување на собранието;
- 3) другите формалности, пропишани со статутот на друштвото, што се од значење за присуството на собранието и за начинот на гласање;
- 4) одредбата од статутот со која се одредени критериумите, односно условите за именување на застапник на акционерот и
- 5) дневниот ред.

(2) Рокот кој тече од денот на испраќањето на поканата, односно објавувањето на повикот за учество на собранието до денот на одржувањето на собранието не може да биде покус од 21 ден.

Положување на акциите како услов за учество на собранието или за остварување на правото на глас

Член 357

(1) Учеството на собранието на друштвото или остварувањето на правото на глас може да биде условено со пријавување на акционерите пред одржувањето на собранието.

(2) Ако според статутот учеството на собранието на друштвото или остварувањето на правото на глас зависи од пријавувањето на акционерите пред одржувањето на собранието, акционерите се пријавуваат најдоцна три дена пред одржувањето на собранието.

(3) Ако со статутот на друштвото не е поинаку определено, седниците на собранието на друштвото се одржуваат во седиштето на друштвото.

Право на акционерите да бараат вклучување нови точки во дневниот ред на собранието кое е веќе свикано

Член 358

(1) Еден или повеќе акционери, чие заедничко учество изнесува десетти дел од основната главнина, можат по писмен пат да бараат една или повеќе точки да бидат вклучени во дневниот ред на собранието кое е веќе свикано.

(2) Барањата за вклучување нови точки во дневниот ред се испраќаат до друштвото во рок од седум дена од денот кога е испратена поканата, односно од денот кога е објавен повикот за учество на собранието.

(3) Барањата за вклучување на една или повеќе точки во дневниот ред се испраќаат до сите акционери, односно се објавуваат на ист начин на кој се испратени поканите, односно на кој е објавен повикот за учество на собранието на друштвото.

Собранието одлучува за предмети кои се уредно ставени на дневен ред

Член 359

(1) Собранието може да одлучува само за прашања кои се уредно ставени на дневен ред.

(2) Собранието може да расправа и за прашања кои не се ставени на дневен ред.

Спротивставување на предлог и противпредлог

Член 360

(1) Ако акционерите во рок од седум дена по објавувањето на објавата за свикување на собранието на друштвото му пратат на друштвото предлог и му соопштат дека сакаат на собранието да се спротивстават на некој предлог на одборот на директорите, односно на управниот одбор или надзорниот одбор и да ги придобијат останатите акционери да гласаат за нивните предлози, предлозите ги сопштуваат според член 350 од овој закон.

(2) Противпредлогот и образложението не мора да се соопштат ако:

- 1) со објавата ќе се стори кривично дело;
 - 2) противпредлогот би довел до одлука на собранието на друштвото која би била спротивна на законот, односно статутот на друштвото;
 - 3) образложението по суштествените прашања содржи очигледно погрешни податоци или податоци кои можат да ги заведат акционерите;
 - 4) противпредлогот на акционерите е заснован на иста фактичка положба и бил соопштен на собранието на друштвото;
 - 5) истиот противпредлог на акционерите со исто образложение во последните пет години најмалку двапати бил соопштен на собранието на друштвото и за него се изјасниле акционерите чии акции изнесуваат најмалку една петтина од основната главнина на друштвото;
 - 6) е очигледно дека акционерот нема да учествува во собранието ниту него некој ќе го застапува и
 - 7) во последните две години на две собранија акционерот ниту сам ниту преку застапник ставил некој противпредлогот кој го соопштил.
- (3) Образложението не треба да се соопштува ако содржи повеќе од 100 збора.
- (4) Ако повеќе акционери постават противпредлози за исто прашање, можат да се поврзат заедно со образложенијата.

Право на акционерот на учество во работата и на глас на собранието

Член 361

- (1) На секој акционер му припаѓа правото на учество во работата на собранието и правото на гласање, ако со законот поинаку не е определено.
- (2) Правото на учество го опфаќа и правото на учество во расправата.

Застапување на акционер на собранието

Член 362

- (1) Секој акционер може да именува лице кое ќе го застапува на собранието.
- (2) Статутот на друштвото може да го ограничи именувањето на застапниците на една или повеќе категории лица. Секој акционер има право да именува друг акционер кој ќе го застапува на собранието на друштвото.
- (3) Именувањето се врши со писмено полномошно заведено во суд, кое се испраќа до друштвото и кое мора да биде доставено најмалку три дена пред одржувањето на собранието.

Евиденција за присуство на акционерот односно на неговиот застапник

Член 363

- (1) За акционерите присутни на собранието се составува список на присутните во кој се назначува името (фирмата) и адресата (седиштето) на акционерот, односно на неговиот застапник и на акциите и бројот на гласовите кои по основа на акциите му припаѓаат на секој акционер. списокот на присутните со свој потпис го заверуваат претседателот на собранието и записничарот.
- (2) списокот на присутните им се дава на увид на сите учесници на собранието на друштвото пред првото гласање. Секој акционер може да бара препис на списокот на свој трошок.

Кворум за одлучување на собранието

Член 364

- (1) Собранието може да одлучува ако на седницата присуствуваат акционери кои поседуваат најмалку половина од акциите со право на глас. Со статутот може да се определи претставениот дел од основната главнина да биде и поголем.
- (2) Ако на собранието не се обезбеди присуството од став (1) на овој член, за време што не е подолго од 15 дена се свикува повторно собрание, кое може да одлучува по прашањата утврдени во дневниот ред за првото свикување без оглед на бројот на присутните акционери и бројот на акциите што ги поседуваат, освен за прашањата за кои со овој закон е определено одлучување со соодветно мнозинство.

Мнозинство со кое се одлучува на собранието

Член 365

Одлуките на собранието се донесуваат со мнозинство од гласовите на сите присутни или претставени акционери, освен ако со законот или статут не е определено поголемо или друго соодветно мнозинство или не се пропишани други услови во поглед на мнозинството со кое се донесуваат одлуките на собранието или се одлучува за именување на членовите на органите на друштвото и ревизорите на годишните сметки, како и на контролорите на управувањето со друштвото.

Начин на остварувањето на правото на глас

Член 366

(1) Акционерите правото на глас во собранието го остваруваат според номиналниот износ на акциите, сразмерно со делот од запишаниот капитал што го претставува акцијата.

(2) Со статутот на друштвото бројот на гласовите на сопствениците на акции може да се ограничи, така што одредени акционери не можат да имаат повеќе од одреден број гласови или одреден процент од сите гласови.

(3) Со статутот може да се утврди за акции кои му припаѓаат на еден акционер да се сметаат и акциите кои некој за него ги држи за негова сметка.

(4) Ако акционер е друштво, со статутот може да се определи за акции кои му припаѓаат да се сметаат и акциите кои се во сопственост на друштвото во друштво во кое тоа има значајно учество, мнозинско учество или мнозинско право во одлучувањето и заемно учество, во зависно, владејачко друштво и во друштва кои со него се поврзани во холдинг или во друштво во кое акциите ги држи некој трет за сметка на тие друштва.

(5) Не можат да се пропишуваат ограничувања за одделни акционери во поглед на можноста за остварување на правата од овој член.

Услови и начин на остварувањето на правото на глас

Член 367

(1) Правото на глас се стекнува со целосна уплата на влогот. Со статутот може да се утврди правото на глас да се стекнува од денот кога за акциите ќе се плати определениот најнизок износ на влогот утврден со овој закон и статутот на друштвото. За акциите за кои ќе се плати најнискиот износ на влогот се стекнува право на еден глас. За поголемите влогови обемот на стекнатите права се определува според големината на платениот влог.

(2) Ако со статутот се утврди дека правото на глас се стекнува пред целосната уплата на влогот, а ниту една од акциите не е платена во целост, правото на глас се определува сразмерно на висината на платениот влог. Притоа, уплатата на најнискиот влог дава право на еден глас. Во овие случаи деловите на гласовите се земаат предвид само ако на акционерот кој има право на глас му даваат право на полни гласови.

(3) Статутот на друштвото не може да содржи одредби од ставовите (1) и (2) на овој член кои би се однесувале на одделни акционери или на одделни родови акции.

(4) Со залог на акциите, акционерот не го губи правото на глас.

Интереси на акционер спротивни на интересот на друштвото

Член 368

(1) Акционер кој за своја сметка или за туѓа сметка во определена работа има спротивен интерес од интересот на акционерското друштво, а знае дека интересите се спротивни, не смее ниту лично ниту преку застапник да гласа во поглед на таа работа во свое или во туѓо име.

(2) Ако постапи спротивно на став (1) од овој член, одговара за штета која друштвото би ја претрпело, освен ако докаже дека мнозинството би било постигнато и без неговиот глас.

(3) Ништовен е договорот со кој акционерот се обврзува да го врши правото на глас според упатство на друштвото, на одборот на директорите, односно на управниот одбор или на надзорниот одбор, односно ништовен е договорот со кој еден акционер се обврзува да гласа за предлозите на одборот на директорите, односно на управниот или надзорниот одбор на друштвото.

Начин на гласање на собранието

Член 369

(1) Ако законот и статутот не пропишуваат поинаку, а собранието самото не определи посебен начин на гласање, начинот на гласање го определува претседателот на собранието.

(2) За сите именувања, за предлозите за разрешување на член на органите на друштвото или за повикување на одговорност на член на овие органи гласањето е тајно. Тајно се гласа и на барање на еден или повеќе акционери кои поседуваат акции во кои е претставена најмалку една петтина од основната главнина.

Влегување во сила на одлуките на собранието

Член 370

(1) Одлуките на собранието влегуваат во сила со денот на донесувањето, ако влегувањето во сила не е одложено на определено време.

(2) Одлуките што се однесуваат на измените на статутот, зголемувањето и смалувањето на основната главнина, преобразбата и престанокот на друштвото, именувањето и разрешувањето на органите на друштвото се запишуваат во трговскиот регистар и влегуваат во сила по објавувањето на уписот во трговскиот регистар.

Полноважност на одлуките на собранието врзани за некој род акции

Член 371

(1) Одлуките на собранието кои на неповолен начин го менуваат правото врзано за некој род акции се полноважни ако акционерите кои го претставуваат соодветниот род акции дадат претходна согласност со двотретинско мнозинство.

(2) Посебните одлуки на сопствениците на акции од определен род се донесуваат или на одделна седница на овие акционери или со одделно гласање, доколку со закон не е поинаку определено. За свикувањето на одделна седница и за учеството на неа, за правото на известување, како и за донесувањето на посебните одлуки, важат одредбите на овој закон што се однесуваат на одлучувањето на собранието на друштвото. Ако акционери кои можат да учествуваат во гласањето за посебна одлука побараат свикување на посебна седница или ако одделно гласаат, нивниот заеднички удел врз основа на кој можат да учествуваат во гласањето за посебна одлука треба да изнесува најмалку десетти дел од уделот врз основа на кој може да се врши гласањето за посебната одлука.

Право на известување за состојбата на друштвото и неговите односи со други друштва

Член 372

(1) Секој акционер може на собранието на друштвото да бара известување за состојбата на акционерското друштво и за неговите односи со други друштва, ако таквото известување е нужно заради објективна процена на прашањата што се како точки на дневниот ред на собранието.

(2) Известувањето мора да одговара на начелата на совесно полагање на сметка, а може да се ускрати само ако интересот на друштвото или јавниот интерес се позначајни од интересот на акционерот да добие известување.

(3) Акционерот на кој му е ускратено известувањето може да побара неговото прашање и барање и причините поради кои му е ускратено известувањето да бидат внесени во записникот од расправата.

(4) Акционер на кој му е ускратено известувањето може да бара заштита на своето право од надлежниот регистарски суд во вонпроцесна постапка. Барањето се поднесува во рок од 14 дена од денот на одржувањето на собранието на друштвото.

Записник за работата на собранието

Член 373

(1) За работата на собранието на друштвото се води записник кој содржи податоци за:

1) фирмата и седиштето на друштвото;

2) времето и местото на одржувањето на собранието на друштвото;

3) името на претседателот на собранието, името на записничарот и имињата на бројачите на гласови, ако се именуваат;

4) значајните настани на собранието, како и поднесените предлози;

5) одлуките, бројот на гласови за и против и бројот на воздржаните гласови и

6) оградувањата на акционер, член на одборот на директорите, односно на управниот, односно надзорниот одбор против некоја одлука ако вложувачот на приговорот, односно протестот тоа го бара.

(2) Записникот го потпишуваат записничарот и претседателот на собранието, а го оверуваат акционери избрани од присутните акционери на собранието.

(3) Секој акционер може да бара од извршните членови на одборот на директорите, односно од управниот одбор, издавање на препис од записникот или копија на записникот од собранието.

(4) Записниците заедно со прилозите се чуваат најмалку десет години.

Ограничување на учеството на приоритетни акции без право на глас

Член 374

Кога акционерско друштво ќе издаде приоритетни акции без право на глас, акциите можат да бидат издадени во вкупен номинален износ кој е помал од половината на номиналниот износ на основната главнина.

Права на приоритетни акции без право на глас

Член 375

(1) Со приоритетни акции без право на глас се стекнуваат сите права што согласно со овој закон му припаѓаат на акционерот.

(2) Ако износот што треба да се плати од дивидендата за приоритетните акции не е платен или не е целосно исплатен за една година и ако другите износи не се платат дополнително во наредната година покрај полниот износ на дивидендата за таа година, приоритетните акции даваат право на глас сè додека не се исплатат тие износи. Приоритетните акции учествуваат и при пресметувањето на капиталско мнозинството потребно според законот, односно според статутот на друштвото.

Услови под кои може да се укине одлука со која се укинува првенственото право

Член 376

(1) За одлука со која се укинува првенственото право е потребна согласност на сопствениците на приоритетните акции.

(2) За издавање на приоритетни акции кои при распределбата на добивката или на имотот на друштвото имаат првенство или се изедначени со приоритетни акции без право на глас е потребна согласност на сопствениците на приоритетни акции.

(3) Согласноста сопствениците на приоритетни акции ја даваат со посебна одлука што ја донесуваат на одделна седница. Одлуката се донесува со мнозинство од најмалку три четвртини од дадените гласови. Со статутот не може да се определи друг вид мнозинство и поинакви услови.

(4) Ако повластувањето биде укинато, акциите го содржат правото на глас.

Тужба за поништување на одлука на собранието

Член 377

(1) Со тужба може да се бара поништување на одлука на собранието на акционерско друштво ако таа е спротивна на законот или статутот или на добрите деловни обичаи и со тоа се оштетува акционер или се нанесува штета на интересите на друштвото.

(2) Тужбата од став (1) на овој член може да се поднесе во рок од три месеци. Рокот се смета од денот кога записникот од собранието е ставен на увид, а ако тужителот учествувал во работата на собранието од денот на завршувањето на собранието. Кога одлуката е спротивна на добри деловни обичаи, тужбата за поништување се поднесува во рок од една година од денот на донесувањето на одлуката.

Субјекти кои можат да поднесат тужба за поништување на одлука на собранието

Член 378

(1) Тужба, согласно со член 377 став (1) на овој закон, можат да поднесат:

1) членовите, односно член на одборот на директорите, односно на управниот и надзорниот одбор, на начин утврден во статутот на друштвото, ако со извршувањето на одлуката би сториле кривично дело или прекршок, односно ако со извршувањето на одлуката за нив ќе настапи обврска за надомест на штета;

2) акционер кој учествувал на собранието, освен ако друштвото докаже дека му била позната содржината на побиваната одлука или морала да му биде позната, а тој не гласал против одлуката ниту на записник го изјавил своето образложено противење на донесувањето на одлуката;

3) акционер кој не учествувал на собранието поради тоа што седницата не била прописно и уредно свикана или на која неоправдано не бил пуштен или неоправдано од неа бил отстранет, како и кога со јавна или заверена исправа докаже дека не можел да учествува на собранието;

4) акционер кој не учествувал во работата на собранието, а собранието одлучувало по предмети кои не биле во согласност со точките ставени на дневен ред и

5) секој акционер, поради повреда на одредбите на овој закон со кој се утврдуваат забрани и ограничувања во поглед на учеството во работата на собранието, односно во поглед на правото на глас на собранието.

(2) Тужбата за поништување на одлука спротивна на добрите деловни обичаи може да ја поднесе и секој акционер кој би можел да биде оштетен, како и секој акционер и оние кои се овластени да поднесуваат тужба според ставот (1) од овој член, ако одлуката може да наштети на интересите на друштвото.

Субјекти спрема кои се поднесува тужбата

Член 379

(1) Тужбата се поднесува против акционерското друштво и му се поднесува на надлежниот суд во чиј регистар е запишано акционерското друштво.

(2) Друштвото го застапуваат членовите на одборот на директорите, односно на управниот или надзорниот одбор, на начинот утврден во статутот на друштвото.

(3) Одборот на директорите, односно управниот одбор, е должен веднаш да го објави во гласилата на друштвото поднесувањето на тужбата, како и терминот за усната расправа.

(4) Ако одлуката е запишана во трговскиот регистар, судот по службена должност ќе нареди упис на тужбата во регистарот.

Замена на ништовна одлука

Член 380

Одлука на собранието нема да се прогласи за ништовна ако биде заменета со друга одлука што е во согласност со законот, односно статутот. Судот може на друштвото да му определи рок во кој ќе донесе одлука со која ќе ја замени одлуката против која е поднесена тужба.

Право на акционер да се вмеша во спор

Член 381

(1) Секој акционер може на своја сметка да се вмеша во спорот. Пресудата, со која одлуката се поништува, дејствува спрема сите акционери во поглед на нивниот однос спрема акционерското друштво. Со поништувањето на одлука на собранието на друштвото не се доведуваат во прашање стекнатите, во добра верба, права од страна на трети лица.

(2) Завршувањето и исходот на спорот судот по службена должност го забележува во трговскиот регистар. Ако одлуката е прогласена за ништовна, се брише уписот на одлуката во регистарот по правосилноста на судската одлука со која одлуката на собранието е прогласена за ништовна.

(3) За штетата која друштвото ќе ја претрпи од неосновано побивање на одлука односно од неосновано барање на запирање на извршувањето солидарно одговараат тужителите со чии тужби,

односно барања за запирање, штетата била причинета ако постапувале со умисла или од крајно невнимание.

Оддел петти
АКЦИОНЕРСКО ДРУШТВО ОСНОВАНО ОД ЕДНО ЛИЦЕ

Акционерско друштво со еден акционер

Член 382

(1) Акционерско друштво, друго трговско друштво, Република Македонија, општина или градот Скопје можат да основаат акционерски друштва во кои се единствени акционери.

(2) Друштво основано од едно лице настанува и кога правото на сопственост врз сите акции ќе ги стекне еден акционер. Положбата на единствен акционер на овој начин може да ја стекне правно лица од став (1) од овој член.

Пријава за упис во регистарскиот суд

Член 383

(1) Настанувањето на акционерско друштво основано од едно лице се пријавува за упис во регистарскиот суд во рок од 30 дена од денот на настанувањето.

(2) Ако не се изврши пријавување, акционерот од моментот на стекнувањето на сите акции е неограничено одговорен за обврските на акционерско друштво основано од едно лице.

Одговорност на основачот

Член 384

Ако поради трајна инсолвентност дојде до спроведување на постапка за ликвидација акционерот одговара неограничено за секоја обврска на акционерското друштво основано од едно лице, која настанала по уписот во трговскиот регистар.

Соодветна примена на одредбите на законот за акционерските друштва на друштво основано од едно лице

Член 385

На акционерско друштво основано од едно лице соодветно се применуваат одредбите на овој закон што се однесуваат за акционерските друштва, со тоа што правата и обврските на собранието на акционерско друштво ги врши основачот, односно единствениот акционер.

Оддел шести

ИЗМЕНА НА СТАТУТОТ И ЗГОЛЕМУВАЊЕ ОДНОСНО НАМАЛУВАЊЕ НА ОСНОВНАТА ГЛАВНИНА

П р в п о д о д д е л
Измена на статутот

Начин на измена на статутот

Член 386

(1) Статутот на друштвото се менува со одлука на собранието. Кога со измените се усогласува неговата содржина со полноважно донесена одлука, собранието може овластувањето за измена на статутот да го пренесе на одборот на директори, односно на управниот одбор.

(2) Измена на статутот се врши со мнозинство од најмалку три четвртини од претставената основна главнина. Со статутот може да се определи друго капиталско мнозинство, кое не е помало од мнозинството од претставената основна главнина. Со статутот можат да се утврдат и други услови.

(3) За полноважноста на одлука на собранието од став (1) на овој член, со која се менува дотогашниот однос меѓу повеќе родови акции на штета на еден род акции, потребна е согласност на акционерите кои се сопственици на овој род акции. Согласноста акционерите ја даваат со посебна одлука, која се донесува според став (2) од овој член.

Услови за полноважност на одлука со која се определуваат споредни обврски на акционери

Член 387

(1) За полноважноста на одлука со која на акционерите им се определуваат споредни обврски е потребна согласност на сите акционери за кои се определуваат обврските.

(2) Одредбата од став (1) на овој член се применува и на одлука според која за пренос на акциите е потребна согласност на друштво.

Упис на измена на статутот во трговскиот регистар

Член 388

(1) Управниот орган е должен измената на статутот да ја пријави заради упис во трговскиот регистар. Ако за измената на статутот, односно на некои негови одредби е потребна согласност на надлежен орган определен со закон, кон пријавата се приложува и согласноста.

(2) Ако измената на статутот не се однесува на лодатоците од член 270 на овој закон, при уписот е доволно повикување на документите кои се доставени кај регистарскиот суд. Ако со измената на статутот се менува одредба за која е утврдена обврска за објавување, измената се објавува.

(3) Измената произведува правно дејство откако ќе биде запишана во трговскиот регистар.

Втор пододдел Зголемување на основната главнина

Зголемување на основната главнина преку влогови

Член 389

(1) Зголемувањето на основната главнина се врши со издавање нови акции.

(2) Ако постојат повеќе родови акции одлуката за зголемување на основната главнина преку влогови станува полноважна ако се согласат за тоа акционерите од секој род акции. За согласноста, акционерите од секој род акции донесуваат посебна одлука.

(3) Ако новите акции бидат издадени на износ што е повисок од номиналниот, најмалиот износ под кој тие не можат да бидат издадени се утврдува во одлуката за зголемување на основната главнина.

(4) Основната главнина преку влогови може да биде зголемена само ако номиналниот износ на сите порано издадени акции биде уплатена во значителен обем.

Начин на донесување на одлука за зголемување на основната главнина

Член 390

(1) Ако со статутот не е поинаку определено, одлука за зголемување на основната главнина преку влогови се донесува со мнозинство од најмалку три четвртини од гласовите кои ја претставуваат основната главнина на друштвото.

(2) Одлуката за издавање на приоритетни акции без право на глас не може да се донесе по поповолни услови од оние утврдени во став (1) на овој член.

Упис во трговскиот регистар на одлука за зголемување на основната главнина

Член 391

(1) Одборот на директорите, односно управниот одбор, ја пријавуваат одлуката за зголемување на основната главнина заради упис во трговскиот регистар.

(2) Ако судот изрази сомневање дали вредноста на непаричниот влог го достигнува номиналниот износ на акциите што се издаваат, врши контрола преку еден или повеќе проценувачи на начинот утврден со овој закон. Судот ќе го одбие уписот ако вредноста на непаричниот влог заостанува повеќе од 10% од номиналниот износ на акциите што треба да се издадат.

Услови под кои се доделуваат нови акции

Член 392

(1) На барање на секој акционер, во рок што не може да биде покус од 15 дена мора да му се даде право да го запише оној дел од новите акции кој одговара на уделот на неговите акции во основната главнина.

(2) Одборот на директорите, односно управниот одбор, објавува повик до акционерите во кој го наведува износот на издадените акции и рокот во кој акционерите можат да запишат акции.

(3) Правото на првенствено купување на акции може да биде целосно или делумно исклучено само со одлука за зголемување на основната главнина, согласно со статутот на друштвото, која е објавена на начинот на кој се објавува свикувањето на собранието на друштвото.

(4) Одлуката од став (3) на овој член се донесува со најмалку три четвртини од гласовите кои ја претставуваат основната главнина на друштвото на денот на донесувањето на одлуката. Со статутот може да се определи и поинакво капиталско мнозинство и исполнување на други услови.

Упис во трговскиот регистар на извршеното зголемување на основната главнина

Член 393

(1) Одборот на директорите, односно управниот одбор се должни да го пријават извршеното зголемување на основната главнина заради упис во трговскиот регистар.

(2) Основната главнина се смета за зголемена со уписот на извршеното зголемување на основната главнина.

(3) Во објавата за уписот, покрај податоците определени со овој закон, се внесуваат износот на издадените акции и утврдената вредност на непаричниот влог.

(4) Акциите можат да се издаваат само после уписот во трговскиот регистар. Издавањето на акции пред уписот е ништовно.

(5) За штета која ќе настане од издавањето на акции спрема сопствениците на акции солидарно одговараат издавачите.

Зголемување на основната главнина со непаричен влог

Член 394

(1) Ако зголемувањето на основната главнина се врши со непаричен влог, во одлуката за зголемување на основната главнина мораат да бидат наведени: предметот што го стекнува друштвото со вложувањето, лицето од кое друштвото го стекнува предметот и номиналниот износ на акциите кои се стекнуваат со непаричниот влог проценет од овластен проценител. За непаричен влог не се смета предавањето на обврзници во размена за акции.

(2) Без утврдувањето на податоците од став (1) на овој член, вложувањето на предметите, правните акти и дејства за неговото остварување се ништовни.

(3) Став (1) од овој член не се применува за вложувањата на парични побарувања кои им припаѓаат на вработените во друштвото од учеството во добивката на друштвото.

Условно зголемување на основната главнина

Член 395

(1) Собранието може да донесе одлука за зголемување на основната главнина со цел да се изврши размена на обврзниците за акции или да се оствари правото на првенствено купување што друштвото го дава за новите акции (условно зголемување на основната главнина).

(2) Условното зголемување на основната главнина може да се спроведе само заради:

1) давање право на размена или првенствено купување на сопствениците на конвертибилни обврзници;

2) подготовка на спојување на повеќе друштва и

3) давање право на првенствено купување на вработените во друштвото заради стекнување акции со вложување на побарувањата кои им припаѓаат од добивката на друштвото.

(3) Номиналниот износ на условно зголемената основна главнина не може да ја надмине половината од основната главнина која постоела во моментот на донесувањето на одлуката за условното зголемување на основната главнина.

(4) Одредбите од овој закон што се однесуваат на првенствено купување на новите акции, соодветно се применуваат и врз остварување на правото на размена на обврзниците за акции.

Начин на донесување на одлука за условно зголемување на основната главнина

Член 396

(1) Одлуката за условно зголемување на основната главнина се донесува со најмалку три четвртини гласови кои ја претставуваат основната главнина на друштвото на денот на донесувањето на одлуката. Со статутот може да се определи и поинакво капиталско мнозинство и исполнување на други услови.

(2) Во одлуката се утврдуваат:

- 1) целта на условното зголемување на основната главнина,
- 2) кругот на лицата со право на првенствено купување и
- 3) износот на издадените акции или основите според кои овој износ се пресметува.

Упис во трговскиот регистар на условно зголемување на основната главнина

Член 397

(1) Одборот на директори, односно управниот одбор, ја пријавува одлуката за условно зголемување на основната главнина заради упис во трговскиот регистар.

(2) Ако судот изрази сомневање дали вредноста на непаричниот влог го достигнува номиналниот износ на акциите што се издадени, врши контрола преку еден или повеќе проценители, на начин утврден со овој закон. Судот ќе го одбие уписот ако вредноста на непаричниот влог заостанува повеќе од 10% од номиналниот износ на акциите што се издадени.

Ништовност на акциите издадени пред уписот на одлуката за условно зголемување на основната главнина

Член 398

Пред уписот на одлуката за условно зголемување на основната главнина не може да бидат издадени акции. Претходно издадените акции се ништовни. За штета настаната од издавањето на акции слрема сопствениците на акциите, солидарно одговараат издавачите.

Остварување на правото на првенствено купување преку изјава

Член 399

(1) Правото на првенствено купување се остварува преку изјава дадена во писмена форма во два примерока. Во изјавата се наведува учеството според бројот, номиналниот износ и родот на акциите, податоците утврдени во членот 397 став (2) во случај на непарични влогови, како и денот кога е донесена одлуката за условно зголемување на основната главнина и други податоци утврдени со одлуката за условно зголемување на основната главнина.

(2) Изјавата за првенствено купување има исто правно дејство како и уписницата. Изјавата која не ги содржи податоците од став (1) на овој член или содржи ограничување на обврските на лицето кое ја дава изјавата, е ништовна.

Услови под кои можат да бидат издадени акциите

Член 400

(1) Одборот на директорите, односно управниот одбор, е овластен да ги издаде акциите само ако е остварена целта утврдена со одлуката за условно зголемување на основната главнина и ако е целосно извршена уплатата на противвредноста која е утврдена во одлуката.

(2) Одборот на директорите, односно управниот одбор, може да ги издаде акциите за добиените конвертибилни обврзници ако е покриена разликата меѓу износот на издадените обврзници поднесени за размена и повисокиот номинален износ на акциите од статутарните резерви, доколку резервите можат да бидат употребени за оваа цел, или ако разликата е покриена преку доплата од страна на лицето овластено за размена.

Упис во трговскиот регистар на условно зголемување на основната главнина на акциите издадени во претходната деловна година

Член 401

(1) Членовите на одборот на директорите, односно на управниот одбор, на начин утврден во статутот на друштвото, можат во рок од еден месец по истекот на деловната година да поднесат пријава за упис во трговскиот регистар на зголемувањето на основната главнина во обемот во кој биле издадени акции во претходната деловна година.

(2) Одборот на директорите, односно управниот одбор, кон пријавата до судот доставуваат и изјава со која тврди дека акциите биле издадени само заради остварување на целта утврдена во одлуката за условно зголемување на основната главнина и дека не биле издадени пред уплатувањето на противвредноста која била утврдена со одлуката.

Одобрен капитал

Член 402

(1) Одборот на директорите, односно управниот одбор, можат да бидат овластени со статутот на друштвото најмногу за пет години по уписот на основањето на друштвото, односно измената на статутот, преку издавање нови акции врз основа на влогови во друштвото, да ја зголемат основната главнина до определен номинален износ (одобрен капитал).

(2) Номиналниот износ на одобрениот капитал не може да ја надмине половината од основната главнина во времето кога е дадено овластувањето.

(3) Со статутот може да се определи новите акции да им се издаваат на вработените во друштвото.

Издавање нови акции

Член 403

(1) Издавањето на нови акции се врши според одредбите на овој закон што се однесуваат на зголемувањето на основната главнина преку влогови, ако со друг закон поинаку не е определено.

(2) Како одлука за зголемување на основната главнина на друштвото се смета одредбата од статутот со која зголемувањето е определено.

(3) Со овластувањето од став (2) на овој член може да се исклучи одборот на директорите, односно управниот одбор, да одлучува за правото на првенство во купувањето.

(4) Ако со статут на финансиска институција и организација за осигурување поинаку не е определено, не може новите акции да се издаваат ако номиналниот износ на сите порано издадени акции во целост не е уплатен.

(5) Ако заостанатите уплати се во сразмерно незначителен обем, не го попречуваат издавањето на нови акции.

(6) Во првата пријава за извршеното зголемување на основната главнина се наведува кои вложувања во постојната основна главнина се уште не се извршени и од кои причини не можеле да бидат извршени.

(7) Одредбата од став (3) од овој член не се применува, ако акциите се издаваат на вработените во друштвото.

Органи кои одлучуваат за содржината на правата од акциите и за условите под кои се врши нивното издавање

Член 404

(1) За содржината на правата од акциите и за условите под кои се врши нивното издавање одлучува одборот на директорите, односно управниот одбор, ако со овластувањето од статутот за издавање на нови акции поинаку не е определено.

(2) Одборот на директорите, односно управниот одбор, може да издава приоритетни акции кои даваат првенство или даваат исти права при распределбата на добивката или на остатокот од имотот на друштвото само ако тоа е предвидено во овластувањето од статутот за издавање на нови акции.

(3) Ако друштвото оствари добивка, акции на вработените во друштвото можат да бидат издадени и на тој начин што влогот, кој треба да се уплати, ќе се покрие од оној дел од добивката која според одредбите на законот, може да се внесе во статутарните резерви.

Акции врз основа на непарични вложувања

Член 405

(1) Акции врз основа на непарични вложувања можат да бидат издадени ако тоа е предвидено со овластувањето од статутот за издавање на нови акции.

(2) Одборот на директорите, односно управниот одбор ги утврдува предметот на непаричниот влог и лицето од кое друштвото го добива и номиналниот износ на акциите кои се издаваат за непаричниот влог, ако не се утврдени во овластувањето од статутот за издавање нови акции и се внесуваат во документот за запишување на акциите.

Зголемување на основната главнина преку преобразба на резервите

Член 406

Собранието на друштвото може да донесе одлука за зголемување на основната главнина преку преобразба на резервите во основна главнина, по утврдување на годишните сметки за последната деловна година која истекла пред донесувањето на одлуката за зголемување на основната главнина

Начин на кој се прикажуваат резервите

Член 407

(1) Резервите кои се претвораат во основна главнина се прикажуваат во последните годишни сметки, а ако како основа се зема друг биланс, билансно се прикажуваат под наслов "отворени резерви". Статутарните резерви можат да бидат претворени во полн износ во основна главнина, а законската резерва може да биде претворена во основна главнина само доколку го надминува десеттиот дел или со статутот утврдениот повисок дел од дотогашната основна главнина.

(2) Статутарните резерви кои се одредени за определена намена можат да бидат претворени во основна главнина ако со претворувањето во основна главнина се остварува определената намена.

(3) Резервите не можат да бидат претворени во основна главнина доколку во билансот, чија основа се зема за донесување на одлуката за зголемување на основната главнина, е прикажана загуба, вклучувајќи ја и пренесената загуба.

Билансот како основа за зголемување на основната главнина

Член 408

(1) Кон пријавата на одлуката заради упис во трговскиот регистар се приложува билансот, кој се зема како основа за зголемување на основната главнина заедно со актите за неговото утврдување.

(2) Лицата пријавувачи се должни пред судот да изјават дека според нивното знаење во билансот од последниот ден, кој се зема за основа, до денот на пријавувањето не настанало намалување на имотот што би го попречило зголемувањето на основната главнина, односно дека намалувањето било решено до денот на пријавувањето.

(3) Судот ќе ја запише одлуката само ако билансот, кој се зема како основа на зголемување на основната главнина, бил составен најмалку еден месец пред пријавувањето и ако изјавата е дадена според став (2) од овој член.

(4) Судот не проверува дали податоците во билансот одговараат на законските одредби.

(5) При пријавувањето на одлуката се наведува дека се работи за зголемување на основната главнина од средства на друштвото.

Упис на одлука за зголемување на основната главнина

Член 409

Основната главнина се смета за зголемена со уписот на одлуката за зголемување на основната главнина

Право на акционерот на новоиздадените акции

Член 410

(1) Акционерите имаат право на новоиздадените акции сразмерно со нивните удели во дотогашната основна главнина.

(2) Одлуката на собранието која е спротивна на став (1) од овој член е ништовна.

Дел од нова акција

Член 411

(1) Ако заради зголемувањето на основната главнина на уделот во дотогашната основна главнина му припаѓа само дел од новата акција, тогаш правото на дел е самостојно, отуѓиво и наследно.

(2) Правата од новата акција, можат да се користат само ако делумните права кои сочинуваат цела една акција се спојат во едно лице или ако повеќе лица, чии делумни права сочинуваат една цела акција, се здружат заради користење на правата.

Повик за преземање акции

Член 412

(1) Повикот до акционерите да ги преземат акциите се објавува на начин пропишан во статутот, а сопствениците на акции посебно се известуваат за местото и времето на преземањето на акциите.

(2) Ако акционерот не ги преземе акциите во рок од една година по објавувањето на повикот или по добивањето на посебното известување, друштвото е овластено да ги продаде за сметка на лицето овластено да ги преземе. По истекот на една година од објавувањето на повикот, односно добивањето на посебното известување, друштвото е должно да издаде повик за продажба на акциите кои не се преземени од страна на овластените акционери. Повикот се објавува три пати со интервал од најмалку еден месец на огласна табла на друштвото. Последниот повик мора да се издаде пред истекот на 18 месеци од објавувањето на повикот, односно од добивањето на посебното известување.

Учество на новите акции во добивката

Член 413

(1) Новите акции, издадени во согласност со статутот или одлуката на собранието на друштвото за зголемувањето на основната главнина, учествуваат во добивката за онаа година во која е извршено зголемувањето на основната главнина.

(2) Акциите во сопственост на друштвото учествуваат во зголемувањето на основната главнина според правилата кои се однесуваат на другите акции.

Т р е т п о д о д д е л **Намалување на основната главнина**

Одлука за намалување на основната главнина

Член 414

(1) Одлуката за намалување на основната главнина може да се донесе со мнозинство од најмалку три четвртини од гласовите кои ја претставуваат основната главнина во моментот на донесувањето на одлуката.

(2) Со статутот може да се определи поголемо мнозинство од мнозинството определено во став (1) на овој член и да се пропишат други услови.

(3) Ако постојат повеќе родови акции, за полноважноста на одлуката е потребна согласност на акционерите од секој род акции. За давањето согласност акционерите од секој род акции донесуваат посебна одлука.

(4) Со одлуката за намалување на основната главнина се определуваат износот и целта, како и начините за спроведување на намалувањето на основната главнина. Ако намалувањето служи за делумна исплата на основната главнина на акционерите, тоа посебно се наведува во одлуката.

(5) Основната главнина може да биде намалена преку:

1) намалување на номиналниот износ на акции и

2) повлекување на акции.

(6) Повлекувањето е допуштено само доколку со закон утврдениот номинален износ на акциите не може да биде одржан.

(7) Основната главнина може да се намалува повеќе од со закон утврдениот најмал износ само ако друштвото донесе одлука за нејзиното зголемување најмалку до тој износ. Ако друштвото за две години од донесувањето на одлуката за намалување и зголемување на основната главнина не го пријави на регистарскиот суд извршеното зголемување на основната главнина, судот по службена должност или на предлог на било кој акционер или доверител донесува одлука за престанок на друштвото во вонпроцесна постапка.

Обезбедување на доверителите

Член 415

(1) На доверителите чии побарувања настанале пред уписот на одлуката за намалување на основната главнина на друштвото во трговскиот регистар и кои не можат да бараат да се намират, мора да им се даде обезбедување ако за остварување на ова право го пријават своето побарување во рок од шест месеци од денот на објавувањето на одлуката. Доверителите заради остварување на ова право се предупредуваат во објавата на уписот на одлуката за намалување на основната главнина во трговскиот регистар. Не може обезбедување да бараат доверители кои во случај на стечај имаат право на првенствено намирување од стечајната маса на должникот.

(2) Врз основа на намалената основна главнина на друштвото може на акционерите да им се вршат плаќања по истекот на шест месеци од објавувањето на уписот на одлуката за намалување на основната главнина во трговскиот регистар и по намирувањето на побарувањата на доверителите или по давањето на обезбедување од кое нивните побарувања ќе бидат намирени, ако навреме ги пријавиле своите побарувања.

(3) Правото на доверителите да бараат обезбедување не зависи од тоа дали на акционерите нешто им е исплатено по основа од намалувањето на основната главнина на друштвото.

Упис на намалувањето на основната главнина

Член 416

(1) Членовите на одборот на директорите, односно на управниот одбор, на начинот утврден со статутот на друштвото, се должни одлуката за намалување на основната главнина, а во случајот од член 414 став (7) и одлуката за зголемување на основната главнина да поднесат пријави за упис во трговскиот регистар.

(2) Основната главнина е намалена со уписот на одлуката за намалување на основната главнина.

(3) Одборот на директорите, односно управниот одбор, веднаш по известувањето за уписот на одлуката за намалување на основната главнина во трговскиот регистар, три пати во интервали од по една недела, го објавува предвиденото намалување на основната главнина, при што ќе ги предупреди доверителите дека друштвото нивните побарувања, кои постоеле на денот кога е објавен уписот на одлуката за намалување на основната главнина во трговскиот регистар, по нивно барање ќе ги намири или обезбеди, ако ги пријават за три месеци од денот на последната објава. Познатите доверители посебно се известуваат за тоа.

Спојување на акции

Член 417

(1) Ако со намалувањето на основната главнина номиналниот износ на одделните акции се намали под најмалиот износ утврден со овој закон, акциите мораат да се спојат така што да го достигнат пропишаниот најмал износ.

(2) Одборот на директорите, односно управниот одбор, новите акции кои се издадени наместо поништените, за сметка на сопствениците на поништените акции, без одлагање ќе ги продаде по берзанската цена. Добиениот износ им се предава на сопствениците на поништените акции сразмерно со бројот на акциите, а ако постојат услови за судски депозит, се полагаат кај судот надлежен според седиштето на друштвото. На тоа акционерите се предупредуваат во поканата, односно во писмото.

(3) Броевите на сите поништени акции се објавуваат на ист начин како и поканата.

(4) Пред да биде извршено спојувањето на акциите не смее да се издаваат нови акции.

Пријава и упис на извршено намалување на основната главнина

Член 418

(1) Одборот на директорите, односно управниот одбор, е должен да го пријави извршеното намалување на основната главнина заради упис во трговскиот регистар.

(2) Пријавувањето и уписот на извршеното намалување на основната главнина можат да бидат споени со пријавување и упис на одлуката за намалување на основната главнина

Исплати на акционерите заради намалувањето на основната главнина

Член 419

(1) Исплатите на акционерите заради намалувањето на основната главнина можат да се вршат дури по објавувањето на правосилноста на уписот на одлуката во трговскиот регистар.

(2) Исплатите согласно со член 414 став (7) можат да се вршат дури по правосилноста на одлуката за пријава на зголемувањето на основната главнина и ако уписот на одлуката е извршен и објавен. Во тој случај акционерите се ослободени од натамошните уплати на акциите.

(3) Ако заради поништување на одлуката за намалување на основната главнина е поднесена тужба, исплатите не можат да се вршат, односно ослободувањето не настапува пред правосилното завршување на спорот.

Намалување на основната главнина преку повлекување на акции

Член 420

(1) Намалувањето на основната главнина преку повлекување на акции може да се врши само ако е тоа со статутот изречно допуштено. Акции можат да бидат повлечени присилно и преку стекнување на акциите од страна на акционерското друштво. Присилното повлекување е допуштено само ако било пропишано во статутот на друштвото пред преземањето или запишувањето на акциите.

(2) Во статутот на друштвото се утврдуваат условите и начините на присилното повлекување на акциите.

(3) Основната главнина се смета за намалена за вкупниот номинален износ на повлечените акции со уписот на одлуката или со самото повлекување. За повлекувањето на акциите друштвото ги презема сите дејства насочени кон укинување на правата што произлегуваат од повлечените акции.

Оддел седми

ПРЕОБРАЗБА НА АКЦИОНЕРСКО ДРУШТВО ВО ДРУШТВО ВО ДРУГА ФОРМА И НА ДРУШТВО СО ОГРАНИЧЕНА ОДГОВОРНОСТ ВО АКЦИОНЕРСКО ДРУШТВО

Услови за преобразба на акционерско друштво во друштво со друга форма

Член 421

(1) Акционерското друштво може да се преобрази во друштво со друга форма ако во моментот на преобразбата постои најмалку една година и ако од страна на собранието има подготвено биланс на успехот на работењето за последната деловна година и извештај за работењето до денот на одлучувањето за преобразбата.

(2) Преобразбата на друштвото од една во друга форма се врши без ликвидација на друштвото.

Одлука за преобразба на акционерско друштво во друштво со друга форма

Член 422

(1) Собранието на акционерското друштво одлуката за преобразба во друштво во друга форма ја донесува врз основа на извештајот на именуваните ревизори на годишните сметки. Со извештајот се утврдува дали имотот на друштвото е најмалку еднаков со основната главнина.

(2) Одлуката за преобразба на акционерско друштво во друштво со друга форма се објавува на начин на кој се објавува одлука на собранието за измена на статутот на друштвото.

Преобразување на акционерско друштво во јавно друштво, во командитно друштво или во командитно друштво со акции

Член 423

(1) Преобразување на акционерско друштво во јавно друштво се врши со согласност на сите содружници. Во постапката на преобразувањето не се применуваат одредбите од членовите 421 став (1) и 422 став (1) на овој закон.

(2) Преобразувањето на акционерско друштво во командитно и командитно друштво со акции се врши врз основа на одлука што се донесува на начин и според постапка во која се вршат измени на договорот за друштвото и со согласност на сите содружници кои прифаќаат да бидат комплементари.

Одлука за преобразба на друштво со ограничена одговорност во акционерско друштво

Член 424

(1) За преобразување на друштво со ограничена одговорност во акционерско друштво е потребна одлука на собранието, донесена во согласност со одредбите на овој закон со кои се уредува измената на договорот за друштвото.

(2) На преобразбата на друштво со ограничена одговорност во акционерско друштво, соодветно се применуваат одредбите на овој закон за преобразба на акционерско друштво во друштво со ограничена одговорност со тоа што:

1) во случај на преземање на удели се применуваат одредбите на овој закон за уписницата и

2) во членот 219 став (1) на овој закон се подразбира основниот влог, односно делот од имотот кој би му припаднал и за кој содружникот не запишал, односно не презел акции и

3) во членот 219 став (2) на овој закон се подразбира основниот влог, односно дел од имотот, кој би му припаднал на друштвото, а чиј износ без остаток не е делив со номиналниот износ на акциите.

(3) Во поглед на износот на основната главнина и номиналниот износ на акциите се применуваат одредбите од членот 224 на овој закон, а за учеството во акционерското друштво соодветно се применуваат одредбите од овој закон за уписниците.

(4) Ако отстапувањето на уделите е условено со согласност на соодветни содружници на друштвото со ограничена одговорност, за полноважноста на одлуката за преобразување е потребна и нивната согласност. Ако тие содружници покрај уплатите на влоговите имаат и други обврски кон друштвото, за полноважноста на одлуката за преобразување е потребна согласност и на тие содружници.

(5) Во одлуката покрај измената на формата се вршат и други измени на статутот, кои се нужни за преобразбата на друштвото со ограничена одговорност. Кон одлуката се приложува и список во којшто поименично се наведуваат содружниците кои гласале за преобразување на друштвото.

Соодветна примена на одредбите за ревизија и основачкиот извештај во преобразбата

Член 425

(1) За преобразување на друштво со ограничена одговорност во акционерско друштво, соодветно се применуваат одредбите на овој закон за ревизијата и основачкиот извештај. За основачи се сметаат содружниците кои гласале за преобразувањето.

(2) Во извештајот се изнесува постапката за преобразба и состојбата на друштвото со ограничена одговорност.

Упис и именување на органите

Член 426

(1) Заедно со одлуката за преобразување за упис во трговскиот регистар се пријавува и именувањето на органите на акционерското друштво.

(2) Актите за именување на органите на акционерското друштвото се приложуваат во оригинал и заверен препис. Кон пријавата се приложува известување за личните имиња, занимањето и живеалиштето на членовите на органите на друштвата, како и извештајот на ревизијата.

Претворање на уделите во акции

Член 427

По уписот на преобразувањето друштвото со ограничена одговорност продолжува да работи како акционерско друштво. Уделите стануваат акции. Правата на трети лица од уделите се уредуваат како права од акциите.

Права на содружник кој не се согласил со преобразба на друштвото со ограничена одговорност

Член 428

(1) Содружникот, кој преку записникот не се согласил со преобразба на друштвото со ограничена одговорност во акционерско друштво, може неговиот удел да го понуди да го откупат другите содружници, односно да го откупи друштвото.

(2) По уписот на преобразбата на друштвото со ограничена одговорност во акционерско друштво во трговскиот регистар, управниот орган може за давањето на уделот на располагање на друштвото да утврди рок, кој не може да биде покус од три месеци.

(3) За утврдениот рок од став (2) на овој член се известува секој познат акционер според и рокот јавно се објавува три пати еднопосредно.

(4) Акционерското друштво мора понудените акции да ги продаде за сметка на акционерот по службена берзанска цена со помош на берзански посредник или преку јавна продажба ако нема берзанска цена.

Оддел осми

ПРЕСТАНОК НА АКЦИОНЕРСКО ДРУШТВО

Услови за престанок на акционерско друштво

Член 429

(1) Акционерско друштво престанува со:

1) истекот на времето определено со статутот, ако друштвото било основано на определено време;

2) одлука на собранието на друштвото која е донесена со гласовите кои претставуваат три четвртини од основната главнина претставена на собранието на друштвото при донесувањето на одлуката, ако со статутот на друштвото не е определено поголемо мнозинство или исполнување и на други услови;

3) правосилна одлука на судот со која се утврдува дека уписот на друштвото во трговскиот регистар бил незаконит;

4) припојување на друштвото кон друго друштво и со спојување со друго друштво;

5) правосилна одлука на судот со која не се прифаќа спроведување на стечајна постапка заради недостиг на средствата за покривање на трошоците на постапката и

6) спроведување на стечајна постапка.

(2) Друштвото кое нема имот може да престане со бришење од трговскиот регистар на предлог на надлежниот орган во областа на јавните приходи или по службена должност. Регистарскиот суд ќе го брише друштвото од трговскиот регистар по службена должност ако три години по ред не постапи според законската обврска да ги објавува своите годишни финансиски извештаи со пропишаната документација ниту пак му ги достави на судот во рок од шест месеци од денот на соопштението на судот, а во тој рок не го стори веројатно постоењето на имот. Со бришење од трговскиот регистар друштвото престанува без спроведување на ликвидација. Ако по бришењето се покаже дека друштвото има имот кој треба да се подели, се спроведува ликвидација на друштвото. Ликвидаторите на предлог на заинтересираните лица ги определува судот.

(3) Регистарскиот суд намерата да го брише друштвото од судскиот регистар ја објавува во "Службен весник на Република Македонија" и определува рок за истакнување на приговори.

Приговор може да истакне законскиот застапник и секое лице кое има оправдан интерес за тоа друштво.

(4) Со статутот на друштвото можат да се определат и други случаи и услови за престанок на друштвото.

Упис на одлука за престанок

Член 430

(1) Ако одлуката за престанок на акционерско друштво ја донесува собранието на друштвото, одборот на директорите, управниот одбор, односно друго лице овластено од собранието одлуката ја пријавува заради упис во трговскиот регистар. Ако одлуката за престанок на друштвото ја донесува судот, одлуката ја запишува судот во трговскиот регистар по службена должност.

(2) Ако одлуката од став (1) на овој член не биде пријавена на начин утврден од став (1) на овој член, судот упатува повик до друштвото да поднесе пријава. Ако друштвото не поднесе пријава во определениот рок, судот упатува повторен повик во кој го предупредува друштвото дека по истекот на дополнителниот рок одлуката за престанок на друштвото по службена должност ќе ја запише во трговскиот регистар и ќе именува ликвидатори, согласно со член 424 став (1) точка (1) од овој закон.

(3) Одлуката за престанок на друштвото се објавува во "Службен весник на Република Македонија".

Ликвидација на друштво

Член 431

Ако над акционерско друштво не се отвори стечајна постапка, се спроведува ликвидација на друштвото. Ликвидација не се спроведува во случај на престанок на друштвото според член 429 став (1) точка 4) на овој закон.

Глава петта

КОМАНДИТНО ДРУШТВО СО АКЦИИ

Поим

Член 432

(1) Командитно друштво со акции, чија основна главнина е разделена на акции, го основаат еден или повеќе комплементарни, кои одговараат неограничено и солидарно за обврските на друштвото со сиот свој имот, и командитори кои имаат својство на акционери и не одговараат за обврските на друштвото.

(2) Бројот на командиторите-акционери не може да биде помал од три.

(3) Правниот однос на комплементарите меѓу себе и спрема командиторите-акционери, како и спрема трети лица и во поглед на правото на комплементарите на управување и застапување на командитното друштво со акции се уредува соодветно со одредбите за командитно друштво утврдени со овој закон.

(4) Ако со овој закон поинаку не е определено, за командитните друштва со акции се применуваат соодветно одредбите на овој закон за акционерските друштва, освен одредбите со кои се уредува управувањето со акционерско друштво.

(5) Фирмата на командитно друштво со акции ги содржи зборовите: "командитно друштво со акции" или кратенката "КДА".

Договор за командитно друштво со акции

Член 433

(1) Договорот за командитно друштво со акции го склучуваат најмалку пет лица, со нотарска заверка на потписите на договорот.

(2) Договорот за друштво со акции ги содржи номиналниот износ на основната главнина, износот на кој се издаваат акциите, видот и родот на акциите ако постојат разни видови и родови на акции, со податоци за лицата и со назначување кој вид, односно род на акции презеле.

(3) Комплементарите мораат да учествуваат во склучувањето на договорот. Во склучувањето учествуваат и лицата кои ги преземаат акциите за извршените вложувања во својство на командитори-акционери.

Податоци кои ги содржат договорот

Член 434

(1) Покрај податоците од член 88 на овој закон, договорот за командитно друштвото со акции мора да ги содржи името, презимето, државјанството, професијата и живеалиштето, односно фирмата и седиштето, на секој комплементар.

(2) Вложувањата на имот на комплементарите во договорот за командитно друштво со акции се утврдени според висината и видот.

(3) Влоговите на комплементарите не можат да бидат помали од една десеттина од основната главнина.

Упис на командитно друштво со акции

Член 435

При уписот на командитното друштво со акции во трговскиот регистар наместо членовите на управниот одбор, односно одборот на директорите, се наведуваат комплементарите. Ако договорот содржи посебни одредби за овластувањата на комплементарите за застапување на командитното друштво со акции, тие се запишуваат во трговскиот регистар.

Ограничувања за комплементарите во одлучувањето

Член 436

(1) Во собранието на командитното друштво со акции комплементарите имаат право на глас сразмерно на нивното учество во основната главнина.

(2) По исклучок од став (1) на овој член комплементарите не можат да го остваруваат своето право на гласање ниту за себе ниту за друго лице при одлучување во врска со:

- 1) именувањето и разрешувањето на надзорниот одбор;
- 2) одобрувањето на работата на комплементарите и на надзорниот одбор;
- 3) именувањето на посебни контролори;
- 4) истакнувањето на барање за надомест или откажувањето од правото на надомест и
- 5) именувањето на ревизори на годишните сметки.

(3) За одлуките на собранието на друштвото е потребна согласност на комплементарите доколку тие одлуки се однесуваат на работи за кои кај командитното друштво со акции е потребна согласност на комплементарите и командиторите. Одлуките на собранието на командитното друштво со акции за кои е потребна согласност на комплементарите се поднесуваат за упис во трговскиот регистар дури откако ќе се постигне согласноста.

Управување со командитно друштво со акции

Член 437

(1) Со командитното друштво со акции управуваат комплементари.

(2) Управувањето со друштвото, комплементарите можат да им го доверат на еден или повеќе управители.

Надзорен одбор

Член 438

(1) Собранието на командитното друштво со акции именува, во услови и на начин утврден со договорот за друштвото со акции, надзорен одбор, составен најмалку од тројца акционери. Во надзорниот одбор не може да биде именуван акционер од редот на комплементарите. Акционерите од редот на комплементарите не можат да учествуваат во именувањето на членови на надзорниот одбор.

(2) Надзорниот одбор врши постојана контрола над управувањето со командитното друштво со акции. На собранието на командитното друштво со акции надзорниот одбор му поднесува

редовен годишен извештај во кој укажува на нерегуларности и неточности посебно во годишните сметки. Надзорниот одбор може да го свика собранието на командитното друштво со акции.

(3) Во правните спорови што ги водат сите командитори-акционери против комплементарите, или кои ги водат комплементарите против сите командитори-акционери, командиторите-акционери ги застапуваат членовите на надзорниот одбор, на начин утврден во статутот на друштвото, освен ако собранието нема избрано посебни застапници. За трошоците на спорот кои паѓаат на товар на командиторите-акционери одговара командитното друштво со акции независно од неговото право на регрес спрема командиторите-акционери.

Одговорност на членовите на надзорниот одбор

Член 439

(1) Членовите на надзорниот одбор не одговараат за актите на управување со командитното друштво со акции и за нивните резултати.

(2) Членовите на надзорниот одбор не можат да бидат прогласени за одговорни за делата преземени од комплементарите или управителите, освен ако, знаејќи за тоа, не го известиле собранието на командитното друштво со акции. Тие се одговорни за грешките што лично ги сториле во вршењето на нивниот мандат.

Глава шеста

ПРАВИЛА ЗА РАЗЛИЧНИТЕ ФОРМИ НА ТРГОВСКИ ДРУШТВА

Оддел први **БЕЛЕЗИ НА ДРУШТВОТО**

П р в п о д о д д е л **Предмет на работење**

Трговските дејности како предмет на работење

Член 440

(1) Друштвото може како предмет на работење да ги врши сите дејности кои со законот не се забранети.

(2) Со закон може да се определи дејности од јавен интерес, од интерес за одбраната и безбедноста на земјата, како и други одделни дејности од јавен интерес да можат да ги вршат друштва определени со закон.

(3) Предметот на работењето на друштвото се запишува во трговскиот регистар.

(4) Друштвото може без упис во трговскиот регистар да врши и други дејности кои се потребни за неговото постоење и за вршење на работите од предметот на работење, но кои не спаѓаат непосредно во рамките на вршењето на работите од предметот на работење.

Предмет на работење преку подружница

Член 441

Друштвото може да врши работи од предметот на работење на друштвото преку подружници. Подружниците не се правни лица и можат да ги вршат сите работи од предметот на работење на друштвото.

Утврдување на предметот на работење

Член 442

Дејноста на подружницата во рамките на предметот на работењето на трговското друштво се утврдува со пријава за основање на друштвото или со договорот за друштвото, односно статутот на друштвото, или со одлука донесена врз нив и се запишува во трговскиот регистар.

Исполнување на посебните услови

Член 443

(1) Друштвото не може да започне, ниту да ја врши дејноста, ниту да ги менува условите за вршење на дејноста која го сочинува неговиот предмет на работењето, доколку не поднесе барање

и не прибави решение од надлежен орган дека се исполнети техничките, санитарно-техничките и хигиенските услови, условите за заштита при работа, еколошките и другите услови пропишани за вршење на дејноста.

(2) Надлежниот орган е должен во рок од осум дена од денот на приемот на барањето да се произнесе за исполнетоста на пропишаните услови од став (1) на овој член. Доколку надлежниот орган не се произнесе во овој рок ќе се смета дека барателот ги исполнува пропишаните услови.

(3) Обврската на надлежниот орган утврдена во став (2) на овој член не се однесува на барањето за утврдување на исполнетоста на пропишаните услови поднесено од друштвото кое врши производство и промет на големо на лекови, помошни лековити средства, медицински помагала, опојни дроги и отрови.

(4) Ако со закон е определено дека одделни дејности од предметот на работењето на друштвото можат да ги вршат само определени форми на друштва, или да можат да се вршат само врз основа на согласност, дозвола или друг акт на државен орган или некоја друга институција, тие дејности можат да ги вршат само друштвата кои се со закон определени, односно ако за тоа добијат согласност, дозвола или друг акт на државен орган или институција.

Ограниченост на работењето

Член 444

(1) Друштвото може да склучува договори и врши други работи на промет на стоки и услуги само во рамките на работите од предметот на работење запишани во трговскиот регистар.

(2) Правните работи кои друштвото ќе ги склучи со трети лица и со кои го пречекорило предметот на работење запишан во трговскиот регистар се полноважни, освен ако третото лице знаело или со оглед на сите околности морало да знае за пречекорувањето. Објавувањето на изводот од трговскиот регистар не значи дека третото лице знаело или морало да знае за пречекорувањето.

Соодветна примена на одредбите за дејноста на трговското друштво и на трговецот-поединец

Член 445

Одредбите од овој закон што се однесуваат за дејноста на трговското друштво ако со овој закон поинаку не е определено, соодветно се применуваат и на трговецот-поединец.

Втор пододдел

Седиште

Член 446

За седиште на друштвото се смета местото кое е определено со статутот, односно договорот за друштвото и кое е запишано во трговскиот регистар.

Како седиште може да се наведе местото каде што друштвото ја врши дејноста или местото од кое вистински се управува со друштвото, односно местото во кое се наоѓа органот на управување.

Вистинско седиште

Член 447

(1) За вистинско седиште на друштвото според овој закон се смета местото во кое друштвото претежно го врши предметот на работењето. Ако предметот на работењето го врши во повеќе места, за седиште на друштвото се смета местото во кое одборот на директорите, односно управниот одбор управуваат со друштвото.

(2) Ако вистинското седиште е различно од седиштето запишано во трговскиот регистар, третите лица можат во поглед на правните последици, кои произлегле од седиштето на друштвото, да се повикуваат на вистинското седиште.

Подружници надвор од седиштето

Член 448

(1) Друштвото може да основа подружници и надвор од своето седиште.

(2) Месната надлежност на судот во поглед на правата и обврските кои настануваат од работењето на подружницата се определува според седиштето на подружницата.

Т р е т п о д о д д е л Фирма

Фирма на трговско друштво

Член 449

Фирмата на друштвото е името под кое друштвото работи и под кое учествува во правниот промет.

Состав (содржина) на фирмата

Член 450

(1) Фирмата содржи ознака која упатува на предметот на работењето на друштвото и на формата на друштвото.

(2) Фирмата го содржи седиштето на друштвото.

(3) Фирмата може да содржи додатоци (цртежи, слики и друго) кои служат за поблиско обележување на друштвото, освен оние кои создаваат или можат да создадат измама во поглед на видот или обемот на работењето, или да наведат на замена со фирмата или знакот за разликување на други друштва, односно лица, или ако водат кон повреда на правата на други друштва односно лица.

(4) Фирмата може да се употребува и како стоковен жиг, освен ако со закон не е поинаку определно.

Ограничувања на ставање додатоци во фирмата

Член 451

(1) Изразите кои означуваат име на исторски лица и места, на националност, државата и нејзините кратенки, општина во Република Македонија или градот Скопје можат да се стават како додатоци во фирмата само ако е дадено одобрување од Министерството за правда.

Употреба на македонскиот јазик и на другите јазици.

Член 452

(1) Фирмата гласи на македонски јазик, со кирилско писмо, а може покрај тоа во превод да гласи и на други јазици и на други писма, но содржината мора да биде иста.

(2) Ако фирмата гласи и на други јазици и на други писма во трговскиот регистар се запишува на сите јазици и другите писма.

Ознака на предметот на работењето на друштвото

Член 453

Фирмата на трговското друштво мора покрај ознаката со која поблиску се обележува името и формата на друштвото да содржи и ознака на предметот на работењето на друштвото.

Начин на употреба на фирмата

Член 454

(1) Друштвото во своето работење мора да ја употребува фирмата како што е запишана во трговскиот регистар.

(2) Друштвото може да употребува и скратена ознака на фирмата, која мора да содржи ознака според која друштвото се разликува од другите друштва и скратената ознака на формата на друштвото, пропишана со овој закон.

(3) Скратената ознака на фирмата се запишува во трговскиот регистар.

(4) Фирмата или скратената ознака на фирмата мора да се истакне во деловните простории на друштвото.

Разликување на новите фирми од другите фирми

Член 455

(1) Новите фирми на трговските друштва мораат јасно да се разликуваат од сите фирми на друштвата запишани во трговските регистри на територијата на Република Македонија.

(2) Ако содружник во јавно трговско друштво или комплементар во командитно друштво има исто презиме и име под кое друг е веќе запишан во трговскиот регистар, мора кон своето име да стави додаток според кој неговата фирма јасно се разликува од запишаните или пријавените фирми. Јасна разлика е онаа која може да се забележи со внимание, што е вообичаено во деловниот промет.

(3) Поврзаните друштва и друштвата кои по било која основа во рамките на предметот на работењето се поврзани со домашно или странско физичко или правно лице, можат со негова согласност, да употребуваат во фирмата заеднички состојки или да ја означат поврзаноста на вообичаен начин.

Услови за премин на фирма

Член 456

Фирмата може да премине на друг само заедно со друштвото, кое под таа фирма е запишано.

Услови за употреба на стара фирма

Член 457

(1) Ако во друштвото влезе нов содружник или од друштвото излезе некој од содружниците, старата фирма може и понатаму да се употребува. Ако името на излезениот содружник било во фирмата, старата фирма може и понатаму да се употребува само со изречна согласност на излезениот содружник или на неговите наследници.

(2) Ако со влегување или излегување на содружник се менува фирмата на друштвото, се внесува, односно се брише обврзниот додаток.

Упис во трговскиот регистар на иста или слична фирма

Член 458

(1) Под иста или слична фирма не можат да бидат запишани кај ист суд кој го води трговскиот регистар две или повеќе друштва што имаат иста или сродна дејност.

(2) Ако две или повеќе друштва што имаат ист или сроден предмет на работење му пријавиле на судот фирми што не се разликуваат една од друга, право на упис на фирмата има друштвото што порано му ја пријавило фирмата на судот.

(3) Правото на поднесување на тужба со барање за заштита на фирмата престанува по истекот на три години од денот на уписот во трговскиот регистар на фирмата против која се бара заштита.

Забрана за употреба на фирма

Член 459

(1) Ако се употребува фирма на друштво, на која според одредбите на овој закон се нема право, односно ако сопствената фирма се употребува спротивно на начинот на кој е запишана во трговскиот регистар или спротивно на овој закон, или ако со своето работење друштвото ја повредува честа и угледот на лицето чие име е внесено во фирмата, а ако е умрено на неговите наследници, по барање на лицето кое има правен интерес судот по тужба ќе ја забрани таквата употреба.

(2) Друштвото односно лицето чие право е повредено со бесправна употреба на неговата фирма може со тужба да бара забрана на натамошната употреба на фирмата и надомест на штетата.

(3) Ако некој во деловниот промет со начинот на кој е уредена фирмата предизвика забуна дека е тоа фирма која друг со право ја употребува, другиот има право на тужба според ставот (2) од овој член.

(4) Одлуката донесена според ставовите (2) и (3) од овој член, судот ја објавува на трошок на оној кој спорот го изгубил и тоа во весник што ќе го означи предлагачот.

(5) Со одредбите од овој член не се менуваат прописите за заштита која фирмата ја ужива од противправната употреба врз основа на други закони.

Начело на единство на фирмата

Член 460

(1) Секој дел од друштвото мора да истапува во правниот промет под иста фирма, со тоа што може на фирмата да и се додаде ознака која упатува на тоа дека се работи за дел од друштвото.

(2) Подружницата како дел на друштвото во правниот промет истапува под фирмата на друштвото.

Услови под кои може да се користи фирмата на поранешниот сопственик

Член 461

(1) Лицето кое стекнало фирма на трговец-поединец по било која основа може да ја користи фирмата со или без додавање на ознака која укажува на промената на сопственикот ако поранешниот сопственик или неговите законски наследници го одобрат користењето на фирмата на трговецот-поединец кој ја основал.

(2) Одредбите од став (1) на овој член соодветно се применуваат и на правните работи со кои се пренесува само правото на користење или плодуживање врз трговецот-поединец.

Фирма на трговец-поединец

Член 462

Фирмата е име под кое трговецот-поединец го води работењето и под која се потпишува.

Соодветна примена на одредбите за фирмата на друштвата на фирмата на трговец-поединец

Член 463

На фирмата на трговец-поединец, соодветно се применуваат одредбите од овој закон за фирмата за друштвата.

Оддел втори **ПРОКУРА**

Поим прокура

Член 464

(1) Прокурата е трговско полномошно чија содржина и обем се определени со овој закон.

(2) Прокура може да даде само правно и физичко лице кое според овој закон се смета дека е трговец.

(3) Прокурата се дава на начин утврден со договорот за друштвото, односно со статутот на друштвото.

(4) Прокурата се дава во писмен облик.

Прокурист

Член 465

(1) Прокурата може да се даде на секое полнолетно и деловно способно лице, без разлика на должноста и работите што ги врши, освен ако не е поинаку предвидено со договорот за основање на друштвото, односно со статутот на друштвото.

(2) Прокурата не може да се даде на правно лице.

(3) Односите меѓу друштвото и прокуриститот, а посебно наградувањето, се уредуваат со договор.

Поединечна и групна прокура

Член 466

(1) Прокурата може да му се даде на едно лице (поединечна прокура) или на две или на повеќе лица заедно (групна прокура).

(2) Ако прокурата е дадена на две или на повеќе лица, секое од тие лица е прокурист кој самостојно го застапува друштвото во рамките на овластувањата определени со овој закон.

(3) Прокурата дадена на две или повеќе лица ќе се смета за групна прокура само ако е тоа изречно нагласено во прокурата.

(4) Во случај на групна прокура правните работи и дејства се полноважни ако ги сториле сите прокуристи заедно, односно ако се согласиле сите прокуристи. Се смета дека правните работи и дејства кои ќе ги стори еден од прокуристите се полноважни ако за нив дале изречна согласност другите прокуристи или ако другите прокуристи дополнително дадат согласност.

(5) Изјава на волја или правна работа и дејство направено до еден од прокуристите се смета дека е направена до сите прокуристи.

(6) Знаењето на битните факти или вината на еден од прокуристите, предизвикува правно дејство за давателот на прокурата, без разлика дали тоа го знаеле или дали се виновни другите прокуристи.

Овластување од прокурата

Член 467

(1) Прокуристот може да склучува договори и да врши правни работи и дејства во име и за сметка на друштвото во рамките на предметот и во врска со работењето на друштвото и да го застапува друштвото во постапките пред управните и други државни органи, организациите со јавно правни овластувања и пред судовите.

(2) Прокуристот не може да го отуѓува и оптоварува недвижниот имот и не може да дава изјави ниту да презема правни работи со кои ќе биде започната стечајна или друга постапка која може да доведе до престанок на друштвото. Прокуристот не може да дава полномошно за склучување на договори на друго лице.

Ограничување на прокурата

Член 468

(1) Ограничување на прокурата кое не е предвидено со овој закон нема правно дејство спрема трети лица, без оглед дали третото лице за него знаело или морало да знае.

(2) Ограничувањето на прокурата на работењето на една или повеќе подружници има правно дејство само ако е запишано во трговскиот регистар.

Склучување на договор со самиот себе

Член 469

Договорот, кој прокуристот во име на друштвото ќе го склучи со самиот себе како друга страна, било тоа да го направи во свое име и за своја сметка, во свое име а за туѓа сметка или во име и за сметка на друго лице, е ништовен, доколку прокуристот за тоа не бил изречно овластен.

Потпис на прокуристот

Член 470

(1) Прокуристот е должен да го потпишува друштвото така што под фирмата го потпишува своето име и презиме со додаток кој видливо укажува на неговата положба на прокурист или со додатокот "п.п."

(2) Кај групната прокура секој прокурист се потпишува на начин утврден во став (1) од овој член.

Пренесување на прокурата

Член 471

(1) Прокурата не може да се пренесе на друго лице.

(2) Нема правно дејство одредбата за прокура или изјавата на друштвото со која прокуристот се овластува да пренесе прокура, ниту изјавата на друштвото со која пренесувањето се одобрува претходно или дополнително.

Отповик на прокурата

Член 472

(1) Прокурата може да се отповика во секое време, беа оглед на правниот однос врз основа на кој е дадена.

(2) Ништовна е одредбата од договорот со која друштвото се откажува од правото да ја отповика прокурата, како и одредбата со која правото на отповик на прокурата се врзува со рок или со друг услов.

(3) Одредбите од ставовите (1) и (2) на овој член не ги исклучуваат ниту ги намалуваат правата на прокуристот предвидени со договорот врз основа на кој му е дадена прокурата.

Прокура на трговец-поединец

Член 473

(1) Трговец-поединец прокурата ја дава лично и овластувањето дадено со прокурата не може да се пренесе на друго лице.

(2) Прокурата што ја дал трговец-поединец не престанува во случај на смрт на давателот на прокурата, ниту ако на давателот на прокурата му е одземена или ограничена деловната способност.

(3) На трговец-поединец соодветно се применуваат одредбите од овој закон со кои се уредува прокурата што ја даваат друштвата.

Упис на прокурата

Член 474

(1) Давањето и отповикот на поединечна и заедничка прокура и сите ограничувања на прокурата друштвото, односно трговец-поединец ги запишуваат во трговскиот регистар. Кон пријавата за упис се приложува и одлука за давање на прокурата, односно одлука со која се отповикува односно се ограничува прокурата.

(2) Во трговскиот регистар се запишува името и презимето на прокуристот и неговиот матичен број.

(3) Прокуристот својот потпис му го поднесува на судот заради чување.

(4) Давањето, престанокот и ограничувањето на прокурата спрема трети лица има дејство по уписот во трговскиот регистар.

Оддел трети

ТРГОВСКИ ПОЛНОМОШНИК И ТРГОВСКИ ПАТНИК

Поим трговски полномошник

Член 475

(1) Трговски полномошник е вработено лице во друштвото или друго лице кое, за награда, законските застапници на друштвото го овластиле да води цело

или дел од претпријатието во рамките на даденото полномошно.

(2) Овластувањето ги опфаќа сите работи и правни дејства кои се поврзани и вообичаени за предметот на работење на претпријатието. Овластувањето се дава писмено со заверка на потписите во судот.

(3) Трговскиот полномошник не може да оптовари или отуѓи недвижен имот на друштвото, менично и чековно да го задолжи, да земе заем за него или да ги води неговите спорови, ако за тоа не е овластен.

(4) Одредбите од членовите 465 став (3), 470 и 472 на овој закон, соодветно се применуваат и на трговскиот полномошник.

Овластувања на трговски полномошник

Член 476

(1) Трговскиот полномошник е овластен да ги склучува сите договори и да ги превзема сите правни работи кои се вообичаени во пјрометот при водењето на претпријатието или на неговиот дел, и тоа во рамките на даденото полномошно.

(2) Трговскиот полномошник не може без посебно овластување од давателот на полномошното да отуѓи ниту да оптовари негов недвижен имот, да го обврзе со меница или со чек, да земе за него заем, да договори надлежност на избран суд и да се спогоди или да води спор.

(3) Ограничувањата на даденото полномошно, освен оние наведени во став (2) од овој член, немаат правно дејство спрема трети лица кои за нив ниту знаеле ниту морале да знаат.

(4) Трговскиот полномошник не може без посебно овластување на друштвото да настапува како друга договорна страна и со друштвото да склучи договор во свое име и за своја сметка, во свое име а за сметка на други лица, или во име и за сметка на други лица. Договорот, кој трговскиот полномошник ќе го склучи спротивно на оваа одредба е ништовен.

(5) Полномошникот кон својот потпис назначува дека е полномошник и притоа не смее ништо да додава, што би го означило како прокурист.

Пречекорување или работа без прокура

Член 477

(1) Тој што ќе склучи правна работа како прокурист или трговски полномошник, иако нема прокура или полномошно, како и полномошник кој при склучувањето на работите го пречекори своето полномошно, на третото лице лично му е обврзан. Третото лице може да бара по свој избор исполнување или надомест на штетата.

(2) Обврската од став (1) на овој член не настапува, ако третото лице знаело дека прокурата или полномошното не постои или дека полномошното е пречекорено.

Трговски патник

Член 478

(1) Друштвото, односно трговец - поединец може на лице кое е вработено кај него или на друго лице да му даде полномошно како на трговски патник.

(2) Полномошното на трговскиот патник му се дава во писмен облик.

(3) Трговскиот патник е овластен во име и за сметка на давателот на полномошното да склучува договори за продажба на неговата стока, да ја испорачува таа стока, да ја наплаќа цената од тие договори, да ги прима изјавите на купувачите во врска со стоката што е предмет на тие договори, да дава изјави и да презема други дејства заради зачувување на правата на давателот на овластувањето кои прилегуваат од договорот што го склучил во негово име и за негова сметка.

(4) Ограничувањата на овластувањата на трговскиот патник немаат правно дејство спрема трети лица кои за нив не знаеле ниту морале да знаат.

(5) Трговскиот патник не може без посебно овластување да продава стока која се плаќа, на почек или на рати.

(6) Ограничувањето утврдено со член 464 од овој закон се однесува и на трговскиот патник.

Оддел четврти **ТРГОВСКИ РЕГИСТАР И ПОСТАПКА НА УПИС**

П о д о д д е л п р в и **Трговски регистар**

Содржина на уписите

Член 479

(1) Во трговскиот регистар се запишуваат друштвата и другите правни лица чишто упис е определен со закон.

(2) Во трговскиот регистар се запишуваат и подружниците како делови на друштвото, во случаите на начинот одредени со овој закон.

(3) Во трговскиот регистар се запишуваат и трговците-поединци.

Карактер на трговскиот регистар

Член 480

(1) Трговскиот регистар е јавна книга.

(2) Трговскиот регистар се води на единствен начин на територијата на Република Македонија, на начин определен со овој закон и пропис на министерството одговорно за правда.

(3) Со прописот од став (2) на овој член, поблиску се уредува трговскиот регистар, начинот на уписот во трговскиот регистар, помошните книги што се водат кон регистарот, содржината, формата на образецот за регистрација на трговецот - поединец, односно на секоја форма на трговско друштво во трговскиот регистар, образецот и книгите на контролникот на броевите на регистарските обрасци, начинот на внесувањето на содржината на пријавите за упис во единствениот образец за уписите во трговскиот регистар, начинот на идентитетот на физичко, односно правно домашно и странско лице, начинот на објавување на уписите, електронското водење на трговскиот регистар и другите прашања од значење за уредно водење на регистарот.

(4) Сите податоци од пријавата за упис на трговец - поединец, односно на трговско друштво во трговскиот регистар и измените и дополнувањата на извршениот упис се внесуваат во единствениот образец за упис во трговскиот регистар на трговецот - поединец, односно на трговските друштва.

(5) Податоците запишани во трговскиот регистар се чуваат трајно.

Значење и видови на уписите

Член 481

(1) Секој што во правниот промет постапувал совесно и имал верба во податоците запишани во трговскиот регистар не ги поднесува штетните правни последици што ќе настанат од тоа.

(2) Во трговскиот регистар се запишува она што со овој закон е пропишано или допуштено.

(3) Судот не може да бара да се поднесуваат други документи за друштвото освен оние кои се утврдени со овој закон.

Упис по пријава и по службена должност

Член 482

(1) Трговскиот регистар се води механички и електронски.

(2) Електронскиот документ, електронскиот потпис и печат, архивирањето (електронско и на оригинални хартиени документи), процесирањето на предметите во судот, протокот на електронскиот документ и на оригиналните документи во процесот на регистрацијата се уредува со прописот од член 480 став (3) на овој закон во согласност со Законот за судовите, Законот за водење регистри во Република Македонија, законот со кој се уредува правната валидност на електронскиот документ и овој закон.

Трговскиот регистар го води судот

Член 483

(1) Трговскиот регистар го води судот определен со закон.

(2) Уписот во трговскиот регистар го врши регистарскиот суд.

(3) За барањето за упис во трговскиот регистар одлучува судија поединец, а во втор степен советот составен од тројца судии.

(4) Уписите во трговскиот регистар се вршат според правилата на вонпроцесна постапка, доколку со овој закон поинаку не е определено .

П о д о д е л в т о р и Упис на друштва

Лица кои можат да ги пријават фактите кои подлежат на упис

Член 484

(1) Лицето кое е должно да ги пријави фактите кои подлежат на упис во трговскиот регистар се определува со договорот за друштвото, односно со статутот, ако со овој закон поинаку не е уредено. Ако во договорот за друштвото, односно во статутот, нема определено лице, односно лице кое е должно да го изврши пријавувањето, и ако тоа не е определено со овој закон, се смета дека е тоа лицето кое е овластено за застапување на друштвото.

(2) Ако идентитетот на содружниците е регистриран кај нотар, лицето должно да ги пријави фактите од став (1) на овој член, постапува по овластување на нотарот.

(3) Секое лице кое е задолжено да ги пријави фактите кои подлежат на упис во трговскиот регистар или да поднесе списи и потписи предвидени со овој закон, треба тоа да го изврши во рок од 15 дена од настанувањето на фактот, освен ако со овој закон не е определен друг рок.

(4) Ако со овој закон поинаку не е определено, пријава може да поднесе и полномошник, кој со заверено полномошно е овластен да ја поднесе.

(5) Уписот се врши по пријава на фактите кои подлежат на упис кои ги поднесува овластеното лице, освен кога со закон не е поинаку уредно, а по службена должност само кога тоа со овој закон е определено.

(6) Идентитетот на домашни физички лица се докажува со лична карта, а за домашните правни лица со единствениот идентификационен број на правното лице. Странските правни лица се идентификуваат со заверен превод или друг службен документ од регистарот на правните лица во државата во која имаат регистрирано седиште, а странските физичките лица со документ за државјанство, односно со извод од друга службена евиденција од државата чишто се државјани или со важечки пасош.

(7) Ако идентитетот на лицата од став (6) на овој член е регистриран кај нотар, наместо нивниот идентитет се утврдува идентитетот на нотарот со лична карта и нотарска легитимација.

Јавност на трговскиот регистар и препис на уписите и списите

Член 485

(1) Податоците запишани во трговскиот регистар се јавни. Податоците запишани во трговскиот регистар и доказите и исправите кои се во збирката на исправи може секој да ги разгледува без докажување на правен интерес, да ги препишува и да бара да му се издаде заверен препис на трошок на барателот.

(2) Препис на сите или на одделни уписи, како и на списите од ставот (1) на овој член може да бара секое лице. Преписот го издава и заверува лицето кое го води трговскиот регистар, под своја одговорност.

(3) Судот, на барање на било кое лице, ќе издаде уверение дека постои упис или дека уписот е избришан или дека нема упис.

(4) Ако уписот се врши според член 484 став (2) од овој закон, нотарот е должен да го објави идентитетот на содружниците единствено на барање на надлежен суд.

(5) Министерот за правда ќе ги пропише условите и начинот на увид во податоците кои се водат електронски со потребни технички средства и опрема.

Објавување на уписите

Член 486

(1) Податоците запишани во трговскиот регистар што се однесуваат на субјектите на уписот се објавуваат во "Службен весник на Република Македонија".

(2) Ако со законот поинаку не е определено, судот уписот во трговскиот регистар го објавува веднаш во "Службен весник на Република Македонија". Субјектот на уписот може, дополнително, уписот да го објави и во други весници.

(3) "Службен весник на Република Македонија", најмалку двапати месечно, а по потреба и во покус рок, издава специјално издание со податоци од трговскиот регистар.

(4) Објавувањето на уписот се врши на трошок на субјектот на уписот.

(5) Уписот се објавува во целата содржина, ако со закон не е определено уписот да се објави делумно или во изводи.

Правно дејство на уписите

Член 487

(1) Уписот во трговскиот регистар е извршен од денот на уписот, доколку со овој или со друг закон не е пропишано поинаку.

(2) Уписот во трговскиот регистар има правно дејство, односно може да се истакнува спрема трети лица од денот на објавувањето во "Службениот весник на Република Македонија", доколку со овој или со друг закон не е пропишано поинаку.

Недозволеност на истакнување на незапишани или запишани, а необјавени факти

Член 488

(1) Оној кој бил должен да бара упис во трговскиот регистар не може да ги истакнува спрема трети лица незапишаните факти.

(2) По извршен и објавен упис во трговскиот регистар никој не може да го истакнува незнаењето на запишаните и објавени факти.

Чување на потписите во судот

Член 489

(1) Во трговскиот регистар се запишува потписот на трговецот- поединец

(2) Потписите кои треба да се чуваат во судот се поднесуваат заверени кај нотар.

(3) Ако субјектот на уписот за фактот кој се запишува се повикува на исправа, се приложува и исправата во оригинал или во заверен препис.

Одговорност за неизвршен упис

Член 490

Оној кој во името на субјектот на уписот бил обврзан да побара упис во трговскиот регистар, а тоа не го сторил, со умисла или од крајно невнимание, одговара за штетата што настанала од тоа.

Обврска на судот за упис

Член 491

(1) Судот е должен да изврши запис во трговскиот регистар на барање на акционер, односно акционери со мнозински дел од обичните акции.

(2) Судот е должен во роковите утврдени со овој закон да изврши упис во трговскиот регистар ако пријавата со пропишаната содржина ја поднело овластено лице, ако кон пријавата се приложени исправите со пропишаната содржина со кои се докажуваат фактите што се од значење за уписот во трговскиот регистар и ако барањето за упис е во согласност со овој закон.

(3) Судот е должен во рок од осум дена од денот на поднесувањето на пријавата за упис да донесе решение за упис или решение со кое се одбива уписот, освен ако судот не постапил според член 511 од овој закон.

(4) Судот ќе одбие упис на трговско друштво во трговскиот регистар или други податоци кои се запишуваат во трговскиот регистар само ако пријавата за упис не ги содржи сите податоци кои се утврдени со овој закон, проценката не е потпишана од проценител, односно од проценител кој не е од листата одобрена од судот, или проценката не содржи мислење дека е точно она што е наведено во проценката во однос на непаричните влогови или ако пријавата содржи податоци кои не се во согласност со закон.

Учество во пријавувањето и пријава на други учесници (бришан)

Член 492 (бришан)

Одлагање на упис

Член 493

Ако уписот на податок, односно факт кој согласно со овој закон се запишува во трговскиот регистар зависи од претходно правно прашање за кое е надлежен суд, регистарскиот суд може уписот да го одложи до решавањето на претходното правно прашање.

Уписи на друштвата кои го промениле седиштето

Член 494

(1) Ако друштвото го промени седиштето, промената се пријавува кај судот во чиј трговски регистар друштвото било дотогаш запишано.

(2) Судот од став (1) на овој член пријавата заедно со службено заверен извод на сите уписи кои во трговскиот регистар постојат му ја праќа на регистарскиот суд на чие подрачје е новото седиште на субјектот на уписот.

(3) Судот, на чие подрачје е новото седиште на субјектот на уписот, донесува решение за упис на субјектот на уписот во трговскиот регистар, при што ги внесува и сите постојни уписи во својот регистар. За извршениот упис и објавата судот го известува регистарскиот суд кај кој бил запишан субјектот на уписот, кој врз таа основа го брише субјектот на уписот од својот регистар. Бришењето го објавува во "Службен весник на Република Македонија".

(4) Ако судот го одбие уписот на субјектот на уписот во својот регистар, за тоа го известува судот во чиј регистар дотогаш бил запишан.

Т р е т п о д д о д е л У п и с н а т р г о в е ц - п о е д и н е ц

Содржина на пријавата на физичко лице

Член 495

(1) Физичко лице кое според одредбите на овој закон е должно да побара упис во трговскиот регистар поднесува пријава за упис во трговскиот регистар и изјава дека ги платил обврските определени со закон.

(2) Пријавата ја поднесува лицето од став (1) на овој член лично или неговиот прокурист, а може да ја поднесе и друг полномошник, кој тоа го докажува со јавно заверено полномошно.

Бришење на уписот на трговец-поединец

Член 496

(1) Ако според овој закон престане да постои обврската трговец-поединец да биде запишан, може со пријава која ја поднесува до регистарскиот суд да побара да биде бришан од регистарот.

(2) Својството на трговец-поединец престанува со бришењето од судскиот регистар.

Ч е т в р т п о д д о д е л П о с т а п к а з а у п и с

Поведување на постапка за упис

Член 497

(1) Постапка за упис во трговскиот регистар се поведува со барање за упис кое се поднесува на еден регистрационен образец на овластеното лице, на начинот утврден со овој закон.

(2) Постапка за упис во трговскиот регистар се поведува по службена должност или по барање на друг надлежен орган во случаите утврдени со овој или со друг закон.

(3) Постапката за упис во трговскиот регистар е итна.

(4) Судот е должен пријавите за упис да ги зема во работа по редот како што ги примил, освен ако посебните околности бараат поинаку да се постапува .

Форми на одлуките со кои се врши уписот

Член 498

(1) Во постапката за упис во трговскиот регистар судот донесува одлука во форма на решение.

(2) Со постапката судот раководи со заклучок.

Жалба против извршен упис

Член 499

(1) Против решението за упис во трговскиот регистар може да се изјави жалба.

(2) Во постапката за упис во трговскиот регистар не е дозволено враќање во поранешната состојба или мирување на постапката.

(3) Против заклучокот не е дозволена жалба.

(4) Против правосилното решение не е дозволена ревизија и повторување на постапката.

Учесник во постапката-субјект на уписот

Член 500

(1) Учесник во постапката, во смисла на овој закон, е субјектот на уписот, односно лицето што ја повело постапката, односно лицето за чиешто права, односно правни интереси се одлучувало во постапката, како и органот кој е овластен со закон да поведе постапка или подоцна да влезе во постапката.

(2) Предлагач, во смисла на овој закон, е лицето по чиешто предлог се поведува постапката, а противник на предлагачот е субјектот спрема кој се остварува барањето истакнато во предлогот.

(3) Секој учесник во постапката во врска со уписот во трговскиот регистар ги поднесува своите трошоци. Ако во постапката учествуваат повеќе учесници и се предизвикуваат трошоци во постапката, судот со решението за упис ќе одлучи и за трошоците согласно со правилата од Законот за парнична постапка.

Место во кое се вршат уписите

Член 501

(1) Сите уписи се вршат во трговскиот регистар на регистарскиот суд на чиешто подрачје се наоѓа седиштето на друштвото.

(2) По исклучок од одредбата на став (1) од овој член за упис на организирањето на нови субјекти на уписот настанати со статусна промена (спојување или поделба) е надлежен регистарскиот суд кај кого е запишан субјектот на уписот во кој се вршат статусните промени, додека за постапката за основање на друга форма на организирање е надлежен судот на чие подрачје се наоѓа седиштето на тој субјект.

(3) За упис на трговец - поединец е надлежен судот според местото коешто ќе го определи трговецот за вршење на дејноста, а ако тоа не е утврдено, тогаш спрема местото на живеење.

Суд на уписот

Член 502

(1) Ако во составот на друштвото има и такви субјекти чиешто седишта се наоѓаат на подрачјето на друг суд, уписите се вршат и во трговскиот регистар на тој суд (во натамошниот текст: суд на уписот) врз основа на решение од регистарскиот суд.

(2) Ако поради промена на седиштето на друштвото дојде до промена на регистарскиот суд, за одлучување за уписот на таа промена е надлежен регистарскиот суд на чиешто подрачје се наоѓа новото седиште на друштвото.

Упис на нови субјекто кои се наоѓаат на подрачјето на друг суд

Член 503

(1) Ако седиштето на новиот субјект на уписот, организиран од постојниот субјект на уписот кој е запишан во трговскиот регистар, се наоѓа на подрачјето на друг суд, регистарскиот суд е должен решението за упис на промените во организирањето да му го достави на судот на чиешто подрачје се наоѓа седиштето на новиот субјект на уписот.

(2) Врз основа на решението од поранешниот регистарски суд, новиот регистарски суд ќе го запише новиот субјект на уписот во трговскиот регистар, за што без одлагање ќе го извести поранешниот регистарски суд.

(3) Со упис на субјектот според одредбата на став (2) од овој член, судот на чиешто подрачје се наоѓа неговото седиште станува регистарски суд, а поранешниот регистарски суд по службена должност по приемот на известувањето од новиот регистарски суд ќе го избрише уписот на тој субјект.

Упис на основање на подружница

Член 504

(1) Основањето на подружница се пријавува кај регистарскиот суд според седиштето на друштвото што ја основало.

(2) Регистарскиот суд од став (1) на овој член го запишува основањето на подружницата во својот регистар и на судот на уписот на чие подрачје е седиштето на подружницата му ја испраќа пријавата со прилозите и потписите со службено заверен извод од својот регистар.

(3) Судот на уписот ќе изврши упис на подружницата ако според состојбата на неговиот регистар нема пречки, а изводот од регистарот на судот кај којшто е запишано друштвото кое ја основало подружницата го запишува во својот регистар без измени. Ако има пречки, го известува судот на чие подрачје е седиштето на субјектот на уписот што ја основал подружницата.

Упис на другите пријави за подружницата

Член 505

(1) Другите пријави што се однесуваат на подружницата се поднесуваат и се запишуваат во регистарскиот суд каде што е седиштето на субјектот на уписот што ја основал подружницата. Службено заверениот извод од тие уписи со по еден примерок од пријавата, прилозите и потписите, со назнака на бројот на "Службен весник на Република Македонија" во кој изводот е објавен, му се испраќаат на судот на уписот на чие подрачје е седиштето на подружницата, врз чија основа врши упис.

(2) Уписот на основањето на подружница и другите уписи во трговскиот регистар кои се однесуваат на подружницата ги објавува судот надлежни за субјектот на уписот што ја основал подружницата. Другите уписи, кои се однесуваат на подружницата, ги објавува судот на уписот, ако веќе не ги објавил судот надлежен за друштвото што ја основало подружницата.

Постапка за упис

Член 506

(1) Постапката за упис во трговскиот регистар се поведува со поднесување на пријава на пропишан образец.

(2) Пријавата содржи барање за упис на сите податоци или нивните промени што задолжително се запишуваат во трговскиот регистар.

(3) Пријавата за упис во трговскиот регистар, со исправите, се поднесува до регистарскиот суд во доволен број примероци за судот и за секој субјект на уписот.

(4) Ако уписот се врши и во трговскиот регистар што го води судот на уписот, пријавата се поднесува во два примерока, со сите исправи, во заверен препис.

Исправи кои се приложуваат кон пријавата

Член 507

(1) Предлагачот е должен кон пријавата да ги приложи пропишаните исправи со кои се утврдуваат податоците што се запишуваат во трговскиот регистар, како и другите пропишани писмени исправи, зависно од видот на уписот утврдени со овој закон.

(2) Исправите од став (1) на овој член се поднесуваат во изворник, односно во препис или фотокопија што ги заверил нотар, ако со закон поинаку не е определено.

(3) Предлагачот може сам да го завери преписот на својата исправа.

(4) Кога друштвото се преобразува во друга форма, предлагачот е должен истовремено да поднесе пријава за упис на неговото организирање во нова форма.

Испитување на услови за упис

Член 508

(1) Пред донесувањето на решение по барањето за упис во трговскиот регистар, регистарскиот суд утврдува дали се исполнети сите претпоставки за упис, дали постојат услови, односно дали пријавата е дозволена.

(2) Ако судот утврди дека не е стварно и месно надлежен за постапување по пријавата за упис, во рок не подолг од три дена, ќе се огласи како ненадлежен и по правосилноста на решението пријавата ќе му ја отстапи на надлежниот регистарски суд.

Услови за упис

Член 509

Се смета дека пријавата е основана ако:

- 1) пријавата ја поднело овластено лице;
- 2) пријавата е поднесена на пропишаниот образец, со определената содржина и во потребниот број примероци;

3) кон пријавата се приложени сите пропишани исправи во изворник или во заверен препис, односно фотокопија;

4) ако исправите и доказите се со пропишана содржина само за податоците кои се запишуваат во трговскиот регистар утврдени со овој закон.

Материјални услови за упис (бришан)

Член 510 (бришан)

Постапување на судот по поднесена пријава

Член 511

(1) Ако пријавата за упис во трговскиот регистар е неразбирлива или ако не го содржи сето она што е потребно за да може да се постапува според неа, судот ќе го повика подносителот да ја уреди согласно со законот. Судот може да го повика подносителот и усно да му укаже да ги отстрани материјалните и процесните недостатоци за упис во трговскиот регистар за што ќе се состави службена белешка која ја потпишува подносителот.

(2) Ако регистарскиот суд му ја врати пријавата на предлагачот, односно на учесникот заради исправка или дополнување, со решение ќе го определи рокот за повторно поднесување на пријавата, кој не може да биде подолг од 30 дена.

(3) Кога судот постапил според став (1) од овој член, ќе одреди дополнителен рок кој не може да биде подолг од осум дена.

(4) Ако подносителот не постапи според став (1) од овој член судот ќе ја врати пријавата заради исправка или дополнување.

(5) Пријавата се смета дека е повлечена ако не му биде вратена на судот во определниот рок, а ако биде вратена без исправка, односно дополнување, судот ќе ја отфрли пријавата.

(6) Ако пријавата врзана за рок биде исправена, односно дополнета, ќе се смета дека на судот му е поднесена оној ден кога била првпат поднесена.

(7) Ако пријавата и прилозите не се поднесени во доволен број примероци, судот ќе го повика предлагачот, односно учесникот да ги поднесе во определен рок. Ако предлагачот, односно учесникот не постапи според решение на судот, судот ќе ја отфрли пријавата.

Дополнување на пријавата односно на исправата (бришан)

Член 512 (бришан)

Одбивање на барањето за упис

Член 513

(1) Ако пријавата е поднесена од лице кое не е овластено согласно со законот да поднесе пријава, судот пријавата со доказите ќе ја достави до субјектот на упис. Со заклучокот со кој се доставува пријавата судот ќе го предупреди субјектот на упис за последиците дека ќе се направи упис доколку не се противи. Доколку во рок од осум дена од доставувањето на пријавата субјектот спрема кој се бара упис не се спротивстави на уписот и доколку се исполнети сите други услови утврдени со овој закон, судот ќе изврши упис во трговскиот регистар.

(2) Кога тоа е потребно, заради разјаснување или утврдување на решавачките факти, регистарскиот суд може да го повика подносителот на барањето или учесниците во постапката и други лица за да ги сослуша, ако смета дека тоа е потребно заради разјаснување на одделни прашања.

Обврска за прибавување на исправа (бришан)

Член 514 (бришан)

Продолжување на постапката за упис (бришан)

Член 515 (бришан)

Проверка при упис на фирма

Член 516

(1) Пред донесувањето на решение за упис во трговскиот регистар, регистарскиот суд проверува дали е под иста или слична фирма веќе запишано или уредно пријавено за упис во трговскиот регистар друго друштво, за што составува службена белешка.

(2) Ако утврди дека фирмата на друштвото што бара упис не се разликува јасно од фирмата на друг субјект на уписот кој веќе е запишан во трговскиот регистар или кој порано уредно поднел пријава за упис, а во прашање е упис на фирма на субјект од иста или сродна дејност, судот ќе го повика предлагачот во рок од три дена да ја промени фирмата во определен рок и да поднесе изменета пријава со соодветни исправи. Ако предлагачот не постапи според заклучокот на судот, судот ќе го одбие барањето за упис во трговскиот регистар.

Повлекување на пријава

Член 517

(1) Предлагачот може да ја повлече пријавата за упис во трговскиот регистар.

(2) Кога предлагачот, односно учесникот ќе ја повлече пријавата за упис во трговскиот регистар, регистарскиот суд со решение ја запира постапката.

Одлучување на судот за упис

Член 518

(1) Судот донесува решение по пријавата и барањето без одржување на рочиште и тоа за секое барање за упис и за сите податоци коишто се предмет на упис.

(2) Судот може по барање за упис да одлучува делумно и поединечно за упис на секој податок за којшто се бара упис со една пријава, односно во исто време да одлучува за повеќе податоци. Во тој случај судот може да го одбие барањето за упис, при што постапката по жалба не го задржува извршувањето на решението во делот во кој судот донел одлука за упис.

(3) Кога уписот во трговскиот регистар зависи од претходно правно прашање за кое е надлежен суд, тогаш регистарскиот суд ќе го реши тоа прашање, освен ако со друг закон не е поинаку одредено.

Содржина на решението за упис и на заклучокот

Член 519

(1) Решението за упис во трговскиот регистар е содржано на образецот за упис во трговскиот регистар.

(2) Решението со кое се одбива, отфрла или повлекува предлогот како и решението кое е донесено по службана должност, како и во постапките во кои се држи рочиште или се одлучува за спротивставени барања на учесниците, содржи увод, изрека и правна поука и образложение.

(3) Заклучокот има увод и изрека. Изреката задолжително мора да содржи и поука за правните последици на подносителот на пријавата за непостапување по заклучокот.

Неусогласност меѓу запишаните податоци и преписот

Член 520

(1) Ако помеѓу податоците запишани во трговскиот регистар и преписот на решението постои неусогласност, регистарскиот суд по службена должност ќе донесе решение за исправка и ќе им достави на предлагачот и на другите учесници исправен препис на решението, со означување дека со него се заменува поранешниот препис на решението.

(2) Одредбата од став (1) на овој член се применува и кога постои неусогласност на преводот во поглед на податоците содржани во решението и во трговскиот регистар и преводот на запишаните податоци кај судот на уписот.

Доставување на решението за упис

Член 521

(1) Решението за упис со упатството за право на жалба во препис им се доставува на предлагачот и на учесниците на кои се однесува решението.

(2) Решението за упис во препис, односно во заверена фотокопија, може да им се достави и на други лица кои за тоа имаат правен интерес на нивно барање и нивен трошок.

Обврска на судот за упис

Член 522

(1) Судот на уписот е должен врз основа на решението на регистарскиот суд да изврши упис, ако ги примил и пропишаните исправи.

(2) Ако судот на уписот најде дека постојат извесни пречки за уписот или дека решението за упис не е во согласност со законот, ќе го извести за тоа регистарскиот суд и ќе запре со уписот до приемот на известувањето од регистарскиот суд.

(3) Ако регистарскиот суд не ги прифати забелешките на судот на уписот, за тоа ќе го извести судот на уписот, кој е должен без одлагање да изврши упис.

Обврска да се отстранат недостатоците (бришан)

Член 523 (бришан)

Жалба на јавниот правобранител (бришан)

Член 524 (бришан)

Промени, односно бришење на податоци

Член 525

(1) Учесникот има право да бара упис на промени, односно бришење на уписот на определени податоци запишани во трговскиот регистар.

(2) Учесникот е должен при поднесувањето на барањето од став (1) на овој член да ги приложи исправите со коишто ја докажува основаноста на барањето.

Противник на предлагачот (бришан)

Член 526 (бришан)

Право на жалба против решението за упис

Член 527

(1) Право на жалба против решението за упис во трговскиот регистар има учесник или друго лице кое смета дека со решението е повредено неговото право или интерес засновани врз законот, а предлагачот- само кога барањето е одбиено, односно кога пријавата е отфрлена.

(2) Жалбата може да се изјави во рок од осум дена од денот на доставувањето на преписот на решението.

(3) За лицето кое смета дека неговото право и интерес засновани врз законот се повредени со решението за упис, а преписот на решението не му бил доставен, рокот за жалба изнесува осум дена од денот на објавувањето на изводот на уписот во "Службен весник на Република Македонија".

Замена на одлука што се побива со жалба

Член 528

(1) Ако регистарскиот суд најде дека жалбата на предлагачот е основана, а не е потребно да се спроведува дополнителна постапка, барањето за упис може да го реши поинаку и со ново решение да ја замени одлуката што се побива со жалбата.

(2) Ако во жалбата се изнесуваат нови факти и се предлагаат нови докази со коишто се докажуваат фактите кои се запишуват, таквата жалба се смета и како предлог за замена на решението.

(3) Регистарскиот суд по повод жалбата од став (2) на овој член ќе го испита предлогот за замена на решението и може да одлучи решението да се замени со ново решение, ако го усвои предлогот во целост.

(4) Ако регистарскиот суд најде дека нема основа за замена на решението, ќе му ја достави жалбата на второстепениот суд за натамошна постапка најдоцна во рок од осум дена од денот на поднесување на жалбата.

Ненавремено изјавена жалба

Член 529

Ако предлагачот ненавремено изјави жалба, таквата жалба ќе се смета како нов предлог за упис во трговскиот регистар, доколку во неа се изнесуваат нови факти и се приложуваат нови исправи.

Бришење на извршен упис врз основа на преиначено решение

Член 530

(1) Ако второстепениот суд го преиначи решението на регистарскиот суд за упис и го одбие барањето за упис во трговскиот регистар, регистарскиот суд, по службена должност или по барање на лицето кое за тоа има правен интерес, ќе го брише извршениот упис врз основа на преиначеното решение.

(2) Барањето за бришење на уписот од став (1) на овој член се поднесува во рок од осум дена од денот на доставувањето на второстепеното решение за преиначување.

Права на лице кое има правен интерес

Член 531

(1) Лицето кое има правен интерес може да му поднесе на регистарскиот суд барање за бришење на неоснованиот упис.

(2) Регистарскиот суд ќе го брише неоснованиот упис ако утврди дека уписот бил ништовен, односно недопуштен или подоцна станал недозволен.

(3) Постапка за бришење на неосновано извршениот упис може да се поведе најдоцна во рок од две години од денот на уписот.

Рочиште заради утврдување на решавачки факти

Член 532

(1) Регистарскиот суд по службена должност, односно по приемот на барањето, ќе го извести субјектот на уписот за намерата за бришење на неоснованиот упис со составување на барање и покана да се изјасни во определениот рок и по потреба да ја поднесе пропишаната исправа.

(2) Во случајот од став (1) на овој член судот закажува рочиште заради утврдување на пресудните факти, на кое ги повикува предлагачот, ако е постапката поведена по негово барање, друштвото, а по потреба и други лица.

(3) По оценката на утврдените факти судот ќе донесе решение за бришење на уписот или запирање на постапката за бришење на уписот.

(4) Неоснованиот упис се брише само кога решението ќе стане правосилно.

Констатирање на ништовен упис

Член 533

(1) Ако уписот е извршен врз основа на лажна исправа, ако во исправата врз основа на која е извршен упис се наведени неточни податоци, ако исправата е издадена во незаконито спроведена постапка, ако незаконито е спроведено дејството за кое податоците се запишуваат во трговскиот регистар или ако постојат други со закон предвидени причини, може со тужба да се бара да се утврди дека уписот е поништен.

(2) Тужба може да поднесе лице кое има правен интерес да се поништи уписот.

(3) Тужба се поднесува во рок од 30 дена од денот кога подносителот на тужбата дознал за причините за поништување, но не може да се поднесе по истекот на рокот од три години од денот на извршениот упис.

Поништување на упис

Член 534

(1) Кога со правосилна пресуда е утврдена ништовност на уписот, судот е должен во рок од 15 дена да му ја достави на регистарскиот суд таа правосилна пресуда.

(2) Регистарскиот суд донесува решение со кое ги задолжува основачите да поднесат пријава за поведување на постапка за ликвидација на субјектот на уписот во рок од 15 дена од правосилноста на решението.

(3) Доколку основачите не постапат по наредбата на судот и во рокот не поднесат пријава за ликвидација сите права и обврски ги преземаат неограничено и солидарно.

(4) Во другите случаи регистарскиот суд, врз основа на правосилна пресуда, по службена должност донесува решение за бришење на ништовноста на уписот.

(5) Решението од став (4) на овој член регистарскиот суд го доставува и до надлежниот државен орган.

Постапување на регистарскиот суд по службена должност (бришан)

Член 535 (бришан)

Дополнителен рок за нови доставувања (бришан)

Член 536 (бришан)

Оддел петти

ВОДЕЊЕ НА СМЕТКОВОДСТВОТО, РАСПОРЕДУВАЊЕ НА ТРГОВЦИТЕ, ТРГОВСКИТЕ КНИГИ И ГОДИШНИТЕ СМЕТКИ

П р в п о д о д д е л Водење на сметководството

Член 536-а

Трговецот води сметководство, составува и поднесува сметководствени искази во согласност со овој закон, општоприфатените сметководствени принципи, сметководствената практика и прифатените сметководствени стандарди, со цел вистинито и чесно да ја прикаже состојбата на средствата, капиталот, обврските и резултатите од работењето.

В т о р п о д о д д е л Распоредување на трговците

Член 536-б

(1) Трговците од аспект на опфатеноста на сметководствената евиденција во смисла на овој закон се распоредуваат во големи, средни или мали трговци, во зависност од бројот на вработените и износот на средствата по годишните сметки во последните две години (пресметковни години).

(2) Во првата година од работењето трговецот се распоредува според проценетиот обем на своето работење, а во втората според податоците од претходната година на работењето.

(3) Распоредувањето од еден трговец во друг, согласно со став (1) на овој член, не може да се врши во текот на годината.

(4) Мал трговец, се смета трговецот кој во секоја од последните две пресметковни години, односно во првата година од работењето задоволил најмалку два од следниве критериуми:

1) просечниот број на вработените врз основа на часови на работа да е до 50 работници;

2) годишниот приход да е помал од 8.000 просечни месечни бруто плати по работник во стопанството на Република Македонија и

3) просечната вредност (на почетокот и на крајот на пресметковната година) на вкупните средства (во активата) да е помала од 6.000 просечни месечни бруто плати по работник во стопанството на Република Македонија.

(5) Среден трговец, се смета трговецот кој во секоја од последните две пресметковни години, односно во првата година од работењето задоволил најмалку два од следниве критериуми:

1) просечниот број на вработените врз основа на часови на работа да е до 250 работници;

2) годишниот приход да е помал од 40.000 просечни месечни бруто плати по работник во стопанството на Република Македонија и

3) просечната вредност (на почетокот и на крајот на пресметковната година) на вкупните средства (во активата) да е помала од 30.000 просечни месечни бруто плати по работник во стопанството на Република Македонија.

(6) Трговците кои не се распоредуваат во мали или средни трговци стекнуваат статус на големи трговци.

(7) Доколку за трговецот во последните две пресметковни години се утврдени различни податоци од значење за распоредувањето, трговецот го задржува распоредувањето од последната година.

(8) Регистарот на годишните сметки при Централниот регистар ги објавува податоците за просечните месечни бруто плати по работник во стопанството на Република Македонија, до крајот на март во тековната година за претходната година.

(9) Регистарот на годишните сметки при Централниот регистар на кој му се доставуваат годишните сметки и кој врши надзор во рок од 60 дена од рокот пропишан за предавање на последната сметка врз основа на која трговецот се распоредува според одредбите на став (1) од овој член го известува трговецот за распоредувањето.

(10) Народната банка на Република Македонија, банките, друштвата за осигурување и другите финансиски институции и трговците кои составуваат консолидирани сметководствени искази, се распоредуваат согласно со одредбите од овој член кои се однесуваат на големите трговци.

Т р е т п о д о д д е л

Т р г о в с к и к н и г и

Обврска да се водат трговски книги

Член 537

(1) Секој трговец, согласно со принципите на правилно водено сметководство, води трговски книги на начин што ги прави видливи сите преземени трговски правни работи, состојбата на капиталот, средствата, обврските, приходите и расходите. Трговските книги се водат на таков начин, што секое трето лице - експерт, при прегледувањето на книгите може да стекне општ преглед и увид во врска со работењето на трговецот и во врска со имотната и финансиската состојба на неговото претпријатие. Трговските книги мораат јасно да покажат на кој начин биле започнати, водени и комплетирани сите трговски операции на трговецот.

(2) Трговецот е должен да зачува примерок од секое испратено деловно писмо. Зачуваниот примерок мора да биде идентичен со испратениот оригинал.

(3) Трговските книги се водат по системот на двојно книговодство.

Водење на трговските книги

Член 538

(1) Трговецот ги води трговските книги на македонски јазик, со арапски цифри и се изразува во денари. Ако користи кратенки, кодови, знаци или симболи, тој мора јасно да го објасни нивното значење.

(2) Сите податоци регистрирани во трговските книги и во другите извештаи мораат да бидат целосни и комплетирани, навремени, ажурни и да бидат презентирани редоследно, односно точно да го одразуваат временскиот редослед на нивното настанување. Трговските книги се водат врз основа на веродостојни сметководствени документи.

(3) Регистриран податок во трговските книги не смее да се менува на начин што подоцна ќе го оневозможи утврдувањето на првобитно регистрираната содржина. Спротивно на овој закон е и вршење на измена или дополнувања извршени на начин што од нивната природа не може да се утврди што е изворна и првобитно внесена (регистрирана) - содржина, а што подоцнежна додавка или измена.

(4) Трговските книги и другите извештаи можат да се водат класично (на картици) или на електронски медиуми, како и нивното складирање, но притоа да се запазат начелата на правилно водено сметководство. Трговецот е должен, независно од начинот на водењето и чувањето на книгите, во секое време и разумен рок да обезбеди достапност до истите, да ги чува и да ги заштити во рокот утврден за тоа и мора да гарантира дека тие можат да бидат презентирани во секое време.

(5) Трговските книги по системот на двојно книговодство се водат според прифатените сметководствени начела, стандарди, принципи и сметководствена практика, со примена на единствени сметки пропишани со сметковен план.

(6) Трговецот според своите потреби ги расчленува сметките од сметковниот план на аналитички сметки (во својот аналитички сметковен план).

(7) Владата на Република Македонија ги пропишува сметковните планови од став (5) на овој член.

(8) Министерот за финансии, донесува поблиски прописи за начинот на прибирањето и обработката на податоците во книговодството и на книговодствените исправи и ја пропишува формата и содржината на трговските книги и извештаи.

Попис (инвентар)

Член 539

(1) Секој трговец непосредно пред да започне да го води претпријатието мора да состави прецизен попис (инвентар) на сиот свој имот. Пописот одделно ги прикажува недвижностите, побарувањата и обврските, парите, хартиите од вредност и сите други подвижни предмети со наведување на вредноста на секој дел од имотот одделно.

(2) Состојбата на средствата и обврските во сметководството се усогласуваат најмалку еднаш годишно со фактичката состојба што се утврдува со попис на 31 декември.

(3) Пописот (инвентарот) трговецот го врши секоја деловна година која трае една календарска година.

(4) Обврска за вршење попис (инвентар) имаат сите лица што се сметаат за трговци според својата форма, како и трговецот - поединец.

(5) Деловите од имотот од ист или сличен род можат да се прикажат заедно како група и да се проценат по просечна вредност.

(6) Трговецот врши попис и усогласување на состојбата и при промена на цените на производите и услугите; статусни промени; отворање на постапка за редовна ликвидација и стечај и во други случаи определен со закон.

(7) Министерот за финансии ги пропишува начинот и роковите за вршење на попис и усогласување на сметководствената со фактичката состојба.

Амортизација

Член 539-а

(1) Амортизационите стапки самостојно ги утврдува трговецот, со тоа што за годишната сметка се применуваат годишните амортизациони стапки утврдени со Номенклатурата на средствата за амортизација.

(2) Владата на Република Македонија ја пропишува Номенклатурата на средствата за амортизација со годишните амортизациони стапки, како и начинот на пресметување на амортизацијата, односно отписот на вредноста на нематеријалните и материјалните средства.

Методи за пресметување на амортизацијата

Член 539-б

(1) Трговецот со општ акт, а во согласност со одредбите на овој закон може да врши отпишување на средствата по една од методите за амортизација имајќи ги предвид одредбите предвидени со сметководствената политика.

(2) Вкупната амортизација утврдена при која и да било метода на отпишување не може да биде помала од 50% од годишната амортизација, пресметана според пропишаните стапки, но вкупната вредност на амортизација да се обезбеди во предвидениот рок на употреба.

(3) По исклучок од одредбите на став (2) од овој член, годишната стапка на отпишување на објектите на комуналната инфраструктура во првите пет години на користење не може да биде пониска од една четвртина од пропишаните стапки.

(4) По исклучокот од одредбите на став (2) од овој член, годишната стапка на отписот на објектите и постројките што етапно се пуштаат во користење во текот на тоа пуштање, но не подолго од пет години, не може да биде пониска од една четвртина од пропишаната стапка.

(5) Кога трговецот применува стапки на забрзана амортизација, ваквите стапки не можат да бидат повисоки од 25% од пропишаните.

Проценување на земјишта и шуми

Член 539-в

(1) Трговецот врши проценување на земјиштето по пазарна цена, а доколку таа не е позната, проценувањето се врши на следниот начин:

1) на градежното земјиште - во висина на вредноста којашто одговара на висината на надоместот утврден согласно со прописите за експропријација и

2) на земјоделското и друго земјиште во висина на основицата за наплата на данокот на промет на соодветното земјиште, утврдена согласно со прописите за данокот на промет на земјиште.

(2) Процената на вредноста на шумите се врши според податоците утврдени со пописот, односно со процената на количеството на дрвната маса на одделни видови дрва, дебелинската структура и квалитетот на дрвната маса, сметано по пазарните цени на најблиското продажно место (камионски пат, железничка станица, пловен објект и слично).

(3) Критериумите за утврдување на количеството на дрвната маса, нејзината структура и другите елементи од значење за утврдување на вредноста на шумите ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Ревалоризација

Член 539-г

(1) Трговецот при изработката на периодичната, односно годишната сметка, ги ревалоризира нематеријалните и материјалните средства, вклучувајќи ја и нивната амортизација со стапката на порастот на цените на производителите на индустриски производи.

(2) По исклучок од одредбата на став (1) од овој член, ревалоризација на земјиштето и шумите по годишната сметка претставува разлика меѓу проценетата вредност на тие природни богатства на крајот од пресметковниот период според одредбите на член 539-в од овој закон и нивната книговодствена вредност.

(3) По исклучок од одредбата на став (1) од овој член, ревалоризација на основното стадо претставува разлика меѓу вредноста на основното стадо на крајот на пресметковниот период според пазарните цени и вредностите искажани во сметководството по утврдување на вкупниот приход по основ на прирастот на основното стадо.

Надоместување на одделни расходи

Член 539-д

(1) Трговецот ги надоместува расходите врз основа на камати, негативни курсни разлики и слични расходи врз основа на обврските за постојани средства искажани во билансот на успехот на товар на ревалоризационата резерва, а најмногу до износот на ревалоризацијата на нематеријалните и материјалните средства од член 539-г на овој закон.

(2) Трговецот може да одлучи да не ја применува во целост или делумно одредбата на став (1) од овој член, ако порастот на цените на производителите на индустриски производи во последниот месец од пресметковниот период спрема истиот месец претходната година не надминува 10%.

Ревалоризација на пласманите, побарувањата и обврските

Член 539-ѓ

(1) Пласманите, побарувањата и обврските се ревалоризираат доколку тоа е утврдено со спогодба, односно со договор, но најмногу до стапката на порастот на цените на производителите на индустриски производи.

(2) Ревалоризацијата од став (1) на овој член и курсните разлики се искажуваат во рамките на расходите, односно приходите.

(3) Пресметката на каматите во покуси периоди од периодот за којшто е утврдена каматната стапка се врши по конформната метода, ако порастот на цените на мало во последниот месец од

пресметковниот период спрема истиот месец претходната година надминува 10%, односно доколку договорената стапка е над 10%.

Пропишување на начинот на ревалоризацијата

Член 539 - е

Министерот за финансии го пропишува начинот на ревалоризација од членовите 539-г до 539-ѓ на овој закон.

Чување на трговските книги

Член 540

(1) Секој трговец е должен на соодветен и правилен начин да ги чува:

1) трговските книги, пописните листи, документите врз чија основа е вршено евидентирањето во сметководството, сметководствените извештаи (билансите) и извештаите за работа;

2) деловните писма (примени и испратени) и

3) документите спомнати во точките 1) и 2) можат да се чуваат на било кој електронски медиум, кој овозможува визуелна презентација и пристап до истите во целиот период пропишан за чување. Роковите за чување ги пропишува министерот за финансии со посебен пропис.

Презентација во судски постапки

Член 541

(1) Во текот на судска постапка судот може на предлог или по службена должност да нареди едната или другата или двете странки да му ги поднесат на увид трговските книги.

(2) Со обврската од став (1) на овој член не се менуваат прописите на граѓанската парнична постапка според која противната парнична странка е обврзана да поднесе исправи и докази.

Употреба на изводите од трговските книги во судски спорови

Член 542

Ако трговските книги биле поднесени на увид во судски спор, нивната содржина се разгледува во присуство на странките до онаа мера до која тие се однесуваат на конкретниот спор, а кога е потребно ќе бидат направени изводи. Другата содржина на трговските книги ќе му биде поднесена на увид на судот до мерата до која тој треба да процени дали трговските книги биле водени уредно, правилно и законито.

Поднесување на увид во посебни случаи

Член 543

При ликвидација, стечај или порамнување или кога се врши делба на заеднички имот, на барање на судот, лицата одговорни за водење на трговските книги должни се да му ги предадат или да му ги поднесат на увид трговските книги.

Трговски книги за подружниците

Член 544

(1) Подружницата води трговски книги, но не изготвува годишни сметки.

(2) Подружницата на странско друштво изготвува годишни сметки.

Одговорен сметководител

Член 545

(1) Водењето на сметководството трговецот го доверува на стручно лице - одговорен сметководител.

(2) Одговорниот сметководител е непосредно одговорен на органот на управување и трговецот, односно на трговецот - поединец.

(3) Одговорниот сметководител ги потпишува платните документи и сметководствените извештаи.

(4) Во случај на разрешување на сметководителот се сочинува акт за примопредавање на должности.

(5) Трговецот е должен да го пријави одговорниот сметководител во Министерството за финансии.

(6) Министерството за финансии води регистар на одговорни сметководители од став (5) на овој член.

Фактичко вршење на функциите на одговорен сметководител

Член 546

(1) Кога трговецот не ја воспоставил должноста одговорен сметководител, неговите права и обврски ги презема лицето кое фактички ги врши тие функции.

(2) Трговците можат, врз основа на договор, вршењето на сметководството да им го доверат на надворешни овластени правни и физички лица.

Овластен сметководител - ревизор

Член 546-а

(1) Лицето кое, како професионален сметководител, врши услуги од областа на јавната практика, согласно со дефинициите на Меѓународната федерација на сметководители (IFAC), е должно да поседува уверение за овластен сметководител-ревизор.

(2) Овластениот сметководител - ревизор мора да ги исполнува следниве услови:

1) да има високо образование - дипломиран економист;

2) да има уверение на овластен сметководител - ревизор и

3) да даде изјава дека во работењето ќе ги применува правилата утврдени со Кодексот на етика за професионалните сметководители.

(3) Кандидатот за полагање на испитот за звањето овластен сметководител - ревизор, мора да има најмалку 5 години работно искуство на сметководствени или финансиски работи, односно 3 години работно искуство на работи на ревизија или контрола.

Стекнување на звањето овластен сметководител - ревизор

Член 546-б

(1) Испитот за стекнување на звањето овластен сметководител - ревизор се полага пред Комисија формирана од страна на Советот на овластени сметководители-ревизори, кој дејствува самостојно во рамките на Сојузот на сметководители, финансисти и ревизори на Република Македонија (во натамошниот текст: Советот).

(2) Комисијата за полагање на испитот за стекнување на звањето овластен сметководител - ревизор е составена од стручни лица - овластени сметководители - ревизори - определени од Советот.

(3) Испитот за стекнување на звањето овластен сметководител - ревизор се полага според програма што ја донесува Советот, по претходна согласност на министерот за финансии.

(4) На лицето кое ќе го положи испитот од став (1) на овој член, Советот, му издава уверение на овластен сметководител - ревизор .

(5) Формата и содржината на образецот на уверението, како и начинот на полагање на испитот за овластен сметководител - ревизор ги пропишува министерот за финансии, по предлог на Советот.

(6) Трошоците за полагање на испитот за овластен сметководител - ревизор се на товар на лицето кое го полага испитот.

(7) Лицата кои во странство стекнале исправа за овластен сметководител - ревизор мораат да ги исполнуваат условите од член 546-а на овој закон и да извршат нострификација на исправата во Министерството за финансии, според начин и постапка утврдени од министерот за финансии.

Членство во Советот

Член 546-в

(1) Со стекнувањето на звањето на овластен сметководител - ревизор, заради заштита на јавноста и репутацијата на самата професија и обезбедување на сигурност дека услугите на овластениот сметководител - ревизор ќе бидат извршувани на едно високо професионално ниво, овластениот сметководител - ревизор станува член на Советот.

(2) Членовите на Советот од своите редови избираат претседател на Советот со мандат од 1 година.

Одземање на уверението за овластен сметководител - ревизор

Член 546-г

(1) Советот го одзема уверението за овластен сметководител - ревизор, како и нострифицираното звање на овластен сметководител - ревизор на лицето кое не ги почитува правилата утврдени со Кодексот на етиката за професионалните сметководители, како и на лицето кое е осудено за кривично дело кое го прави неподобен за професијата на сметководител - ревизор.

(2) Против решението од став (1) на овој член може да се поднесе жалба до министерот за финансии.

(3) Против решението од министерот за финансии, може да се поднесе тужба до Врховниот суд на Република Македонија.

Перманентна едукација

Член 546-д

Лицето кое го стекнало звањето овластен сметководител - ревизор е должно перманентно да се едуцира во функција на одржување на професионалната компетентност, според Програмата за едукација донесена од Советот, согласно со Кодексот на етика за професионалните сметководители.

Заштита на професијата на овластени сметководители - ревизори

Член 546-ѓ

Советот се грижи за развивање и поттикнување на сметководствената и ревизорската професија која ќе може да обезбеди услуги со доследно висок квалитет во интерес на јавноста.

Кодекс на етика за професионалните сметководители

Член 546-е

(1) Кодексот на етика за професионалните сметководители го донесува Сојузот на сметководители, финансисти и ревизори на Република Македонија (во натамошниот текст: Сојузот).

(2) Со Кодексот од став (1) на овој член се утврдуваат етичките барања (детални правила, насоки, стандарди на однесување) за професионалните сметководители и ги установува основните принципи кон кои треба да се придржуваат и овластените сметководители - ревизори, со цел да се обезбеди највисок квалитет за нивното успешно работење и ја потврди јавната доверба во професијата.

Водење на регистар

Член 546-ж

(1) За овластените сметководители - ревизори, кои како професионални сметководители вршат професионални услуги, се води регистар.

(2) Регистарот од став (1) на овој член го води Советот.

Давање на согласност

Член 546-з

(1) На одредбите од Статутот на Сојузот, кои се однесуваат на Советот, во функција на обезбедување на услуги со висок квалитет во интерес на јавноста, министерот за финансии дава согласност.

Ч е т в р т п о д о д д е л
Годишна сметка

Член 547

(1) Секој трговец при започнувањето на активноста, пред разделувањето, при спојувањето или припојувањето, при ставањето на претпријатието во стечај или негова ликвидација, е должен да сочини почетен биланс на состојба.

(2) На крајот на секоја деловна година, трговецот изготвува биланс на состојба и биланс на успех (годишна сметка).

(3) Билансот на состојбата и билансот на успех и извештајот ја сочинуваат годишната сметка.

(4) Малите трговци не сочинуваат годишен извештај.

(5) Министерот за финансии ќе определи кои посебни податоци се потребни за системот на државната евиденција и ќе ја пропише формата и содржината на образецот за системот на државната евиденција.

Принципи на составување на годишна сметка

Член 548

(1) Годишната сметка се составува согласно со начелата на уредно и правилно водено сметководство.

(2) Годишните биланси и извештајот даваат вистинита и правична слика за средствата, капиталот, обврските, приходите, расходите и финансискиот резултат.

(3) Кога извештаите од став (2) на овој член не обезбедуваат вистинита и правична слика, трговецот мора да даде дополнителни информации.

Потписи

Член 549

(1) Годишната сметка ја потпишува одговорниот сметководител и трговецот, при што се наведува датумот на нејзиното составување.

(2) По исклучок на став (1) од овој член, годишните сметки, кои согласно со овој закон се подведуваат под ревизија, се потпишуваат од страна на овластените сметководители-ревизори.

Распоред на ставките во билансот на состојбата односно на успехот

Член 550

(1) Распоредот на ставките во билансот на состојбата и во билансот на успехот, посебно формата прифатена за нивна презентација, не смеат да се менуваат од една во друга година.

(2) Министерот за финансии, ја пропишува формата и содржината на билансните шеми, како и содржината на одделните сметки во сметковниот план.

Содржина на годишниот извештај

Член 551

(1) Годишниот извештај мора да даде вистинит и правичен преглед на развојот на деловниот потфат на трговецот и на неговата финансиска состојба.

(2) Извештајот содржи и информации за:

1) состојбата на друштвото во изминатата деловна година и сите важни настани што се случиле по завршувањето на деловната година на која се однесува годишната сметка;

2) веројатниот иден развој на деловниот потфат;

3) активностите во сферата на истражувањето и развојот и

4) информации во врска со купувањето сопствени удели или акции.

Изготвување и доставување на годишните сметки

Член 552

(1) Одборот на директорите, односно управниот одбор или управителот односно управителите на друштвото се должи по завршувањето на секоја деловна година да изготват годишна сметка и извештај за работата на друштвото во претходната деловна година.

(2) Рокот за изготвување на годишната сметка од став (1) не може да биде подолг од два месеци по истекот на деловната година, освен ако надлежниот државен орган не го продолжи на три месеци.

(3) По исклучок на одредбите од ставовите (1) и (2) на овој член, трговците со сезонски карактер на дејноста можат годишната сметка да ја изготват за деловната година која е различна од календарската година, за што министерот за финансии издава решение врз основа на посебно барање на трговецот.

(4) Со договорот за друштвото и со статутот може да се уреди, покрај годишните сметки предвидени со став (1) на овој член, да се изготвуваат и сметки за покуси периоди од деловната година. Врз основа на периодичните сметки не можат да се исплатуваат дивиденди ниту награди.

(5) Годишните сметки се доставуваат до Управата за јавни приходи и до Регистарот на годишните сметки при Централниот регистар до крајот на месец февруари наредната година, односно во рок од 60 дена од денот на отворањето на постапката за редовна ликвидација или постапка на стечај или настанувањето на статусна промена, а сметките изготвени за покуси периоди од ставовите (1) и (3) на овој член се доставуваат до крајот на наредниот месец по истекот на последниот месец од пресметковниот период.

Биланс на состојбата пред поделба , спојување и припојување

Член 553

(1) Друштвото пред да се подели, спои или припои, заклучно со последниот ден во месецот, составува биланс на состојбата.

(2) Друштвото составува биланс на состојбата според состојбата на денот на почетокот на отворањето на постапката за ликвидација или стечај.

Содржина на годишните сметки

Член 554

(1) Годишните сметки опфаќаат сметководствени искази, а во прилог на тие искази објаснувања. Објаснувањата на сметководствените искази задолжително содржат:

1) известувања за користените методи на вреднување на ставките во сметководствените искази;

2) расчленување на синтетичките податоци од сметководствените искази, кои овозможуваат нивно полесно разбирање и анализирање; и

3) податоци за работењето на подружниците и особено на подружниците во странство.

Содржина на извештајот за работењето

Член 555

Во извештајот за работењето се изнесува состојбата во друштвото во текот на претходната деловна година, значајните настани што се случиле меѓу денот на завршување на деловната година и датата на која е поднесен, активностите во областа на истражувањето и развојот и предвидувањата за идниот развој на друштвото. Извештајот мора да одговара на начелата на совесно полагање на сметки, а поднесувањето на извештај може да изостане само доколку тоа е од интерес на Република Македонија. Извештајот за работењето на друштвото го потпишуваат сите членови на управниот орган, односно сите управители. Оние кои не се сложуваат со извештајот го издвојуваат своето мислење и ги наведуваат причините за тоа.

Сметководствени стандарди

Член 555-а

(1) Сметководствени стандарди, кои се применуваат во Република Македонија, се прифатените Меѓународни сметководствени стандарди утврдени од Комитетот за Меѓународни

сметководствени стандарди (IASC) и установените сметководствени стандарди утврдени од Македонскиот одбор за сметководствени стандарди.

(2) Заради следење, усогласување и објаснување на примената на сметководствените стандарди од став (1) на овој член се формира Македонски одбор за сметководствени стандарди (во натамошниот текст: Одбор за сметководствени стандарди).

(3) Одборот за сметководствени стандарди е единствено овластен за прифаќање, установување и објавување на сметководствените стандарди од став (1) на овој член.

Одбор за сметководствени стандарди

Член 555-б

(1) Одборот за сметководствени стандарди е самостоен стручен орган со својство на правно лице кое е составен од деветнаесет членови.

(2) Од редот на членовите на Одборот за сметководствени стандарди се избира претседател и двајца потпретседатели.

(3) Одборот за сметководствени стандарди го сочинуваат претставници од Советот, стручни лица - членови на Сојузот, претставници од одделни министерства, Комисијата за хартии од вредност, Народната банка на Република Македонија и врвни стручни лица од структурата и науката.

Функции на Одборот за сметководствени стандарди

Член 555-в

(1) Одборот за сметководствени стандарди ги врши следниве функции:

1) развој на сметководствената струка во Република Македонија согласно со претприемачката и пазарната слобода;

2) следење и објаснување на примената на сметководствените стандарди во Република Македонија и усогласување на нашиот пресметковен систем со нив, со што врши пропишување на сметководствената регулатива на територијата на Република Македонија преточена во македонски сметководствени стандарди;

3) заземање на мислења и ставови во врска со сметководствените стандарди, ако не се достапни или конкретни, со цел финансиските извештаи на претприемачите од Република Македонија да бидат прифатливи на меѓународниот пазар на капитал. Усвоените мислења и ставови на Одборот за сметководствени стандарди, претставуват составен дел на сметководствените стандарди и, по претходно добиена согласност од министерот за финансии истите се објавуваат и се задолжителни за сите субјекти ;

4) здружување во светски и европски соодветни асоцијации и поврзување со такви асоцијации од одделни земји;

5) носи Деловник за работа, на кој согласност дава министерот за финансии и

6) врши други работи поврзани со активностите на Одборот за сметководствени стандарди.

Ревизија на годишна сметка

Член 556

(1) На годишните сметки и извештајот за работа на друштвото се врши ревизија, најдоцна еден месец пред одржувањето на седницата на телото на содружниците или на другото тело или орган овластен од нив за нивно одобрување.

(2) Под ревизија се подведуваат годишните сметки на големите и средните трговци организирани како акционерски друштва, на друштвата што според одредбите на овој закон се должни да изготват консолидирани извештаи и на друштвата чии хартии од вредност котираат на берза.

(3) По исклучок на став (2) од овој член, малите трговци организирани како акционерски друштва, годишните сметки ги подведуваат под ревизија доколку нивните хартии од вредност котираат на берза и доколку поинаку не е уредено со друг закон.

(4) Под ревизија се подведуваат и годишните сметки на друштвата со ограничена одговорност коишто исполнуваат два од следните три услови:

1) просечниот број на вработените да е поголем од 150;

- 2) годишните приходи да се поголеми од 3.000.000 ЕВРА во денарска противвредност или
- 3) просечната вредност на активата на почетокот и на крајот на деловната година да е поголема од 750.000 ЕВРА во денарска противвредност.

Начин на ревизијата на годишна сметка

Член 557

(1) Ревизијата на годишните сметки ја вршат еден или повеќе ревизори на годишните сметки. Ако испитувањето, во случаите пропишани во овој закон, не е извршено, годишните сметки не можат да бидат одобрени .

(2) Ревизорите на годишните сметки ги именува собранието, односно собирот на содружниците, а ако не се образува собрание односно собир, именувањето го вршат со едногласна одлука сите содружници.

(3) Ревизорите се именуваат пред истекот на деловната година за која се врши испитувањето.

(4) Одборот на директорите, односно управниот одбор, управителот или управителите на друштвото се должни да им овозможат на ревизорите да ги проверат книгите и списите на друштвото, како и имотот, благајната на друштвото и состојбата со хартиите од вредност.

(5) Ревизорите на годишните сметки можат да бараат од управниот орган, односно од управителот или управителите објаснувања и докази кои се потребни за вршење на уредно испитување.

Писмен извештај на ревизорите на годишните сметки

Член 558

(1) Ревизорите на годишните сметки поднесуваат писмен извештај за резултатите од испитувањето. Во извештајот се утврдува дали сметководствените работи, годишните сметки и годишниот извештај одговараат на законските одредби и дали управниот орган, односно управителот или управителите дале објаснувања и поднеле докази. Ставките од годишните сметки се расчленуваат и разјаснуваат до онаа мера до која што тоа е потребно.

(2) Ако во текот на извршувањето на своите обврски ревизорите утврдат факти кои укажуваат на загрозување на друштвото или на нанесување голема штета на неговиот развој, или ако утврдат тешки повреди на законот, на договорот за друштвото, односно на статутот направени од страна на управниот орган, односно управителот или управителите, поднесуваат извештај и за тоа.

(3) Ревизорите на годишните сметки ги потпишуваат извештаите и му ги доставуваат на управниот орган, односно на управителот, односно управителите на друштвото.

Обврска извештајот на ревизијата да му се достави на надзорниот одбор

Член 559

(1) Во друштвата во кои се образува надзорен одбор, управниот одбор односно управителот или управителите веднаш по добивањето на извештајот на ревизијата му ги доставуваат на надзорниот одбор годишните сметки и извештајот на ревизијата. Истовремено, на надзорниот одбор му се доставува и предлог на одлуката за распределба на добивката според годишните сметки, која има намера да се достави на собранието, односно собирот на содружниците или на содружниците за одлучување.

(2) Надзорниот одбор е должен да ги провери годишните сметки и предлогот на одлуката за употреба на добивката. На барање на надзорниот одбор ревизорите на годишните сметки се должни да присуствуваат и учествуваат во работата на надзорниот одбор.

(3) Надзорниот одбор му поднесува на собранието, односно на собирот на содружниците, односно на содружниците писмен извештај за резултатите од контролата. Во извештајот го соопштува начинот на кој извршил контрола и обемот на контролата над управувањето и раководењето со друштвото за време на претходната деловна година. Во извештајот се изјаснува и за резултатите од испитувањата извршени од страна на ревизорите на годишните сметки и за приговорите на составените годишни сметки и годишниот извештај и предлага дали тие да бидат усвоени или не.

Субјекти на кои се применува Законот

Член 559-а

Одредбите на овој закон во однос на водење на сметководството, распоредување на трговците, трговските книги и годишните сметки соодветно се применуваат и на правните и физичките лица со седиште во Република Македонија кои вршат дејност утврдена со Законот за национална класификација на дејностите, кои не се сметаат за трговци согласно со овој закон и други прописи, доколку вршат деловен потфат.

П е т т и п о д о д д е л

Вреднување на ставките во сметководствените искази и објавување на годишните сметки и деловниот извештај

Распоредување на добивката

Член 560

(1) Собранието, односно собирот на содружниците, или содружниците одлучуваат за употребата на добивката според годишните сметки.

(2) Во одлуката за употреба на добивката се прикажува секоја поединечна намена на добивката, а особено се наведуваат:

- 1) добивката според билансот на успехот;
- 2) износот кој треба да им се даде на содружниците;
- 3) износите кои треба да се внесат во статутарните резерви на друштвото;
- 4) евентуалниот пренос на добивката во наредната година и
- 5) дополнителните издатоци врз основа на одлуката.

(3) Со одлуката од став (1) на овој член не можат да се вршат измени во годишните сметки на друштвото.

Задолжителна општа резерва (општ резервен фонд)

Член 561

(1) Друштвото има задолжителна општа резерва, како општ резервен фонд кој е формиран по пат на зафаќање од нето добивката. Оваа резерва се пресметува и издвојува како процент утврден со договорот за друштвото или со статутот и не може да биде помал од 15% од добивката, се додека резервите на друштвото не достигнат износ кој е еднаков на една петтина од основната главнина. Ако така создадената резерва се намали, мора да се дополни на ист начин.

(2) Додека општата резерва не го надмине со законот, односно со статутот на друштвото определениот најмал износ, може да се употребува само за покривање на загубите.

(3) Кога општата резерва ќе го надмине најмалиот износ и по покривање на сите загуби според годишните завршни сметки, со одлука на собранието, односно на собирот на содружниците или сите содружници, вишокот може да се употреби за дополнување на дивидендата, доколку таа за деловната година не го достигнала најмалиот износ пропишан со овој закон или со договорот за друштвото, односно со статутот определен помал дел од уплатената основна главнина.

(4) Она што во резервата е внесено врз основа на доплата на содружниците, односно кога зголемување на основната главнина е извршено за особена корист или за првенствено право на дотогашните акции или удели, не може да се употреби за дополнување на дивидендата.

Посебни резерви заради покривање на загуби или други издатоци

Член 562

(1) Со договорот за друштвото, односно со статутот може да се предвиди создавање на посебни резерви заради покривање на определени загуби или други издатоци. Целта, организацијата и начинот на употреба на резервите точно се определуваат со договорот за друштвото, односно статутот, а можат да се изменат само со измена на договорот за друштвото, односно статутот.

(2) Ако со договорот за друштвото односно со статутот се предвидени резерви за пензија, осигурување од ризик или добротворни цели на вработените во друштвото, точно се определува нивната цел, начинот на нивното создавање и вложување, организацијата и начинот на употребата.

(3) Резервите од став (2) на овој член се издвоени од општиот имот на друштвото, со нив одвоено се управува и сметките за нив се водат одвоено од другите сметки на друштвото. Во управувањето учествуваат и претставниците на лицата на кои резервата им е наменета. Додека друштвото постои овие резерви неможат да се употребат ниту за намирување на долговите, ниту за било која друга цел, освен за онаа која е определена со договорот за друштвото, односно со статутот.

Дивиденда

Член 563

(1) По одобрувањето на годишните сметки и утврдувањето на постоењето на добивка за распределба, собранието, односно собирот на содружниците или самите содружници, го определуваат делот кој им се доделува на содружниците во форма на дивиденда. Начините на плаќање на дивидендата ги утврдува собранието, односно собирот, а ако тие не се образувани, управниот орган, односно управителот или управителите.

(2) Дивидендата се исплатува најдоцна во рок од девет месеци по завршувањето на деловната година. По исклучок судот може да го продолжи овој рок.

(3) Ако управниот орган, надзорниот одбор, односно управителот или управителите по истекот на деловната година, а пред усвојувањето на годишните завршни сметки, сознае дека имотната состојба на друштвото како последица на загубите значително и потрајно се влошила, за тоа ги известува собранието, односно собирот на содружниците, односно содружниците. во тој случај не се дели соодветниот дел од добивката што произлегува од билансот на успехот, туку се пренесува на сметка на тековната деловна година.

(4) Ако е потребно заради безбедноста на друштвото или за што порамномерна дивиденда, пред да се определи висината на дивидендата, собранието, односно собирот или содружниците можат да заклучат да се образува со договорот за друштвото, односно со статутот посебна резерва.

Дивиденда во пари или во акции, односно удели

Член 564

(1) Во акционерските друштва и друштвата со ограничена одговорност со договорот за друштвото, односно со статутот може да се предвиди можноста секој акционер, односно сопственик на удел, за дел од дивидендата што е ставена на распределба или од аконтациите врз дивидендата, да ја добие дивидендата, односно аконтацијата врз дивидендата во пари или во акции односно удели.

(2) Понудата за плаќање на дивидендата или на аконтациите врз дивидендата во акции, односно удели мора да биде направена во исто време на сите акционери, односно сопственици на удели.

Објавување на одобрените извештаи и нивно ставање на увид

Член 565

(1) Одобрените годишни сметки со извештаите за работа на друштвото, како и извештаите на ревизорите на годишните завршни сметки управниот одбор, односно управителот или управителите, за триесет дена од денот на одобрувањето во препис ги доставуваат до Управата за јавни приходи и до регистарскиот суд и ги ставаат во вид во деловната или друга просторија на прегледување. Право на прегледување кај друштвото и кај судот има секој содружник.

(2) Регистарскиот суд може да им дозволи прегледување и на трети лица, ако го направат веројатен својот правен интерес за тоа.

(3) Друштвото чиј предмет на работење се банкарски и други кредитни работи и работи на осигурувањето во рок од 15 дена од денот на одржувањето на собранието билансот на успехот го објавува на начин пропишан со закон, а задолжително во "Службен весник на Република Македонија".

(4) Обврската за објавување од став (3) на овој член ја имаат и другите големи друштва.

(5) Кога друштвото ќе објави во весник годишна сметка, иако на тоа не е обврзано, може да ја објави како што ја одобрило собранието односно содружниците, потполно и без измени и дополнувања.

Објавување на податоци

Член 565-а

(1) Државниот завод за статистика ги утврдува и ги објавува во "Службен весник на Република Македонија":

1) месечниот коефициент на порастот на цените на производителите на индустриски производи - до десетти во месецот за претходниот месец;

2) коефициентот на порастот на цените на производителите на индустриски производи од почетокот на годината до крајот на месецот - до десетти во месецот за претходниот месец;

3) коефициентот на порастот на цените на производителите на индустриски производи од секој месец во годината до крајот на годината - до десетти јануари за претходната година;

4) коефициентот на порастот на цените на производителите на индустриски производи во однос на истиот месец претходната година - до десетти во месецот за претходниот месец и

5) коефициентот на порастот на просекот на животните трошоци во Република Македонија во периодот од почетокот на годината до крајот на месецот во однос на просекот на животните трошоци во Република Македонија во претходната година до десетти во месецот за претходниот месец.

(2) Народната банка на Република Македонија до 10 јули ги објавува во "Службен весник на Република Македонија" цените на благородните метали на светскиот пазар по кои се изведува вредноста на благородните метали и предметите од благородни метали, односно со содржина на благородни метали, кои се внесуваат во билансот на 30 јуни, а до 10 јануари цените на 31 декември од претходната година, при што овие цени ги изразува во денари, врз основа на просечните цени од три до пет најголеми светски берзи.

Оддел шести

УЧЕСТВО ВО ДРУГИ ТРГОВСКИ ДРУШТВА (ПОВРЗНИ ДРУШТВА)

П р в п о д о д д е л

Друштво со значајно учество, мнозинско учество и заемно учество

Видови на поврзување и воспоставување на односи меѓу друштва

Член 566

Самостојни друштва можат да се поврзуваат и да воспостават меѓусебни односи како:

1) друштво кое во друго друштво има значајно учество, мнозинско учество или мнозинско право во одлучувањето и заемно учество и

2) зависно, владејачко друштво и друштва кои дејствуваат заеднички.

Друштво со значајно учество

Член 567

(1) Значајно е учеството кога едно друштво стекнало учество во удел односно акции во друго друштво, кое претставува повеќе од една четвртина од основната главнина на другото друштво, или кога во собранието, односно собирот на содружниците на другото друштвото му припаѓа повеќе од една четвртина од сите гласови, а стекнатото учество не се смета за мнозинско.

Друштво со мнозинско учество и друштво со мнозинско право во одлучувањето во друго друштво

Член 568

(1) Мнозинско е учеството кога едно друштво стекнало удел, односно акции во друго друштво, што претставува повеќе од половина на неговата основна главнина, или ако во собранието, односно собирот на содружниците во другото друштво му припаѓаат повеќе од половина на сите гласови.

(2) Друштвото на кое му припаѓа мнозинскиот удел или акции, односно мнозинството иа гласови во друго друштво се смета, во смисла на овој закон, за друштво со мнозински удел, а другото друштво за друштво во мнозинска сопственост.

(3) Уделите, односно акциите што припаѓаат во друштвата со ограничена одговорност, акционерските друштва и командитните друштва на акции, се утврдуваат според соодносот на

вкупниот номинален износ на уделите, односно акциите спрема номиналниот износ на основната главнина. Кај капиталските друштва сопствените удели односно акции се изземаат од номиналниот износ на основната главнина. Уделите, односно акциите кои му припаѓаат на друг за сметка на друштвото се изедначени со сопствените удели, односно обични акции на друштвото.

(4) Бројот на гласови во собранието, односно во собирот на содружниците, во друго друштво што му припаѓа на друштвото со мнозински удел, се утврдува според бројот на гласови што може да ги стекне од уделите односно акциите што му припаѓаат спрема вкупниот број на гласови. Од вкупниот број на гласови се изземаат гласовите по сопствените удели, односно акции, како и од уделите, односно акциите кои му припаѓаат на друг за сметка на друштвото.

(5) За удел, односно акции што му припаѓаат на друштвото се сметаат и уделот, односно акциите што му припаѓаат на друштвото кое од него е зависно или кое за негова сметка или за сметка на друштвото кое од него е зависно ги држи друго друштво, а ако друштвото припаѓа на трговец-поединец, уделот односно акциите кои и инаку влегуваат во неговиот имот.

Обврска на друштво кое стекнало мнозински дел

Член 569

(1) Во рок од три месеци од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија" дека е стекнат мнозински дел, друштвото кое стекнало мнозински дел е должно на барање на било кој сопственик на удел, односно акционер на зависното друштво и по избор на сопственикот на уделот, односно на акционерот:

1) да го купи неговиот удел, односно неговите акции, најмалку по цената понудена од страна на сопственикот на уделот, односно на акционерот; или

2) да му обезбеди на сопственикот на уделот, односно на акционерот, исплата на дивиденда со однапред определен износ

(2) Пропуштањето на рокот од став (1) на овој член повлекува губење на правото.

Друштва со заемно учество

Член 570

(1) Ако две друштва заемно стекнат удели, односно акции, така што секое друштво има удел, односно акции што учествуваат со повеќе од една четвртина во основната главнина во другото друштво или ако во собранието, односно собирот на содружниците на другото друштво му припаѓаат повеќе од една четвртина од гласовите, постои заемно учество. За утврдување, дали на едно друштво му припаѓа удел односно акции што учествуваат со повеќе од една четвртина во основната главнина во друго друштво се применуваат одредбите од член 568 ставови (3) и (5) од овој закон.

(2) Ако едно од друштвата со заемни удели односно акции има мнозинско учество со удел, односно ако учествува со повеќе од половина од вкупниот број на акции во друго друштво или ако едно друштво може да има непосредно или посредно владејачко влијание врз друго друштво, во тој случај едното друштво се смета за владејачко, а другото за зависно друштво.

(3) Ако на секое од друштвата со заемни удели односно акции му припаѓа мнозинско учество со удел, односно мнозинство акции во другото друштвото или ако секое од тие друштва може да има непосредно или посредно владејачко влијание врз другото друштво, двете друштва се сметаат за владејачки и за меѓусебно зависни друштва.

Втор пододдел Зависно и владејачко друштво

Поим на зависно друштво

Член 571

Зависно друштво е правно самостојно друштво, над кое друго друштво (владејачко друштво), има непосредно или посредно превладувачко влијание.

Поим на владејачко друштво

Член 572

Друштвото кое во друго друштво има мнозински удел, односно поседува повеќе од половината на сите акции, се смета дека е владејачко друштво.

Трговски друштво во сопственост на странско друштво (бришан)

Член 573 (бришан)

Холдинг

Член 574

(1) Трговското друштво кое има во сопственост мнозински удел во друго правно самостојно друштво и кое има за цел под било каква форма да учествува во други друштва или во нивното управување, со или без вршење на сопствено производство или трговска дејност, е друштво со мнозински удел (холдинг-друштво).

(2) За холдинг-друштвото се применуваат одредбите од член 571 на овој закон.

Предмет на холдингот

Член 575

(1) Предмет на холдингот може да биде:

- 1) основање, управување и продажба на учество во домашни и странски друштва;
- 2) прибавување, управување и продажба на обврзници;
- 3) прибавување, оцена и продажба на патенти, отстапување на лиценци за искористување на патенти на друштвата во кои холдингот учествува и
- 4) финансирање на друштвата во кои холдингот учествува.

(2) Холдингот не може:

- 1) да учествува во друштво кое не е правно лице;
- 2) да стекнува (прибавува) лиценци, кои не се набавени за користење во зависните од него друштва и
- 3) да стекне неподвижен имот што не е неопходен за неговата работа. Стекнувањето на акции, односно удели од друштва со неподвижен имот е допуштено.

(3) Холдингот може да дава заем само на друштвата во кои има владејачко влијание.

Друштва кои дејствуваат заеднички

Член 576

(1) За друштва кои дејствуваат заеднички, во смисла на овој закон, се сметаат друштвата кои склучиле спогодба заради стекнување или отстапување на правата на глас или заради вршење на правата на глас со цел да се води заедничка политика спрема друштвото.

(2) Друштвата кои дејствуваат заеднички се солидарно одговорни за обврските кои за нив произлегуваат од законот.

Т р е т п о д о д д е л

Соопштувања и известувања за учествата во други друштва

Должност за соопштување

Член 577

(1) Ако едно друштво стекне удел односно акции што учествуваат со повеќе од една четвртина во основната главнина во некое друго друштво со седиште во Република Македонија, или ако се здобило со најмалку четвртина од сите гласови во собранието односно собирот на содружниците, должно е тоа да го забележи во извештајот што им се доставува на содружниците или акционерите за работењето во текот на деловната година.

(2) Управниот одбор или управителот, односно управителите, го известува друштвото во својот извештај за работењето и резултатите на целината на друштвото, како и за друштвата во кои тоа има значајно, мнозинско или заемно учество. Кога ова друштво составува и објавува консолидирани сметки, известувањето за тоа ќе биде вклучено во извештајот за управување со групата друштва кои се подведени на консолидација.

Известување на друштвото во кое друго друштво стекнало удел односно акции

Член 578

(1) Друштво кое ќе стекне удел, односно акции што учествуваат со повеќе од една четвртина во основната главнина во некое друго друштво со седиште во Република Македонија или се здобило со најмалку четвртина од сите гласови во собранието, односно собирот на содружниците, мора без одлагање тоа писмено да му го соопшти на другото друштво.

(2) Друштвото од став (1) на овој член е должно да го извести друштвото во кое стекнало удел, односно акции и за уделот, односно акциите:

1) кога друштвото или од него зависно друштво или некој друг ги држи за негова сметка или за сметка на друштвото кое е од него зависно и може да бара да му се пренесат и

2) ако за нивно преземање обврска презело друштвото, некое друго друштво што е зависно од него или некој друг кој работи за сметка на друштвото или друштво кое е зависно од него.

(3) Ако висината на учеството, за кое според ставовите (1) и (2) на овој член постои обврска за известување, се намали, друштвото тоа без одлагање писмено му го соопштува на другото друштво.

(4) Известувањето содржи известување за бројот и родот на акциите, односно за големината на уделот што е стекнат, како и за правото на глас кое е врзано за нив.

Друштвата во кои се изедначени акциите, уделите и правото на глас

Член 579

(1) Со акциите, уделите и правата на глас во собранието, односно во собирот на содружниците се изедначени акциите, уделите и правата на глас кои ги имаат.

1) други друштва за сметка на ова друштво;

2) зависните друштва спрема ова друштво и

3) трети лица со кои друштвото дејствува заеднички.

(2) Акциите, уделите и правата на глас кои ги има едно или повеќе друштва наведени во став (1) од овој член има право да ги стекне на свое барање врз основа на договор.

Обврска на друштвото со владејачко влијание да ги извести друштвата во кои има влијание

Член 580

(1) Друштвото кое е со владејачко влијание спрема друго друштво е должно да го извести сите други друштва во кои има влијание за износот на учествата кои директно или индиректно ги има во основната главнина на одделните друштва, како и за промената на нејзиниот износ.

(2) Известувањето се врши во рок од еден месец сметано од денот кога е сознаено за влијанието врз основа на акции и удел стекнати порано или од денот на стекнувањето или отуѓувањето.

Обврска за објавување на постоењето на учество

Член 581

(1) Постоењето на учеството без одлагање се објавува во гласилото на друштвото, при што се назначува друштвото на кое му припаѓа учеството.

(2) Ако на друштвото му се соопшти дека учеството се намалило под границата пропишана за значајното односно мнозинското учество, тоа без одлагање се објавува во гласилата на друштвото.

(3) Друштвото кое стекнало мнозинско учество е должно тоа да го објави во "Службен весник на Република Македонија".

Начин на вршење на правата од акциите и уделите што му припаѓаат на друштвото во друго друштво

Член 582

Правата од акциите и уделите што му припаѓаат на друштвото кое има обврска, според одредбите од овој закон, да го извести друштвото во кое тие акции, односно удели се стекнати. не

може да ги врши друштвото коешто е зависно од него, друго лице за сметка на друштвото или друг за сметка на зависното друштво, за времето во кое друштвото било должно да го изврши известувањето, а не го извршило.

Обврска за докажување на постоење на учество

Член 583

Друштвото на кое му е дадено известувањето согласно со член 580 од овој закон може во секое време да бара да му биде докажано постоењето на учество.

Четврт пододдел Водење и одговорност на друштвото со мнозинско учество

Односи меѓу друштво со мнозинско учество и зависно друштво

Член 584

Друштвото со мнозинско учество не може да го користи своето влијание да го наведе зависното друштво да преземе штетни правни работи за друштвото или да преземе или да пропушти да преземе дејства, освен ако друштвото со мнозинско учество се обврзе дека ќе ја надомести штетата.

Извештај на надлежниот орган на управување на друштвото за односите на поврзаните друштва

Член 585

(1) Управниот орган или управителот, односно управителите, на зависното друштво е должен во првите три месеци од деловната година да состави извештај за односите со друштвото со мнозински удел. Во извештајот се наведуваат сите правни зделки кои ги презело во минатата година зависното друштво поврзано со друштвото со мнозинско учество врз основа на повик или во интерес на овие друштва како, и сите други мерки кои врз основа на повик или во интерес на овие друштва ги преземало или пропуштило да ги преземе. Кај правните работи се наведуваат плаќањата и противплаќањата, кај другите дејства се наведуваат причините за нивното преземање и врз основа на тоа остварениот приход или штетата за друштвото. При надоместување на штета поединечно се наведува како фактички е надоместена штетата во деловната година и за с# што на друштвото му било овозможено за да постави правно барање.

(2) Извештајот се подготвува во согласност со начелата за совесно и вистинито поднесување сметка.

(3) Надлежниот орган на управување на друштвото е должен во извештајот да укаже дали е предизвикана штета да ги објасни околностите и причините поради кои е предизвикана и да изјави дали штетата е надоместена. Изјавата се внесува и во извештајот за работењето на друштвото.

Контрола од страна на ревизори

Член 586

(1) Извештајот за односите на друштвото со мнозинско учество и зависното друштво се поднесува на ревизорите заедно со годишната завршна сметка и со деловниот извештај. Ревизорите се должни да проверат дали:

1) податоците од извештајот се точни;

2) во правните зделки наведени во извештајот според околностите и времето во кое биле преземени вредноста на плаќањата била непримерно висока, и ако тоа било случај, дали разликата во вредноста е надоместена и дали и

3) кај мерките наведени во извештајот не постојат околности од кои може да се изведе значително поинаква оценка отколку онаа дадена од страна на надлежниот орган на управување на друштвото.

(2) Ревизорот е должен да поднесе писмен извештај за резултатот од контролата. Ако утврди дека извештајот за односите на друштвото со мнозинско учество и зависното друштво не е целосен, тоа го наведува во својот извештај. Ревизорот го потпишува извештајот и му го доставува на надлежниот орган на управување на друштвото.

(3) Ако ревизорот смета дека нема забелешки на извештаите, во својот извештај дава изјава со која потврдува дека податоците и наводите во извештајот се точни, дека во правните зделки

наведени во извештајот според околностите и времето во кои биле преземени вредноста на плаќањата не била непримерно висока, односно дека разликата во вредноста е надоместена и дека не постојат околности од кои може да се изведе значително поинаква оцена отколку онаа дадена од страна на надлежниот орган на управување на друштвото.

(4) Ако има приговори или ако ревизорот утврди дека извештајот за односите на друштвото со мнозинско учество и зависното друштво не е целосен, својата изјава ја ограничува на тоа или одбива да даде изјава. Ако надлежниот орган на управување на друштвото самиот изјави дека друштвото било оштетено преку одредени правни зделки или мерки без притоа да биле надоместени штетите, тогаш тоа се наведува во изјавата, а таа се ограничува на другите правни зделки или мерки.

(5) Ревизорот ја потпишува изјавата и го наведува местото и денот кога ја дал. Изјавата се внесува и во ревизорскиот извештај.

Контрола од страна на надзорен одбор

Член 587

(1) Ако друштвото има надзорен одбор управниот одбор е должен да му го достави извештајот за односите на друштвото со мнозинско учество и зависното друштво и извештајот на ревизорот. Секој член на надзорниот одбор има право да биде запознат со извештаите. Ако надзорниот одбор не одлучи поинаку, извештаите му се доставуваат на секој член на надзорниот одбор.

(2) Надзорниот одбор е должен да го провери извештајот за односите на друштвото со мнозинско учество и зависното друштво и за тоа да го извести собранието на акционерското друштво, односно собирот на содружниците. Надзорниот одбор во извештајот зазема став и по извештајот за односите на поврзаните друштва поднесен од страна на ревизорот.

(3) На крајот од извештајот надзорниот одбор е должен да даде изјава дали има приговор на изјавата на управниот одбор што тој ја дал на крајот од својот извештај за односите со поврзаните друштва.

(4) По барање на надзорниот одбор во расправата по извештајот за односите на друштвото со мнозинско учество и зависното друштво учествува и ревизорот.

Одговорност на органите на друштвото со мнозинско учество

Член 588

(1) Членовите на управниот орган, управителите, односно управителот на зависното друштво покрај лицата обврзани за надомест според овој закон, солидарно одговараат ако преку неисполнување на своите обврски пропуштите да ја наведат штетната правна работа или штетното дејство во извештајот за односите на друштвото со мнозинско учество зависното друштво или ако пропуштат да укажат дека друштвото било оштетено со правна работа или мерка и дека штетата не била надоместена. Во случај на спор тие се должни да докажат дека постапувале со внимание на уреден и совесен трговец, што од нив се очекува.

(2) Членовите на надзорниот одбор на друштвото, покрај лицата обврзани за надомест според овој закон, солидарно одговараат ако во врска со штетната правна работа или штетното дејство ја повредиле својата обврска за проверка на извештајот за односите на друштвото со мнозинско учество и зависното друштво или за давањето на извештајот на собранието на акционерското друштво, односно на собирот на содружниците за резултатот за проверката.

(3) Не постои обврска за надомест на штета ако преземеното дејство се заснова на одлука донесена од собранието на акционерското друштво, односно собирот на содружниците, што е во согласност со законот.

Одговорност на друштвото со мнозинско учество и неговите законски застапници

Член 589

(1) Ако друштвото со мнозинско учество наведе зависно друштво да преземе правна работа или дејство, односно да пропушти да преземе таква работа, на своја штета, а штетата не ја надомести до крајот на деловната година или не му даде предност на зависното друштво во правото за надомест на штета, друштвото со мнозинско учество мора на зависното друштво да му ја надомести сета причинета штета. Барањето за надомест на штета можат во име и за сметка на

зависното друштво или поединечно, во свое име и за своја сметка, да го постават содружниците без разлика на штетата која им била предизвикана со нанесената штета на друштвото.

(2) Покрај друштвото со мнозинско учество за штетата солидарно одговараат и законските застапници на зависното друштво за правните работи, односно дејства што требало да ги преземат, односно што пропуштиле да ги преземат.

(3) Обврската за надомест не постои ако уредниот и совесниот трговец на независното друштво би ја презел правната работа или би презел или би пропуштил да преземе иста таква правна работа, односно мерка.

(4) Ако штетата не биде надоместена за време на траењето на деловната година, мора да се одреди најдоцна на крајот на деловната година, да се утврди кога и на кој начин ќе му биде надоместена штетата. На зависното друштво му се обезбедува првенство при намирувањето на побарувањето.

(5) За одговорноста на законските застапници на соодветен начин се применуваат одредбите од овој закон за одговорноста на застапниците на друштвото.

П е т т и п о д о д д е л К о н с о л и д и р а н и г о д и ш н и с м е т к и

Консолидирани годишни сметки, извештај за управувањето и работењето на групата на друштва

Член 590

(1) Трговското друштво секоја година составува и објавува консолидирани годишни сметки и извештај за управувањето и работењето на групата на друштва, ако тоа има мнозинско учество во едно или повеќе други друштва.

(2) Во консолидираните годишни сметки се внесуваат сите друштва со седиште во Република Македонија или во странство, чии удели со повеќе од половината му припаѓаат на друго или други друштва.

Услови под кои се отстапуваат од вклучување во консолидирани годишни сметки

Член 591

(1) Од вклучувањето во консолидираните годишни сметки може да се отстапи ако поради малото значење на определено друштво нема да се доведе во прашање приказот на имотната состојба и добивката на друштвото со мнозинско учество. Од вклучувањето во консолидираните годишни сметки се отстапува и кога со вклучувањето на друштвото во мнозинска сопственост би се добила искривена слика за имотната состојба и добивка на претпријатието со мнозинско учество.

(2) Во консолидираните годишни сметки можат да бидат вклучени и друштва кои не се во мнозинска сопственост, ако вклучувањето доведува до потполн приказ на имотната состојба и добивката на друштвото со мнозински удел.

Состав на консолидираните годишни сметки

Член 592

(1) Консолидираните годишни сметки содржат консолидиран биланс на состојбата, консолидиран биланс на успехот и забелешки на сметките. Овие консолидирани биланси се претставуваат како целина.

(2) Консолидираните сметки се составуваат јасно и прегледно и во согласност со овој закон и сметководствените стандарди.

(3) Консолидираните сметки мораат да дадат вистинит и потполн преглед на побарувањата и обврските, финансиската состојба, добивката или билансот на успехот на друштвата во мнозинска сопственост земени како целина.

Целосна интеграција на годишна сметка

Член 593

Годишните сметки на друштвата со мнозинска сопственост се вклучуваат во консолидираните годишни сметки преку целосна интеграција.

Добивка или загуба во консолидацијата

Член 594

Добивката или загубата што им припаѓа на акциите или уделите во друштвата со мнозинска сопственост вклучени во консолидацијата, кои ги поседува лице кое не е друштво вклучено во консолидацијата, се прикажуваат во консолидираната сметка на успехот и загубите како посебна ставка со посебен наслов.

Содржина на консолидираните

Член 595

(1) Консолидираните сметки ги прикажуваат побарувањата и обврските и финансиската состојба, добивката и загубите на друштвата во мнозинска сопственост кои се вклучени во консолидацијата како тие да претставуваат едно единствено друштво, а особено:

1) ако побарувањата и обврските меѓу друштвата вклучени во консолидацијата се отстранат од консолидираните сметки;

2) ако приходите и расходите во врска со трансакциите меѓу друштвата вклучени во консолидацијата се отстранат од консолидираните сметки и

3) ако добивката и загубите кои се последица на трансакциите меѓу друштвата вклучени во консолидацијата влегле во книговодствената вредност на имотот и се отстранети од консолидираните сметки.

(2) Нема да се применуваат одредбите од став (1) на овој член кога трансакциите биле склучени во рамките на редовното работење и нормалните пазарни услови и кога отстранувањето на добивката и загубите ќе доведе до големи трошоци. Неприменувањето на одредбите од став (1) на овој член мора да се наведе во забелешките кон консолидираните сметки и да се наведат битните последици од непримената врз приказот на имотот, обврските, финансиската состојба, добивката и загубите на друштвата вклучени во консолидацијата и земени како целина.

Датум според кој се составуваат консолидираните сметки

Член 596

(1) Консолидираните годишни сметки мораат да бидат составени на ист датум на кој се составени годишните сметки на друштвото со мнозински удел.

(2) Консолидираните годишни сметки можат да се состават на друга дата, ако треба да биде земен предвид билансот на состојбата на поголемо или најзначајно друштво вклучено во консолидацијата. Овој факт мора да се наведе во забелешките кон консолидираните годишни сметки со наведување на причините за тоа.

Содржина на извештајот за управувањето и работењето на група друштва

Член 597

Извештајот за управувањето и работењето на група друштва подведени на консолидација ја прикажува состојбата на целината на друштвата опфатени со консолидацијата, нивниот предвидлив развој, значајните настани што се случиле помеѓу датата склучувањето на консолидацијата и датата на која консолидираните сметки се составени, како и активностите во поглед на истражувањето и развојот.

Ревизија на консолидираните годишни сметки

Член 598

(1) Консолидираните годишни сметки друштвото ги дава на ревизија на едно или повеќе лица овластени за ревизија на годишни сметки.

(2) Лицето или лицата овластени за ревизија на консолидираните сметки утврдуваат дали годишниот извештај за управувањето и работењето е во согласност со консолидираните сметки за истата деловна година.

(3) Консолидираните сметки со извештајот за управување и работење за тековната година друштвото е должно да ги достави на органот или организацијата определена со закон најдоцна до 31 март во наредната година.

Објавување на консолидираните сметки

Член 599

Одобрените консолидирани сметки заедно со извештајот за управувањето и работењето и со мислењето на ревизорот, односно ревизорите се објавуваат на ист начин и под исти услови како и годишните сметки на друштвата.

Оддел седми **СТОПАНСКА ИНТЕРЕСНА ЗАЕДНИЦА**

Поим

Член 600

(1) Две или повеќе физички и правни лица можат меѓу себе за определено време да основаат стопанска интересна заедница со цел да го олеснат и унапредат обавувањето на стопанските активности кои го сочинуваат предметот на нивното работење и да го зголемат или подобрат нивниот резултат.

(2) Стопанската интересна заедница не може да биде член на друга стопанска интересна заедница.

Дејности

Член 601

Предметот на работењето на стопанската интересна заедница може да биде само во врска со стопанските активности кои ги вршат членовите и можат да бидат само помош на тие активности.

Услови за основање

Член 602

(1) Стопанска интересна заедница не може да остварува и да дели добивка.

(2) Правата на членовите на стопанска интересна заедница не можат да бидат претставени со хартии од вредност.

(3) Одредба во договорот за основање или одлука која ќе биде спротивна на ставовите (1) и (2) на овој член е ништовна.

Својство на правно лице

Член 603

Стопанска интересна заедница стекнува својство на правно лице со денот на уписот во трговскиот регистар.

Одговорност на членовите

Член 604

(1) Членовите на стопанска интересна заедница одговараат солидарно со сопствениот имот за обврските, освен ако со третото лице - содоговарач, поинаку не е договорено.

(2) Доверител може да оствари побарување против некој член на стопанска интересна заедница откако безуспешно ќе го стави во доцнење со вонсудски акт.

Содржина на договорот за основање

Член 605

(1) Стопанска интересна заедница се основа со договор за основање на стопанската интересна заедница (во натамошниот текст: договор за заедницата).

(2) Со договорот за заедницата се утврдува нејзината организација. Договорот се составува во писмена форма и се објавува на начин пропишан за објавување на договорот за друштвата.

(3) Договорот за заедницата ги содржи одредбите особено за:

1) називот на стопанската интересна заедница во кој на почетокот или на крајот се содржани зборовите "стопанската интересна заедница", освен ако тие зборови не се на друг начин содржани во називот на заедницата;

- 2) името, фирмата или називот, правната форма, седиштето на друштвата и, ако постои, бројот на уписот во трговскиот регистар на секој член на стопанската интересна заедница;
 - 3) времето на траењето на стопанската интересна заедница;
 - 4) предметот на работење на стопанската интересна заедница;
 - 5) седиштето на стопанската интересна заедница;
 - 6) начинот на одлучувањето и управувањето;
 - 7) пристапување, истапување и исклучување од стопанската интересна заедница;
 - 8) контролата на работењето на стопанската интересна заедница и
 - 9) други прашања кои се од значење за уредување на стопанската интересна заедница.
- (4) Сите измени на договорот за заедницата се утврдуваат и објавуваат под исти услови како и самиот договор.

Членови и нивниот прием

Член 606

- (1) Членови на стопанска интересна заедница можат да бидат лица кои вршат некоја од дејностите утврдени во член (1) од овој закон. Во стопанска интересна заедница можат да членуваат и лица кои се занимаваат со слободни занимања а немаат статус на трговец.
- (2) Стопанската интересна заедница за време на своето постоење може да прима нови членови. Одлуката за прием на нов член ја донесува едногласно собранието на стопанската интересна заедница.
- (3) Новиот член одговара за обврските на стопанската интересна заедница, вклучувајќи ги оние кои настанале од работењето пред неговиот прием во стопанската интересна заедница. Само со одлука за прием во стопанската интересна заедница новиот член може да биде ослободен од одговорноста на стопанската интересна заедница за обврските настанати пред неговиот прием.

Повлекување и исклучување на член

Член 607

- (1) Член на стопанската интересна заедница може да се повлече согласно со условите предвидени со договорот за заедницата и под услов да ги исполнил обврските предвидени со договорот или актите на собранието. Ако во договорот за заедницата не се предвидени услови за повлекување од стопанската интересна заедница, повлекувањето се врши договорно.
- (2) Член на стопанската интересна заедница може да биде исклучен поради причини утврдени во договорот за заедницата, но во секој случај ако сериозно пропушти да ги изврши своите обврски или ако причини или предизвика сериозен прекин во работењето на стопанската интересна заедница или ако постои сериозна опасност да дојде до прекин во работењето. На барање на другите членови на стопанската интересна заедница, решение за исклучување донесува судот во вонпроцесна постапка.

Собрание на членовите на стопанска интересна заедница

Член 608

- (1) Членовите на стопанската интересна заедница за заедничките работи одлучуваат на собрание на членовите на стопанската интересна заедница.
- (2) Составот на собранието се утврдува во договорот за заедницата.
- (3) Собранието е овластено да ги донесува сите одлуки, вклучувајќи ја и одлуката за предвременото распуштање или продолжување на траењето под условите определени во договорот за заедницата.
- (4) Со договорот за заедницата може да се предвиди сите одлуки или некои од нив да се донесуваат со кворум и мнозинство што со него се утврдени. Ако со договорот не се утврдени кворумот и мнозинството со кое се одлучува, одлуките се донесуваат едногласно.
- (5) Со договорот за заедницата на секој член може на одредени членови да им се даде и повеќе гласови, под услов еден член да не може сам да го има мнозинството на гласови. Ако договорот за тоа нема одредби, секој член е претставен само со еден глас.

(6) Собранието задолжително се состанува на барање најмалку на една четвртина од бројот на членовите на стопанската интересна заедница.

Управување со стопанска интересна заедница

Член 609

(1) Со стопанската интересна заедница управува еден или повеќе управители кои се именуваат на начинот и според условите определени во договорот за заедницата.

(2) Ако со договорот за заедницата поинаку не е определено, собранието го организира управувањето со стопанската интересна заедница и именува управител и ги утврдува овластувањата и условите за неговото разрешување.

Застапување на стопанска интересна заедница

Член 610

(1) Во односите спрема трети лица стопанската интересна заедница настапува преку управителот определен со договорот за заедницата.

(2) Управителот од став (1) на овој член може да презема права и обврски во правниот промет во рамките на нејзиниот предмет на работење.

(3) За обврските што ги презел управителот во однос на трети лица без ограничување одговора стопанската интересна заедница.

Контрола над работењето

Член 611

Членовите на заедницата контролата над работењето на стопанската интересна заедница ја вршат на начинот и под услови определени со договорот за заедницата.

Преобразба на друштво, односно стопанска интересна заедница

Член 612

Друштво чиј предмет на работење одговара на дефиницијата на стопанска интересна заедница може да биде преобразено во таква, без притоа да се распушта и да се создава ново правно лице.

Престанок

Член 613

Стопанската интересна заедница престанува со:

- 1) истекот на времето за кое е основана,
- 2) остварувањето или гасењето на нејзиниот предмет на работење,
- 3) одлука на нејзините членови под условите предвидени во договорот за заедницата и
- 4) решение на судот.

Посебни услови за престанок на стопанска интересна заедница поврзани со статусот на нејзин член.

Член 614

Ако еден од членовите станал неспособен, паднал под стечај или му е изречена забрана да управува со работењето на трговско друштво, стопанската интересна заедница престанува доколку нејзиното продолжување не е предвидено со договорот за заедницата или ако за тоа не решат едногласно другите членови.

Ликвидација

Член 615

Престанокот на стопанската интересна заедница повлекува нејзина ликвидација. Правниот субјективитет на стопанската интересна заедница останува за потребите на ликвидацијата.

Начин на кој се врши ликвидацијата

Член 616

(1) Ликвидацијата се врши под условите и на начин определени во договорот за заедницата.

(2) Ако договорот од став (1) на овој член не содржи одредби, собранието на членовите стопанската интересна заедница именува ликвидатор. Ако собранието не можело да пристапи кон негово именување, ликвидаторот го поставува судот.

(3) По исплатата на долговите, вишокот на активата се дели меѓу членовите под услови предвидени со договорот за заедницата.

(4) Ако договорот од став (1) на овој член не содржи одредби за начинот на кој се врши ликвидацијата, делбата се врши на еднакви делови.

Оддел осми **СПОЈУВАЊЕ И ПОДЕЛБА**

П р в п о д о д д е л **Општи одредби за спојување или поделба на друштва**

Спојување и поделба на друштва

Член 617

(1) Едно или повеќе друштва можат, преку спојување, да го пренесат својот имот на постојно друштво или на друштвото што го основаат.

(2) Едно друштво може, преку поделба, да го пренесе својот имот на повеќе постојни друштва или на повеќе нови друштва.

(3) Можностите од ставовите (1) и (2) на овој член може да ги користи и друштво во ликвидација под услов содружниците да не почнале да ја вршат поделбата на неговиот имот.

(4) Содружниците на друштвата кои го пренесуваат својот имот во рамките на дејствата наведени во ставовите (1) и (2) на овој член примаат удели или акции од друштвото, односно друштвата корисници и, по потреба, разлика во пари чиј износ не надминува десет проценти од номиналниот износ на присвоените удели или акции.

Спојување и поделба на друштва со различни форми

Член 618

(1) Дејствата предвидени во членот 617 можат да се вршат и меѓу друштва со различни форми.

(2) За спојување и поделба одлучува секое заинтересирано друштво според условите и начинот предвидени со овој закон за измена на договорот за друштвото, односно статутот.

(3) Ако со спојување или поделба се создава ново друштво, основањето се врши според одредбите на овој закон што се однесуваат на основањето на соодветната форма на друштвото.

Престанок на друштво без ликвидација и универзален пренос на неговиот имот

Член 619

(1) Со спојување и поделба друштвото престанува без ликвидација и се врши универзален пренос на неговиот имот врз друштвата - корисници, со состојба на денот на завршувањето на постапката за спојување, односно поделба, а содружниците на друштвото што престанува стекнуваат својство на содружници на друштвата - корисници, под услови што се утврдени со договорот за спојување или поделба.

(2) Не може да се пристапи кон размена на удели или акции на друштвото - корисник за удели и акции на друштвото што престанува кога овие удели и акции ги поседува:

1) друштвото-корисник или личност која дејствува во сопствено име, но за сметка на ова друштво и

2) друштвото кое престанува или личност која дејствува во свое име, но за сметка на тоа друштво.

Рок од кој настапуваат правните последици

Член 620

(1) Кога со спојување или поделба се создава едно или повеќе нови друштва, правните последици од спојувањето или поделбата настапуваат од денот на уписот во трговскиот регистар.

(2) По исклучок од став (1) на овој член, со договорот за друштвото односно со статутот може да биде предвидено правните последици од спојувањето или припојувањето да настапат во друг рок, кој не може да биде определен по денот на завршувањето на деловната година во тек.

Одлука за зголемување на обврските на акционерите

Член 621

Ако како последица од спојување или поделба, кои можат да бидат остварени, се зголеми како последица од спојување или поделба, кои можат да бидат остварени се зголемат обврските на содружниците или на акционерите на едно или повеќе друштва одлуката за спојување или поделба се донесува во согласност со сите содружници и акционери.

План за спојување или поделба

Член 622

(1) Друштвата кои согласно со членот 618 учествуваат во постапка за спојување или поделба, составуваат план за спојување или поделба.

(2) Планот од став (1) на овој член го составува управниот орган или управителот, односно управителите на друштвото во писмена форма. Планот особено ги содржи следните податоци:

1) формата, фирмата и седиштето на сите друштва-учесници во спојувањето, односно поделбата;

2) намерите, целта и условите на спојувањето или поделбата,

3) вредноста на активата и пасивата која е предвидено да се пренесува на друштвата;

4) начините на преземање на уделите или акциите, датата од која овие удели и акции даваат право на учество во добивката и датата од која сметководствените операции на применото друштво или поделеното друштво ќе бидат сметани како извршени од страна на друштвото, односно друштвата-корисници на делот,

5) датата на која ќе бидат запрени пресметките на заинтересираните друштва користени заради воспоставување услови за спојувањето односно поделбата,

6) односот на размена на правата на друштвата и, по потреба, износот на разликата во вредноста на уделите односно акциите и

7) правата признати на содружниците кои имаат посебни права и на носителите на хартии од вредност кои не се акции, како и, ако ги има, посебните предности.

(3) Планот за спојување односно поделба се доставува до регистарскиот суд во седиштето на друштвата кои се спојуваат, односно делат и се објавува најдоцна еден месец пред одржувањето на собранието на кое се одлучува за спојувањето, односно поделбата.

(4) Друштвата што учествуваат во постапките за спојување и поделба се должни на регистарскиот суд да му достават изјава во која се наведуваат сите дејства што биле преземени за да се спроведе спојувањето, односно поделбата и се потврдува дека дејствата биле преземени во согласност со законот и договорот за друштвото, односно со статутот. Регистарскиот суд испитува дали изјавата е дадена во согласност со одредбите на овој член.

Втор пододдел

Спојување или поделба на акционерски друштва

Одлука за спојување

Член 623

(1) Спојување на две или повеќе акционерски друштва се врши на начин и според условите определени во овој пододдел.

(2) Одлука за спојување на акционерско друштво донесува собранието на акционерско друштво кое се спојува, на начин и според условите определени во овој пододдел.

(3) Кога друштвото има издадено повеќе родови акции, одлуката за спојување ја потврдуваат со посебно гласање акционерите сопственици на секој род акции.

(4) Управниот орган на секое друштво кое се спојува подготвува план во кој ги изнесува и образложува условите за спојување, правните и економските основи за спојување, а посебно

индексот на размена на акциите и тешкотиите во процената на вредноста. Планот се става на увид на сите акционери.

Писмен извештај за условите за спојување

Член 624

(1) Едно или повеќе стручни лица, именувани од регистарскиот суд во вонпроцесна постапка, ги разгледуваат условите за спојување и составуваат писмен извештај.

(2) Во извештајот од став (1) на овој член стручните лица оценуваат дали индексот на размената на акциите е праведен и дали постапката на спојување е извршена согласно со законот, го наведуваат методот, односно методите кои се користени за процена на предложениот индекс на размена на акциите и даваат оцена за нивната соодветност во дадениот случај, ги наведуваат вредностите добиени со користените методи и даваат мислење за значењето на секој од методите во определувањето на вредноста, ги наведуваат посебните тешкотии, ако ги имало. Извештајот односно извештаите на стручњаците им се ставаат на увид на акционерите.

Услови во кои не се подготвува писмен извештај

Член 625

Кога од денот на поднесувањето на планот за спојување до денот на завршување на постапката за спојување друштвото кое прима ги поседува постојано и во целост акциите кои ја претставуваат целата основна главнина на применото друштво, собранието не донесува одлука за спојување од страна на примените друштва, ниту го подготвува извештајот утврден во член 624 од овој закон.

Создавање ново друштво со влог на друштвата што се спојуваат

Член 626

(1) Кога спојувањето е остварено со создавање на ново друштво, основањето може да биде остварено само со влогот на друштвата што се спојуваат.

(2) Статутот на новото друштво го потврдуваат собранијата на друштвата кои престануваат со спојувањето.

(3) Одобрување на спојувањето од страна на собранието на новото друштво е ништовно.

Друштвото кое прима - должник на доверителите на применото друштво

Член 627

(1) Друштвото кое прима е должник на доверителите на применото друштво.

(2) Доверителите на друштвата кои учествуваат во постапката за спојување и чии побарувања настанале пред објавување на планот за спојување и кои сè уште не се доставени во времето на тоа објавување можат да му се спротивстават на спојувањето во рок од 30 дена од денот на објавувањето на уписот на планот за спојување во трговскиот регистар.

(3) Судот може со решение да го отфрли спротивставувањето или да нареди исплата на побарување или давање на обезбедување, ако друштвото кое прима ја нуди и ако се смета дека е доволно да ја намири.

(4) Спротивставувањето од страна на еден доверител не ја запира постапката за спојување.

(5) Одредбите на овој член не ја исклучуваат примената на договорите според кои доверителот може да бара неодложно наплатување на своето побарување во случај на спојување на друштвото должник со друго друштво.

Примена на одредбите за спојување и на поделбата на акционерско друштво

Член 628

(1) Поделбата на акционерско друштво се врши на начин и според условите определени во овој пододдел.

(2) Членовите 623, 624 и 625 од овој закон се применуваат и на поделбата на акционерско друштво.

Поделба со вложување во нови акционерски друштва

Член 629

(1) Кога поделбата се врши со вложување во нови акционерски друштва, секое од новите друштва може да се основа со влогот на поделеното друштво.

(2) Кога акциите на секое од новите друштва се делат помеѓу акционерите на поделеното друштво сразмерно на нивните права во основната главнина на друштвото не се составува извештајот од членот 624 од овој закон.

(3) Статутите на новите друштва ги потврдува собранието на поделеното друштво. Не е потребно потврдување на поделбата од страна на собранијата на новите друштва.

Солидарна одговорност на друштвата кои произлегле од поделбата

Член 630

Друштвата-корисници кои произлегле од поделбата се солидарни должници на доверителите на поделеното друштво.

Ограничена одговорност на друштвата кои произлегле од поделбата

Член 631

(1) По исклучок од член 630 на овој закон може да биде договорено друштвата-корисници на поделбата да одговараат само за делот од обврските на поделеното друштво што ќе им бидат ставени на товар и без солидарна одговорност меѓу нив.

(2) Доверителите на друштвата-учесници во поделбата можат да се спротивстават на поделбата што се врши под условите и на начин утврдени со овој закон.

Вложување на дел од имотот од едно во друго друштво

Член 632

Друштвото кое вложува дел од својот имот во друго друштво и друштвото-корисник на влогот можат да се договорат постапката да ја спроведат во согласност со членовите 628 и 629 од овој закон.

Т р е т и п о д о д д е л

Спојување и поделба на друштвата со ограничена одговорност

Соодветна примена на членовите со кои се уредуваспојувањето и поделбата

Член 633

(1) Членовите со кои се уредува спојувањето и поделбата на акционерските друштва соодветно се применуваат и на спојување и поделба на друштвата со ограничена одговорност. Кога спојувањето и поделбата се вршат со вложување во друштво со ограничена одговорност, се применуваат и одредбите од член 626 од овој закон.

(2) Кога спојувањето се врши со вложувања во ново друштво со ограничена одговорност, основањето се врши само со влогот на друштвата кои се спојуваат.

(3) Кога поделбата се врши со вложувања во нови друштва со ограничена одговорност, основањето се врши само со влогот на поделеното друштво. Ако уделите од секое ново друштво се поделени на содружниците сразмерно на нивните права во основната главнина на ова друштво, не се подготвува извештајот од член 624 од овој закон.

(4) Во случаите од ставовите (1) и (2) на овој член содружниците на друштвата кои престануваат можат да станат полноправни основачи на нови друштва, на начинот и според постапката која согласно овој закон се однесува на друштвата со ограничена одговорност.

Постапка според која се вложува дел од имотот од едно во друго друштво

Член 634

Друштвото кое вложува дел од својот имот во друго друштво и друштвото кое е корисник на влогот можат да се договорат постапката да ја вршат според член 633 од овој закон со кој се уредува поделбата со вложување во постојните друштва со ограничена одговорност.

Оддел деветти
НИШТОВНОСТ НА ДРУШТВО И НА НЕГОВИТЕ АКТИ

Ништовност на друштвото и на неговите акти

Член 635

(1) Ништовност на друштво, на договор за друштво и акт со кој се менува договорот за друштво односно статутот, може да се утврди само ако со овој закон е изречно утврдена таа можност.

(2) Ништовност на друштво со ограничена одговорност или на акционерско друштво не може да настапи поради недостаток на волја или деловна неспособност, ако со тоа не се повредуваат интересите на сите содружници.

(3) Ништовност на друштво не може да настапи ниту поради ништовност на клаузулата со која на еден содружник му се дава целата добивка, како и клаузулата со која се ослободуваат од учеството во загуба еден или повеќе содружници.

(4) Ништовност на другите акти или одлуки настапува кога се повредени одредбите од овој закон или законите со кои се уредуваат договорите.

Престанок на правната основа за тужба за ништовност

Член 636

Правната основа на тужба за поништување престанува кога ќе престанат причините за ништовност, од денот кога судот ќе донесе решение кое станало правосилно, освен ако ништовноста се заснова врз недозволеноста на предметот на работење на друштвото.

Рок за отстранување на ништовноста по службена должност

Член 637

Судот, кај кој е покрената постапка за ништовност, може, по службена должност, да определи рок за отстранување на ништовноста. Судот не може да изрече ништовност пред истекот на рокот од 60 дена, сметано од денот на доставувањето на поканата за спорот.

Рок во кој собранието или преку консултација содружниците треба да ја отстранат ништовноста

Член 638

Ако поради отстранување на причините за ништовност мора да биде свикано собрание или остварена консултација на содружниците, а ако биде докажано дека собранието е уредно свикано или на содружниците им е испратен предлог на одлуката придружен со документи кои мораат да им бидат доставени, судот може да определи рок во кој содружниците треба да ја донесат одлуката.

Одлука на судот за отстранување на ништовноста

Член 639

Ако по истекот на рокот утврден во членот 637 од овој закон не биде донесено решение, судот на барање на заинтересиран содружник ќе донесе одлука.

Барање за усогласување на актите и одлуките со законот

Член 640

Кога ништовноста на акти или одлуки донесени по основањето на друштвото е заснована врз повреда на одредбите за јавноста и објавувањето, секое лице кое има правен интерес може да бара да се изврши усогласување на актите и одлуките со законот, во рок од 30 дена од денот на барањето. Ако усогласувањето не биде извршено во овој рок, секое лице кое има правен интерес може да бара од судот во вонпроцесна постапка да определи еден полномошник кој ќе ги изврши формалностите.

Настапување на ништовност од одлучување на собрание

Член 641

(1) Ништовност на акти и дејства во врска со спојување и поделба може да настапи само од ништовност на одлучувањето на едно од собранијата на друштвата кои учествувале во постапката

за спојување или поделба или од грешка во врска со поднесувањето на изјавата за согласноста според условите определени со член 635 од овој закон.

(2) Ако може да се исправи незаконитоста која е причина за ништовноста, судот кој одлучува по тужбата за поништување на спојувањето и поделбата, на барање на заинтересираните содружници определува рок за исправање на незаконитоста.

Застареност на рокот за тужба за ништовност

Член 642

(1) Тужбата за поништување на уписот на друштво или акти и одлуки донесени по неговото основање застарува за три години, сметано од денот на настапувањето на причините за ништовноста.

(2) Тужбата за поништување на спојување или поделба застарува за шест месеци, сметано од денот на последното запишување во трговскиот регистар.

Ликвидација на друштво врз основа на утврдена ништовност на друштвото

Член 643

Кога ќе се утврди ништовност на друштво, се пристапува кон ликвидација која се спроведува во согласност со договорот за друштвото или статутот и одредбите од оддел осми на оваа глава.

Објавување на конечна одлука за ништовност

Член 644

(1) Одлуката со која е утврдена ништовност на спојување односно поделба на друштво, кога ќе стане конечна се објавува.

(2) Одлуката од став (1) на овој член е без правно дејство врз правата и обврските на друштвата на кои им е пренесен имот, односно им се пренесени имоти, од денот кога настанало спојувањето, односно поделбата, до денот кога е објавена одлуката со која се изрекува ништовност.

(3) Во случај на спојување друштвата кои учествувале во постапката за спојување солидарно одговараат за обврските од став (1) на овој член, на товар на друштвото кое прима.

(4) Во случај на поделба, секое од друштвата на кое му е пренесен имот одговара за обврските настанати меѓу денот на настанувањето на поделбата и денот на објавувањето на одлуката со која е изречена ништовноста.

Недозволеност да се истакнува ништовност спрема трети совесни лица

Член 645

Не може друштвото или содружниците да ја истакнуваат ништовноста спрема трети совесни лица. Ништовност која произлегува од деловната неспособност или од недостаток на волјата може да се истакнува и спрема трети лица од страна на деловно неспособен содружник или од неговите законски застапници, или од страна на содружниците чија изјава на волјата е дадена во заблуда, под измама или присила.

Тужба за надомест на штета заснована врз поништување

Член 646

(1) Тужбата за надомест на штета заснована врз поништување на друштвото или актите и одлуките донесени по неговото основање, застарува за три години од денот на правосилноста на одлуката за поништување.

(2) Отстранувањето на причините за ништовност не го спречува дејството на тужба поднесена заради надомест на штета причинета од недостаток поради кој друштво, акт или решение биле прогласени за ништовни. Тужбата застарува за три години сметано од денот на отстранувањето на причините за ништовност.

Оддел десетти
ЛИКВИДАЦИЈА НА ДРУШТВОТО

Ликвидација на друштвото

Член 647

(1) Ако не се отвори стечајна постапка над друштвото, по престанокот на друштвото се спроведува ликвидација.

(2) Доколку од одредбите на овој закон или од целта на ликвидацијата не произлегува нешто друго, до завршувањето на ликвидацијата се применуваат одредбите од овој закон што важат за друштвата кои не престанале.

Ликвидација на различни видови друштва

Член 648

(1) Ликвидацијата на јавно трговско друштво ја спроведуваат сите содружници како ликвидатори, а на командитно друштво сите комплементари, ако со спогодба содружниците не им ја довериле на одделни содружници или на други лица. Два или повеќе наследници на еден содружник се должни да постават заеднички застапник.

(2) Ликвидацијата на друштво со ограничена одговорност и на акционерско друштво ја спроведуваат членовите на управниот орган, односно управителите на друштвото, во својство на ликвидатори. Со договорот за друштвото, со статутот или со одлука на собирот на содружниците, односно собранието на друштвото, како ликвидатори можат да се именуваат и други физички или правни лица.

Ликвидатори

Член 649

(1) На барање на содружниците, односно акционерите чиј заеднички удел изнесува дваесетти дел од основната главнина, регистарскиот суд именува ликвидатори.

(2) Содружниците, односно акционерите од став (1) на овој член се должни да докажат дека најмалку три месеци се сопственици на удели, односно акции. За докажувањето е доволна свечена изјава пред суд или нотариус. Против одлуката веднаш може да се вложи жалба.

(3) Ликвидаторите именувани од страна на судот имаат право на надомест на трошоците и на награда за нивната работа како ликвидатори. Ако се сложат судски именуваните ликвидатори и друштвото, судот ги утврдува надоместоците и наградите. Против одлуката на судот може да се поднесе жалба.

(4) Ликвидаторите кои не се именувани од судот можат во секое време да бидат разрешени од страна на содружниците, односно собирот на содружниците или од собранието на друштвото.

Уписи во трговскиот регистар

Член 650

(1) Првите ликвидатори, содружниците, управниот орган, односно управителите на друштвото, се пријавуваат заради упис во трговскиот регистар. Секоја промена заради упис во трговскиот регистар ја пријавуваат самите ликвидатори. Ако се утврдени овластувања за застапување на ликвидаторите, тие се запишуваат во трговскиот регистар.

(2) Именувањето и разрешувањето на ликвидаторите од страна на судот се запишуваат во трговскиот регистар по службена должност.

(3) Ликвидаторите го положуваат својот потпис кај судот, ако тоа го немаат сторено како членови на управниот орган или како управители.

Објавување на ликвидацијата

Член 651

Првите ликвидатори, по уписот во трговскиот регистар, без одлагање, три пати во интервали не покуси од 15 дена ни подолги од 30 дена, објавуваат дека друштвото е во ликвидација. Со објавите ги повикуваат доверителите да ги пријават своите побарувања, во рок кој не може да биде подолг од три месеци од денот на последната објава. Познатите доверители поединечно се известуваат за ликвидацијата.

Права и должности на ликвидаторите

Член 652

(1) Ликвидаторите се должни да ги довршат зделките што се во тек, да ги наплатат побарувањата на друштвото, да го упаричат другиот имот и да ги намират обврските спрема доверителите. Доколку тоа го бара ликвидацијата, тие можат да склучуваат и нови зделки.

(2) Ликвидаторите можат во согласност со содружниците, односно акционерите и кредиторите, да префрлуваат одделни објекти од ликвидациониот имот на одделни акционери и содружници, ако со тоа не се повредуваат правата на другите содружници и кредитори.

(3) Ликвидаторите, во рамките на својот делокруг, ги имаат правата и должностите на управниот орган, односно управителите на друштвото. Ако во друштвото е образуван надзорен одбор, ликвидаторите се под негов надзор.

Застапување на друштвото во ликвидација

Член 653

(1) Ликвидаторите го застапуваат друштвото

(2) Ако се поставени повеќе ликвидатори, тие колективно го застапуваат друштвото доколку со договорот за друштвото односно со статутот поинаку не е определено. Ако постои обврска од давање изјава спрема друштвото, доволно е да биде дадена пред еден од ликвидаторите.

(3) Ликвидаторите овластени за колективно застапување можат да овластат ликвидатор или одделни ликвидатори за преземање определени работи или определени видови работи.

(4) Поединечен ликвидатор може да овласти одделни лица за преземање на определени работи или определени видови работи.

(5) Овластувањето за застапување од ставовите (3) и (4) од овој член не може да се ограничи.

(6) Ликвидаторите се потпишуваат така што кон фирмата го додаваат додатокот "во ликвидација".

Биланс за отворање на постапка за ликвидација

Член 654

(1) Ликвидаторите составуваат биланс за почетокот на ликвидацијата (биланс за отворање на постапка за ликвидација) и извештај во кој го разјаснуваат билансот на отворањето на постапката за ликвидација, како и годишни сметки на крајот на секоја година и извештај за работењето на друштвото во текот на годината за која се подготвува годишната сметка.

(2) Содружниците, собирот на содружниците и собранието на друштвото одлучуваат за билансот за отворањето на постапката на ликвидација, за годишните сметки и извештајот за работењето на друштвото, за одобрување на работата на ликвидаторите и на надзорниот одбор, ако е образуван во друштвото.

Распределба на имотот што останува по намирување на обврските спрема доверителите

Член 655

(1) Имотот што останува по намирување на обврските спрема доверителите се распределува меѓу содружниците, односно акционерите.

(2) Износот се распределува според односот на номиналните износи на уделите, односно акциите, ако во договорот за друштвото, односно во статутот поинаку не е определено и ако не постојат акции со различни права при распределбата на остатокот од имотот на друштвото.

Рок во кој се распределува имотот што останува по намирувањето на обврските спрема доверителите

Член 656

(1) Имотот на друштвото може да се распредели по истекот на шест месеци од денот кога било извршено трето објавување на повикот до доверителите.

(2) Ако еден од доверителите кои се познати не се јави, износот кој му се должи се положува кај регистарскиот суд.

(3) Ако некоја обврска не може веднаш да се намири или ако е спорна, може да се пристапи кон распределба на имотот само ако на доверителот му биде дадено обезбедување.

Доставување и чување на документацијата

Член 657

(1) По завршената ликвидација ликвидаторите годишните сметки и извештајот ги доставуваат до содружниците, собирот на содружниците или собранието на друштвото.

(2) Ликвидаторите кон пријавата заради бришење на друштвото во трговскиот регистар, на регистарскиот суд му ги поднесуваат одобрените годишни сметки и извештаи, како и препис од одлуките на содружниците, собирот на содружниците и собранието на друштвото со кои им се дава разрешница на ликвидаторите.

(3) Книгите и списите се чуваат десет години по бришењето на друштвото, во место што го определува регистарскиот суд. Содружниците, односно акционерите и други лица кои ќе го оправдаат својот интерес, можат по овластување на судот книгите и списите да ги прегледуваат и од нив за своја сметка да бараат преписи и изводи

Појава на имот по бришењето на друштвото

Член 658

(1) Ако по бришењето се појави имот на друштвото, регистарскиот суд по барање на било кое лице кое има правен интерес повторно ги повикува ликвидаторите или поставува нови, кои постапуваат според одредбите на овој закон за ликвидација.

(2) Ако против избришаното друштво се остварува некое правно барање, особено врз основа на тужба за обнова или заради ништовност, судот на поранешното друштво му поставува старател. Лицата кои одговарале за обврските на поранешното друштво можат според својата одговорност да бидат тужени, ако не настапила застареност.

Услови под кои може да се донесе одлука за продолжување на постоењето на друштвото

Член 659

(1) Ако друштво престанало со истек на времето определено во договорот за друштвото, односно во статутот или со одлука на содружниците, собирот на содружниците или собранието на друштвото можат да донесат одлука за продолжување на постоењето на друштвото се додека не започне распределбата на имотот меѓу содружниците, односно акционерите.

(2) Одлуката од став (1) на овој член се донесува со согласност на сите содружници во друштвото со ограничена одговорност односно со двотретинско мнозинство на акционерите кои ја претставуваат основната главнина во собранието на друштвото.

(3) Одредбите од ставовите (1) и (2) на овој член се применуваат и ако друштвото престане да постои со отворање на стечајна постапка, а таа биде запрена на барање на друштвото или е запрена врз основа на одлука на судот за порамнување на доверителите во стечајот.

(4) Ликвидаторите продолжувањето на постоењето на друштвото го пријавуваат заради упис во трговскиот регистар. При пријавувањето се должни да докажат дека сè уште не е започната распределбата на имотот на друштвото меѓу содружниците, односно акционерите.

(5) Одлуката за продолжување на постоењето на друштвото произведува правно дејство по уписот во трговскиот регистар.

Глава седма

ДРУШТВА ВО СОПСТВЕНОСТ НА ДРЖАВАТА И ДРУШТВА СО УЧЕСТВО НА ДРЖАВАТА

Видови и поим

Член 660

(1) Република Македонија може да основа друштва со ограничена одговорност и акционерски друштва во државна сопственост.

(2) Друштвата во сопственост на државата се друштва во кои Република Македонија ги стекнала сите удели односно акции.

Групи на друштва и друштва со учество на државата

Член 661

(1) Друштвата во сопственост на државата можат да основаат други друштва со ограничена одговорност или акционерски друштва и да создаваат форми на поврзување на друштва кои управуваат или ја обединуваат и координираат нивната дејност и работење.

(2) Република Македонија може да стекне удел и акции во друштва (друштва со учество на државата). Ако учеството на Република Македонија е помало од десет проценти, не се применуваат одредбите од оваа глава, освен во случаите изречно пропишани со закон.

Начин на основање и стекнување на удел, односно акции

Член 662

(1) За основање на друштва во сопственост на државата и за стекнување на удел односно акции во друштво со учество на Република Македонија одлучува Владата на Република Македонија.

(2) Ако со закон биде утврдено дека постои јавен интерес, Република Македонија може да бара друштво да и понуди на продажба удел или акции и врз таа основа да стекне и посебни права во управувањето со друштвото.

Упис и објавување на уписот во трговскиот регистар

Член 663

Настанувањето на друштво во сопственост на државата се пријавува заради упис и објавување во трговскиот регистар во рок од 30 дена од денот на основањето, односно од денот на стекнувањето на сите удели или акции. Република Македонија како сопственик на уделот, односно како акционер, не одговара за обврските на друштвото.

(2) Ако Република Македонија како сопственик на удел, односно како акционер, не изврши пријавување на стекнувањето на удел односно акции, почнувајќи од моментот на стекнувањето на сите удели, односно акции, одговара неограничено за обврските на друштвото.

(3) Ако поради трајна инсолвентност над друштвото во државна сопственост се отвори постапка за ликвидација или стечај, Република Македонија како сопственик на уделот, односно како акционер, одговара неограничено за сите обврски на друштвото кои настанале по уписот на друштвото во трговскиот регистар.

Соодветни органи во друштвата

Член 664

(1) На организацијата и работењето на друштвото во државна сопственост, ако со одредбите на оваа глава поинаку не е определено, се применуваат одредбите од овој закон за друштвата со ограничена одговорност, односно за акционерските друштва.

(2) Во друштвото со ограничена одговорност работите од надлежност на собирот на содружниците ги врши Република Македонија како сопственик на уделот, а во акционерските друштва правата на собранието на друштвото ги врши Република Македонија како единствен акционер.

(3) Правата од став (2) на овој член во името на Република Македонија ги врши Владата на Република Македонија.

(4) Со актот за основање, односно за преземање на уделите, правата од став (2) на овој член може да ги врши и јавно претпријатие.

Едностепен односно двостепен систем на управување

Член 665

(1) Со актот за основање, односно актот за преобразба на друштво, се определува лицето кое управува со друштвото со ограничена одговорност во државна сопственост, а ако се образува управен одбор, се именуваат неговите членови.

(2) Со актот за основање односно преобразба на акционерско друштво во државна сопственост се определува системот на управување (едностепен односно двостепен) и се именуваат членовите на првиот надзорен одбор, односно на одборот на директорите, и се определува нивниот мандат.

(3) Управувањето со друштво во државна сопственост може врз основа на договор за управување, да му се довери на еден или повеќе управители, на начин определен во актот за основање, односно преобразување. Договорот го склучува Владата на Република Македонија. Со договорот се утврдуваат правата и обврските на управителот во управувањето со друштвото.

Управен одбор

Член 666

(1) Со актот за основање, односно преобразување на друштво во државна сопственост може да се определи со друштвото да управува управен одбор од најмалку пет члена, составен од претставници на сопственикот на удел, односно акционерот, и од претставници на вработените, како и членови именувани поради својата стручност.

(2) Членовите на управниот одбор ги именува Владата на Република Македонија како сопственик на уделот, односно акционер, со свој акт. Претседателот на управниот одбор ги врши функциите на генерален директор, ако со актот за основање, односно преобразба на друштвото не биде изречно определено дека се именува генерален директор.

(3) Вработените можат да бидат претставени со најмногу една третина од членовите на управниот одбор. Претставниците на вработените се именуваат на предлог на советот на вработените или една десеттина од вработените.

Учество во органите на друштвата во кои Република Македонија има учество во основната главнина.

Член 667

(1) Република Македонија во управниот одбор, односно во одборот на директорите на друштвата во кои има учество поголемо од десет проценти од основната главнина, има број на претставници кој е сразмерен на нејзиното учество во основната главнина.

(2) Претставниците на Република Македонија во управниот одбор, односно во советот на директорите, имаат исти права и обврски како и другите членови.

Контрола во друштвата во државна сопственост и над кои државата има учество

Член 668

(1) Друштвата во државна сопственост и друштвата во кои државата учествува со најмалку 50 проценти од основната главнина се подведуваат под економска и финансиска контрола од страна на државата. Во поглед на организацијата и вршењето на економската и финансиската контрола од страна на државата се применуваат одредбите од законот со кој се уредува работењето на јавните претпријатија што се однесуваат на економската и финансиска контрола над јавните претпријатија.

(2) Годишните сметки и извештајот за работењето на друштвата во државна сопственост и друштвата во кои учеството на државата е поголемо од 50 проценти од основната главнина прегледува и одобрува комисијата за одобрување на годишните сметки на јавните претпријатија согласно законот со кој се уредува работењето на јавните претпријатија.

(3) Во поглед на работењето на комисијата од став (2) на овој член се применуваат одредбите од законот со кој се уредува работењето на јавните претпријатија.

Глава осма

ТАЈНО ДРУШТВО

Таен содружник и влог

Член 669

(1) Тајно друштво настанува со договор со кој лице (таен содружник) вложува односно учествува со имотен влог во претпријатие на друго лице сопственик на претпријатието (јавен содружник) и врз основа на влогот стекнува право да учествува во добивката и загубата на сопственикот на претпријатието.

(2) Влогот на тајниот содружник може да се состои во пари, предмети и права чија вредност може да се изрази во пари.

Субјективитет на друштвото

Член 670

(1) Тајното друштво нема правен субјективитет и нема фирма.

(2) Тајното друштво постои само во односите меѓу содружниците и не настапува во односите со трети лица. Само сопственикот на претпријатието настапува во правниот промет и го води тајното друштво и е исклучителен носител на сите права и обврски од работењето на тајното друштво.

Спогодбено уредување на односите

Член 671

(1) Содружниците слободно се спогодуваат за целите, формите и размерите на интересите и условите на работењето на тајното друштво.

(2) Сопственикот на претпријатието и еден или повеќе тајни содружници во вршењето на должностите се должни да постапуваат со она внимание кое го посветуваат на своите работи. Со тоа тие не се ослободени од одговорноста за крајно невнимание.

Договор за уредување на односите

Член 672

(1) Односите меѓу содружниците се уредуваат со договор.

(2) За односите меѓу сопственикот на претпријатието и тајниот содружник важат одредбите на договорот, ако со овој закон поинаку не е определено.

Влог на тајниот содружник

Член 673

(1) Ако поинаку не е договорено, влогот на тајниот содружник влегува во имотот на сопственикот на претпријатието.

(2) Тајниот содружник не е должен да го зголемува влогот или да го дополнува ако влогот биде намален поради загуба на тајното друштво.

Покривање на загубата

Член 674

(1) Ако поинаку не е договорено, тајниот содружник учествува во покривањето на загубата.

(2) Тајниот содружник во загубата учествува само до износот на уплатениот или до се уште невнесениот влог.

(3) Ако уделот на тајниот содружник во добивката и во загубата не е определен со договор, во случај на спор го определува судот во вонпроцесна постапка.

Пресметување на добивка, односно на загуба

Член 675

(1) На крајот на секоја деловна година сопственикот на претпријатието ја пресметува добивката односно загубата и на тајниот содружник му ја исплаќа добивката која му припаѓа.

(2) Тајниот содружник не е должен примената добивка да ја врати поради подоцнежни загуби. По исклучок, ако влогот е намален поради загуба, добивката се употребува за покривање на загубата.

(3) Добивката, која тајниот содружник не ја презел, не го зголемува неговиот влог.

Право на препис и увид во книги и списи

Член 676

(1) Тајниот содружник има право да бара препис на годишните сметки и испитување на нивната исправност и уредност со споредување со книгите и списите.

(2) На барање на тајниот содружник судот може во вонпроцесна постапка, во секое време да нареди на тајниот содружник да му се дадат годишните сметки или да му се дадат други објаснувања, како и да му се стават на увид книгите и списите.

(3) Правата на тајниот содружник од ставовите (1) и (2) на овој член не можат со договор ниту да се исклучат ниту да се ограничат.

Односите со трети лица

Член 677

(1) Секој содружник стапува во договорни односи со трети лица во свое лично име.

(2) Содружникот е во обврска дури и кога без договор со другите содружници ќе ги открие нивните имиња на трети лица.

(3) Името на тајниот содружник не смее да се наоѓа во фирмата на сопственикот на претпријатието, но ако се наоѓа во неа, а тајниот содружник тоа го знаел или морал да го знае, на доверителите за обврските од работењето на тајното друштво им одговара непосредно, неограничено и солидарно со сопственикот на друштвото.

Услови за престанок

Член 678

Тајното друштво престанува со:

1) истекот на времето за кое е основано;

2) спогодба на содружниците;

3) остварување на целите заради кои е склучен договорот за тајното друштво или ако остварувањето на целите стане невозможно, без разлика дали договорот е склучен на одредено или неодредено време;

4) со смртта на сопственикот на друштвото, односно со престанок на сопственикот на друштвото, кој не е физичко лице, ако со договорот поинаку не е определено и

5) со отворање на стечајна постапка над друштвото или над таен содружник.

(2) Во случаите од став (1) на овој член до престанок на тајното друштво доаѓа по сила на законот, освен ако поинаку не е уредено со договорот.

(3) Смртта на таен содружник не доведува до престанок на друштвото.

Уредување на односите кога друштвото не престанало со стечај

Член 679

Ако друштвото престанало од други причини, а не поради отворање на стечајна постапка над претпријатието, сопственикот е должен да изврши пресметка со тајниот содружник и неговото побарување да го исплати во пари, ако не се спогодиле поинаку.

Стечај над претпријатието

Член 680

(1) Ако се отвори стечајна постапка над претпријатието, тајниот содружник е должен да го внесе веќе пристигнатите дел од влогот.

(2) Ако делот од загубата го надминува делот кој паѓа на тајниот содружник, може за внесениот или во моментот на отворањето на стечајната постапка веќе пристигнат влог да го оствари своето побарување како стечаен доверител.

(3) Делот од влогот, кој до отворањето на стечајната постапка над друштвото се уште не е пристигнат, тајниот содружник, без оглед на делот на загубата која паѓа врз него, не мора да го внесе во стечајната маса.

Побивање на враќање или ослободување

Член 681

(1) Ако врз основа на спогодба склучена меѓу сопственикот на претпријатието и тајниот содружник во текот на последната година пред отворањето на стечајот влогот не му е вратен на тајниот содружник во целост или делумно, или ако неговиот дел во загубата му е ослободен во целост или делумно, стечајниот управител може да го побива враќањето или ослободувањето, без оглед дали враќањето или ослободувањето се извршило по повод престанок или без престанок на друштвото.

(2) Побивањето од став (1) на овој член е исклучено ако стечајот настапил поради околности кои настанале дури после спогодбата за враќање или ослободување.

(3) Во поглед на другите прашања се применуваат одредбите што се однесуваат на стечајот.

Дел трети

СТРАНСКО ТРГОВСКО ДРУШТВО И СТРАНСКИ ТРГОВЕЦ - ПОЕДИНЕЦ

Оддел први

СТРАНСКО ТРГОВСКО ДРУШТВО И СТРАНСКИ ТРГОВЕЦ - ПОЕДИНЕЦ

Поим

Член 682

(1) Странско трговско друштво според овој закон е секое друштво основано според правото во земјата во која го има регистрирано седиштето надвор од територијата на Република Македонија.

(2) Странски трговец-поединец според овој закон е секое физичко лице на кое тоа својство му е признато надвор од територијата на Република Македонија во земјата чиј државјанин е, во која го има регистрирано седиштето и во која го води работењето на претпријатието.

Критериуми за припадност

Член 683

(1) Трговско друштво чие седиште со договорот за друштвото или статутот е определено место надвор од Република Македонија, во смисла на овој закон има припадност на државата во која му е седиштето.

(2) Кога седиштето на друштвото согласно со став (1) од овој член не се наоѓа во Република Македонија, друштвото се смета домашно кога вистински со него се управува од место во Република Македонија или кога тоа се занимава со вршење на трговска дејност што целосно или во поголем дел се остварува во Република Македонија.

(3) Трговско друштво, чие седиште не е определено со договорот за друштвото, односно со статутот, има припадност на државата во која се наоѓа местото од кое вистински се управува со него.

Положба во работењето

Член 684

(1) Странските трговски друштва и странските трговци-поединци работат според условите утврдени со закон и во работењето се изедначени на територија на Република Македонија со домашните физички и правни лица, освен ако со државен договор или со закон за одделни видови друштва и за странските трговци-поединци со определен предмет на работење поинаку не е определено.

(2) Странските трговски друштва и странските трговци-поединци не можат да вршат дејност на подрачјето на Република Македонија сè додека не основаат подружница.

Правила на сродните друштва

Член 685

(1) На странските трговски друштва, чија форма не е уредена со овој закон, соодветно се применуваат одредбите кои се однесуваат на трговските друштва со најсродна форма. Сродноста се цени особено според начинот на кој содружниците ги внесуваат влоговите во друштвото, според начинот и обемот на одговорноста на содружниците за обврските и според организацијата.

(2) Ако странското друштво не може да се подведе ни под една форма на трговско друштво предвидена со овој закон, се применуваат одредбите со кои е уредено акционерското друштво.

Правен субјективитет

Член 686

(1) Правната и деловната способност (правниот субјективитет) на странското трговско друштво се цени според законите на државата на која друштвото ѝ припаѓа.

(2) Деловната способност не може да биде поголема, а одговорноста не може да биде помала од онаа која законските прописи на Република Македонија им ја признаваат, односно им ја

наложуваат, на домашните друштва од иста или слична форма и предмет на работење, ниту странското друштво може, во поглед на правните работи што го склучило или кои има да ги извршува во Република Македонија, да се повикува на својата неспособност ако на неа не може да се повикува ниту домашното друштво од иста или сродна форма и предмет на работење.

Примена на правото

Член 687

(1) Во своето работење во Република Македонија странското друштво работи според законите на Република Македонија.

(2) Се смета дека странското друштво, чија организациона единица во Република Македонија е запишана во трговскиот регистар, во поглед на работите што ги склучило или треба да ги изврши во Република Македонија, има правна и деловна способност како и домашно правно лице од иста или сродна форма и предмет на работење, иако според законите на државата на која ѝ припаѓа не би постоело или не би ја имало таа деловна способност.

Сопственост врз недвижности

Член 688

(1) Странското друштво, односно странски трговец-поединец може да стекнува сопственост врз згради и ограничени стварни права врз недвижен имот за вршење на дејноста.

(2) Странското друштво односно странски трговец-поединец, вклучувајќи ја и неговата организациона единица во Република Македонија, не може да стекне сопственост врз земја.

(3) Странското друштво, односно странски трговец-поединец може да стекне сопственост врз стан или зграда за домување само на начин определен со закон.

Поповолен третман

Член 689

Кога Република Македонија прифатила меѓународен договор кој предвидува поповолни услови за вршење на трговска дејност од страна на странско лице, се применуваат поповолните услови од меѓународниот договор.

Единици на странски друштва

Член 690

(1) Странското друштво има право, преку својата подружница да ги врши според формата и предметот на работење сите работи, да стекнува и да презема обврски, право на пристап пред судовите и другите органи на Република Македонија под исти услови како и домашните друштва од иста или сродна форма и предмет на работење, ако со закон поинаку не е определено.

(2) Странското друштво има право да основа и претставништва како свои организациони единици или на друг начин да врши определени работи и да презема обврски, да остварува право на пристап пред судовите и другите органи на Република Македонија под условите определени со закон.

(3) Правното постоење и обемот на својата правна способност во случај на сомневање или оспорување го докажува странското друштво.

Одобрение за отворање на организациона единица (бришан)

Член 691(бришан)

Оддел втори **ПОДРУЖНИЦИ И ПРЕТСТАВНИШТВА**

Подружници

Член 692

(1) Странското друштво, односно странскиот трговец-поединец, може да основа подружница во Република Македонија само ако е запишано во регистарот на државата во која има седиште.

(2) Ако странското друштво основа повеќе подружници во Република Македонија, во пријавата за упис во трговскиот регистар назначува која од подружниците е главна.

(3) Странски трговец-поединец може да основа само една подружница.

Повеќе подружници

Член 693

(1) Ако странското друштво во Република Македонија основа повеќе подружници, во пријавата за упис во трговскиот регистар се означува подружницата која во поглед на работењето во Република Македонија се смета за главна подружница (македонска централа).

(2) Другите подружници кои ги основа странското друштво во Република Македонија се сметаат како подружници на главната подружница.

(3) Во фирмата на подружницата се назначува која е главна подружница, односно се наведува редниот број на другите подружници според нивниот редослед.

Упис во трговскиот регистар

Член 694

(1) Странското друштво, односно странскиот трговец-поединец, го пријавува основањето на својата подружница заради упис во трговскиот регистар кај судот надлежен според седиштето на подружницата и според формата на друштвото.

(2) Кон пријавата се приложува:

1) извод од регистарот во кој е запишан основачот од кој се гледа содржината и датумот на уписот;

2) препис од договорот за друштвото или статутот, заверен од страна на државен орган кој за тоа е овластен според прописите на државата на која друштвото ѝ припаѓа, како и уверение од странските власти дека поднесениот договор односно статутот сè уште е во сила. Ако според законите на државата на која друштвото ѝ припаѓа не се бара писмен договор, односно спогодба или статут, се приложува уверение од надлежното дипломатско-конзуларно претставништво на Република Македонија дека друштвото постои, кои му се содружниците и како одговараат за обврските;

3) список на лицата на кои им е доверено застапување на друштвото во Република Македонија, со назначување на нивното презиме и име, занимање, престојувалиште и државјанство. Кон списокот се поднесува и доказ дека тие лица се уредно поставени според актите на друштвото, односно договорот за друштвото, статутот и законските прописи на државата на која друштвото и припаѓа;

4) одлука на надлежниот орган на друштвото за основање на подружницата;

5) извештај за бонитетот на друштвото издаден од надлежен државен орган или овластена ревизорска куќа, според прописите на државата на која друштвото ѝ припаѓа и

6) опис на дејностите и работите кои ќе ги врши подружницата;

(3) Пред уписот на подружницата во трговскиот регистар основачот во Република Македонија не смее да работи преку подружницата.

(4) Уписот на другите видови организациони единици (агенции, претставништва и слично) се врши на начин и според условите определени во актот од член 690, став (2) на овој закон.

Настап во правниот промет

Член 695

Подружницата настапува во името и за сметка на странското друштво, односно странскиот трговец-поединец, при што мора да ја употребува фирмата, нејзиното седиште, како и името на подружницата.

Одговорност во правниот промет

Член 696

(1) За обврските настанати со работењето на подружницата странското друштво, односно странскиот трговец-поединец одговара со целиот свој имот.

(2) Ако друштвото кое ја основало подружницата е запишано во Регистарот на државата во која има седиште помалку од две години од денот на поднесеното барање за основање подружница, до истекот на две години од денот на основањето, за обврските настанати со работењето на подружницата, покрај одговорноста од став (1) на овој член, солидарно и неограничено со сиот свој имот одговараат основачите на странското друштво, односно странскиот трговец-поединец.

Застапници

Член 697

(1) За секоја подружница друштвото назначува еден или повеќе застапници, кои во поглед на таа подружница го застапуваат во неговото работење во Република Македонија. Странското друштвото може истите застапници да ги именува и за повеќе подружници.

(2) Согласно со овој закон, застапниците на главната подружница се застапници на другите подружници и кога за нив се назначени и други застапници.

(3) Сите застапници мораат трајно да престојуваат во Република Македонија.

Трговски книги

Член 698

(1) Странското друштво според формата и предметот на работењето, односно странскиот трговец-поединец, се должни за своето работење во Република Македонија преку подружницата да водат трговски книги.

(2) Ако за домашните друштва, односно за трговецот-поединец, постои должност да ги објавуваат годишните сметки, застапниците се должни да ги објават како за целото друштво, така и за работењето на подружниците.

Престанок на подружница

Член 699

(1) Подружницата на странското друштво односно на странскиот трговец-поединец престанува кога ќе престане странското друштво, кога ќе истече времето на кое е основана или за кое е дадено одобрувањето, кога друштвото, односно странскиот трговец-поединец или регистарскиот суд ќе одлучи подружницата да престане или кога тоа ќе го одлучи надлежниот државен орган, чие одобрување е потребно за основање на подружницата.

(2) Регистарскиот суд може да одлучи подружницата на странското друштво да престане и:

1) ако утврди дека друштвото односно странскиот трговец-поединец во државата на која и припаѓа од било кои причини престанало или му било забрането вршењето на предметот на работење што го врши во Република Македонија:

2) ако друштвото односно странскиот трговец-поединец за три месеци од повикот на судот не постави застапници на подружницата според законските прописи, според статутот или договорот за друштвото или според дозволата:

3) ако друштвото, односно странскиот трговец-поединец, требало да внесе средства, но не ги вложило, или се повлекло во целост или делумно од вложувањето и

4) ако доверителот докаже дека своето побарување, кое произлегува од работењето на друштвото односно странскиот трговец-поединец што ја основале подружницата во Република Македонија, не може да го наплати.

(3) Ако престане главната подружница, а продолжуваат со работа другите подружници, друштвото определува нова главна подружница и ја пријавува за упис во трговскиот регистар.

Ликвидација на подружница

Член 700

(1) Ако друштвото односно странскиот трговец-поединец не постави ликвидатори, ликвидацијата на подружницата ја спроведуваат застапниците, освен ако не престанува со стечај или со спојување.

(2) Доверителите кои имаат побарувања спрема друштвото од неговото работење преку подружницата што престанала, во ликвидацијата имаат првенство во намирувањето пред другите доверители.

(3) Кога подружницата престанала како последица на престанокот на друштвото, ликвидацијата не мора да се спроведе ако подружницата со сиот имот во Република Македонија за шест месеци по престанокот на друштвото се преобрази во трговско друштво со форма утврдена со овој закон и со седиште во Република Македонија или ако во истиот рок ја преземе со сиот имот било кое трговско друштво или правно, односно физичко лице во Република Македонија.

Одговорност за штета

Член 701

(1) Одредбите од овој закон за одговорноста за штета што се применуваат на домашните друштва според нивната форма соодветно се применуваат и на подружниците на странските друштва односно странскиот трговец-поединец. Застапниците и ликвидаторите во поглед на одговорноста се изедначени со членовите на органот на управување и со ликвидаторите на акционерско друштво односно друштво со ограничена одговорност.

(2) Одредбите од овој закон за одговорноста на управителите и ликвидаторите на друштво со ограничена одговорност за штета соодветно се применуваат и на застапниците и ликвидаторите на јавно трговско друштво или командитно друштво, доколку тие, ако се содружници, не одговараат посторо.

(3) Лицата кои како застапници ги повредуваат одредбите на овој закон одговараат за штета солидарно. Со нив солидарно одговара и друштвото, односно трговецот-поединец.

Трговско претставништво

Член 702

(1) Странско трговско друштво, кое има право да врши трговска дејност според националното законодавство, може да основа трговско претставништво во Република Македонија.

(2) Претставништвото не е правно лице и не може да врши трговска дејност.

(3) Претставништвото од став (1) на овој член се регистрира кај министерството за трговија.

(4) На работите кои странското друштво ги склучува со физички и правни лица во Република Македонија за потребите на регистрираното претставништво, според став (1) на овој член, се применуваат законите и правилата за склучување на правни работи меѓу физички и правни лица во Република Македонија.

Дел четврти КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 703

(1) Со паричната казна од 50.000 до 150.000 денари ќе се казни за прекршок трговското друштво ако започне со вршењето на дејноста пред запишување во трговскиот регистар (член 440 став (3))

(2) Покрај паричната казна од став (1) на овој член ќе се изрече мерка на безбедност забрана на вршење на дејноста во траење од една до пет години.

Член 704

Со парична казна од 80.000 до 240.000 денари ќе се казни за прекршок друштвото со ограничена одговорност ако:

1) трошоците и наградите за учество во основање на друштвото не се исплатат од добивката согласно член 121 став (3);

2) не го почитува пропишаниот рок за уплата на неуплатениот износ на паричниот влог (член 126 став (3));

3) имотот на друштвото, кој е потребен за зачувување на основната главнина, се исплати на содружник (член 138 став (1));

4) не води книга на удели согласно со член 143 ставови (1) и (2);

5) купува удел од имотот спротивно на член 146 став (3);

6) во своите деловни објави и прописи го споменува зголемувањето на основната главнина пред објавувањето на одлуката во трговскиот регистар (член 198 став (3)) и

7) изврши исплата на содружниците врз основа на намалување на основната главнина пред уписот на измените на договорот за друштвото во трговскиот регистар (член 205 став (2)).

8) започне да ја врши дејноста, ја врши дејноста, односно ги менува условите за вршење на дејноста која го сочинува неговиот предмет на работење, без да прибави решение од надлежниот орган дека се исполнети техничките, санитарно-техничките и хигиенските услови, условите за

заштита при работа, еколошките и другите услови пропишани за вршење на одделни дејности (член 443 став (1)).

(2) Покрај паричната казна од став (1) на овој член ќе се изрече и мерка на безбедност забрана на вршење на дејност во траење од две до пет години.

(3) Со парична казна од 10.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок од став (1) на овој член и одговорното лице во друштвото.

Член 705

(1) Со парична казна од 80.000 до 250.000 денари ќе се казни за прекршок акционерско друштво ако:

1) гарантира или им исплатува камата на акционерите (член 283 став (2));

1-а) не дозволи пренос на акција (член 290);

2) не ја пријави одлуката за зголемување на основната главнина, извршеното зголемување на основната главнина, одлуката за условно зголемување на основната главнина, заради упис во трговскиот регистар (членови 391 став (1), 393 став (1) и 397 став (1)) и

3) не ја пријави одлуката за намалување на основната главнина и извршеното намалување на основната главнина заради упис во трговскиот регистар (членови 416 став (1) и 418 став (1)).

(2) Покрај паричната казна од став (1) на овој член ќе се изрече и мерка на безбедност забрана на вршење на дејност во траење од две до пет години.

(3) Со парична казна од 10.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок од став (1) на овој член и одговорното лице во друштвото.

Член 706

(1) Со причина казна од 150.000 до 300.000 денари ќе се казни за прекршок трговското друштво ако:

1) Склучува договор и врши други работи во прометот со стоки и услуги надвор од рамките на работите од предметот на работење запишани во трговскиот регистар (член 444 став (1));

2) не води трговски книги согласно со членовите 537, 538 точките 1), 2) и 3) и член 698;

3) не врши попис (инвентар) согласно со член 539;

3-а) не ја врши амортизацијата и ревалоризацијата на начинот и по постапката пропишани со овој закон или со пропис донесен врз основа на него (членови 539-а до 539-ѓ);

4) не ги чува на соодветен и правилен начин трговските и другите документи согласно со член 540; и

5) не составува и објавува годишни сметки и консолидирани годишни сметки согласно со одредбите на членовите 552, 590, 592 и 596.

(2) Со парична казна од 20.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок од став (1) на овој член и одговорното лице во друштвото.

(3) Со парична казна од 60.000 до 100.000 денари ќе се казни за прекршок трговецот-поединец, за дејствијата од став (1) на овој член.

(4) За прекршок од дејствијата од став (1) на овој член, покрај паричната казна се изрекува и мерка на безбедност забрана за вршење на дејноста на трговецот, а на одговорното лице во трговското друштво забрана за вршење на функцијата на одговорното лице, во траење од три месеци до една година.

Член 707

(1) Со парична казна од 80.000 до до 250.000 денари ќе се казни за прекршок друштвото ако:

1) управниот одбор на друштвото е составен во спротивност со одредбите на овој закон (член 323);

2) има надзорен одбор кој е составен во спротивност со одредбите од член 334 на овој закон;

3) врши дејности надвор од рамките на предметот на работење запишани во трговскиот регистар (член 440 став (3));

4) во своето работење фирмата не ја употребува како што е запишана во трговскиот регистар (член 454);

5) без изречна согласност на излезениот содружник или неговите наследници се употребува старата фирма (член 457);

6) во определениот рок не ги изврши дејствата од член 484 став (3);

7) не ја пријави промената на седиштето кај судот во чиј трговски регистар било запишано (член 494 став (1));

8) врши измени во годишните сметки со одлуката за употреба на добивката (член 560 (3)) и

9) ја намали задолжителната општа резерва под најмалиот пропишан износ и не ја користи за определените намени (член 561).

(2) Со парична казна од 15.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок од став (1) на овој член и одговорното лице во друштвото.

(3) Покрај паричната казна за прекршок од став (1) точка 5) на овој член ќе се изрече и мерка на безбедност забрана на вршење на определена дејност во траење од една до пет години.

Член 708

Со парична казна од 80.000 до 250.000 денари ќе се казни за прекршок странски трговец ако врши дејност на подрачјето на Република Македонија без основање на подружница (член 684 став (2)).

Член 709

Со парична казна од 10.000 до 40.000 денари ќе се казни за прекршок трговец- поединец ако:

1) регистрира повеќе од една фирма (член 10 став (3));

2) префрлувањето на фирмата на трето лице ќе го изврши спротивно на одредбите на овој закон (член 12 став (2));

3) престанокот на работењето не го пријави на органот надлежен за јавни приходи (член 15 став (1)) и

4) започне со вршење на дејноста пред запишувањето во трговскиот регистар (член 440 (3) и член 445)

(3) Покрај паричната казна од став (1) на овој член за прекршок од став (1) точка 4) на овој член ќе се изрече и мерка на безбедност забрана на вршење на дејноста од шест месеци до една година.

Член 710

(1) Со парична казна од 15.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок јавно друштво ако:

1) врши дејност поврзана со определено занимање, а меѓу содружниците или вработените нема лице со соодветна квалификација (член 51) и

2) на содружниците кои не се управители им ги ускрати правата од (член 68 ставовите (1), (2) и (3)).

(2) Со парична казна од 10.000 до 30.000 денари ќе се казни за прекршок од став (1) на овој член и одговорното лице во јавното друштво.

Член 711

(1) Со парична казна од 15.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок друштвото ако:

1) не води книга на одлуки и не допушта увид во книгата на одлуките согласно со член 172 ставови (1) и (2);

2) на акционер му оневозможува увид во книгата на акции што се води во Централниот депозитар за хартии од вредност (член 289 став (4)); и

3) во определениот рок не ги изврши дејствата од член 484 став (3) и член 504.

(2) Со парична казна од 10.000 до 30.000 денари ќе се казни за прекршокот од став (1) на овој член и одговорното лице во друштвото.

Дел петти

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 712

Овој закон се применува на трговските друштва кои ќе бидат основани на територијата на Република Македонија почнувајќи од денот на неговото влегување во сила. Основачките дејства преземени пред неговото влегување во сила нема да се повторуваат.

Член 713

(1) Друштвата основани пред влегувањето во сила на овој закон се должни да ги применуваат неговите одредби почнувајќи од 31 декември 1999 година, односно од денот на објавувањето, согласно со одредбите на овој закон, на измените на договорот за друштвото, односно статутот на друштвото извршени заради нивно усогласување со одредбите на овој закон, доколку објавувањето е извршено пред 31 декември 1999 година.

(2) Друштвата од став (1) на овој член се должни да ги усогласат со одредбите на овој закон основачките акти, договорот за друштвото, односно статутот на друштвото пред 31 декември 1999 година. Усогласувањето може да се изврши со укинување, измена и замена, доколку е тоа потребно, на одредбите на договорот за друштвото односно статутот на друштвото кои се во спротивност со императивните одредби на овој закон и со внесување на дополнувања на кои ги обврзува овој закон. Усогласувањето може да се изврши со амандмани на постојниот договор за друштвото, односно статутот на друштвото или со донесување на нов договор за друштвото и статутот на друштвото. Одлуките за усогласување можат да се донесат и со обично мнозинство на гласови од акциите претставени на собранието на друштвото, односно од уделите претставени на собирот на содружниците, доколку со одлуката се менуваат одредбите од договорот за друштвото односно статутот на друштвото што не се во согласност со овој закон. Во случај на трансформација на друштвото и зголемување на неговата основна главнина, освен во случај на инкорпорација на резервите и добивката во основната главнина, одлуката за усогласување на одредбите на договорот за друштвото, односно статутот на друштвото, се донесува во постапка за измени и дополнувања на договорот за друштвото односно статутот на друштвото, пропишана со законот односно договорот или статутот.

(3) Ако актите на друштвото се во согласност со одредбите на овој закон и не е потребно нивно усогласување, собранието на друштвото, односно собирот на содружниците, донесува одлука со која утврдува дека не е потребно усогласување на договорот за друштвото, односно статутот на друштвото со овој закон. Одлуката се објавува на начин утврден со овој закон за објавување на одлуките за измена и дополнување на договорот за друштвото односно статутот на друштвото. Овие друштва ќе го применуваат овој закон од денот на објавувањето на одлуката, ако таа е објавена пред 31 декември 1999 година.

Член 714

(1) Ако друштвото не изврши усогласување на договорот за друштвото односно на статутот на друштвото со одредбите на овој закон, нивните одредби што се во спротивност со одредбите на овој закон се ништовни сметано од 31 декември 1999 година.

(2) Ако друштвата не ја зголемат основната главнина најмалку до најнискиот износ утврден со овој закон, друштво со ограничена одговорност односно акционерско друштво со пониска основна главнина од пропишаниот минимален износ со овој закон престанува со работа и мора да се преобрази во друга форма на друштво за која овој закон не бара минимална главнина повисока од постоечката главнина.

(3) Друштвата кои своите акти и работење нема да ги усогласат со одредбите од овој закон, престануваат по истекот на определениот рок по сила на овој закон. Ликвидацијата ја спроведува регистарскиот суд според одредбите на овој закон.

Член 715

Регистарскиот суд може да определи нов рок, кој не може да биде подолг од шест месеци, во кој друштвото договорот за друштвото односно статутот на друштвото ќе го усогласи со одредбите на овој закон. Ако друштвото во овој рок не ги усогласи со овој закон, договорот за друштвото односно статутот на друштвото се ништовни.

Член 716

Друштвата се должни да ги именуваат органите на друштвата согласно со овој закон во рок од три месеци од денот на уписот во трговскиот регистар на измените на договорот, одлуката, односно статутот заради усогласување со овој закон.

Член 717

Одлуките со кои се врши усогласување со одредбите на договорот за друштвото односно на статутот на друштвото со одредбите на овој закон се донесуваат во согласност со нивните постојни акти.

Член 718

(1) Со денот на влегувањето во сила на овој закон продолжуваат со работа на начин и под услови под кои се запишани во судскиот регистар:

1) општествените претпријатија, јавните претпријатија, акционерските друштва, друштвата со ограничена одговорност и претпријатијата за вработување на инвалиди во општествена сопственост;

2) акционерските друштва, друштвата со ограничена одговорност, командитните друштва, командитните друштва со акции, друштвата со неограничена солидарна одговорност на членовите и претпријатијата за вработување на инвалиди во мешовита сопственост;

3) задружните претпријатија, акционерските друштва, друштвата со ограничена одговорност, командитните друштва, командитните друштва со акции, друштвата со неограничена солидарна одговорност на членовите и претпријатијата за вработување на инвалиди во задружна сопственост и

4) приватните претпријатија, акционерските друштва, друштвата со ограничена одговорност, командитните друштва, командитните друштва со акции, друштвата со неограничена солидарна одговорност на членовите, дуќаните и земјоделските стопанства со положба на правно лице.

Член 718-а

Самостојните вршители на дејности со личен труд, регистрирани според законот за самостојно вршење на дејност со личен труд ("Службен весник на Република Македонија" број 18/89, 46/89 и 23/90), освен лицата кои вршат занаетчиска дејност, се должни своето работење да го усогласат со одредбите на овој закон најдоцна до 31 декември 1999 година.

Лицата од став (1) на овој член, кои своето работење нема да го усогласат со одредбите на овој закон престануваат по истек на определениот рок по сила на овој закон и се бришат од регистарот.

Член 718-б

Трговците коишто деловните книги ги водат согласно со Законот за сметководството ("Службен весник на Република Македонија", број 42/93, 48/93, 6/95, 32/98 и 39/99), и Законот за персонален данок на доход ("Службен весник на Република Македонија", број 80/93, 3/94, 70/94, 71/96, 28/97 и 8/2001), како и прописите донесени врз основа на нив, продолжуваат да ги применуваат контните планови, билансните шеми и работните книги согласно со прописите коишто важеа во 2000 година до донесувањето на нови прописи согласно со овој закон, Законот за сметководството и Законот за персонален данок на доход.

Член 718-в

Субјектите коишто на денот на влегувањето во сила на овој закон не извршиле трансформација согласно со закон, ги применуваат одредбите од овој закон кои се однесуваат на водење на сметководството, распоредување на трговците, трговските книги и годишните сметки.

Член 718-г

Одредбите од член 539-а до член 539-е и одредбите од член 565-а став (1) на овој закон, ќе се применуваат до донесувањето на нови прописи согласно со овој закон, Законот за данок на добивка и Законот за персонален данок на доход.

Член 718-д

Одредбата од член 546-а, став (2), точка 1) на овој закон, која се однесува на исполнување на условот за дипломиран економист, ќе се применува до 31 декември 2002 година.

Член 718-ѓ

Одредбите од членовите 546-б и 546-г на овој закон, ќе се применуваат од 31 декември 2001 година.

Член 718-е

Кандидатот кој, до денот на примената на одредбите од член 546-б на овој закон, го положил испитот за стекнување на звањето овластен ревизор согласно со одредбите на Законот за ревизијата, во исто време се стекнува со звањето овластен сметководител-ревизор, во смисла на овој закон.

Член 718-ж

Одредбата од член 549 став (2) на овој закон ќе се применува со изготвувањето на годишната сметка за 2002 година.

Член 718-з

Комисијата за Сметководствени стандарди, со денот на влегувањето во сила на овој закон, продолжува да работи како Одбор за Сметководствени стандарди.

Член 718-с

До конституирањето на Регистарот на годишните сметки при Централниот регистар, работите од надлежност на Регистарот на годишните сметки при Централниот регистар, согласно со член 536-б ставови (8) и (9) од овој закон ги врши носителот на платниот промет, а доставувањето на годишните сметки до Регистарот на годишните сметки при Централниот регистар, согласно со член 552 став (5) од овој закон се врши до носителот на платниот промет кај кого друштвото има жиро сметка.

Член 719

(1) Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за претпријатијата ("Службен лист на СФРЈ" број 77/88, 40/89, 46/90 и 61/90 и "Службен весник на Република Македонија" број 15/93).

(2) Одредбите од Законот за претпријатијата ќе продолжат да се применуваат на општествените претпријатија, јавните претпријатија и на задружните претпријатија сè додека под услови и на начин и во роковите утврдени со друг закон не бидат претворени во некое од друштвата утврдени со овој закон.

(3) Одредбите од Законот за претпријатијата ќе продолжат да се применуваат и на приватните претпријатија сè додека под услови и на начин и во роковите утврдени со овој и друг закон не бидат претворени во некое од друштвата или не продолжат да работат како трговци поединци согласно со овој закон.

Член 720

(1) Во управувањето со акционерските друштва и друштвата со ограничена одговорност во општествена односно во мешовита сопственост, кои по основа на општествениот капитал држат акции или удели, учествуваат и претставници на општествениот капитал сразмерно на уделот што му припаѓа на општествениот капитал во вкупниот траен капитал на друштвото, ако со актот за основање, односно со статутот на друштвото поинаку не е определено.

(2) Правата во поглед на именувањето и разрешувањето на претставниците на општествениот капитал после 1 Јануари 1997 година ги врши Агенцијата на Република Македонија за трансформација на претпријатијата со општествен капитал. Агенцијата не може да именува за претставник на општествениот капитал лице кое поседува удел или акции во друштвото. Именувањето го врши Управниот одбор на Агенцијата.

Член 721

(1) Друштвата основани пред донесувањето на овој закон како општествени, задружни, приватни претпријатија и претпријатија за вработување на инвалиди продолжуваат да ја употребуваат фирмата запишана во судскиот регистар пред донесувањето на овој закон.

(2) Претпријатие од став (1) на овој член кое го менува предметот на своето работење кој на денот на влегувањето во сила на овој закон било запишано во судскиот регистар така што ќе продолжи да врши иста или сродна дејност, како и правно лице кое веќе е запишано во судскиот

или трговскиот регистар кај истиот регистарски суд под иста или слична фирма, истовремено со уписот на промената на предметот на работењето на регистарскиот суд мора да му поднесе и пријава за промена на фирмата согласно со одредбите на овој закон.

(3) До донесувањето на закон со кој ќе се определат посебните услови за основање на друштвата кои вработуваат инвалиди и за погодностите што ги имаат во работењето ќе се применуваат соодветните одредби од Законот за претпријатијата.

Член 722

Одредбите од овој закон во однос на трговските книги и годишните сметки ќе се применуваат по донесувањето на сметководствените начела и сметководствените стандарди, а одредбите од овој Закон во однос на ревизијата на годишните сметки на трговските друштва ќе се применуваат по донесувањето на законите со кои се уредува ревизијата.

Член 722-а

(1) На конверзијата во ЕВРО на вредноста на главнината и на акциите, односно уделите кои се изразени во ДЕМ, на деноминацијата, на повлекувањето и поништувањето на исправите за акциите (отпечатените акции и талони) кои треба да се извршат заради усогласувањето со одредбите од овој закон заради конверзија на ДЕМ во ЕВРО, не се применуваат одредбите од овој закон коишто се однесуваат за конверзија на вредноста на главнината, односно на акциите, за деноминацијата и повлекувањето и поништувањето на акциите и за начинот на одлучувањето за овие прашања.

(2) Конверзијата на ДЕМ во ЕВРО, деноминацијата, повлекувањето и поништувањето на исправите за акциите (отпечатените акции и талони) кои треба да се извршат заради усогласувањето со одредбите од овој закон, друштвата се должни да ги извршат во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон, со одлука за измена и дополнување на договорот за друштвото, односно на статутот на друштвото која ја донесува управителот, односно управителите, одборот на директорите, односно управниот одбор на друштвото.

Член 722-б

(1) Одредбите од овој закон коишто се однесуваат на електронското издавање на акциите ќе се применуваат од рокот утврден во законот со кој се уредува правната валидност на електронските документи.

(2) Трговскиот регистар ќе започне да се води механички и електронски најдоцна 6 месеци по донесувањето на законот со кој се уредува правната валидност на електронските документи.

Член 723

(1) Деловите од претпријатијата кои имаат определени овластувања во правниот промет запишани во судскиот регистар на денот на почетокот на примената на овој закон продолжуваат да работат под услови и начин на кои се запишани во судскиот регистар до денот на нивниот упис во трговскиот регистар, како подружници на претпријатијата според одредбите на овој закон.

(2) Ако во рокот утврден со овој закон претпријатијата од став (1) на овој член не ги усогласат нивните акти и не му поднесат на судот пријава за упис на деловите на претпријатието кои имаат определени овластувања во правниот промет, судот по службена должност ќе ги избрише од судскиот регистар.

Член 724

(1) Постојните акционерски друштва кои држат свои акции мораат да ги отуѓат или да ги поништат најдоцна до 31 декември 1999 година.

(2) Друштвата со ограничена одговорност кои држат свои удели мораат да ги отуѓат до 31 декември 1999 година.

(3) Акционерските друштва чија главнина има повеќе од половина од вкупниот број на акции без право на глас се должни соодносот со акциите со право на глас согласно со овој закон да го усогласат најдоцна до 31 декември 1999 година.

Член 725

Министерот за правда во рок од 60 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон, го донесува прописот за трговскиот регистар според овластувањата определени со овој закон.

Член 726

Постапките за добивање одобрение за основање на друштво кое во целост е во сопственост на едно или повеќе странски лица, односно во кои тие имаат мнозинско учество, за преобразба на друштво во такво или за стекнување на мнозинско учество на странски лица во друштвото, заведување во регистарот на странските вложувања на странско учество во новоосновано или постоечко друштво, како и одобрение за основање подружница во Република Македонија, започнати пред денот на влегувањето во сила на овој закон, ќе се завршат според одредбите што важеле до денот на неговото влегување во сила, освен ако овој закон е поповолен за барателите.

Член 727

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".